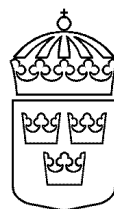

Riksdagens protokoll

2000/01:83

Onsdagen den 21 mars

Protokoll
2000/01:83

Kl. 9.00 – 17.53
19.00 – 21.08

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 15 mars.

2 § Ledighet, m.m.

Talmannen meddelade att *Jerry Martinger* (m) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 26 mars–31 maj.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Margareta Nachmanson* (m) skulle fortsätta tjänstgöra som ersättare för Jerry Martinger.

3 § Meddelande om aktuell debatt

Talmannen meddelade att på begäran av Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp skulle aktuell debatt om de nya förutsättningarna för den ekonomiska politiken anordnas *torsdagen den 22 mars kl. 12.00*.

Från regeringen skulle finansminister Bosse Ringholm delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Bedömningarna av Sveriges ekonomiska läge har förändrats påtagligt den senaste tiden. Siffror från Statistiska centralbyrån, branschorganisationer och andra tyder på en kraftig uppbromsning av den ekonomiska aktiviteten under sista kvartalet förra året. Till detta kommer en tydlig avmattning i den internationella konjunkturen. Sveriges sårbarhet på grund av vårt extrema storföretagsberoende, och särskilt av telekombolaget Ericsson, har tydliggjorts i samband med vinstvarningar från företaget. Arbetslösheten är fortfarande hög med månadssiffror över fyra procent, trots betydande arbetsmarknadspolitiska insatser.

Det är sant att vår beredskap att hantera en konjunkturavmattning sannolikt är bättre än vid motsvarande läge för tio år sedan, men det är

också sant att det finns likheter att peka på. En sådan är att statsfinanserna fortfarande är mycket konjunktur känsliga genom den höga offentliga utgiftskvoten. Det finns också faktorer som är sämre än för tio år sedan. En sådan är den dramatiska utflyttning av ledningsfunktioner i ”svenska” storföretag som ägt rum de tre fyra senaste åren. Vid de personalneddragningar som kommer att komma i nästa lågkonjunktur har vi inte någon nämnvärd bonuseffekt av att dessa företag har sitt ursprung i Sverige.

Det förändrade prognosläget understryker tidsfaktorns betydelse. Tiden krymper att vidta åtgärder för att mjuklanda den svenska ekonomin och göra nedgångsfasen så kort som möjligt.

Förslagen i regeringens vårbudget blir avgörande. Då måste strukturreformer, som hittills skjutits på framtiden, verkligen komma.

Vi tycker det vore angeläget att riksdagen fick föra en debatt inför vårpropositionen. Nu är rätt tidpunkt att föra fram synpunkter och förslag från alla riksdagspartier om vad som bör göras i det nya läge som uppstått.

Folkpartiets riksdagsgrupp föreslår därför att riksdagen snarast håller en särskild debatt om de nya förutsättningarna för den ekonomiska politiken.

Stockholm den 15 mars 2001

Lars Leijonborg

Ordförande i folkpartiets riksdagsgrupp

4 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2000/01:114 Förslag från Europeiska kommissionen: rådförordning om sanktioner mot talibanregimen i Afghanistan till utrikesutskottet

2000/01:115 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om maskiner och om ändring av direktiv 95/16/EG KOM (2000) 899 till arbetsmarknadsutskottet

2000/01:116 Meddelande från Europeiska kommissionen om tillämpningen av uppföranderegler enligt artikel 11 i direktivet om investeringstjänster (93/22/EEG) KOM (2000) 722 till finansutskottet

5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträde

Talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträde fredagen den 23 februari inkommit.

Föredrogs

Motion

Inriktningen av transportinfrastrukturen 2002–2011 av Bo Lundgren m.fl. (m)

*Fråga om hänvisning
av motion*

Anf. 1 TALMANNEN:

Bo Lundgren och tolv andra ledamöter från Moderata samlingspartiet har med åberopande av föreskriften i 3 kap. 15 § riksdagsordningen om rätt att väcka motion med anledning av händelse av större vikt lämnat en motion om inriktningen av transportinfrastrukturen.

Som stöd för rätten att få väcka motionen åberopas följande. En proposition om infrastrukturen aviserades i propositionsförteckningen till våren 2000 och denna avlämnades inte. Nu har propositionen aviserats för september 2001 men det är troligt att något avlämnade då inte heller kommer till stånd. Betydelsefulla beslut i dessa frågor brådskar, men risk föreligger att frågorna inte kommer att kunna behandlas av riksdagen under innevarande mandatperiod.

Motionen har föranlett följande bedömning från min sida.

Rätten att väcka motion med anledning av händelse av större vikt infördes i samband med grundlagsreformen 1974. I grundlagspropositionen underströks att föreslagen bestämmelse var av undantagskaraktär och skulle ge möjlighet för riksdagen att lägga förslag med anledning av verkligt betydelsefulla händelser som rimligen inte har kunnat förutses eller beaktas under den allmänna motionstiden. Riksdagen har också tillämpat bestämmelsen restriktivt.

Att en proposition i en viktig fråga som aviserats i en propositionsförteckning uteblir kan vid beaktande av övriga omständigheter vara en händelse som föranleder motionsrätt. Nu aktuell proposition aviserades under 2000 men avlämnades inte. I propositionsförteckningen hösten 2000 upptogs inte propositionen. Detta förhållande kunde beaktas under den allmänna motionstiden. I propositionsförteckningen under 2001 har propositionen aviserats till september 2001. Kommer propositionen inte att avlämnas som aviserats kan detta beaktas under den allmänna motionstiden 2001.

De redovisade omständigheterna är således inte sådana att den aktuella motionen nu bör få väckas med stöd av 3 kap. 15 § riksdagsordningen. Jag finner därför att hinder föreligger enligt 2 kap. 9 § riksdagsordningen att få ställa proposition på hänvisning av motionen till utskott.

Anf. 2 PER-RICHARD MOLÉN (m):

Fru talman! Runtom i vårt land kokar vreden över att regeringen inte gör någonting åt vägarna. Under den kommande våren, i takt med tjällossning och avstängning av vägar, kommer vreden att koka över i ilska. Man ser redan lite varstans rubriker som Uppror och Krav på demonstrationer.

Det är en ren skandal att Björn Rosengren och regeringen inte gör något åt de frågor som handlar om våra viktiga transportvägar. Riksdagen har nu väntat ett helt år på den utlovade propositionen om trafikinfra-

strukturen. Och vi får vänta minst ett halvt år till. Det är "Näringsdepartementet – var god och dröj" som gäller.

Vi moderater kan inte längre stillatigande se hur det svenska vägnätet faller sönder och samman. Därför har vi tagit ett ovanligt initiativ för att lyfta fram trafikfrågorna och försöka få fart på de nödvändiga förbättringarna och investeringarna på trafikområdet.

Vi har tidigare begärt en offentlig hearing om våra vägars uselhet, men det har avvisats av utskottets socialdemokratiska ordförande Monica Öhman, som själv kommer från en del av Sverige som inte kan skryta med bra vägar. Vi har begärt ett utskottsinitiativ, men även detta har tillbakavisats.

Vi moderater kan inte längre stillatigande åse hur trafikolyckorna på många av de vägar som är mest olycksdrabbade ökar.

Vi moderater kan inte åse hur hundratusentals människor i Stockholm i timmar fastnar i bilköer på väg mellan arbete och bostad.

Vi moderater kan inte åse hur utvecklingen av kollektivtrafiken i Stockholm försvåras därför att regeringen är oförmögen att lösa flaskhalsar som getingmidjan på järnvägens område.

Vi moderater kan inte längre åse att människor och företag i glesbygden med sina långa resavstånd förutom allt högre bensin- och dieselpriiser tvingas till dryga underhållskostnader för sina bilar, som far illa på de urusla vägarna.

Vi moderater kan inte åse hur den svenska fjällturismen isoleras under perioder på vårvintern, då turistföretagen efterfrågas som mest och vägarna är som sämst.

Vi moderater har därför beslutat att presentera våra infrastrukturella ambitioner i en motion till utseendet utformad som en proposition.

Vi gör det därför att regeringen och Björn Rosengren visat sig totalt oförmögna att lägga fram den infrastrukturpropp som den så många gånger utlovat och som regeringen lika många gånger har skjutit på framtiden.

Regeringen lade före valet 1998 fram ett ambitiöst infrastrukturprogram för tio år för att rusta upp det svenska väg- och järnvägsnätet. Men det var före valet. Efter valet svek man rått och hänsynslöst sina väljare.

Man har lämnat stockholmarna med deras ofantliga trafikstockningar helt åt sitt öde. Ingenting har gjorts från regeringens sida för att bjuda in den borgerliga ledningen i Stockholm. I stället försenar man ytterligare genom att tillsätta en storstadsutredning som ska vara färdig först i slutet av 2003. Vad tror ni att alla stockholmare tycker om att fortsätta att sitta i timslånga köer? Socialdemokratiska partiet och dess kommuniststyrda regering bär i dag hela ansvaret för att situationen är som den är i Stockholm.

Socialdemokraterna har också lämnat glesbygdens folk åt sitt öde, att fortsätta att leva med vägar som inte är vägar utan leråkrar.

Socialdemokraterna har lämnat företag verksamma runtom i landets mindre samhällen åt sitt öde genom att låta dem betala för dyrare transporter på grund av att vägarna är avstängda på grund av tjällossning. Sveriges skogsindustrier har stora problem att trygga sin råvaruförsörjning speciellt under höst och vår på grund av avstängda och sönderkörda vägar.

Det är så den socialdemokratiska regeringen behandlar folket och näringslivet, när man är mera angelägen att för maktens skull regera samman med ett miljöparti och ett kommunistparti som inte vill satsa på vägar och flyg.

Det märkliga är att företrädare för dessa två partier själva gärna använder både vägar och flyg för sina egna resor men i sitt politiska handlande helst vill se att flygfälten inte utvecklas och inte vill inse att de långa avstånden i vårt land kräver snabba och moderna vägar.

För varje år sedan valet 1998 har den socialdemokratiska regeringen med support från kommunister och miljöpartister sett till att de årliga ramarna krympt. Det ena färdigprojekterade infrastrukturprojektet efter det andra har skjutits på framtiden. Anslagen för underhåll och drift har skurits ned. Verkligheten blev med andra ord en helt annan än den som utlovades inför senaste valet. Socialdemokraterna är ingenting att lita på.

Under samma tid har regeringen sett till att hålla beskattningen av bensin och diesel på en hög nivå. Man beskattar folkets transporter men man struntar i att se till att de har bra vägar. Makten och lusten att överbeskatta går före folkets intressen och behov.

Man överger glesbygdens folk trots att den bästa regionalpolitik man kan driva är bra kommunikationer.

Man överger människorna i storstadsregionerna därför att majoriteten av dem som bor där röstar borgerligt. Så handlar en socialdemokratisk regering vars samarbete vilar på två partier jag redan har nämnt.

Nollvisionen har spruckit. Flera hundra fler än vad nollvisionen satte upp som mål dör i dag i trafiken och ändå fler utsätts för livslångt lidande på grund av brister i vägars standard.

Fru talman! Situationen är ohållbar. Något måste göras.

Den motion vi därför lagt på riksdagens bord i skepnaden av en proposition visar hur allvarligt vi moderater ser på problemet.

Under de kommande tio åren vill vi satsa 95 miljarder på investeringar i stamvägar, riksvägar och länsvägar. 90 miljarder vill vi använda för att sätta i stånd det förfallna svenska vägnätet i form av rekonstruktion, drift och underhåll samt bärighetshöjande åtgärder. Konkret innebär det att vi ställer 6 miljarder mer per år till förfogande än vad regeringen anger i sina nuvarande ramar.

Fru talman! Detta är mycket pengar. Vi vill – för att nämna några exempel – ge våra huvudstråk i form av E 4, E 6 och E 18 motorvägsstandard i de delar där de ännu inte har det. Det gäller alltså den motorvägstriangel som bör finnas mellan Malmö, Göteborg och Stockholm. Vi vill ha en upprustning av E 22 genom Blekinge och binda den sydöstra delen av Sverige samman med det övriga södra Sverige.

Vi vill att de stora trafikproblemen i Stockholm löses. En västerled måste byggas som kan avlasta Essingeleden. Återstående delar av den trafikring som Dennispaketet innehöll och som socialdemokraterna svek i avtalet måste ställas i ordning. Kollektivtrafiken måste utvecklas genom att bygga bort den rad av flaskhalsar – getingmidjan och kapaciteten norrut från Centralen – som i dag lägger tak för kollektivtrafikens utveckling. Nynäshamnsvägen, 73:an, måste byggas om så att en av landets mera olycksdrabbade vägar försvinner.

Vi vill att glesbygdens vägar – det allmänna vägnätet och inte minst det enskilda vägnätet som 800 000 människor är beroende av – får en godtagbar bärighet och framkomlighet.

Vi avsätter mera pengar än regeringen till bidrag för upprustning av det enskilda vägnätet. Det är oacceptabelt att låta människor i glesbygd färdas på så dåliga vägar, att underhållet av deras bilar ligger på uppemot 10 kronor per mil.

En omtänksam och förstående regering kan inte stillatigande se hur en ortsbefolkning på våren tvingas gå ut och lägga granris på de vägar man är beroende av för sin försörjning, för att man över huvud taget ska kunna ta sig fram i det som mera är lervälling än väg. Det är så man tvingas göra i vår för att ta sig till byn Ottsjö i Jämtland.

Vi moderater vill att järnvägsproblemen i Stockholm och problemen med återstående delar av Västkustbanan och Ostkustbanan mellan Stockholm och Gävle får sina rimliga lösningar. Vi moderater vill att Nyköpingslänken, vars berättigande många skäl talar för, bör utvärderas. Vi vill att Haparandabanan snabbt utreds, så att leveranser av malm från LKAB till de finska stålverken kan tryggas, till välsignelse för sysselsättning vid våra malmfält och för industrin i norra Finland. Totalt vill vi att 86 miljarder – 2 miljarder mer än regeringen ger i dag – satsas på järnvägsområdet under de kommande tio åren.

Vi vill att avtalet mellan Stockholm och staten vad gäller Bromma förlängs från 2011 till 2025 och att Arlanda förbereds för en fjärde och möjligen också en femte bana.

Arlanda, Sturup och Landvetter bör privatiseras och gå samma lyckade privatiseringsväg som danskarna valt för Kastrup. Det frigör kapital för en fortsatt utbyggnad av de svenska flygfälten och den service som passagerarna efterfrågar.

Sammanfattningsvis finns i det moderata infrastrukturförslaget vid sidan av vissa angivna angelägna projekt utrymme för en rad projekt därutöver. Bl.a. finns det från Västra Götaland ett uttalat behov av upprustning av E 20. Det har också kommit fram önskemål från andra delar av landet.

Vi pekar i motionen på möjligheten av s.k. PPP-projekt, som ger utrymme för mera infrastruktursatsningar än de som kan ske inom ramen för statliga anslag. Enligt min mening torde PPP-projekten vara mest lämpade för storstadsregionerna. Därmed kan mera av de ordinarie anslagen vi moderater anvisar avsättas för satsningar i övriga landets olika delar.

Vi pekar också på att vissa kommuner och landsting i överenskommer med staten kan ta delar av ansvaret när det gäller finansieringen.

Fru talman! Det är viktigt att vi i Sverige kommer i gång med satsningar på infrastrukturens område. Vi moderater är beredda att ta vår del av ansvaret och medverka till att vi får en upprustning av vägar, järnvägar, sjöfart och luftfart. Vi visade vår goda vilja redan för två år sedan genom att flagga upp för 30 miljarder extra under några år framöver. Vi följer nu upp med totalt 281 miljarder på tio år.

Vi ser att center, folkparti och kristdemokrater har följt oss i spåren med signaler om större infrastruktursatsningar. Det är bra. Vi hoppas att vårt moderata förslag ska öppna för en positivare syn på behovet av att hålla våra transportvägar i god trim.

Socialdemokrater i riksdagen, överge ert destruktiva samarbete med miljöpartister och kommunister och se mindre till makten och mera till behoven av fungerande transportvägar, som människor och företag i landets olika delar otaliga gånger i brev, uppvaktningar och upprop givit uttryck för.

Glöm inte människorna för makten.

Fru talman! Med det skulle jag helst vilja yrka att den moderata motionen skulle remitteras till trafikutskottet för behandling. Men med den föredragning som talmannen har gjort finns det uppenbarligen konstitutionellt sett inte utrymme för det. Därför ber jag att få tacka för mig. (Applåder)

I detta anförande instämde Anders G Högmark, Inga Berggren, Ingvar Eriksson, Lars Elinderson, Elizabeth Nyström, Lars Björkman, Jan-Evert Rådström, Per-Samuel Nisser, Tom Heyman, Carl-Erik Skårman, Tomas Högström och Olle Lindström (samtliga m).

Anf. 3 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Spörsmålet om att väcka förslag i riksdagen med anledning av särskilt inträffad händelse har en konstitutionell dimension, och vi har att se vad riksdagens eget regelsystem tillåter. Jag återkommer till den frågan.

Med tanke på den omfattande motion som Moderata samlingspartiet har begärt att få väcka här i riksdagen kan jag förstå deras eget politiska utspel häromdagen om hur de ser på de infrastrukturella frågorna. De frågor som de tar upp är av synnerligen stor vikt och på många sätt avgörande i en rad sammanhang.

För egen del vill jag ge några principiella synpunkter på trafikpolitiken och förutsättningarna för en trafiksatsning som är möjlig och önskvärd i vårt land.

Utifrån ett liberalt synsätt är infrastruktur och trafikpolitik viktiga delar i samhällets s.k. ryggrad och blodsystem. Att vi i Sverige sedan mitten på 1800-talet haft en positiv välfärdsutveckling kan till stor del kopplas till att handel, kommunikation, industriella framsteg m.m. har ökat människors materiella välfärd, och där har goda kommunikationer haft en avgörande roll. Arbetspendling underlättas och det förbättrar förutsättningarna att bo där man vill och ha sitt arbete någon annanstans.

Trafikpolitiken är ju av stor regionalpolitisk betydelse – en betydelse som vi i Folkpartiet har uppmärksammat särskilt i vårt nya landsbygdspolitiska program Bo där du vill.

Att få en upprustning av det befintliga vägnätet men också att få en del nya stråk ser vi som angeläget. Därför har vi kraftigt räknat upp det vägenslag som riksdagen prövade i samband med budgetbeslutet i december. För övrigt hade alla oppositionspartier i storleksordningen ett par tre miljarder kronor mer än regeringen för satsning på vägarna. Det innebär att den borgerliga oppositionen haft en betydande offensiv i vägfrågorna det senaste budgetåret, medan regeringen inte har kommit loss från sina hårda prutningar som skett under många år.

Det intryck man får, fru talman, är att de som kallas stödpartier har getts utrymme för sin negativa hållning till vägbyggandet. Framför allt har de visat brist på förståelse för människors behov av dagliga bilresor,

trots vetskapen om att den helt dominerande andelen transporter sker via väg, oftast med egen bil. Det räcker att påminna om att persontransporterna till mer än 80 % utgörs av bilburna med eget fordon. När det gäller godstrafiken har betydande ansträngningar för att öka användandet av andra färdmedel inte kunnat hejda expansionen på lastbilssidan.

Trafikuskottet besökte det statliga utredningsinstitutet SIKa. Där gör man bedömningen att godstransporterna också i ett tioårsperspektiv framåt i realiteten nästan uteslutande kommer att ske via vägnätet.

Det kan finnas skäl att beklaga att järnvägen inte har haft möjlighet att hävda sig i konkurrensen. Men det går inte, som en del politiker och partier gör, att bortse från verkligheten och drömma sig bort till ett samhälle som inte existerar och som inte heller har möjlighet att påverka de mer eller mindre fantasifulla önskemål som man har.

Den utlovade propositionen om en ny och förstärkt infrastruktur som skulle ha kommit i mars – ja, fru talman, inte i år utan för ett år sedan – har ju hamnat i ett politiskt vakuum. Regeringen och näringsministern har skickat över hela komplexet till en socialdemokratisk arbetsgrupp som ska ledas av nämnde minister. Han har visserligen i dessa yttersta dagar satt sitt politiska statsrådsmannaskap på spel genom att tala om att avgå om det inte kommer en proposition i enlighet med det senaste löftet. Om detta nu är någon garanti för det ena eller det andra återstår att se. Än så länge får vi leva med ovissheten.

Utifrån den trafiktäthet som vi har, inte minst runt våra storstäder i södra och i västra Sverige, skulle en expansion av vägbyggande vara mycket angelägen. Det finns många s.k. flaskhalsar i trafiksystemen som tydligt bidrar till en sämre trafiksäkerhet. Vi har i vårt förslag nämnt ett antal sträckor som skulle behöva bli huvudvägar, men också fyrfältsvägar ter sig angelägna ur både ekonomisk och rationell synpunkt.

Jag tror, fru talman, att oavsett varifrån i landet vi kommer har vi erfarenheter av undermåliga vägar som hindrar både näringsliv och persontrafik att fungera trafiksäkert. För egen del har jag kunnat iaktta de stora bristerna på t.ex. riksväg 45, som är en viktig led från Göteborg ända upp till nordligaste Sverige. Den bör få status som Europaväg. Vi har den trafiktäta leden 44 från E 20 ut mot Vänersborg, Trollhättan och Uddevalla. Den senare delen är särskilt farlig med svåra ödesdigra olyckor, många med dödlig utgång och ännu fler med människor som har skadats svårt. Vi har även andra leder som brådskar. Riksväg 40, då särskilt sträckan Borås–Jönköping, är ytterst angelägen nu sedan motorvägen till Borås blivit klar och E 4 är upprustad. På E 20 är situationen särskilt allvarlig nordost om Alingsås.

Det stora landskapet Dalsland är beroende av ett vägnät som också har att hantera klara strategiska skogstransporter. Nu måste många småföretag och åkare ställa av sina fordon i mer än en månad under tjallossningen. I en hel del fall har det lett till att de blivit ekonomiskt ruinerade. Statsmakten har ett ansvar för det näringsliv som man i högtidstalen hyllar och som måste få rimliga förutsättningar att fungera.

När det gäller storstadslederna menar vi att det krävs en satsning. Vi har för vår del avsatt 4 miljarder över en tvåårsperiod som tillsammans med ordinarie anslag till vägverk och en satsning på PPP-finansiering skulle kunna få fart på infrastrukturinvesteringar i såväl Stockholm som Göteborg.

Från Västra Götalandsregionen har man sagt att man över en tioårsperiod behöver 50 miljarder kronor för en upprustning och för att få en god balans. Och Stockholms arbetarekommun beslutade ju så sent som i går kväll, låt vara efter stor vända, att nu lägga fram ett mycket långtgående program för att förbättra trafiksituationen här i Stockholm. Det visar att man ute i kommuner, regioner och landsting är klart före staten, där det i stället har gått i stå.

Fru talman! Jag menar att detta inte står i något slags motsatsförhållande till att vi lyfter fram de enskilda vägnäten som måste värnas och dess stora betydelse för näringsliv och människors möjligheter till arbete, bosättning och friluftsliv i en god miljö. Därför har vi tydligt markerat satsningen på vägupprustningen. Vår ökning av väganslaget på i storleksordningen 12–15 % mer än vad regeringen har satsat markerar att det är angeläget att förorda dessa extra pengar.

Vi beklagar att regeringens, åtminstone för ett par år sedan, tydliga intresse för PPP-finansiering tycks ha svalnat. Det kan bero på umgänget med de s.k. stödpartierna, som också lyckats förföra regeringen när det gäller en satsning på våra vägar.

För Folkpartiets del är vi tydliga med att det är viktigt att komma fram med angelägna vägprojekt. De är legio i antal. Och det är en samhällelig kapitalförstöring att inte åtgärda detta nu.

För att välfärden ska bibehållas och utvecklas framöver krävs ett väl utbyggt nät av infrastruktur i hela landet. I denna sektor är vägbyggnad samt underhåll och upprustning av slitna vägar angelägna åtgärder. Detta kräver en ekonomisk satsning som regeringen hittills inte har varit beredd att göra.

Trafikpolitiken är som sagt samhällets ryggrad. Därför har vi liberaler sett det som angeläget att hävda en fri och sund konkurrens som kan ligga till grund för trafikpolitiken. Därigenom skulle också den enskilde få bättre möjligheter att hävda sitt val, oavsett om det gäller transport av gods eller personbefordran.

Vår förhoppning är att regeringen samlar sig till ett väl underbyggt förslag som kan höja underhåll och standard på de utsatta delarna av vägnätet så att dessa får en bättre bärighet, inte minst med tanke på tunga transporter. Näringslivets behov och människors valfrihet kräver en sådan utveckling och hantering.

Så till frågan, fru talman, vad riksdagen kan bevilja sig med stöd av riksdagsordningen. Folkpartiets riksdagsgrupp har för sin del inte funnit att yrkandet med begäran i anledning av händelse av stor vikt uppfyllts. Därför kommer vi inte att ge det framförda yrkandet vårt stöd.

I detta anförande instämde Helena Bargholtz (fp).

Anf. 4 LARS BJÖRKMAN (m):

Fru talman! Västståndet i en modern industrination kan mätas på många olika sätt, och olika parametrar kan användas. Medborgarnas medelinkomst, deras livslängd och bostadsstandard samt antal hushåll som är anslutna till Internet är några av de mått som utnyttjas i dag. I samtliga uppräknade fall hävdar sig Sverige mycket väl. Tittar vi på skattetrycket toppar vi världslistan, och när det gäller antalet bilar per invånare är vi även här högt upp på skalan. Mäter vi hur mycket varje

fordonsägare betalar i skatt och avgift för att använda sitt fordon, hamnar vi även här mycket långt fram i världsligan.

De svenska fordonsägarna betalar gemensamt in ca 60 miljarder kronor i form av fordonsskatter, bränsleskatter, moms, registreringsavgifter m.m. till staten varje år. Det är en ansevärd summa som enligt nästan alla fordonsägarers gemensamma uppfattning borde användas för att klara en upprustning av vår inhemska infrastruktur i större utsträckning än vad som i dag är fallet.

I den motionsflod som varje år behandlas i trafikutskottet finns önskemål från alla partier om att vägar och järnvägar ska tilldelas större anslag än vad som gäller i dag. Motionärernas krav om insatser berör såväl storstadsområden som de mest glest bebodda områdena i vårt land. Det eftersatta underhållet, som i dag enligt Vägverkets egen uppskattning uppgår till mer än 13 miljarder kronor, upplevs dagligen av varje bilist på vårt vägnät. Det handlar oftast om undermåliga asfalts- och grusvägar som i många fall inte håller för den tunga och livliga trafik de utsätts för. Klagomålen från bilisterna är ihärdiga, högljudda och enligt vår mening oftast fullt berättigade.

Fru talman! Alla i samhället är beroende av att kommunikationer kan fungera och att vägarna håller den standard som krävs för framkomligheten. Kraven från näringslivet att skapa attraktiv sysselsättning i alla delar av landet innebär enligt vår tolkning att människor ska kunna ta sig till och från sina arbetsplatser på ett trafiksäkert och miljömässigt godtagbart sätt oberoende av var de bor i landet. Glesbygdens möjligheter att behålla sin dragningskraft bland de boende är helt beroende av att vägnätet även där håller en standard som gör boendet inte bara drägligt, utan attraktivt. Avsaknaden av kollektiva färdmedel i dessa bygder gör det extra viktigt att vägnas standard hålls på en sådan nivå att trafikanterna lätt kan färdas där med bibehållen säkerhet. Glesbygdens företagare, ofta småföretagare, lever redan i dag i en konkurrenssituation som innebär stora svårigheter att överleva. Deras möjligheter att leva vidare och utvecklas får inte försvåras genom begränsad framkomlighet på vägnätet. I stället för hinder behöver de draghjälp för att överleva.

Fru talman! Som redan har sagts har den socialdemokratiska regeringen under det senaste året vid ett antal tillfällen aviserat en infrastrukturproposition för att där klarlägga vilka åtgärder regeringen planerar för den svenska infrastrukturen den kommande tioårsperioden. Propositionen aviserades första gången till våren 2000. Sedan skulle den komma under hösten samma år. Nästa bud var att våren 2001 var man beredd att presentera sina idéer på detta område. Det senaste budet från näringsministern är att han tidigt i höst, år 2001, är beredd att avge regeringens förslag på hur den långsiktiga planeringen för den framtida infrastrukturen ser ut i regeringens perspektiv. Det återstår ju att se om denna nya tidtabell är mer tillförlitlig än de som tidigare utlovats.

Regeringens samarbete med de två andra vänsterpartierna innebär uppenbarligen att betydelsen av de viktiga infrastrukturfrågorna tonats ned och att de skjuts på en oviss framtid. Samtidigt tvingas landets trafikanter konstatera att såväl drivmedelsskatter som fordonsskatter höjs medan vägkapitalet devalveras för varje år. Den irritation, för att inte säga ilska, som dagligen får sitt uttryck i medierna är lätt att förstå, men regeringens företrädare har hitintills mött den med tomma löften om att

åtgärder kommer att vidtas. Som vi alla vet har varken pengar eller åtgärder levererats.

För att bryta den totala handlingsförklarning som regeringen och Näringsdepartementet nu uppenbarligen hamnat i har vi moderater presenterat hur vårt alternativ på infrastrukturuområdet ser ut. I de bedömningar vi gjort ingår den eftersläpning av underhållet som bekräftats av Vägverket. Vi har också tagit hänsyn till att trafiken på de statliga vägarna har ökat kraftigt de senaste åren. Den tunga trafiken ökar med ca 5 %. Vägslitage har ökat i motsvarande grad medan anslagen, som redan i ingångsskedet av perioden var för låga, inte följt med i utvecklingen. Därav kommer den eftersläpning av underhållet som redan nämnts.

I vårt förslag avsätter vi 90 miljarder kronor under den tioåriga planperioden för rekonstruktioner, ökad bärighet och underhåll. Det är närmast en fördubbling av dagens anslag. Totalt ökar vi anslagsnivån för vägar till 195 miljarder kronor. Det är en höjning av nuvarande ramar med 55 miljarder.

Fru talman! Vi moderater vill satsa 105 miljarder kronor på nyinvesteringar i läns-, riks- och Europavägar under den kommande tioårsperioden. En mycket viktig ingrediens i detta är att satsningen på de olika vägreionernas högst prioriterade objekt ska kunna påbörjas och till stor del förverkligas under perioden. Med detta anslag ska de förbindelser som knyter samman viktiga orter över hela landet kunna förverkligas. Såväl näringslivets som de enskilda trafikanternas krav på godtagbar vägstandard ska till rimlig del kunna uppfyllas.

Vi är beredda att använda PPP-lösningar liksom möjligheten att genom avgiftsfinansiering klara nybyggnation av några av de mest angelägna objekten. För att täcka den framtida kostnaden för sådana objekt samt för att täcka amorteringar av redan upptagna lån till väginvesteringar har vi i vårt program avsatt 10 miljarder kronor under perioden.

Det är enligt vår mening oacceptabelt att hela bygder hålls isolerade under delar av året därför att vägnätet inte är av en sådan kvalitet att de kan hållas öppna. Det kan bero på t.ex. tjälskador, som har nämnts här. Att en sådan inskränkning i vardagslivet kraftigt motverkar människors möjlighet att leva och driva verksamhet kan alla de som år efter år tvingas acceptera denna situation livfullt beskriva. Sönderkörda fordon, inställda varuleveranser och begränsad möjlighet till normala rutiner är effekter som alltför många människor tvingas leva med på grund av de uteblivna förbättringarna.

I min egen hembygd i södra Västergötland har våren kommit. Och det säkraste tecknet på detta är att ett antal vägar redan är helt avstängda eller får trafikeras med kraftig nedsättning av axeltrycket. Vi välkomnar våren, fru talman, men detta påtagliga bevis på att sommaren är i antågande vill vi, liksom alla andra som drabbas av motsvarande, gärna avstå ifrån. Vi moderater menar allvar när vi pläderar för att även landsbygden ska ha en framtid. Därför gör vi dessa satsningar.

Fru talman! Det enskilda vägnätet, som sammanlagt är dubbelt så långt som statsvägnätet, är av mycket stor betydelse i hela landet. Detta vägnät, kring vilket det bor ca 800 000 människor, är den livsnerv som gör att även de glesast befolkade delar i detta land kan känna att de har en framtid. Nedprioriteringen av anslagen till dessa enskilda vägar har de senaste åren slagit mycket hårt. Endast med stora insatser från de privata

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Fråga om hänvisning
av motion*

väghållarna har en stor andel av dessa vägar kunnat hållas i ett godtagbart och körtbart skick. Det är en ekonomisk påfrestning som varken är hållbar eller acceptabel i längden för delägarna.

Med vårt förslag vill vi öka anslaget till dessa vägar med ca 80 miljoner kronor, vilket motsvarar en höjning med ca 50 % årligen. Därutöver föreslår vi ett särskilt upprustningsbidrag på 100 miljoner kronor årligen under hela tioårsperioden för att klara punktvisa åtgärder i form av förstärkningar och ökad bärighet på de mest utsatta vägavsnitten.

Tillväxtområdenas utveckling är viktig, men satsningar i dessa områden får inte skymma vikten av att även hålla glest befolkade bygder med ett vägnät som motsvarar dagens krav. Därför gör vi denna satsning, fru talman.

Fru talman! Möjligheten att frakta gods och människor på järnväg måste bli bättre. Spårutbyggnaden kring storstadsregionerna har visat att alltfler människor väljer att åka kollektivt om utbudet av resealternativ står i rimlig proportion till resebehovet. Därför måste utbyggnaden av såväl persontrafiken som godstrafiken få en ökad omfattning. Tunga transporter som i dag använder vägen måste även ges ett bra och konkurrenskraftigt järnvägsalternativ.

Genom att rusta upp befintligt bannät till att klara ett ökat axeltryck, bredda lastprofilen samt öka framkomligheten på de mest trafikerade sträckorna ökar trafikkapaciteten för både gods och persontransporter. Vi vill utreda nya sträckningar som Europakorridoren och Götalandsbanan för att därigenom klarlägga om den satsning det innebär att förverkliga dessa banor har en ekonomisk bärkraft. Om så är fallet, bör åtgärder vidtas för ett förverkligande även av dessa projekt.

Fru talman! Med det förslag som vi lägger på talmannens bord vill vi bryta det dödläge som den uppenbarligen helt handlingsförlamade regeringen nu befinner sig i. Våra satsningar, som omfattar betydande åtgärder inom alla transportslag, ger förbättrade kommunikationer i hela landet. Ett bra och effektivt vägnät, ett modernt och utbyggt järnvägsnät, ett bättre utnyttjande av de inre vattenvägarna samt flygplatser utbyggda för att klara ett ökat resande är en förutsättning för att Sverige ska stå väl rustat i den alltmer hårdnande konkurrens som vi möter från omvärlden.

Krav på erfarenhet av och kunskap om vikten av berättigade miljökrav ska ställas på varje enskilt objekt som enligt detta förslag kommer till utförande. Målsättningen är bättre trafik med färre döda och skadade i trafiken. Med de satsningar som vi föreslår, fru talman, ökar förutsättningarna såväl för enskilda människor som för näringslivet att med dagens moderna transportmedel stå bättre rustade att möta morgondagens utmaningar.

Fru talman! Vi har redan fått klarlagt att möjligheterna att yrka bifall till remiss av motionen är obefintliga, varför jag avstår från ett sådant yrkande.

Anf. 5 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Fru talman! Nog är det en lite ovanlig diskussion som vi för här i kammaren denna morgon, men så är det också en ovanlig och mycket allvarlig fråga som vi behandlar.

Inte minst för huvudstadsregionen är det en stor besvikelse och mycket skadligt att vi inte ännu har fått någon proposition angående

infrastrukturen. Den socialdemokratiska regeringen tillsatte i slutet på 80-talet ett antal utredningar för att belysa problemen i storstäderna och särskilt i Stockholmsregionen. När Dennisförhandlingarna kring trafikfrågorna i Stockholmsregionen inleddes under 1989 byggde de på förslag som i stort sett var färdigutredda på tjänstemannanivå. Trafiksituationen hade visat sig bli så besvärlig att den socialdemokratiska regeringen ansåg att något måste göras.

Bedömningen fick instämmande från i stort sett alla partier, inte minst från den borgerliga oppositionen. Den slutliga Dennisöverenskommelsen ingicks den 29 september 1992 med Socialdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna som undertecknare. Syftet med överenskommelsen var trefaldigt: att förbättra regionens miljösituation, att öka tillgängligheten och att förbättra regionens utveckling.

De ambitiösa kommunala förhandlarnas ansträngningar för att komma till rätta med regionens trafikproblem fick dock inte den framgång som Stockholmsregionen så väl hade behövt. Efter mycket långhalande och vankelmod spräckte slutligen den socialdemokratiska regeringen den 7 februari 1997 hela överenskommelsen, en i grunden Stockholmsfientlig åtgärd helt i samklang med de partier som så konsekvent motarbetar Stockholms välfärd.

Nu nära tio år efter Dennisöverenskommelsens undertecknande ser vi konsekvenserna. Vem är beredd att i dag påstå att förhållandena har blivit bättre under dessa tio år, då i stort sett ingenting mer än en spårvägsbana har färdigställts i regionen? Var är förbifarterna som skulle ha tagit ut biltrafiken från city? Var är vägringen runt innerstaden med Norra länken, som skulle ha tagit bort de farliga flygbränsletransporterna från stadens norra och högtrafikerade delar?

Var är tredje spåret över, alternativt under Riddarholmen, denna utvidgning av järnvägstrafikens getingmidja som skulle ha kunnat göra det möjligt för oändligt många människor att bo i olika delar av Mälardalen och ändå bidra till huvudstadens arbetskraft och utveckling – och därmed också medverka till en fortfarande bebodd landsbygd både norr och söder om Mälaren? Någon ny järnvägsbanesträckning har inte tillkommit över östra Mälaren på 130 år.

Regeringens inaktivitet är oförsvarlig. Stockholms läns medborgare betalar årligen över 5 miljarder i fordonsanknutna skatter och får tillbaka 1 miljard i väganslag. Därtill kommer alla de andra pålagorna i form av skatteutjämning osv. Stockholmarna får sitta 47 timmar, alltså en dryg arbetsvecka, mer på arbetsresor än den genomsnittlige svensken får göra per år.

Statsrådet Rosengren har gång efter annan lovat att en infrastrukturproposition ska komma, ibland om något kvartal; ibland har det hetat om något halvår. En gång hette det att det skulle komma en sådan proposition innan snön faller. Kvartalen har gått, halvåren har gått och snön har fallit. Nu har snön t.o.m. snart helt töat bort. Dessvärre verkar det som om även infrastrukturpropositionen har töat bort. I vart fall har den inte dykt upp där den borde ha funnits, nämligen på riksdagens bord.

Av dagens tidningar framgår, som Elver Jonsson påpekade, att även socialdemokraterna i Stockholm blivit otåligen över regeringens sölande. Arbetarkommunens beslut i går kväll är bevis nog. Det beror inte på

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Fråga om hänvisning
av motion*

okunskap. Redan den 2 november 1999 citerade statsrådet Rosengren här i kammaren en utredning och sade:

”Enligt en färsk studie tog en bilresa de tolv kilometerna från Breddäng söder om Stockholm till Norrtull nästan en timme i anspråk. Medelhastigheten var 14 kilometer i timmen. Bränsleförbrukningen under de fyra långsammaste kilometrarna var 2,5 liter per mil, dvs. mer än tre gånger det normala. Det innebär ökat utsläpp av föroreningar och kolmoxid. Detta är sagt för att ge en bild. Kollektivtrafiken borde byggas ut och vara bättre.”

Så sade alltså statsrådet Rosengren i kammaren i slutet av 1999. Ännu har vi inte sett någon infrastrukturproposition, bara en ny utredning om det som var färdigutrett redan 1989 och som var politiskt färdigförhandlat den 29 september 1992.

Några signaler har inte kommit från regeringen i dessa frågor annat än från statsrådet Rosengren. Dock skrev statsrådet Larsson den 7 november 1999 i Dagens Nyheter: ”Även om vi satte sprätt på hela landets väganslag enbart i stockholmsregionen vilket i och för sig är en orimlighet skulle vi inte lyckas bygga bort bilköerna. Det skulle också tyvärr vara ganska fruktlöst att enbart satsa på utbyggnad av kollektivtrafiken; det leder bara till att de som redan nu väljer buss och tunnelbana ökar sitt kollektivåkande ytterligare medan resten framhårdar i att ta bilen t.ex. till och från jobbet.”

Detta var miljöministerns bedömning av trafiksituationen i Stockholmsområdet.

Fru talman! Jag undrar om det var så att statsrådet Larsson skrämdes bort Björn Rosengren från arbetet med att förbättra framkomligheten och kommunikationerna i landet. Det tycks ju i vart fall vara så med trafiklösningarna i Stockholm. Det enda som statsrådet Rosengren har vågat sig på är en ny utredning som får rikligt med tid för att uppenbarligen inte bli färdig för tidigt.

Eftersom vi dessutom känner till att statsrådet Pagrotsky emellanåt starkt engagerat sig i den lokala stockholmska trafikdebatten och då inte på miljöministerns sida, är det väl en ganska kvalificerad gissning att problemen med att få fram en trafiklösning för Stockholmsregionen främst kan sökas i motsättningar inom regeringen. Dessvärre är det inte något nytt. Det var så redan på Uusmanns och Thams tid. Riksdagen bör ta initiativ till att klara ut de här problemen nu när inte regeringen förmår att leda landet ut ur problemen.

Fru talman! Jag upprepar mitt instämmande med tidigare moderata yttranden här i kammaren i dag.

Anf. 6 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Moderaternas begäran att få väcka motion om infrastrukturen är mycket lätt att sympatisera med. Sverige har i dag en regering som låter vägarna förfalla, och både näringsliv och enskilda människor lider av detta. I debatt efter debatt har vi kristdemokrater påmint den ansvarige ministern Björn Rosengren om detta. Han har svarat med att ytterligare skjuta på infrastrukturpropositionen.

Sedan räcker det naturligtvis inte med att lägga fram en proposition. Det måste till mera pengar. Kristdemokraterna har avsatt 9,5 extra miljarder under treårsperioden. Vi har redovisat detta i vår trafikmotion som

väcktes i höstas. Vi kommer att fortsätta att redovisa våra tankar i kommande motionsarbete.

Här finns nu en samlad opposition som vill förbättra både vägar och järnvägar i hela landet, och vi är otåliga. Vart man än reser i Sverige förs detta upp av människor: När ska vi få en bättre väg? När ska vi få en trafiksäkrare väg? När ska järnvägen rustas upp?

Regeringens trafikpolitik är ett misslyckande.

Fru talman! Även om vi står bakom kravet på stora satsningar på infrastrukturen kan vi inte med bästa vilja i världen finna att det är förenligt med riksdagsordningen att väcka en motion i denna fråga just nu, som moderaterna har begärt att få göra. Därför skulle vi vid en votering ha röstat nej.

Regeringens infrastrukturproposition är utlovad till hösten. I senaste numret av MHF:s tidning Motorföraren lovar Björn Rosengren att både äta upp sin hatt och byta jobb om han inte kan leverera propositionen till hösten. Oavsett hur utgången blir har vi alltså något exceptionellt att se fram emot den här hösten.

Anf. 7 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Låt mig inleda med att gratulera moderaterna till framgången att på detta närmast kuppartige sätt få till en extra debatt, eller demonstration om man så vill, kring vägfrågorna. Från Centerpartiets sida tycker vi dock att detta är att göra våld på gällande riksdagsordning och faktiskt också dålig respekt för det sätt att arbeta som partierna och talmannen tidigare varit överens om. Det moderata initiativet framstår som än mer anmärkningsvärt när man här i dag inte ens yrkar på att motionen ska få remitteras till berört utskott för beredning.

I sakfrågan har Centerpartiet varit starkt pådrivande för att mer pengar måste anvisas till vägar och järnvägar så att kraven på en hög och jämn standard på transportområdet ska kunna tillgodoses. För år 2001 ansåg vi det nödvändigt att tillföra 2,4 miljarder utöver regeringens förslag till vägsektorn och 700 miljoner kronor mer till järnvägen. Därmed var Centerpartiet det parti, tillsammans med Kristdemokraterna, som satsade hårdast för att rusta våra många dåliga vägar runt om i landet och på allvar börja arbetet med att ta igen det under flera år eftersatta underhållet – detta sagt som en replik till Per-Richard Molén, som i sitt anförande hävdade att andra partier har följt Moderaterna i spåren. Från Centerpartiets sida har vi gått i spetsen för den här opinionsbildningen och för att lägga fram konkreta förslag.

Vi såg fram emot den infrastrukturproposition som regeringen aviserat till mars år 2000. Det kom ingen proposition då. Det kom ingen proposition hösten 2000, och det kommer ingen proposition våren 2001. Den kommer i stället hösten 2001 – annars ska Rosengren äta upp sin hatt, såsom har påpekats här. Detta besked gav näringsministern i den budgetdebatt kring trafikfrågorna som hölls i denna kammare onsdagen den 6 december.

Vi beklagar väldigt djupt att regeringen drar infrastrukturfrågorna i långbänk. Det är mycket allvarligt. Det är också mycket skadligt, eftersom vägnätet fortsätter att förfalla och de samhällsekonomiska kostnaderna rakar i höjden i takt med att underhållsberget fortsätter att växa. Vi är starkt kritiska till att regeringen inte klarar av att leva upp till de

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Fråga om hänvisning
av motion*

besked man gett om när utlovade förslag ska komma. Vi har också väldigt klart och tydligt sagt att vi inbjuder regeringen – om man, som det har sagts, har svårigheter att komma sams med Vänsterpartiet och Miljöpartiet – att i stället våga resonera med de partier i denna kammare som har ambitioner att stärka infrastrukturen och rusta vägar och järnvägar till en godtagbar standard. Det borde finnas förutsättningar att skapa en bred enighet med partier som är angelägna om att till att börja med vårda det vägkapital vi har genom ett bättre underhåll, liksom att förbättra trafiksäkerhet och framkomlighet genom att bygga bort ett antal av de dödsfallor som finns kvar på Europavägar, riksvägar och länsvägar.

Däremot är vi, fru talman, inte beredda att delta i demonstrationspolitik här i kammaren genom att göra våld på riksdagsordningen. Det går inte med några rimliga anspråk på seriositet att hävda att denna motion skulle få väckas med hänvisning till inträffad händelse av större vikt. Därför kommer vi från Centerpartiet, trots att vi delar irritationen över regeringens handlingsförklaring i sakfrågan, att biträda talmannens förslag i fråga om hanteringen av den moderata motionen från den 15 mars om inriktningen av transportinfrastrukturen.

Anf. 8 STIG ERIKSSON (v):

Fru talman! I vetskap om kammarens digra arbete ska jag hålla mig kort med anledning av moderaternas motion *Inriktningen av transportinfrastrukturen 2002–2011*.

Det känns både märkligt och udda att moderaterna i detta läge till kammaren väcker en motion angående infrastrukturen. Visserligen finns möjligheten att väcka motion, men detta ska i så fall ske med anledning av en händelse av större vikt. I det här fallet känns det som om moderaterna vill förändra riksdagens ordning med att väcka motion med anledning av en icke-händelse. Regeringen har aviserat en proposition om infrastrukturen till hösten. Detta innebär att moderaterna och andra som vill motionera och debattera i frågan inte kommer att sakna möjlighet.

Jag har ingen anledning att här och nu ta upp en fortsatt debatt med moderaterna om infrastrukturen, eftersom tillfälle kommer att ges i ett senare skede. Det är en debatt som vi från Vänsterpartiet ser fram emot.

Fru talman! Det är däremot märkligt att Per-Richard Molén med så lång erfarenhet tydligen har dålig koll på vilka partier som finns representerade i den svenska riksdagen. Mig veterligt finns inget parti som heter Kommunisterna.

Fru talman! Det är olyckligt om vi använder oss av riksdagen som någon sorts lekstuga – eller till ovanliga initiativ, som Per-Richard Molén hellre vill kalla det. Därför, fru talman, vill jag yrka avslag på moderaternas begäran.

Anf. 9 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Fru talman! När man lyssnar på Stig Eriksson kan man höra ett ”Surt, sa räven om rönnbären.” Det är klart att andra hellre skulle ha velat göra det moderaterna nu gör när det gäller att se till att vi får ordning på de svenska vägarna, de svenska järnvägarna, flyget och sjöfarten.

Det är tragiskt att i trafikutskottet och i andra sammanhang notera den stora ovilja och det ointresse som representanterna för Stig Erikssons parti redovisar när det gäller att vilja gå människorna till mötes för att se

till att de får bra vägar. Ni motarbetar vid i stort sett alla tillfällen de möjligheter som kan finnas att ordna pengar för att få bra vägar.

När det gäller flyget är ni i princip fullständigt negativa till en utbyggnad. Ni vill satsa på järnvägen. Det skulle vara värdefullt om många av er som tillhör Vänsterpartiet – Stig Eriksson har själv vid tidigare tillfällen, som framgår av pressen, sagt att han trots allt har kommunistiska värderingar – avstod från att flyga och hellre använde järnvägen när ni ska ta er fram och tillbaka i Sverige. Då skulle ideologin stämma överens med det praktiska handlandet. Det tycker jag vore rätt värdefullt.

Anf. 10 STIG ERIKSSON (v) replik:

Fru talman! Debatten om kommunistiska värderingar kan jag gärna ta med Per-Richard närsomhelst, men vid det här tillfället tycker jag inte den är lämplig.

Däremot vill jag bemöta det Per-Richard tar upp om satsningarna på vägar. Det är bara att titta på förra årets budget. Det finns faktiskt en satsning, framför allt på den del av landet som jag kommer från, inlandet, där problemen med bärighet är störst och där det behövs tjälsäkringspengar.

Vi återkommer gärna till debatten. Låt oss invänta den infrastrukturproposition som ska läggas fram i september. Då ska vi ta debatten.

Anf. 11 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik:

Fru talman! När Stig Eriksson säger att det är märkligt och udda att man från moderaternas sida tar det här initiativet och i riksdagen väcker den här motionen om trafikinfrastrukturen, tycker jag att det ganska givet visar på vilket ointresse det finns från Vänsterpartiets sida, inte minst i de norra länen där ni har en mycket stark ställning. Det visar att ni sviker era egna vänsterpartiväljare i skogslänen genom att driva den här politiken i riksdagen. Om det är någonting som det finns anledning att använda som argument för en lämplig behandling av den här motionen är det att det är en händelse av större vikt. Är det inte en händelse av stor vikt när man inte lägger fram en utlovad infrastrukturproposition i tid, utan låter trafikolyckor öka och vägar förfalla? Är det Vänsterpartiets politik för sina väljare i skogslänen i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland, Gävleborgs län och Värmland?

Anf. 12 STIG ERIKSSON (v) replik:

Fru talman! Udda, säger Per-Richard Molén. Ja, den är udda i den bemärkelsen att detta inte är någon händelse av större vikt. Det finns en proposition aviserad till september. Den debatten om infrastrukturen är jag mycket villig att föra. Jag ser mycket fram emot debatten om inlandet men också om storstäderna.

Anf. 13 MONICA ÖHMAN (s):

Fru talman! Jag vill helt kort för socialdemokraternas räkning deklarera att jag biträder talmannens förslag att motionen ska läggas till handlingarna utan att remitteras till trafikutskottet. Jag yrkar alltså avslag på det moderata förslaget.

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Fråga om hänvisning
av motion*

Vad gäller infrastrukturen och de moderata förslagen tänker jag faktiskt inte uppta kammarens tid med att diskutera dem nu, utan vi får anledning att återkomma till den diskussionen i höst när inriktningspropositionen landar på riksdagens bord.

Anf. 14 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Jag skulle gärna vilja lägga ytterligare en bild till den här diskussionen.

I Öresundsregionen händer mycket och där väntas en dynamisk utveckling. Öresundsregionen har och kommer att ha fortsatt stor betydelse för utveckling och tillväxt i Sverige framgent. Där har Skåne en geografisk nyckelplacering vid södra Östersjön. Potentialen för vidgad handel med länderna i Central- och Östeuropa är stor och påverkas av kommande utvidgning av EU med nya medlemsländer.

Fasta förbindelser över Stora Bält, Öresund och på sikt troligen över Fehmarn Bält ger nya möjligheter vid samverkan och effektiva transportlösningar. Därtill kommer också förväntningarna på effekten av den fasta förbindelsen över Öresund. Detta sammantaget ställer krav på ett väl fungerande transportsystem. Det är också av stor betydelse för förbindelsen med övriga Sverige.

Transportsystemet är en av de viktigaste faktorerna när det gäller en fortsatt god utveckling för hela Sverige. Det är avgörande för var man kan bo, arbeta och studera och hur lätt det är att få vardagslivet att fungera.

Möjligheten att transportera varor och att resa inom landet och dess regioner samt till och från omvärlden är avgörande för att Sverige ska kunna ta del av de nya förutsättningarna. Där vill jag peka på att hamnarna i Skåne erbjuder och tillsammans med Öresundsbron kommer att erbjuda näringslivet alternativa vägar för gods som ska till och från olika destinationer i Europa.

Öppningen mot de östra delarna talar för fortsatt ökande handelsutbyte, godstransportvolymerna och därmed fler färjeleder österut. Det blir därför allt viktigare att tillse att anslutande infrastruktur fungerar väl, snabbt, säkert och effektivt.

Hur viktigt transportsystemet är för tillväxt och konkurrenskraft har både näringsministern och statsministern talat ganska mycket om. Varför gör man då ingenting? Varför vänta med en infrastrukturproposition när man verkligen behöver göra någonting?

Det är bara att se på de nationella vägar som går genom landskapet Skåne: E 4 Helsingborg–Stockholm, E 6 Trelleborg–Malmö–Helsingborg–Göteborg och vidare mot Oslo, E 22 Trelleborg–Malmö–Kristianstad och vidare mot Blekinge och Kalmar och inte minst delar av E 65 Ystad–Malmö. Det här är viktiga stråk där de felande länkar som fortfarande finns måste åtgärdas så att de får en bättre standard för kommande transportbehov. Det är sådana saker som jag menar att regeringen måste ta sitt ansvar för, likaväl som för att tillföra resurser till järnvägsstråken, både för gods och människor, genom Skåne.

Jag tycker att det är dags att ytterligare understryka att det finns väldigt många frågor runtom i Sverige, inte minst i min egen kommun Trelleborg, där det socialdemokratiska kommunalrådet frågar sina egna riksdagsledamöter från Skåne: Vad gör ni egentligen?

Prot. 2000/01:83
21 mars

Överläggningen var härmed avslutad.

Motionen lades till handlingarna.

7 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2000/01:71 till utbildningsutskottet

2000/01:82 till miljö- och jordbruksutskottet

2000/01:87 till lagutskottet

2000/01:92 till justitieutskottet

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Utbildningsutskottets betänkanden 2000/01:UbU9–UbU12

Trafikutskottets betänkande 2000/01:TU9

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2000/01:AU9

9 § Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo

*Svenskt deltagande i
fredsstyrka i Kosovo*

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2000/01:UU12

Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo.

Anf. 15 VIOLA FURUBJELKE (s):

Herr talman! För mindre än två år sedan beslöt kammaren, på rekommendation från ett sammansatt försvars- och utrikesutskott, om att tillåta svensk trupp i en fredsstyrka i Kosovo. Vi gjorde det i en situation där vi hade sett bilder på folkmassorna i krigets Kosovo. Det var för sent. Europa anklagades, och anklagade sig självt, för passivitet och för handlingsförlamning. Bilderna från Blace lever fortfarande på våra näthinnor.

I dag är återigen en väpnad konflikt under uppsegling i regionen. Det finns flera skillnader, men det finns också flera likheter.

Skillnaderna är att vi nu reagerar tidigt. Ännu är det inte öppet krig i regionen. Det är fortfarande ett geografiskt begränsat område, och det är inte särskilt många människor involverade. Då var det serberna som var förövarna under en grym diktator, Milošević. I dag har vi haft ett demokratiskt val i Förbundsrepubliken Jugoslavien. Vi har en ny president.

Likheterna är att målet för svenskt deltagande i en styrka i dag är det samma som det var då. Sverige vill genom att utöka mandatet för KFOR-

styrkan i Kosovo bidra till att fred och stabilitet ska kunna råda i regionen framgent. Sverige vill minska människors lidande, och vi vill försöka förhindra att konflikten får en spridning.

I det syftet har utrikesutskottet, med hörande av försvarsutskottet, tagit ett s.k. utskottsinitiativ till att utvidga den svenska Kosovotruppens mandat geografiskt. Vi menar att de också ska kunna verka i den buffertzon som skapades utanför Kosovo och i de gränsnära områdena i Makedonien, under förutsättning, naturligtvis, av medgivande från Förbundsrepubliken Jugoslavien och från den makedoniska regeringen. Deras uppdrag blir i första hand att skydda de 30 "EU-monitorer" som EU har beslutat att utplacera i zonen. De ska också kunna bevaka den makedoniska gränsen och försöka förhindra att terrorister får fri passage i området.

Det är ett enigt betänkande. Såväl försvarsutskottet som utrikesutskottet står bakom detta. Att vi har agerat så snabbt med ett utskottsinitiativ innebär att vi på mindre än två veckor från det vi först började diskutera frågan kan komma till ett beslut i kammaren. Vi vill naturligtvis uttrycka vår uppskattning för att vi har kunnat få ärendet behandlat så tidigt i kammaren. Vi har kommit överens om att inte belasta kammaren med en lång debatt i en fråga där vi ändå är eniga. Jag vill ändå understryka betydelsen av dagens beslut.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utrikesutskottets hemställan i UU12.

I detta anförande instämde Tone Tingsgård (s).

Anf. 16 KARIN WEGESTÅL (s):

Herr talman! Riksdagen ska i dag besluta om ett utökat mandat för soldaterna som tjänstgör i den svenska bataljonen i Kosovo. Beslutet om svenskt deltagande i fredsstyrkan fattades av riksdagen på våren 1999. Den Natoleda KFOR-styrkan etablerades i Kosovo i juni 1999 efter beslut i FN:s säkerhetsråd – resolutionen 1244.

KFOR:s uppgift var att säkerställa tillbakadragandet av de jugoslaviska styrkorna och att avvärja den kosovoalbanska separatistgerillan UCK. Denna avvärjning blev inte av, och detta har bidragit till den nuvarande hotfulla situationen. En säker miljö skulle också skapas i Kosovo så att alla flyktingar skulle kunna återvända. Inte heller detta har åstadkommits.

I resolutionen ingick också en internationell, civil närvaro i Kosovo – som efter de uppgifter jag har fått har fungerat bra. Samtidigt beslöt man att inrätta en säkerhetszon, en halv mil in i Serbien längs gränsen till Kosovo. Jugoslaviska styrkor skulle därmed hindras från att återvända in i Kosovo. I den säkerhetszonen har varken militär eller specialpolis från Jugoslavien fått vistas – bara lokala poliser. Genom avtalet inrättades också en gemensam kommission för att säkerställa att avtalet skulle hållas. I denna demilitariserade zon har den kosovoalbanska gerillan tillåts att etablera sina ställningar.

Sverige bidrar nu med en bataljon i Kosovo på ca 800 personer, men svensk trupp kan bara agera inom Kosovos geografiska område.

Utskottet anger att till följd av utvecklingen i Kosovo – dvs. upptrapade våldshandlingar, på vissa ställen hela tiden, men på sista tiden har de blivit ännu värre – speciellt i gränstrakterna mellan Serbien och Ma-

kedonien, behöver mandatet för KFOR-styrkan ändras. Ändringen fordrar ett beslut i riksdagen. Därför har vi denna minidebatt i kammaren i dag.

Beslutet i februari i EU att utöka övervakningskommissionen från nio till 30 EU-övervakare i det oroliga området förutsätter ett utökat mandat för våra soldater, så att de kan gå in i området och hjälpa till med eventuella evakueringar om det händer något med EU-övervakarna eller vid transporter av skadade.

Miljön innebär naturligtvis en större fara för soldaterna. Det är egentligen inte meningen att de ska delta i strider. De ska finnas där för att garantera säkerheten för EU-observatörerna. Det nya mandatet innebär också att de svenska KFOR-soldaterna kan agera i Makedonien, där det för närvarande är fullt krig. De senaste veckorna har kosovoalbanska terrorister intagit byar inne i Makedonien och omringat den näst största staden Tetovo. Makedoniens utrikesminister Srdjan Kerim har vädjat om stöd från Nato och KFOR. Efter en lång debatt om det internationellt styrda Kosovo fördömde FN:s säkerhetsråd på kvällen fredagen den 16 mars det extremistiska våld som har spritt sig in i Makedonien.

Under det senaste halvåret har de albanska terroristerna trappat upp våldet i Preševodalen i det serbiska området, mördat poliser, sprängt polisbilar, sprängt busskolonner. Det har hela tiden förekommit många människorov, vilket har lett till försvinnanden som inte har retts upp.

När Nato övertog ansvaret för Kosovo var avvärjningen en stor uppgift. Det har man inte klarat. Naturligtvis bidrar det till att terroristerna har kunnat utvidga sina möjligheter.

Nu har inflytande över utvecklingen glidit USA ur händerna, eftersom de naturligtvis inte vill ta strid med sina tidigare allierade. Alla vet att USA samarbetade när det gäller inbördeskriget och kriget mot Jugoslavien.

Herr talman! Överste Bo Pellnäs, en av Sveriges mest erfarna Balkanexperter, tidigare bl.a. chef för en FN-mission i Makedonien under första hälften av 1990-talet, har i en artikel i DN den 14 mars beskrivit Balkans allvarliga situation utifrån riskerna för ett krig i Makedonien. Han anser att en snabb och omfattande civil fredsbevarande insats behövs i Makedonien och föreslår att statsminister Göran Persson tar initiativ till en sådan aktion som ordförande i EU.

En stark observatörsorganisation, stor nog att täcka hela Makedonien, bör omedelbart skapas. Den kan vara polisiär, militär eller civilklädd men måste ha resurser att omedelbart kunna kalla in militära och polisiära helikopterburna specialförband som i samverkan med dubbeletniska makedoniska förband kan säkerställa lag och ordning. Jag önskar att statsministern tar till sig detta råd.

Anfallskriget mot Förbundsrepubliken Jugoslavien kom till stånd genom den amerikanska utrikesministern Madeleine Albright's manipulationer. Det kan ni själva läsa i Kosovorapporten på s. 146–158 som handlar om Rambouillet. Nu på lördag den 24 mars är det två år sedan detta brott tilläts ske. Det är en mörk epok i Europas historia.

Kriget kom till på amerikanskt initiativ och i strid med FN-stadgan och folkrätten. USA stödde de kosovoalbanska terroristerna. Naturligtvis har detta uppmuntrat den starka albanska nationalismen på Balkan. Nu har, som sagt var, inflytandet över situationen glidit USA ur händerna.

Prot. 2000/01:83
21 mars

*Svenskt deltagande i
fredsstyrka i Kosovo*

Mediernas bild av inbördeskriget i Kosovo, som en kamp mellan det onda och det goda där terroristerna tilldelades det godas roll, har haft stor betydelse även i Sverige – också i denna kammare. De som har haft en annan mening har utsatts för angrepp och osakliga anklagelser.

Den största skulden till att hela Europa nu riskerar att dras in i krig har Clintonadministrationen. Ansvaret för att detta inte sker har EU, med Sverige som ordförandeland.

Herr talman! Jag instämmer i försvarsutskottets beslut att tillstyrka ett utökat mandat för de svenska KFOR-soldaterna. Sverige har en lång tradition när det gäller att arbeta i fredens tjänst. Utvidgningen av det nuvarande mandatet i en situation med fullt gerillakrig i det aktuella området är ett viktigt och allvarligt ställningstagande, vars konsekvenser vi i dag inte kan överblicka. Eftersom riksdagsbeslut fordras för denna förändring bör riksdagen fortlöpande informeras om utvecklingen i det område där den svenska bataljonen kommer att agera.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

10 § Kommuner och landsting i internationell samverkan

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2000/01:KU16

Kommuner och landsting i internationell samverkan (prop. 2000/01:42).

Anf. 17 PER-SAMUEL NISSER (m):

Herr talman! Det betänkande vi nu behandlar är KU17 och gäller frågor om kommuner och landsting i internationell samverkan. Regeringen föreslår i en proposition att bestämmelserna om kommunal tjänsteexport och kommunalt internationellt bistånd slås samman till en lag. Man föreslår vidare att kommuners nuvarande krav att ha regeringens medgivande för direktexport av kommunala tjänster tas bort. Förslaget innebär också att kommunalt internationellt bistånd inte längre ska ha som krav att det är humanitärt bistånd. Det gäller också att tillstånd för sådant bistånd till länder som får svenskt statligt bistånd i dag avskaffas och ersätts med en anmälningsplikt till Sida.

Från Moderata samlingspartiet är vi inte emot att frågorna samlas i en lag. Dock har vi synpunkter på en del av innehållet och vilka effekter det kan få. Grunden för den kommunala verksamheten är att kommunen ska verka *inom* den egna kommunen och *för* sina invånare. Vi tycker att det är den grundsynen som ska gälla för kommuner och landsting.

Det är viktigt att fastställa att biståndsverksamheten främst är en statlig angelägenhet.

Vi motsätter oss inte att kommuner och landsting bedriver en viss tjänsteexport, t.ex. att bistå med expertkunskap och viss biståndsverksamhet genom att skänka bort äldre utrensad utrustning. Dock är det alltid viktigt att betona att detta ska ses som en extraordinär verksamhet.

De kontakter som kommuner och landsting har med t.ex. vänorter kan ofta vara bra och utvecklande för kommunen. Men med det förslag som majoriteten nu har finns risk att dessa områden, om kommunerna har för

stora åtaganden, tar kraft från annan verksamhet. Det kan även vara ett risktagande med kommuninvånarnas pengar vid tjänsteexport. Om kommunerna själva ska göra bedömningen vilka projekt man ska gå in i med tjänsteexport i andra länder och biståndprojekt i andra länder kan det få till följd att de kommunala huvuduppgifterna eller kärnuppgifterna inte får den prioritering som kommunens och landstingets invånare kräver.

Dessa frågor ska som regel hanteras av staten men med möjlighet för kommuner och landsting, som man har sagt tidigare, att under samordnade former bedriva viss tjänsteexport och viss biståndsverksamhet.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till den moderata reservationen nr 2.

Anf. 18 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! I sin proposition föreslår regeringen en rad åtgärder som syftar till att vidga utrymmet att bedriva kommunal tjänsteexport. Det handlar dels om att fler institutioner ska kunna ägna sig åt denna verksamhet, dels om generella lättnader i regelverket. Enligt regeringen bör vid sidan av kommuner och landsting ensamma dessutom kommunalförbund, regionförbund och kommunala bolag ha rätt att engagera sig i export av tjänster. Folkpartiet delar inte den uppfattningen.

Huvuduppgiften för kommuner och landsting måste vara att värna den s.k. kärnverksamheten, dvs. skola, vård och omsorg. Kommuner och landsting ska inte operera på marknaden och därigenom ta affärsmässiga risker och äventyra fullföljandet av centrala välfärdsuppgifter. När det gäller de kommunala bolagen tillkommer dessutom att insynen ofta är dålig och möjligheten att utkräva ett demokratiskt ansvar är begränsad. Enligt gällande lagstiftning kan kommuner och landsting i viss utsträckning ägna sig åt tjänsteexport. Kretsen av kommunala aktörer som har den rätten ska inte utökas, tycker Folkpartiet.

Inte heller kan vi i Folkpartiet tillstyrka de övriga förslag som avser lättnader i det regelverk som omgärdar den kommunala tjänsteexporten. Regeringen vill att det ska underlättas för kommunala aktörer att bedriva direktexport av tjänster. Kravet på regeringens medgivande bör i sådana fall tas bort. Dessutom ska viss varuexport, som ”utgör ett nödvändigt komplement till eller har ett naturligt samband med den tillhandahållna tjänsten” tillåtas.

Sammantaget pekar alltså dessa förändringar i en riktning som Folkpartiet tar avstånd från. Kommuner och landsting ska koncentrera sig på sin verksamhet, inte successivt förvandlas till affärsdrivande företag till förfång inte bara för skattebetalarna utan också för privata företag som är verksamma i tjänstesektorn.

Som grundläggande motiv för de föreslagna lagändringarna anför regeringen dels att lagstiftningen bör anpassas till de förhållanden som råder i praktiken, dels internationaliseringen och EU-medlemskapet, som anses öka betydelsen av internationellt engagemang också hos subnationella aktörer som kommuner och landsting. Folkpartiet underkänner båda dessa argument.

Att ”praxis” när det gäller den kommunala tjänsteexporten har utvecklats åt ett håll som inte stämmer med de bestämmelser som riksdagen har beslutat om utgör inget rimligt skäl att ändra lagstiftningen. Förändringar av lagar måste ske mot bakgrund av en värdering av huruvida

det är sakpolitiskt riktigt att genomföra en tänkt förändring eller inte, och inte basera sig på en uppgiven "eftergiftsstrategi". Om regeringen börjar anamma den principen också på andra områden öppnar det skrämmande perspektiv för hela det svenska rättssystemet.

Det är naturligtvis riktigt, herr talman, som regeringen konstaterar, att det pågår en internationalisering som bryter upp traditionella strukturer och minskar betydelsen av gamla territoriella gränser. Nationalstaterna har på flera områden fått vidkännas en ökad konkurrens om att utöva makt och inflytande. Men det är inte heller ett argument för att den kommunala affärsverksamhet som redan i dag är alltför stor ska utvidgas ännu mer.

Internationalisering sker i praktiken genom det mänskliga utbytet, resor och kontakter, och genom att handelsrelationer expanderar. Politiker – nationella, regionala och lokala – etablerar kontakter över nationsgränserna för att diskutera gemensamma angelägenheter.

Inget av detta har någon som helst koppling till frågan om värdet av kommunal tjänsteexport. Det saken gäller är om kommuner och landsting ska ägna sig åt kommersiell verksamhet som i stället kan utövas av privata aktörer. Det anser inte Folkpartiet att de ska göra oavsett om det sker med affärspartner inom eller utanför Sverige.

Regeringen lämnar i sin proposition ett antal förslag som ska göra det lättare för kommunala aktörer att ge bistånd. Sammantaget öppnar regeringens förslag för en inte obetydlig expansion av den kommunala biståndsverksamheten.

Det strider mot den i kommunallagen stipulerade lokaliseringsprincipen, som är ett viktigt och vida omhuldat rättesnöre för den kommunala verksamheten. Den innebär att kommuner och landsting själva får ta hand om sådana angelägenheter som är av allmänt intresse och som har anknytning till kommunens eller landstingets område eller invånare och som inte staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan har hand om.

Det förslag som regeringen lägger fram står också i bjärt kontrast till principen om att kommunerna primärt ska ägna sig åt att värna kärnverksamheten, dvs. skola, vård och omsorg. Det är en princip som Folkpartiet står upp för.

För liberaler är världen gränslös. Internationell solidaritet är ett av de bärande inslagen i liberalismen. Bistånd till länder och människor i behov av stöd är ett praktiskt uttryck för denna centrala liberala tanke. Men biståndspolitikerna är och måste förbli en i huvudsak statlig angelägenhet.

Kommuner och landsting har redan enligt gällande lagstiftning vissa begränsade möjligheter att manifesteras sin solidaritet genom att skänka utrustning som de kan avvara till stater som befinner sig i en akut nödsituation. I övrigt är det staten som ägnar sig åt internationellt bistånd.

Regeringen anför inte några övertygande skäl till att den ordningen ska ändras i enlighet med propositionens förslag. Särskilt anmärkningsvärt är förslaget att kommunala aktörer ska kunna ge bistånd i form av utrustning, annan än sådan de kan avvara, till länder som inte får statligt bistånd efter tillstånd av regeringen.

Konstitutionellt innebär det en maktförskjutning av utformningen av den svenska biståndspolitikerna från riksdagen till regeringen. Vilka länder som i dag får svenskt bistånd och hur politiken i övrigt ska utformas är

en fråga för beslut i riksdagen. Med den regel som regeringen nu vill införa kan offentligt bistånd komma att ges till länder som riksdagen har bestämt inte ska komma i fråga för svenskt bistånd.

Regeringen – som mycket väl, som vi har sett, kan befinna sig i en parlamentarisk minoritetsposition – kan genom den praxis för tillståndsgivningen som utvecklas trotsa ett beslut om inriktningen av den svenska biståndspolitiken som en majoritet står bakom. Det innebär att kommuner kan lämna direkt stöd till länder som riksdagen inte vill lämna bistånd till men som regeringen anser att man ska lämna bistånd till. Det är ur författningssynpunkt ytterst betänkligt.

Folkpartiet avvisar också det i propositionen som handlar om internationellt bistånd. Med detta vill jag yrka bifall till reservation 1, som innebär ett avslag på propositionen.

Anf. 19 MATS BERGLIND (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut i betänkande KU16 och avslag på de två reservationer som finns.

När jag första gången läste igenom regeringens förslag och tänkte efter vad det skulle bli för debatt om det, eftersom jag visste att det skulle hamna på KU:s bord, verkade det ganska enkelt. Det såg ut att vara en inriktning som det inte kunde råda några som helst politiska motsättningar om. Det blir ett enigt betänkande, och sedan är väl den här frågan avgjord, tänkte jag.

När man läser sammanfattningen av vad förslaget innebär ser man att regeringen föreslår nuvarande krav på att regeringens medgivande för s.k. direktexport av kommunala tjänster tas bort. De kommuner och landsting som vill får själva avgöra på vilket sätt tjänsteexporten lämpligast ska bedrivas.

Vidare kommer inte längre att krävas att kommunalt internationellt bistånd är humanitärt. Kommunalt bistånd till länder som får statligt bistånd ska anmälas till Sida. Det är bara för att hålla ihop det så att man är medveten om vilka olika biståndsmedel som används så att man får en helhet.

Regeringen skriver också: För att lämna bistånd till länder som inte får svenskt statligt bistånd ska däremot regeringens tillstånd krävas. Det görs av samma anledning, dvs. att man vill ha ett grepp över vilka biståndsmedel som finns och till vilka länder de går så att man ska ha ett övergripande ansvar. Flera talare har varit inne på att det är statens övergripande ansvar hur biståndsmedel ska användas.

Herr talman! Jag uppfattade att det skulle vara svårt att få någon som helst politisk oenighet kring detta. Men i den politiska världen är ingenting omöjligt. Det dök upp två reservationer. Jag tänkte koncentrera mig på Folkpartiets reservation.

Folkpartiet har inte bara synpunkter på att regeringen ska lämna sitt godkännande. Kommunerna ska inte ha kompetensen att själva avgöra vilket bistånd de är benägna att ge. Man skriver dessutom att kommuner och landsting ska koncentrera sig på sin kärnverksamhet: skola, vård och omsorg. Jag tycker mig ha hört det uttrycket förut. De ska inte omvandlas till affärsdrivande företag som tar kommersiella risker på skattebetalarnas bekostnad.

Det är att ta i när det gäller den här typen av frågor. Kommunerna själva omyndigförklaras. De är inte kapabla att bedöma vilket slags bistånd de ska kunna klara av att ge och heller inte till vilka länder det ska gå, utan de ska fråga staten om lov.

Det har på senaste tiden varit en ordentlig debatt om den kommunala självstyrelsen. Det har kommit upp frågeställningar i den diskussionen som har gjort mig lite överraskad över vilken oerhörd tyngd man har lagt på den kommunala självstyrelsen. Sakfrågan i sig är inte så oerhört glasklar. Det finns en balanspunkt mellan vad som är ett kommunalt ansvar och vad som är ett övergripande statligt ansvar.

Den diskussionen tror jag är nyttig, och det är viktigt att vi för den. Men jag blir lite överraskad, lindrigt uttryckt, när man hävdar att kommunerna själva kan ta ansvar för utförsäljning av bostadsbolag och sjukhus. När man vill radera något som vi med gemensamma krafter har byggt upp är den kommunala självstyrelsen oerhört viktig.

Vi kan titta på en utomordentligt tydlig kommunal angelägenhet och bedömningsfråga där man redan i dag tar initiativ och har klara inriktningar vad det är för bistånd man vill ge och till vilka länder. Skillnaden blir nu bara att kommunerna, om lagförslaget går igenom, inte behöver be regering och riksdag om lov att göra det. Den kompetensen finns hos kommunerna.

Jag tycker att det känns lite märkligt hur debatten om den kommunala självstyrelsen har utvecklats under den senaste tiden. När det är för hela samhället och inte bara för en enskild kommun, stora, övergripande och viktiga frågor är kommunerna fullt kapabla ta ansvaret. I en liten mycket begränsad kommunal verksamhet, som dessutom är oerhört angelägen för mottagarländerna, är kommunerna omyndigförklarade. Då ska staten som överhuvud godkänna vilken inriktning de har.

Det är en logik som haltar något. Jag kan uttrycka det lite tillspetsat, något som är väl underbyggt i de reservationer som finns. När den kommunala självstyrelsen handlar om att ge bort uttjänta sjukhussängar anser Folkpartiet att kommunerna inte själva kan avgöra frågan och att de inte är kapabla att fatta beslut om det. Men när det gäller att sälja ut akutsjukhus till privata intressen – då är man mycket kapabla att fatta beslut själva i kommunerna.

Anf. 20 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Mats Berglind förringar den betydelse som det här förslaget har. Jag tycker att Mats Berglind skulle titta lite närmare på vad det innebär. Det framgår mycket tydligt av propositionen att det handlar om en rad åtgärder som syftar till att vidga utrymmet för att bedriva den kommunala tjänsteexporten.

Den här propositionen handlar om två frågor, kommunal tjänsteexport och internationellt bistånd. När det gäller den kommunala tjänsteexporten är det ju så att mycket av den exporten mellan den enskilda kommunen och andra länder skulle gå genom de kommunala bolagen. Vi från Folkpartiets sida är mycket skeptiska, rentav negativa, till de här kommunala bolagen helt enkelt baserat på de erfarenheter man har av alla misslyckade kommunala bolag.

Det är också så att kretsen av aktörer vidgas. Det har inte Mats Berglind berört alls. Det är inte bara kommuner och landsting som skulle ha

de här möjligheterna. Det är också kommunalförbund och regionförbund utöver de kommunala bolagen. Då kan man fråga sig en sak. Om man ser på det rent demokratiskt är ju personer som sitter i kommunerna och ägnar sig åt sådan här verksamhet direktvalda. De kan få bära ansvaret för det här i samband med val. Men de som sitter i kommunalförbund och regionförbund är ju indirekt valda. Samma sak gäller dem som sitter i kommunala bolag. Hur ska de få bära ett ansvar för misslyckanden på det här området?

Ett annat ställningstagande som vi har gjort är att kommunerna har fullt sjå med att klara av den verksamhet de har i dag. Man behöver inte gå in och ägna sig åt mer. Satsa hellre på bättre kvalitet i det som görs. Vi är båda två mycket medvetna om de problem som finns i den kommunala verksamheten när det gäller att värna om de här kärnområdena; skola, vård och omsorg.

Lokaliseringsprincipen är också viktig. Den anser jag att man tummar på genom det här förslaget.

Anf. 21 MATS BERGLIND (s):

Herr talman! Nu tycker jag att Helena Bargholtz hade lite svårt att klara ut vad det egentligen är som gör att man reserverar sig mot det här. Den bild som Helena Bargholtz målar upp i sin replik är att nu ska det läggas ned skolor. Nu ska det försämrats inom sjukvården för nu ska man bedriva biståndsverksamhet till andra länder. Alla som över huvud taget har någon som helst insikt i den kommunala verksamheten vet ju att det här är i undantagsfall och att det sker i mycket liten utsträckning.

Däremot kommer det kanske att fordras ett utvidgat internationellt arbete även på kommunal nivå. Det här kan vara ett sätt att vara med i en sådan utveckling. Då tycker jag inte att vi med byråkratiska medel ska försöka hindra en sådan utveckling. När det sedan gäller kommunala bolag, kommunförbund och hela det kapitlet vet vi att Folkpartiet inte tycker att man ska ha kommunala bolag. Därmed är det punkt med det.

Men att göra det till något slags ytterligare devis att det i den här frågan skulle vara några oegentligheter, eller att det skulle vara en skumraskverksamhet man håller på med, är väl i alla fall att ta till i överkant. De politiskt förtroendevalda är demokratiskt valda. Alltså har man rätt att utkräva ansvar för deras handlande. Det gäller oavsett vilken position de sitter i, om det är ett kommunförbund, ett kommunalt bolag eller ett fullmäktige. Det går inte att göra så här.

En fråga till Helena Bargholtz: Tycker Helena att det är rimligt att man inte i kommunerna själva ska få avgöra om man ska skänka bort lite sjukhussängar när hon tycker att det är helt rimligt att sälja ut akutsjukhus till vinstintressen?

Anf. 22 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Mats Berglind vet precis som jag att man i dag får skänka bort sjukhussängar. Det är inget som hindrar det. Vi har inte sagt att man ska inskränka de möjligheter vi har i dag. Men man ska alltså inte utvidga dem.

Sedan är det fråga om vad lokaliseringsprincipen innebär. Det är ju en mycket viktig princip som också är kopplad till den kommunala självstyrelsen. Den innebär att man i kommuner och landsting ska ägna sig åt sådan verksamhet som ligger inom det geografiska område man har och som berör de egna medlemmarna. Det är detta som det i första hand handlar om. Det är därför jag ser en risk för att man tummar på lokaliseringsprincipen genom att man utökar möjligheterna till internationell verksamhet på det sätt som propositionen föreslår. Vi från Folkpartiet är mycket för att man ska ge bistånd. Det är en mycket viktig, central tanke för oss. Men det ska ske på rätt nivå. Här har staten ett ansvar.

Jag är rädd för att staten med de här möjligheterna kanske i praktiken kommer att lämpa över mer och mer ansvar för biståndspolitiken på kommunerna. Det kan också bli en oklar ansvarsrelation mellan kommuner och landsting i den här frågan. Det kan bli så att kommunerna inte riktigt vet hur det är. De tar på sig uppgifter och staten tar på sig uppgifter. Det finns inte heller någonting i propositionen som talar om kontrollen av det här, hur det ska gå till så att det sker på ett för skattebetalarna korrekt sätt.

Jag känner mig djupt oroad inför propositionen. Det är därför vi yrkar avslag från Folkpartiet.

Anf. 23 MATS BERGLIND (s):

Herr talman! Jag fick inget svar på om det är rimligt att kommunerna själva kan få bestämma över om man vill skänka bort sjukhussängar när det är rimligt att man kan sälja akutsjukhus till vinstintressen. Jag fick inget svar på om det är en rimlig avvägning som Helena gör när det gäller den kommunala självstyrelsen.

Den här utvecklingen finns det de som varnar för. Vissa säger att det här kommer att utvecklas mycket. Det finns också de som tror att det kommer att hamna på ungefär samma nivåer som i dag. Det finns lite olika bedömningar. Det enda jag tror att vi kan vara säkra på i den här utvecklingen är att det inte kommer att upphöra. Beträffande omfattningen och volymerna, också i ekonomiska termer räknat, tror jag att det kommer att vara en mycket stor försiktighet från de kommunala företrädarnas sida.

Men när man nu gör en förenkling och försöker ta bort en byråkratisk del så att man inte ska behöva riksdagens och regeringens tillstånd vid den här typen av bistånd hårdnar Helena genom att säga att staten kommer att lägga över detta ansvar på kommunerna. Nog måste jag säga att det blir tunnare och tunnare i argumentationen i fråga om varför man yrkar avslag på den här propositionen. Det finns ju ingenting i det här som tyder på den typen av diskussioner, tvärtom. Tänk på anmälningen till Sida för att hålla ihop det här, för att få en bedömning av det. Man skriver: I huvudsak är detta statens ansvar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2000/01:FiU16

Regeringens redovisning av resurser inom olika politikområden (förs. 2000/01:RR3).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

(Beslut fattades under 16 §.)

12 § Straffrättsliga frågor*Straffrättsliga frågor*

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU14

Straffrättsliga frågor.

Anf. 24 JEPPE JOHANSSON (m):

Herr talman! Ett stort antal motioner har inkommit med förslag i straffrättsliga frågor. I vanlig ordning har socialdemokraterna avstyrkt samtliga. Men vi kommer att fortsätta kämpa för förändringar. Vi återkommer med stor sannolikhet med nya förslag. Hur det nya rättssystemet fungerar – eller i många fall inte fungerar – kommer vi att göra till en av huvudfrågorna i valet.

I de frågor som behandlas i dagens betänkande visar vi på flera punkter där nuvarande ordning och påföljder starkt avviker från vad de medborgare som i alla fall jag träffar och representerar anser vara rätt och riktigt.

Herr talman! Vi moderater står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer och särskilda yttranden men i den efterföljansvärda ordning som vi brukar tillämpa här i kammaren yrkar jag bifall endast till den första reservation som vi finns med på. Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Vi har nu haft lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster i drygt två år. Vi moderater var kritiska till den s.k. sexköpslagen. Vi ansåg att lagen var mer symboliskt betingad än motiverad av effektivitetshänsyn. Vår uppfattning var att lagen inte skulle komma att bli effektiv med hänsyn till bl.a. svårigheterna att kontrollera och bevisa brott. Men vi var, och är fortfarande, överens med majoriteten, som drev igenom lagen, om att prostitution naturligtvis inte är något som är önskvärt.

Ni socialdemokrater och ni som stöder socialdemokratin, i alla fall för tillfället, brukar annars hävda att brottsligheten ska bekämpas med sociala insatser. Enligt vår bedömning är köp av sexuella tjänster ett socialpolitiskt problem, dvs. att kvinnor, och för den delen även ibland män, bjuder ut sina kroppar för sexuella tjänster och att det då finns människor som är beredda att och önskar betala för de här tjänsterna. Vad är det egentligen som gör att ni socialdemokrater i detta fall gör bedömningen att kriminalisering är bästa sättet att komma till rätta med ett socialt problem?

Herr talman! BRÅ, Brottsförebyggande rådet, har gjort en utvärdering av hur lagen tillämpades, låt vara under dess första år. I rapporten

framkommer det att BRÅ anser att det är för tidigt att dra några alldeles färdiga slutsatser. Men man pekar dock i sin rapport på en del av nackdelarna.

BRÅ skriver bl.a. så här:

”Konsekvensen blir att polisen tvingas gå långt i sina spaningsmetoder och vänta med ingripande tills den sexuella tjänsten ägt rum, vilket kan strida mot polisens uppgifter att förhindra brott.” Är inte detta med ”polisens uppgifter att förhindra brott” viktigt? För mig är det oerhört viktigt. De brott som inte begås är de bästa.

Polisen i Skåne har på uppdrag av Rikspolisstyrelsen utrett den här nya sexköpslagen, och enligt polisens rapport är lagen tandlös och har inte lett till mindre prostitution. Det enda som man konstaterar faktiskt har hänt är att de prostituerade har fått det sämre. I stället för att det är en öppen prostitution pågår sexhandeln i mer skyddade miljöer. Det gör inte verksamheten mindre kränkande, och det skyddar inte heller de utsatta kvinnorna bättre mot våld och övergrepp. Det visar den här utredningen från Skåne.

De främsta tillskyndarna av lagen kan väl knappast känna sig nöjda med att slippa se de prostituerade på gatan. I så fall är den här lagen höjden av dubbelmoral.

Polisens utredning visar också, i likhet med BRÅ:s rapport, att lagen har tvingat fram okonventionella spaningsmetoder. I stället för att hejda den prostituerade och hennes kund väntar man och slår till vid själva sexakten, alltså, precis som jag sade tidigare, när brottet redan har ägt rum.

I sin nitiskhet och sin strävan efter att sätta fast den som köper en sexuell tjänst har det hänt att man har stått och videofilmat sexakten, t.ex. genom en bilruta. Det tycker i alla fall jag är tvivelaktigt, delvis med tanke på att det enligt lagen bara är den ena parten som är kriminaliserad, den som köper sex. Kvinnan i sammanhanget gör ju inget brottsligt. Ändå tar man till sådana metoder att man filmar en kvinna som inte gör något brottsligt i den här situationen. Det är inte vilken situation som helst; det handlar om en sexuell tjänst. Sedan kan man också betänka att det här brottet faktiskt inte har så hög straffskala. För mig är det oerhört märkligt att man kan ta till dessa metoder vid denna brottslighet.

Herr talman! Även om det enligt betänkandet pågår ett arbete inom Europarådet och EU då det gäller att åstadkomma en effektiv lagstiftning inom IT-relaterad brottslighet anser vi att vi inte bara kan sitta och invänta detta arbete. Vi anser att regeringen bör få i uppdrag att tillsätta en utredning som ser över frågan om IT-relaterade brott och vilka lagstiftningsåtgärder som krävs för att vi effektivt ska kunna bekämpa dessa brott. I det här sammanhanget missar jag inte chansen att nämna att det vid BTH, Blekinge Tekniska Högskola, som är en av de högskolor som ligger i den absoluta världstoppen då det gäller IT, har inrättats en ny institution som förkortas CES. CES betyder Centrum för Elektronisk Säkerhet. Målsättningen är att man ska bli världsledande just när det gäller elektronisk säkerhet, något som kommer att bli ännu viktigare i framtiden.

Herr talman! För oss som ännu inte har blivit brottsoffer kan det vara svårt att föreställa oss hur det känns att bli utsatt för ett brott då man hotas till livet med ett vapen. Det kan vara att man utsätts för ett rån. Det

kan också vara att man utsätts för en våldtäkt under vapenhot. I båda dessa fall har det för offren inte speciellt stor betydelse om det handlar om ett skarpladdat vapen, om det handlar om ett oladdat vapen eller om det handlar om en vapenattrapp som de i den stunden faktiskt icke kan avgöra om den är äkta eller inte äkta. Ångesten och rädslan kan faktiskt bli densamma. Brottet sätter spår som brottsoffret i många fall får leva med resten av sitt liv.

Vi moderater anser att man ska se allvarligare på denna typ av brott. Vi anser att denna typ av brott ska betecknas som grov. Vi tycker därför att riksdagen bör hemställa att regeringen återkommer med förslag om skärpning av dagens regler. Men med den tingens ordning som finns här får man aldrig med sig socialdemokraterna om de inte faller i utskottet, och så var inte fallet. Stödpartierna ställde upp.

Herr talman! Brottsligheten har delvis ändrat karaktär. Polis, åklagare, domare och anställda inom kriminalvården står i dag ofta inför brottslingar som inte drar sig för att hota till livet. De drar sig faktiskt inte heller för att sätta hoten i verket. Det har vi sett när det gäller ett antal anställda inom kriminalvården. Det handlar inte bara om att poliser blir bespottade – vi har haft en debatt om polisen ska tåla det eller inte. Vi kräver att skyddet för myndighetsutövande personal stärks. Behovet av ett stärkt skydd är uppenbart, inte minst i och med den praxis som har utvecklat efter domar från bl.a. Högsta domstolen.

Herr talman! BRÅ har i en undersökning letat fram de tio personer som har samlat på sig flest lagföringar. Totalt har de tio som ligger i tio-i-topp lagförts 1 440 gånger för sammanlagt 2 700 brott och har visserligen dömts till sammanlagt 130 års fängelse. Forskare på BRÅ bedömer att det finns ca 500 personer som kan hänföras till den här kategorin av notoriska återfallsförbrytare. Deras brottslighet omfattar kanske inte våldsbrott osv. Men notera, ni som sitter i kammaren, att den här brottsligheten åstadkommer mycket av det vardagselände som plågar många av våra vanliga samhällsmedborgare!

Det är allmänt känt att det är en liten grupp s.k. livsstilskriminella som svarar för en stor del av brottsligheten i Sverige. Vi anser att den s.k. mängdrabatten bör avskaffas. Vi anser att det ska införas en regel med innebörden att maxstraff för brottet i fråga ska dömas ut för den som för tredje gången döms för ett brott av samma typ. Åtgärderna mot de personer som inte visar någon vilja till att bryta med sin kriminella livsstil måste skärpas från statens sida. Att inte vidta dessa nödvändiga säkerhetsåtgärder skapar bara fler och fler brottsoffer.

Det finns visserligen i dag möjligheter för domstolarna att ta hänsyn till tidigare brottslighet, och det görs naturligtvis i viss mån. Så skriver utskottsmajoriteten och gömmer sig bakom det. Men mot bakgrund av den alltjämt mycket stora andelen återfall i den här gruppen bör – det anser i alla fall vi – lagstiftaren bli betydligt tydligare gentemot domstolarna, så att de vågar gå upp lite grann i straffskalorna. Därför anser vi att man när någon begår samma brott för tredje gången ska döma ut maxstraff.

Jag har en annan fråga som jag skulle vilja ta upp med mina meddebattörer här. Som ni känner till avgjorde Högsta domstolen den 5 januari förra året ett mål där en åtalad i tingsrätten hade dömts, visserligen bara till en månads fängelse, för misshandel av en närstående kvinna. Tings-

rätten skriver så här i sin dom: ”Brottet är inte att bedöma som ringa.” Det här gick igenom rättsprocessen och upp till Högsta domstolen. Där har vi fått veta hur vi ska tolka. Högsta domstolen ändrade domen till samhällstjänst i 50 timmar. Man kan alltså misshandla sin närstående kvinna eller någon annan och få samhällstjänst.

Det här tycker vi är fel. Samhällstjänsten borde inte få användas vid s.k. artbrott. På ett ställe i betänkandet står följande: ”Av Högsta domstolens domar torde man kunna dra slutsatsen att det är möjligt att döma till samhällstjänst i rätt stor utsträckning även för brott som är av sådan art att starka skäl talar för fängelse.”

Men bara därför att nuvarande lagstiftning är så beskaffad så behöver vi faktiskt inte ha det så i fortsättningen om vi inte vill. I så fall är vår roll i riksdagen och i justitieutskottet meningslös. Jag ser i alla fall mitt mandat som en möjlighet och faktiskt även som en skyldighet att försöka ändra på sådant som jag tycker är fel i lagstiftningen.

Avslutningsvis, herr talman: Den som hänsynslöst profiterar på andra människors olycka genom att göra stora vinster på narkotikahandel bör kunna dömas till livstids fängelse. Vidare tycker vi att straffskalorna när det gäller olika droger bör ses över. De släpar efter. Detta har också påpekats av den nyligen avslutade narkotikakommissionen. Vi kräver att regeringen återkommer i frågan.

Anf. 25 ALICE ÅSTRÖM (v):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas ett antal motioner som har väckts under allmänna motionstiden. Motionerna handlar i huvudsak om brott och påföljder, men de rör sig över ett ganska brett spektrum. Och det är väldigt många viktiga frågor som finns med på detta område. Jag ska försöka att lyfta fram och beröra en del av dem i alla fall.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 10.

Även om det kan synas som att ingenting särskilt har hänt när man läser detta betänkande – motioner återupprepas år efter år och blir avslagna – så är detta faktiskt ett betänkande där man kan peka på att det har hänt en hel del saker och att en hel del saker är på väg att hända.

Jag ska lyfta fram en mycket viktig fråga. Det har funnits motioner tidigare, även förra året, i vilka man begär en utredning om att man ska tillskapa ett särskilt tortyrbrott i svensk lagstiftning. Detta förslag har tidigare blivit avslaget med hänvisning till att de konventioner som finns är fullt tillräckliga, trots att vi har sett att det har funnits flera fall även här i Sverige när frågan har väckts där svensk lagstiftning inte ger denna möjlighet. Men nu kan vi glädja oss åt att det i detta betänkande framkommer att regeringen har beslutat att tillsätta en utredning som ska se över just möjligheten att tillskapa en svensk straffrättslig lagstiftning som ska kunna täcka tortyrbrott. Det är oerhört glädjande. Detta uppdrag kommer att redovisas den 31 oktober 2002, vilket innebär att det dröjer ett tag. Men det är glädjande att man har tagit detta internationellt mycket viktiga steg.

I detta sammanhang har vi i Vänsterpartiet också motionerat om att vi anser att reglerna om forum i tvistemål i Sverige inte riktigt täcker in denna fråga. För den som har blivit utsatt för tortyr och har varit offer för krigsförbrytelser och andra grova kränkningar är naturligtvis det viktigaste att rättvisa skipas och att brottslingarna ställs inför rätta och döms

för sina brott. Men för att offren ska kunna gottgöras är det också viktigt att det finns möjlighet att driva en skadeståndsprocess mot förövarna. Vi anser att reglerna i tvistemål i detta avseende inte är tillräckligt långtgående i Sverige. Därför yrkar vi bifall till reservation 1.

Ytterligare ett område där det har hänt ganska mycket gäller brott mot homosexuella. Det har också funnits en mängd motioner på detta område. En tillsatt utredning har överlämnat sitt förslag till regeringen, och detta är nu ute på remiss. I denna utredning tas frågor upp om hets mot folkgrupp i brottsbalken ska utvidgas till att även gälla kränkningar av homosexuella. En majoritet i utredningen föreslår att man ska införa ett nytt brott om hets mot homosexuella och att man också i 29 kap. 2 § 7 mom. brottsbalken uttryckligen säger att det är en försvårande omständighet om ett motiv för brottet har varit att kränka en person på grund av hans eller hennes homosexuella läggning. Det är oerhört viktiga steg, och det är motioner som har återkommit år efter år under den tid som jag har suttit i riksdagen, sedan 1994. Svaret har alltid varit att man avvaktar och avslår. Under de senaste åren har svaret varit att en utredning pågår. Denna gång har vi en färdig utredning. Nu väntar vi bara på remissvaren. Vi vet också att utredningen tar ställning för att öka skyddet för de homosexuella.

När det gäller sexualbrott så har en utredning just överlämnat sitt betänkande, vilket berör alla de motioner som har väckts på detta område. Därför avvaktar ett enigt utskott när det gäller just detta område.

Sedan kommer vi in på frågor om straff och straffskalor. En av de frågor som Vänsterpartiet har drivit i många år är frågan om livstidsstraffet. Vi har riktat kritik mot livstidsstraffet utifrån olika perspektiv. Det ena har varit det rent principiella perspektivet, att regeringen använder nådeinstitutet för att tidsbestämma straffet. Och det är inte någon domstol eller någon oberoende nämnd utan den politiska makten som avgör längden på ett straff. I fråga om detta är det också glädjande att regeringen nu äntligen tillsätter en utredning som ser över livstidsstraffets konstruktion, där målsättningen ska vara att man ska ha en oberoende nämnd som ska tidsbestämma livstidsstraffet. Man vill också ha en ordning med automatik, dvs. att den dömda efter ett visst antal år ska ha rätt att få sin fråga prövad. Detta är oerhört positiva steg. Det möter den kritik som Vänsterpartiet har haft på det principiella planet när det gäller vem som ska ha den dömande makten och att man ska skilja på den dömande makten och den politiska makten.

Däremot löser inte detta den för oss otroligt viktiga frågan om man i ett samhälle och i ett straffsystem ska ha ett straff som man i förväg inte vet hur långt det är. Även om den dömda i en framtid kommer att få en bättre möjlighet att kunna förbereda sig och veta när straffet ska kunna provas, så anser vi att det är fel att ha ett straff som inte är förutsägbart, att den dömda inte vet till hur många års fängelse som han eller hon är dömd. Detta är fel både ur brottsofferperspektivet och ur brottslingens perspektiv och för att man ska kunna arbeta så effektivt som möjligt med vård, behandling och rehabilitering inne på anstalterna. Därför fortsätter vi att reservera oss när det gäller livstidsstraffet. Men vi är ändå glada över att man tar steget för att lösa de principiellt viktiga frågorna, så att man skiljer på den lagstiftande och den dömande makten.

Herr talman! Som vanligt har det funnits en mängd motionsyrkanden. Vi hörde en del av dem från talarstolen tidigare från moderaterna. De handlar om straffskärpningar på olika områden. Det är ganska vanligt att man i debatterna säger att vi ska ha hårdare straff, att vi borde skärpa straffen för en mängd olika brott.

Det är ganska intressant att moderaten Jeppe Johnsson när det gällde sexköpslagen talade om en rapport om effektivitet. Han sade att lagen inte är effektiv och inte löser problemet och att man därför ska avskaffa sexköpslagen. Å andra sidan fortsätter moderaterna att hävda att vi behöver hårdare straff och att vi behöver skärpa straffskalorna, trots att all forskning visar att längre och hårdare straff inte förändrar brottsutvecklingen i ett samhälle och att det inte förändrar samhällets struktur. Det enda som sker är att vi får fler och fler människor i fängelse utan att uppnå någonting. Och där finns det ganska klara forskningsbevis för att hårdare straff inte bekämpar brottsligheten. Hårdare straff är någonting som slår mot den enskilde individen men ingenting annat.

Flera av frågorna om skärpta straff kan låta ganska rimliga. En fråga är om rån där man använder en vapenattrapp och rån där man använder ett riktigt vapen ska bedömas på exakt samma sätt när det gäller straffskalorna. Ur brottsofferperspektiv kan jag hålla med. Upplevelsen för brottsoffret som blir utsatt för hotet och inte har någon aning om det är ett riktigt vapen eller en vapenattrapp är exakt densamma. Då skulle det vara lätt att säga att användning av attrapp borde jämföras med att använda ett vanligt vapen. Samtidigt måste man titta på straffets effekt på andra områden. Ökar vi straffen när man använder vapenattrapp riskerar vi att bara trappa upp våldsspiralen, att den som rånar i stället för att ha en vapenattrapp lika gärna kan ta ett vanligt vapen. Den som har valt en vapenattrapp har redan när han begår rånet eller överfallet bestämt sig för att, oavsett hur trängd situationen blir, inte kunna skjuta. Den möjligheten avsäger man sig när man använder vapenattrapp. Men om man ska straffas exakt lika hårt finns det en risk att man i stället väljer att använda ett vapen. Vi kommer att få fler situationer där man använder vapen i en trängd situation. Även om brottsoffrets upplevelse är exakt densamma riskerar vi bara att öka straffen i samhället och öka antalet vapen, öka risken för att brottsoffren blir ännu mer utsatta.

Herr talman! Det finns så många frågor på det här området som är viktiga att debattera, men det finns aldrig tillräckligt med tid när man får en mängd motioner på ett sådant här område. Jag har försökt lyfta fram en del av dem och peka på dem där vi ändå kommer framåt och där det finns utredningsförslag men också peka på de områden där det fortfarande finns saker att göra.

Med detta, herr talman, ställer jag mig bakom reservationerna 1 och 10, för övrigt bakom utskottets förslag.

Anf. 26 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Herr talman! Det känns bra att också Alice Åström ser det här ur ett brottsofferperspektiv och ser att den som hotas med vapen får oerhört lilla. Vad vi vill i vår reservation är att brottet ska bedömas som grovt, men inom straffskalan grovt brott finns väldigt mycket att välja på. Så det behöver inte innebära att man inte kan särskilja där. Det bör hamna inom grov brottslighet.

När det sedan gäller det s.k. brottet köp av en sexuell tjänst anser vi inte att det är ett brott, vi anser att det är ett socialt problem. Därför yrkar jag inte på strängare straff utan vill snarare få bort de straffen.

Med de metoder som polisen tvingas använda i dag står man och inväntar att brottet fullbordas. Anser Alice Åström att detta är förenligt med de lagar som polisen har att rätta sig efter? Anser Alice Åström att det här är moraliskt riktigt? Om vi ser några som börjar bråka och puckla på varandra, utgår jag ifrån att vi i alla fall, om vi vågar, går emellan och försöker förhindra att det blir en misshandel. I alla fall bör lagens väktare göra detta. Man bör stoppa innan det blir en misshandel. Likadant är det här. Det är ett rätt främmande sätt att arbeta. Gillar Alice Åström detta sätt att arbeta på hos polisen för ett brott av denna svårighetsskala?

Anf. 27 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska koncentrera mig på frågan om försäljning av sexuella tjänster. Jag sade i debatten när vi antog den här lagstiftningen att det finns vissa betänkligheter, det finns argument som skulle kunna tala emot. Samtidigt vet man att det finns också en annan effekt av lagstiftning. Ett tydligt exempel är lagstiftningen om förbudet av aga av barn. Möjligheter att övervaka, granska, bryta, hitta skillnaden och ett sätt att hejda har inte alltid haft polisiära, straffrättsliga osv. men normbildande effekter i samhället. Därför ansåg vi att det här är viktigt för oss. Det är väldigt viktigt att sträva efter normbildande effekt där det inte ska vara tillåtet att köpa andra människors kroppar för att på något sätt få sin egen tillfredsställelse tillgodosedd. Vi vet att väldigt många av dessa kvinnor lever i en sådan socialt utsatt situation att det inte är ett köp på lika villkor eller någonting sådant, utan det finns ett tydligt utnyttjande av människor i en utsatt situation.

Jeppe Johnsson sade att det brott som ej begås är det bästa. Där håller jag med moderaterna. Men moderaternas taktik i det här fallet är att avkriminalisera det, och då blir det färre brott. Det skulle man kunna använda på många områden. Visst är det ett socialt problem. Men i narkotikafrågan har moderaterna absolut inga problem med en kriminalisering av ett socialt problem.

Anf. 28 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! En annan effekt av lagstiftningen – ja, det är möjligt att det finns vissa som avråder från detta. Det finns forskare på kriminologiska institutioner som hävdar att det här är en klasslag, därför att de samhällsklasser som har råd att betala kan skaffa sig den här tjänsten i andra miljöer. I så fall skulle det möjligtvis kunna vara en klasslag. Det läste jag i en skrift.

De största tillskyndarna av lagen, dit bl.a. Alice Åström hör, kan i alla fall inte vara nöjda med den rapport som Skånepolisen ger, att prostitutionen i stället har flyttat till miljöer där man inte har någon kontroll.

En annan fråga till Alice Åström. Det är bara den ena partens gärning som är kriminaliserad. Gör det inte kvinnan skyldig till medhjälp till brott? Finns det ingen säljare kan det finnas hur många köpare som helst men det kan inte bli något brott. Det har faktiskt hänt att den oskyldiga kvinnan filmas i den här situationen. Anser Alice Åström att det är fören-

ligt med svenskt rättsväsende att man filmas i samband med ett brott som ligger ungefär på samma straffskala som snatteri i butik?

Anf. 29 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Att filmas när man inte begår något brott men när någon annan begår ett brott är någonting som sker hela tiden. Om jag blir rånad och det finns en kameraövervakning, så blir jag som offer filmad och den som begår brottet. Att se dessa som jämställda parter, att se kvinnan som en delaktig part handlar om vilken syn man har på kvinnan och på vem det är som är offer, vem det är som är den underordnade i hela den här handeln. Vi i Vänsterpartiet ser tydligt kvinnan som offer, kvinnan som underordnad. Det är kvinnor i mycket utsatta situationer som utnyttjas av män.

Jeppe Johnsson säger att det här bara flyttar någon annanstans. Även i länder där prostitution är tillåten eller inte kriminaliseras ser man att nätprostitutionen har ökat, andra vägar har tillkommit. Vi kommer ständigt att få möta nya vägar inom det här området så länge vi ser kvinnans underordning, att män tar sig rätten att utnyttja kvinnor på det här sättet.

Det intressanta är att rapporten från Malmö är det enda som Jeppe Johnsson hänvisar till. De poliser i Stockholm som jobbar efter den här lagen med den här gruppen har en helt motsatt åsikt än vad Skånepolisen har. De har helt andra erfarenheter av den här lagstiftningen. De säger att den är positiv, de kan utnyttja den, de lyckas lösa en del av de problem som finns. Det handlar mycket om inställningen inom polisväsendet, hur man ser på frågan, om man lyckas få den effektiv eller inte. Man ska nog inte dra för stora växlar på en rapport från ett distrikt.

Anf. 30 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! I det här betänkandet behandlas en rad motioner från den allmänna motionstiden. Jag ska bara kommentera några. Inledningsvis vill kristdemokraterna yrka bifall till reservation 4 under punkt 8.

Precis som Alice Åström inledde med är det mycket av det som lyfts fram i motionerna väldigt bra tankar. Ibland är det synd att man inte kan lägga ned mer tid på den stora bunt av motioner som vi ska bearbeta så att de hanteras på ett mer rättvist sätt.

Jag ska under några minuter försöka att belysa några av de kristdemokratiska yrkandena. De yrkanden som finns i denna motionsflora berör frågor om brott och påföljder. Precis som det konstaterades i det betänkande som vi behandlade för några veckor sedan är det väldigt mycket på gång. Många utredningar är tillsatta, och vi vill invänta dessa utredningars resultat och förslag.

Ett sådant exempel är livstidsstraffet. Vi kristdemokrater har i ett antal år motionerat om att vi vill att en utredning ska se över livstidsstraffet. Vi menar att ett tungt vägande skäl för att avskaffa livstidsstraffet och införa ett längre tidsbestämt straff är att man då håller isär den dömande makten från den verkställande.

Regeringen har nu tillsatt en utredare som ska redovisa för- och nackdelar med en överflyttning av frågor om frigivning från livstidsstraffet från regeringen till ett annat organ. Detta ska bl.a. ge en förbättrad förutsebarhet för de livstidsdömda, detta inte minst för att man ska kunna använda verkställigheten effektivare och ändamålsenligare med inrikt-

ning på frigivningsförberedande åtgärder, och det är någonting som vi har efterlyst.

Vi tycker att det här är ett bra initiativ från regeringen, även om vi inte var riktigt nöjda med direktiven till utredaren. Men vi avvaktar utredningens förslag som ska presenteras i mars 2002 och nöjer oss således med den text som finns i betänkandet.

Herr talman! Vi kristdemokrater har motionerat om klotter i flera år. Jag kan inte låta bli att minnas debatten 1998/99 då vi stod ensamma med vårt yrkande om att polisen skulle få större befogenheter att visitera vid misstanke om brott. Jag blev faktiskt näst intill hånad av Morgan Johansson för att jag överdrev faran med klotter. Han beskrev Karlstads klotterplan och sade att det var en viktig del i det brottsförebyggande arbetet att sprida sådana goda idéer vidare.

Mycket har hänt sedan dess, inte minst när det gäller klotter. Vi har fått information om klotter, dess konsekvenser och kostnader. Morgan Johansson sade i den debatten att det inte var några som helst problem för polisen att kroppsvisitera vid misstanke om brott. Därmed sågades vårt yrkande i motionen.

Men nu är det precis detta som Justitiedepartementet utreder på uppdrag av förra justitieministern. Enligt uppgifter ska det nya lagförslaget som vi väntar på innebära större möjligheter för polisen att visitera och en annan straffskala. Ibland kan det vara bra med lite mindre övertoner i debatten. Bara för att man representerar regeringen är det inte riktigt säkert att man alltid sitter inne med den hela och fulla sanningen.

Nu är alla de förslag som jag yrkade om i min motion hösten 1998 aktuella, och det är klart att vi kristdemokrater tycker att det är bra. Departementet håller på att förbereda ett nytt förslag om hur man ska kunna stävja klotter, och vi har fått löfte om en promemoria under våren.

Det som oroar oss är att det är andra saker som anses viktigare så att denna angelägna fråga skjuts upp. Därför har vi i vårt särskilda yttrande skrivit att vi utgår ifrån att regeringen snart kommer med förslag till ändrad lagstiftning som innebär att klotter kan bekämpas med kraftfulla medel på ett mer effektivt sätt.

Så till vår reservation som berör barnpornografilagen. Efter den 1 januari 2000 är olika förfaranden med barnpornografiska bilder straffbelagda. Straffet för barnpornografibrott är fängelse i högst två år. Om brottet är ringa gäller det böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet anses som grovt kan straffet vara upp till fyra år.

Innehav av barnpornografi bedöms i dag på samma sätt som exempelvis innehav av narkotika. Det är alltså inte straffbart att titta på en barnpornografisk bild eller film som någon annan förevisar. Däremot är det straffbart att spara barnpornografiska bilder på en dators hårddisk, eftersom det då bedöms som att man innehar barnpornografi.

Lagen innehåller vissa undantag. Dessa kom till för att barnpornografiskt material skulle kunna användas i seriös nyhetsförmedling, forskning och opinionsbildning. Även konstnärers framställning nämns i det sammanhanget. Detta undantag har visat sig leda till att åtal inte har väckts mot ett konstverk som skildrar ett verkligt barn och som barnorganisationer och en stor del av allmänheten tolkar som barnpornografiskt.

Exempelvis väcktes inte åtal mot en konstnärlig videofilm som visades på Moderna museet. Den framställde en vuxen man med ett naket

barn i en starkt sexualiserad situation. Flickans identitet döljs inte, vilket innebär att kränkningen av henne fortgår så länge som det här konstverket visas. ECPAT i Sverige och BRIS hävdar att den aktuella videoframställningen är barnpornografisk och att den t.o.m. kan stimulera till pedofili.

Vi hävdar att det är ytterst viktigt att lagstiftningen har ett barnperspektiv och att den alltid ser på frågan utifrån barnets bästa. Frågan handlar inte i första hand om konstnärers frihet utan om barns rättsskydd. Eftersom lagen har visat sig vara oklar på denna punkt anser vi kristdemokrater att den måste bli föremål för en översyn. Att tolkningen av lagen tycks skapa frizoner för barnpornografi anser vi vara mycket olyckligt.

På detta yrkande från oss kristdemokrater svarar majoriteten att man i och för sig delar vår uppfattning, men att man anser att bestämmelsen i lagen har fått en lämplig utformning. Vi delar inte den uppfattningen, och vi är förvånade över att regeringen inte tar den här frågan på större allvar än så. Sverige, som i alla andra avseenden är så noga med att poängtera tillämpningen av barnkonventionen och skyddet för barn har i denna fråga backat och agerar inte lika tydligt. Jag skulle gärna vilka ha svar från majoriteten på frågan: Varför?

I söndags kunde vi läsa i tidningarna, bl.a. i Dagens Nyheter, att pedofiler numera också kan agera praktiskt taget ostört på Internet. Nya metoder att kommunicera gör det nästan omöjligt att spåra trafiken. Pedofiler delar med sig av filmer och bilder via Gnutella, en s.k. fildelningstjänst på öppet nät.

Uppfinningsrikedomen är stor hos dem som vill undkomma lagen. Om regeringen och lagstiftningen inte ska halka efter anser vi att man snabbt borde utreda den här lagens utformning och se till att täppa igen alla kryphål som eventuellt kan leda till att barn utsätts för kränkande handling.

Herr talman! Vi tycker att det är beklagligt att inget av de övriga partierna har ställt sig bakom vår reservation. Vi kristdemokrater vill uttrycka vår förvåning över detta. Vi anser att barnens rättsskydd är oerhört viktigt. Finns det frizoner så måste de tas bort.

Till sist vill jag kommentera det som Jeppe Johnsson sade. Moderaterna vill genomgående ha längre straff, strängare straff, mer moralbildande effekter. Men detta anser man inte ska gälla försäljning av sexuella tjänster, och det är anmärkningsvärt. Jag kan inte förstå det. Moderaterna står inte med oss under den här reservationen. Däremot vill man få bort den här lagstiftningen som faktiskt i en helhetsbedömning kan ge moralbildande effekter. Det förstår jag inte. Det går inte ihop för mig. Jag skulle gärna vilja ha en kommentar till detta.

Dessutom förekommer i regel omkring prostitutionen omfattande kriminalitet som man i och med vårt förslag kan få en bättre kontroll över. Prostituerade befinner sig i en svår social situation. Genom förbuden kan prostitutionen och dess skadeverkningar bekämpas på ett effektivare sätt. Det står också i betänkandetexten.

Det går en liberaliseringsvåg över Europa när det gäller prostitution och bordeller. Jag skulle vilja fråga om nästa steg är att moderaterna tycker att det är okej att vi har bordeller i Sverige också framöver.

Anf. 31 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Jag brukar inte begära replik på Ragnwi Marcelind, men jag ska självklart göra det när hon ber om det. Hon talar om moralbildande. Den erfarenhet vi har hitintills av lagen är att dubbelmoralen frodas. Det som Svensson på gatan i Stockholm inte ser, det finns inte. Det finns. Situationen för de prostituerade blir inte mindre svår.

Jag sade i mitt anförande att vi är överens om att prostitution inte är något eftersträvangsvårt. Vi vill försöka bemöta den med sociala insatser. Vår bedömning från början var och är att man inte ska bemöta sociala problem med kriminalisering. Det gäller speciellt nu, när vi ser att effekten har blivit att prostitutionen drivs under jorden. För mig är det en dubbelmoral. Det finns, fastän vi inte ser det. Jag känner mig inte mer nöjd för det.

När det gäller bordeller kommer i alla fall inte jag att driva frågan, och inte heller några av de kamrater i partiet som jag känner.

Anf. 32 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Det känns betryggande. Jag tror inte att Jeppe Johnsson skulle arbeta för att bordeller skulle införas i Sverige. Men det går inte ihop för mig. Jag måste få ställa frågan. Jeppe Johnsson säger att man vill motverka prostitution med sociala insatser. Men moderaterna lägger fram förslag om lagstiftning på andra områden där man också skulle kunna motverka med sociala insatser.

Vi löser inte alla problem med strängare straff. Det finns en rad områden där vi måste ha en lagstiftning som reagerar mot allt som är kriminellt och brottsligt. Det håller jag med om. Därför vill vi vidhålla lagstiftning som ett instrument för att komma åt försäljningen av sexuella tjänster. Jag har lite svårt att förstå att man skiljer ut just den frågan och säger att problemet ska bemötas med sociala insatser. Jag måste be Jeppe Johnsson förtydliga sig ytterligare om jag ska få det klart för mig.

Anf. 33 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Det ska inte alls vara svårt. Det är så enkelt, Ragnwi Marcelind, att vi anser att köp av sexuella tjänster inte är ett brott. Dessutom är det, så som lagen blir, tillåtet att inleda i frestelse till brott. Jag vet att ni kristdemokrater hade en annan uppfattning. Det är tillåtet att bjuda ut en sexuell tjänst men inte att köpa den. Jag vet att ni kristdemokrater ville kriminalisera både säljare och köpare.

Strängare straff hjälper inte alltid. Det kan göra det i vissa fall. Men eftersom vi inte anser att det är ett brott är det ganska onödigt att diskutera om vi ska ha strängare straff eller ej. Vi anser inte att det ska vara straffbart.

Följden av den lag som Ragnwi delvis har stött, som hon nu står här och försvarar, är en dubbelmoral. Det som vi inte ser finns. Det gör det inte enklare att hjälpa de här människorna. Varken säljare eller köpare av sexuella tjänster är lättare att hjälpa.

Anf. 34 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Herr talman! Jag kan inte se att det skulle finnas någon dubbelmoral i att vilja lagstifta för att på ett bättre och effektivare sätt komma till rätta med något mycket kränkande, prostitution. Jag inbillar mig inte en se-

kund att de kvinnor som får droga sig för att kunna utöva prostitution gör det för att de tycker att det är trevligt eller underbart tillfredsställande. Det är en handel som har fått möjligheter att utvecklas på grund av att människor hamnar i en social misär. De kanske har förlorat sitt arbete, sina intäkter. De hamnar i missbruk och kriminalitet. För att finansiera missbruket säljer man sin kropp. Att det skulle kunna avhjälpas med enbart sociala insatser betvivlar jag. Jag vill använda de instrument som finns för att kunna bestrida det som jag tycker är det mest kränkande för kvinnor i Sverige i dag.

Anf. 35 GUNNEL WALLIN (c):

Herr talman! Med anledning av motionerna inom det straffrättsliga området vill jag yrka bifall till reservation 5 om elektroniska anslagstavlor. Jag står naturligtvis också bakom vårt särskilda yttrande om klotter.

Straff för det som gjorts så snabbt som möjligt, är viktiga ledord. Det är många utredningar på gång om de frågor som tas upp i motionerna. Det finns utredningar som avslutats och är ute på remiss. Vi väntar propositioner på många områden.

Klotter har nämnts. Det önskas förslag till snabba, verk samma åtgärder. Det är förödande att se hur man kan förstöra vårt samhälle, t.ex. byggnader.

Ett område som tas upp är övergrepp i rättssak. Där är det något på gång. Jag sitter själv med i den kommitté som arbetar med frågan om psykiskt störda lagöverträdare. Vi ska förresten ha sammanträde i eftermiddag, så jag hoppas vi hinner bli klara.

I narkotikafrågan har ett förslag lämnats, som nu är ute på remiss. Narkotikan är grunden till mycket av kriminaliteten i vårt samhälle. Den medför också stora sociala problem.

Tortyrbrotten nämndes här tidigare. Där kommer det en utredning. Det gäller också brott mot homosexuella och sexualbrottsutredningen. Jag tänker inte gå in närmare på det, utan jag spar de debatterna tills propositionerna kommer.

Jag kan inte låta bli att ta upp frågan om försäljning av sexuella tjänster. Man måste på alla sätt beivra dessa övergrepp mot kvinnor i svaga positioner. Vi måste ständigt följa upp och finna bra former för att förhindra det. Det har pratats om den utvärdering som Polismyndigheten i Skåne har gjort. Jag har också mött dem som arbetar på socialtjänsten i Malmö. Det som är oroande är att antalet anmälningar om övergrepp mot prostituerade har ökat. Priset på deras tjänster har sjunkit. De har behov av fler kunder. De får besvärligare och farligare kunder. Det är kvinnor i social misär, som verkligen behöver hjälp på olika sätt. Man måste komma åt dem som tjänar pengar och på annat sätt tjänar på dessa svaga kvinnor.

Det är också oroande att många nya fall har tillkommit. Många unga kvinnor finns bland de prostituerade. De försvinner från gatan någon annanstans. Vi har sett nätprostitutionen. Men prostitutionen finns tyvärr också ute på gatan.

Vi har vid många andra tillfällen när det gällt justitiefrågor talat om att vi ska arbeta förebyggande genom att t.ex. vara goda förbilder samt skapa normer och värderingar. Det tycker jag måste gälla även på det här området.

Sedan vill jag gå över till något som heter elektroniska anslagstavlor. Det var i maj 1998 som vi fick lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor. Med en elektronisk anslagstavla förstås i lagen en tjänst för förmedling av elektroniska meddelanden.

Lagen innebär att den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla ska ha uppsikt över den. Tillhandahållaren har vidare skyldighet att lämna användare av tjänsten en viss information. Om tillhandahållaren inte lämnar föreskriven information eller om han försummar sin skyldighet att ta bort vissa meddelanden, kan han straffas.

Internet är ju en annorlunda medieform än tidningar. Det ligger en spontanitet i användandet som är viktig att ta till vara, inte minst med tanke på den yngre generationens möjligheter att delta i samhällsdebatten. Det är ett medium med snabbhet, och det är det som är grejen och som gör det intressant. Men medaljen har en baksida, och det är att det är stora svårigheter att kontrollera allt som skrivs och också att vara ansvarig utgivare. Det som vi vänder oss emot här är straffet som utdöms kollektivt.

Jag kan ta ett exempel, Aftonbladet debatt på nätet som nu är anmält till JK och som får 4 000 meddelanden per dag. De har bl.a. fört in rasistiska inslag på sin debattsida, därav anmälan. Det är väl ingen som vill att just detta ska spridas, men det är ju en liten, liten del. Man måste då väga detta mot möjligheten att delta i samhällsdebatten med detta nya mediesätt Internet.

Vi kan t.ex. också ta de olika partiernas hemsidor på BBS. De räknas också in här. Att kolla av alla meddelanden och se hur många man kan komma åt med straff måste ställas mot vad det innebär att begränsa yttrandefriheten. Vi i Centerpartiet tycker också att ansvaret ska vara individuellt och inte kollektivt. Därför vill vi att lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor bör upphävas.

Jag ska också uppehålla mig lite grann vid frågan om livstidsstraffet. Jag tycker att det är bra att en utredning har tillsatts – det har vi också önskat i våra motioner – även om direktiven kanske inte var som vi önskade. Men jag avvaktar vad utredningen kommer fram till.

Vi ska vara medvetna om att vi har över 100 livstidsdömda på våra fängelser i dag. När jag mötte de livstidsdömdas förening sade de själva: Vi är en tickande bomb. Jag tycker att man ska ha detta med sig i det här sammanhanget.

Jag tycker alltså att det är bra att den här utredningen kommer om en prövning av frigivning av livstidsdömda, att man får en nämnd eller domstol som ska pröva den villkorliga frigivningen, att det finns kriterier för prövningsförfarandet och att frigivningsprövningen överflyttas från regeringen till annat organ men att benådningen blir kvar hos regeringen. Det här är jätteviktigt, som tidigare talare också har sagt, för att kunna motivera rehabilitering. Vi vet ju alla att hoppet är det sista som överges.

Till sist, herr talman, vill jag framhålla språket i brottsbalken, som vi har diskuterat här tidigare. Jag tycker att det förtjänar att uppmärksammas. För att alla ska kunna delta i den goda dialogen i samhällsdebatten måste vi jämt ha med i vårt tankearbete att vi ska använda ett språk som alla förstår.

Anf. 36 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Herr talman! Jag ska bara kort konstatera att Gunnel Wallin på plats i Malmö har noterat alla saker som inte är bra med sexköpslagen. Och, herr talman, vi kan i morgon läsa detta i protokollet. Det uppmanar jag alla att göra. Jag tycker att det var mer negativt än positivt. Jag bara noterar detta.

Anf. 37 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Herr talman! Jag vill då också lyfta fram vad jag sade ytterligare, och det var att narkotikan är grunden till mycket kriminalitet och ger stora sociala problem. Här är det inte bara hårdare straff som gäller, utan det finns andra åtgärder. Vi måste beivra narkotikan på alla möjliga sätt. Det är jätteviktigt.

Anf. 38 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Folkpartiet vill på några punkter gå närmare in på de reservationer som vi har med anledning av motionerna och som tyvärr inte har bifallits.

Folkpartiet står bakom reservation 3 som gäller försäljning av sexuella tjänster. Jag vill understryka att det inte är fråga om att vi vill ha ett laglöst område här. Men när man stiftar lagar måste man vara mån om att det ska vara lagar som man kan hantera i verkligheten också. Tyvärr visste vi att detta lagförslag med stor sannolikhet skulle bli ett slag i luften. Det skulle bli svårigheter med bevisningen. När man dessutom utdömer ett så milt straff är det en björntjänst för alla dessa kvinnor som blir utsatta.

Prostitution, det vet vi, leder till stor skada både för den enskilde och för samhället. Vi ska också vara medvetna om att det alltför ofta finns grov kriminalitet runt de prostituerade – narkotikahandel och koppleri. Det är fråga om stor ekonomisk brottslighet. Näst efter narkotikaomsättningen är det kvinnohandeln som ger mest pengar. För de utsatta blir det mycket svåra sociala situationer.

Därför måste vi gemensamt slåss för att all handel med människor, oavsett om det är unga eller mindre unga kvinnor och allt oftare unga män, ska upphöra. Men när vi stiftar lagar i vår riksdag måste vi samtidigt vara måna om att det inte ska vara ett slag i luften. Det gäller att se till att vi får en lagstiftning både på det socialpolitiska området och på det kriminalpolitiska området. Därför står vi bakom reservation 3.

När det gäller den IT-relaterade brottsligheten vill jag, fru talman, bara säga att vi självklart måste se till att lagstiftningen hänger med i utvecklingen på det IT-relaterade området. Då får det inte vara så, som det alltför ofta är i dag, att man kan skära pipor i vassen ekonomiskt och brottsligt bara för att samhället ligger efter.

Folkpartiet motionerade om psykisk misshandel. Tyvärr fick vi inte heller något bifall på det området. Som vi vet finns det i stort sett tre typer av misshandel som man kan bli utsatt för: fysisk misshandel, psykisk misshandel och sexuell misshandel.

Vi vet också att psykisk misshandel är straffbar om, som det står, gärningen medför medicinsk effekt. Men när det då gäller mindre allvarliga former av psykisk misshandel är det svårt att bevisa att en medicinskt påvisbar effekt har ett sådant samband med gärningen att det går

att döma till ansvar. Därför menar vi i Folkpartiet att det är viktigt, t.o.m. mycket viktigt, att även s.k. lindrig psykisk misshandel blir kriminaliserad. Vi är medvetna om att det är svårt att hitta en rättssäker lagstiftning. Därför föreslår vi en ny utredning.

Men jag vill understryka att den omständigheten att det är svårt att avgränsa det straffbara området inte får vara ett hinder för att man ska försöka hitta verkningsfulla åtgärder även mot s.k. lindrig psykisk misshandel. All form av psykisk misshandel sätter djupa ärr i själen.

Folkpartiet står också bakom reservation 10. Den gäller livstidsstraffet. Folkpartiet har länge sagt att livstidsstraffet är inhumant. Det försvarar återanpassningen till samhället. All form av fängelsevistelse ska innebära en återanpassning till samhället. Därför vill Folkpartiet avskaffa livstidsstraffet. I vårt partiprogram påpekar vi också att nådeinstitutet bör flyttas över från regeringen till t.ex. Högsta domstolen. Det får aldrig finnas ens den minsta misstanke om att man gör politiska hänsynstaganden när det gäller benådning. Misstanken finns ju eftersom nådepraxis har blivit mycket mer restriktiv de senaste åren.

Vi har också pekat på att det är viktigt att ha en mycket mer restriktiv hållning när det gäller återfall i brott. Vi vet ju mycket väl att det är en begränsad grupp personer som står för en mycket stor andel av brottsligheten. En effekt av detta är att rättssystemet ibland faktiskt vidtar åtgärder som kan te sig mycket stötande ur brottsoffrens synvinkel. Vi vet att flera brott kan ge straffrabatt och att utredningar av mindre brott läggs ned om personen samtidigt har begått grövre brott. Detta är inte acceptabelt, speciellt inte ur brottsoffrens synvinkel.

Men även om den här typen av beteenden från rättssystemet sida tyvärr ofta kan vara nödvändiga och rimliga, är det viktigt att alla brott tas på allvar. När återfallsförbrytare begår brott på brott ska de inte kunna få straffrabatt. Man ska veta att det kostar att begå brott.

I alla sammanhang, och även i detta, gäller det att peka på att det inte bara är brottslingens fel att han blir återfallsförbrytare. Det här är bevis och symtom på att kriminalvårdens insatser för återanpassning till ett normalt samhälle inte fungerar.

Flera har också ställt sig upp och talat om vad man har gjort med anledning av klottret. Då vill jag också passa på att få fört till protokollet att även Folkpartiet bl.a. har haft interpellationsdebatter om vikten av att myndigheterna får effektiva medel mot klotter. Men eftersom det nu äntligen sker någonting i Regeringskansliet accepterar även Folkpartiet att med stor spänning invänta det. Nu ska det tydligen äntligen ske något som gör att klottret minskar. Med det hoppas vi i Folkpartiet att man också tänker på det socialpolitiska området. Det finns alltså en förklaring till varför man klottrar. Man får inte bara se det från den kriminalpolitiska sidan, utan man måste även se det från den socialpolitiska. Man kan väldigt tidigt se vilka barn som utvecklas så att de glider ut mot ytterkanterna och på fel sida om lagen. Vi får aldrig, på justitieutskottets område, upphöra att tänka på att det alltid finns flera förklaringar. Man ska naturligtvis stå till svars för sina handlingar, men det finns en förklaring.

Fru talman! Folkpartiet står bakom reservation 3, 6, 7, 10 och 12, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till reservation 7.

Prot. 2000/01:83
21 mars

Straffrättsliga frågor

Anf. 39 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill lyfta fram frågan om försäljning av sexuella tjänster. Jag måste erkänna att jag inte riktigt förstår Folkpartiets resonemang. Vi vet ju att människohandeln, och framför allt sexslavhandeln, är oerhört stor. Den är ett växande problem. Vi vet också att en del av de kvinnor som rövas bort utnyttjas som sexslavar i prostitution här i Sverige. Män deltar i denna vidriga handel genom att köpa och utnyttja de här kvinnorna. Att vi då bara ska säga att detta är ett socialt problem och inte något straffrättsligt problem har jag svårt att förstå. Varför skulle dessa kvinnor som är prostituerade vara mindre värda än andra? I det sammanhanget vill jag ta upp en annan reservation som handlar om att också göra lindrig psykisk misshandel till ett straffbart område. Att köpa en människas kropp och använda den för att tillfredsställa sig själv är väl både fysisk och psykiskt misshandel av dessa människor? När det gäller de prostituerade skulle detta vara ett socialt problem. Jag har väldigt svårt för att se det så.

Sedan vill jag ta upp frågan om återfall i brott. Jag kan förstå brottsperspektivet här. Men vi vet också att en väldigt stor del av dessa ständiga återfallsförbrytare, småtjuvarna eller gråtjuvarna, egentligen aldrig begår några större brott. De gör aldrig några stora ekonomiska vinningar. Men när deras liv har slutat kan de ha tillbringat nästan 50 år i svenska anstalter. Ska vi sätta in dem ytterligare 10 år genom att skärpa straffen för dem?

Anf. 40 SIW PERSSON (fp) replik:

Fru talman! Vad jag förstår är förutsättningen för att man ska begära replik att man inte lyssnar på talaren.

När det gäller försäljning av sexuella tjänster underströk jag vikten av att all prostitution ska bort och att man har en fungerande lagstiftning. Jag kan gärna än en gång ta upp den diskussion vi hade i Folkpartiet när vi bestämde oss för att säga nej till den här lagstiftningen. Jag har all respekt för dem som röstade ja till den här lagen. Vi gjorde den bedömningen att detta inte var något bra förslag. Jag underströk i mitt tal här att all prostitution ska bort och att man ska ha en lagstiftning, men det ska vara en lagstiftning som är effektiv.

När det gäller återfallsförbrytare underströk jag också, Alice Åström, att det inte bara är brottslingens fel. Det är också ett bevis på att kriminalvården misslyckas med sitt rehabiliteringsprogram för återanpassning till samhället. Jag slutade med att understryka att man mycket tydligt kan se vilka som är i farozonen. Jag är tacksam att jag fick möjligheten att säga detta igen.

Anf. 41 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag har inte påstått att Folkpartiet eller Siw Persson på något sätt skulle var för prostitution eller inte ser det här som ett problem. Men man envisas med att ständigt hävda att detta inte är en effektiv lagstiftning och att den inte fungerar. Man lyssnar enbart på de polisdistrikt som inte har några positiva erfarenheter i stället för att lyssna på de polismän och de polisdistrikt som säger att detta är ett verkningsfullt och viktigt instrument för polisen att arbeta med. Även om man hittills inte har lyckats fälla så väldigt många, har det haft en betydelse i deras

arbete. Jag ser försäljning av sexuella tjänster som en misshandel av dessa kvinnor. På samma sätt har vi haft svårt att komma åt kvinnomisshandel. Från början var det tillåtet att slå sin kvinna var som helst. Sedan fick man inte göra det på offentlig plats, och sedan lades det under allmänt åtal. Vi vet att vi fortfarande inte kommer åt huvuddelen av kvinnomisshandlare genom den lagstiftningen, men det är ändå en strävan. Jag tycker att den här lagstiftning är ett steg på vägen. Den går att använda.

Jag skulle gärna vilja veta vilken lagstiftning Folkpartiet skulle vilja ha. Man säger att man vill ha en effektivare lagstiftning för att få stopp på prostitutionen. Jag tror inte att någon här i kammaren är emot detta. Om det fanns en lagstiftning som var ännu bättre och effektivare för att få stopp på detta, skulle alla vara beredda att diskutera den.

Anf. 42 SIW PERSSON (fp) replik:

Fru talman! Om Folkpartiet hade vetat hur vi skulle lösa detta, hade vi motionerat om det. Tyvärr har vi inte resurser att göra sådana utredningar själva, men vi försöker verkligen att lyssna på olika argument. Vi hoppas verkligen att man kan komma fram till en lagstiftning där det är lättare att hitta bevisen och där man också använder rättssäkrare metoder. Jag förstår inte riktigt Vänsterpartiet som alltid är måna om rättssäkerheten och att polisen bara ska använda metoder som verkligen är klara och rättssäkra ur en vidare synvinkel. Här har vi bevis på att de får gå ut i tasselmarkerna, och det ska ingen behöva bli utsatt för.

Jag tror faktiskt att Alice Åström och jag är överens om att all könsandel ska försvinna. Vad jag är förvånad över är att man så lite diskuterar att det är fråga om grov ekonomisk brottslighet. Vi har en lagstiftning där straffen är för milda. Det görs stora affärer på att speciellt unga kvinnor, men tyvärr även allt oftare unga män bryts ned bit för bit. Låt oss styra våra känslor så pass mycket att vi kommer fram till en effektiv lagstiftning och kan undvika skendebatter.

Anf. 43 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Miljöpartiet har vid detta betänkande två reservationer som jag yrkar bifall till, nämligen reservationerna 2 och 10.

Reservation 2 handlar om diskriminering på grund av kön. Det finns förbud mot könsdiskriminering inom arbetslivet men inte utanför detta, vilket är mycket underligt. Sverige har skrivit under FN:s kvinnokonvention som förpliktigar Sverige att införa ett förbud mot könsdiskriminering även inom näringslivet. Jämställdhetsfrågor är också ett av huvudtemana under EU-ordförandeperioden.

Men hur många känner till att den som gör sig skyldig till diskriminering i näringslivet inte kan dömas för olaga diskriminering av kvinnor enligt brottsbalken? Så är det faktiskt, och det är mycket underligt att vi har både en diskrimineringslag för homosexuella och en för etniska grupper men inte för diskriminering på grund av kön.

Någon säger sig då kanske att det svenska samhället är så genomsyrat av medvetenhet på denna punkt att vi inte behöver ha denna lagstiftning, men så är det inte heller. Det förekommer diskriminering t.ex. från försäkringsbolag. Det har nyligen uppmärksammats att kvinnor har försäkringsvillkor som är helt annorlunda än de för män. Det hänvisas då till att

kvinnor lever så länge att de inte ska ha lika bra villkor som män. Det kan också förekomma diskriminering av ensamstående kvinnor som söker lån på bank osv.

Miljöpartiet vill att regeringen ska ge den utredning som ska studera möjligheterna till en mer generell lagstiftning mot diskriminering i uppdrag att överväga införande av ett allmänt förbud mot diskriminering på grund av kön. Det kan inte vara för mycket begärt, men jag får inte med mig någon på det här förslaget.

Det framgår underförstått i betänkandet att utredningen ska överväga olika aspekter av den generella lagstiftningen, men varför kan man inte säga ut att det i dag är en brist i svensk lagstiftning och att det är angeläget att detta ses över?

Det är oftast så att när man har bestämt något i utskottet finns det inte möjlighet till ändring, och det kommer väl inte heller i dag att bli någon förändring. Den här debatten är mest till för protokollets skull. Jag gör ändå ett försök. Jag fick inte tillfälle att utveckla detta i utskottet, eftersom vi behandlade så många motioner i betänkandet. När jag nu har yrkat bifall till reservationen finns det möjlighet också för de övriga ledamöterna att trycka på nej-knappen. Det är inte någon stor förändring att ge det här uppdraget till utredningen.

Fru talman! Den andra reservationen handlar om livstidsstraffet. Jag har under många år återkommit till denna fråga. Miljöpartiet har den uppfattningen att livstidsstraffet ska ersättas med ett tidsbestämt straff, som ska utmätas av domstol. Den utredning som regeringen nu ska tillätta tillgodoser inte dessa två krav. Den går en bit på vägen men inte så långt som vi vill gå, och därför ska jag beröra också denna reservation.

Dagens system med tidsmässigt obestämda straff motverkar kriminalvårdens möjligheter att förbereda intagna på ett liv utanför anstalten på det sätt som bör ske. Jag tycker vidare inte att regeringens möjlighet att bevilja nåd som inte behöver motiveras är något bra system. Det är mycket ålderdomligt.

Historiskt sett var det kungen som tidigare kunde bevilja en nådeansökan. Sedan har Högsta domstolen haft denna möjlighet, och nu har den överförts till regeringen. Jag tycker att det ska vara fråga om en domstolsprocess, som det alltid är i andra fall av straffutmätning.

Fru talman! Jag vill också ägna några ord åt reservation 5 från Centern. I betänkandet behandlas också förslag om upphävande av vissa lagar som en majoritet redan har beslutat om. Det är förslag som hela tiden upprepas. Jag ser inte att det finns någon majoritet för att upphäva de lagar som man här gång på gång tar upp.

Lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor stiftades därför att vi ville försöka få bort budskap som det är olagligt att sprida, t.ex. nazistisk propaganda. Hur ska vi komma åt detta i datamediet? I fall där någon som ansvarar för en elektronisk anslagstavla sprider ett olagligt budskap är lagen nästan det enda sättet att komma åt detta. Det finns inga förutsättningar att kolla varenda en som privat skickar in bidrag. Dessa möjligheter är alltför utbredda, Gunnel Wallin. Ett sätt att gå till väga är ändå att med regelbundenhet kolla att den ansvarige för anslagstavlan inte sprider sådana budskap som vi inte vill ha.

Vilka andra alternativ har Gunnel Wallin? Gäller det bara att upphäva den här lagen och strunta i vad som finns på anslagstavlorna? Det går

inte att, som jag tyckte att Gunnel Wallin här var inne på, kolla vartenda enskilt meddelande. Hon sade också att de är för snabba och alltför många. Det är alltså inte något alternativ. Jag skulle vilja veta vilka andra alternativ som finns.

Det förs här i dag en stor diskussion om sexköpslagen. Jag tyckte att det var ett enormt framsteg för kvinnorna att vi i riksdagen kunde enas om att stifta lagen om förbud mot köp av sexuella tjänster. Nu vill både Folkpartiet och Moderaterna upphäva denna lag, som har fungerat om inte jättebra så ändå någorlunda bra. Det äger också hela tiden rum en positiv utveckling. Det är så med sådana här besvärliga lagar. Det är ett enormt framsteg att samhället har kunnat säga att det inte kan acceptera att några människor utnyttjar andras kroppar på det sätt som det gäller.

Jag lyssnade noga på det som Jeppe Johnsson nämnde som anledning till att denna lag skulle upphävas. Han sade att rättsväsendet ska bli en huvudfråga i valet. Man skulle då kunna gå fram med följande slogan: Avkriminalisera brott som beror på sociala problem! Det är en ny slogan för Moderata samlingspartiet att gå ut med i valrörelsen. Det är precis detta resonemang som Jeppe Johnsson säger sig stå bakom. Önskade företeelser eller beteenden som beror på sociala problem ska inte kriminaliseras. Det är ju fantastiskt! Då kan vi tillsammans gå en bit på vägen, för det finns kanske flera sådana här sociala problem att lyfta fram som kräver andra åtgärder i samhället.

Det andra skälet var att detta kryper under jorden. Det gör väl det mesta av brottsligheten. Den är ljusskygg och kryper under jorden. Jag förstår inte varför man drar fram det när det gäller just detta.

Folkpartiet säger att den här lagen är ineffektiv. Men vad finns det för andra möjligheter? Hur ska man annars angripa detta problem? Folkpartiet säger ju samtidigt att psykisk misshandel är svår att bevisa men ändå ska beivras. Det är samma sak här!

Det finns mycket mer att kommentera. Jag ska slutligen också bara kommentera moderaternas reservation när det gäller vapenattrapper. Jag ser det som ett mycket allvarligt brott när man rånar eller våldför sig på andra människor med hjälp av en vapenattrapp. Offret kan naturligtvis inte se att det är en attrapp. Vapenattrapperna är så gjorda att man inte kan se skillnaden. Men vad jag finner, Jeppe Johnsson, är att domstolarna tar hänsyn till detta. Man ser på de sammanlagda effekterna i fråga om farlighet, hänsynslöshet och psykiska besvär för offret och dömer därefter. Jag skulle vilja veta om Jeppe Johnsson har kontrollerat domarna efter bruk av vapenattrapp och då sett att straffen är alldeles för låga. Jag har inte kunnat finna det. Jag har inte heller granskat så noga. Men om man skriver en sådan här motion måste det ju finnas ett underlag för den. Detta skulle det vara intressant om Jeppe Johnsson kunde ge mig.

Anf. 44 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! När vi stiftar lagar måste vi stifta lagar som kan följas. Det jag och Centerpartiet vänder oss emot är det här sättet att kräva ansvar. När det gäller kollektivt ansvar kontra individuellt förespråkar vi individuellt ansvar. Så är det inte i dag. Med denna lag blir det ett kollektivt ansvar. Är det någonting som Miljöpartiet förespråkar?

Ska man förbjuda debattsidorna? Ska man begränsa yttrandefriheten? Det måste ju finnas rimliga proportioner. Att som ansvarig utgivare för

en debattsida, som i det fall med Aftonbladet som är anmält till JK, granska 4 000 meddelanden per dag är ju orimligt. Man måste sätta det i proportion till vad man får ut av denna debatt och dialog, som vi alla eftersträvar.

Anf. 45 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är fel beteckning när Gunnel Wallin hävdar att det är ett kollektivt ansvar. Det finns ju en ansvarig för anslagstavlan, precis som det finns en ansvarig utgivare för en tidning, såsom nämndes. Det är inget kollektivt ansvar, utan det är den som tillhandahåller anslagstavlan som har ett ansvar. Det är den personen.

Men svara mig då hur vi ska göra i stället. Ska vi helt vara utan lagstiftning och låta dessa anslagstavlor översvämmas av rasistiska slagord, våldspornografi osv.? Ska vi ha det så i framtiden?

Anf. 46 GUNNEL WALLIN (c) replik:

Fru talman! Nu är det faktiskt väldigt lite sådant som förekommer på dessa debattsidor, t.ex. de olika partiernas eller tidningarnas debattsidor på nätet. Inte för att jag har granskat detta, men det övergripande är att man diskuterar samhällsfrågor. Jämför man att som ansvarig utgivare på en tidning ha koll på detta, med den tid det tar, med IT som medium ser man att det är en väsentlig skillnad. Jag tycker att det är viktigt att bevara möjligheten till yttrandefrihet och till att föra debatt med hjälp av detta nya medium. Men naturligtvis måste man avkräva ett individuellt ansvar.

Anf. 47 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Yttrandefriheten ska väl inte dölja spridande av straffbara budskap. Det kan jag inte förstå. Och när det gäller det individuella ansvaret går det inte att spåra 4 000 bidrag. Man kan inte gå in och hindra människor att sända. Däremot kan den som är ansvarig för anslagstavlan stoppa sådana bidrag som är kriminella. Det är helt foljdriktigt att det är på detta vis.

Miljöpartiet vill inte upphäva en sådan lag utan tycker att den är mycket angelägen. Vi skulle vilja hitta fler sätt att förhindra spridningen av straffbara saker på nätet. Det här är ett sätt som vi har kunnat hitta, men det krävs fler åtgärder för att kunna stoppa t.ex. pedofiler, som nämndes tidigare, våldspornografi och kränkande nazistiska budskap.

Anf. 48 JEPPE JOHNSSON (m) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja erkänna en sak: Jag lider faktiskt lite grann med Kia Andreasson för att hon inte har fått gehör för sin reservation 2. En utomstående betraktare här i kammaren skulle faktiskt kunna tycka att så mycket hjälp som hon ger till regeringen borde hon någon gång kunna få gehör för någonting som hon för fram. Men det är klart: I det här fallet rubbar det inte majoriteten, och därför passar det att reservera sig.

Fru talman! Kia Andreasson känner mycket väl till, i alla fall om hon lyssnade på mitt anförande, att det den 1 januari 1999 infördes en möjlighet för domstolarna att utdöma påföljden villkorlig dom och samhällstjänst också för en hel del brott som i alla fall jag inte tycker att den

skulle kunna utdömas för. Detta har prövats, och den 5 januari förra året fastslog Högsta domstolen att det faktiskt är möjligt att döma en man som misshandlat sin närstående kvinna till samhällstjänst. Som jag sade i mitt anförande skrev tingsrätten: en misshandel som inte kan anses som ringa.

Högsta domstolen har tolkat lagen. Så är lagen. För det behöver det inte vara rätt.

Då skulle jag vilja fråga Kia Andreasson: Är det rimligt att en som misshandlar en kvinna ska dömas till samhällstjänst? Om inte, vad skulle Kia Andreasson, med den position hon nu har som ett av benen i regeringen, kunna tänka sig att göra för att ändra på den här lagen?

Anf. 49 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Det här var ju inte svar på de frågor som jag ställde utan en helt annan vinkling, ett tillfälle att få fram sina åsikter. Men jag ska svara på detta med samhällstjänst.

Jag tyckte att det var väldigt tydligt att vi inte skulle använda den typen av straffmetod när det gäller män som misshandlar sina kvinnor. Men tyvärr visar det sig många gånger att även om vi här tycker att vi är tydliga i lagstiftningen finns det ändå domstolar som tolkar den på annat sätt. Det är beklagligt. Sedan är det svårt att veta precis vad som kommit fram i en domstolsförhandling. Det är väldigt svårt att härifrån säkert säga att det är fel. Men som det framställts tycker jag inte att det är bra att straffsystemet med samhällstjänst utnyttjas för just denna typ av artbrott.

Anf. 50 JEPPE JOHNSON (m) replik:

Fru talman! I så fall kan jag inte fatta att Kia Andreasson inte har använt sitt inflytande gentemot regeringen. Det finns ju faktiskt en reservation här som man kunde ha hoppat på. Jag och Kia Andreasson är överens, men Kia har inte gjort någonting. Däremot kräver hon att andra ska hoppa på hennes reservationer om de är bra. Jag är inte säker på att det hade rubbat majoriteten den här gången heller. Det hade alltså inte varit så politiskt farligt, Kia Andreasson, att stödja vår reservation.

Kia utropar att sexköpslagen var en enorm framgång för kvinnorna. Var den verkligen en enorm framgång för kvinnorna, eller var det möjligtvis bara för kvinnoförbunden?

Kia Andreasson kritiserar oss moderater för att vi inte vill kriminalisera det som vi anser vara ett socialt problem. Hon sträcker ut handen och säger att vi ska avkriminalisera ett antal brott. Men med den utsträckta handen, Kia Andreasson, skulle jag vilja ha förslag på vilka brott Kia Andreasson i så fall anser att vi ska avkriminalisera.

Vidare vill jag tillägga att jag inte alls betvivlar Kia Andreassons engagemang för dem som rånas eller våldtas under hot av äkta vapen eller vapenattrapp. Men tydligen är Kia nöjd med nuvarande straffsättning.

Jag har ingen tabell över hur domstolarna dömer i de olika fallen. Men det händer allt som oftast att man anser att det inte är ett grovt brott. Det är det som vi vänder oss mot. Jag välkomnar Kia Andreassons stöd i kampen för de utsatta våldsoffren.

Anf. 51 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jeppe Johnsson och moderaterna har ett speciellt sätt att diskutera. Man tycker att en straffform bör upphävas och kräver samtidigt i liknande fall mycket strängare straff, t.ex. vid narkotikabrott. Där ska det vara strängt. Är inte det ett socialt problem, Jeppe Johnsson, utifrån precis samma diskussionsbas som använts här?

Jag lade också märke till att han sade att sexköpslagen är en klasslag därför att män kan skaffa sig sex i andra miljöer. Det gäller väl också narkotikan. Det är också en sorts klasslag. De som har pengar och är högre upp på samhällsstegen kan skaffa sig detta i andra miljöer. Och det blir mer och mer så faktiskt.

Just straffutdömningen i domstolar är en sak som vi klart har skyldighet från riksdagens sida att se över hela tiden så att det inte blir sådana effekter som vi inte önskar. Det är ett arbete som jag försöker att hinna med. Men än så länge har jag inte någon anledning att sluta upp bakom reservationen. Men visst måste vi fortlöpande undersöka hur det utvecklar sig.

Anf. 52 SIW PERSSON (fp) replik:

Fru talman! Kia Andreasson frågar vilka andra möjligheter och lagar Folkpartiet hade som förslag när det gäller köp av sexuella tjänster.

Först och främst, Kia Andreasson, vill jag fråga: Varför har inte Miljöpartiet utnyttjat möjligheterna i sitt regeringssamarbete att verkligen se till att de socialt utslagna, de prostituerade som ville sluta verkligen fick hjälp till det? Det visade sig att det i vanlig ordning inte fanns resurser. Det fanns inte lagrum och det fanns inte resurser. De som ville fick alltså inte hjälp. Då är lagen ett slag i luften.

Varför har man inte utnyttjat sitt samarbete på det kriminalpolitiska området till att verkligen se till att få effektiv lagstiftning, eftersom det här är grov ekonomisk brottslighet? I Regeringskansliet finns utredningsresurserna. Det finns helt unika möjligheter att påverka där.

Vi har i Folkpartiet inte sagt att vi har svaren när det gäller psykisk misshandel. Vi har inte resurserna, men vi har ödmjukt sagt att vi vill ha en utredning som kan visa på den lagtekniska möjligheten. Vi säger att man måste kunna se möjligheterna och inte hindren.

Vad vi än diskuterar i den här kammaren är faktum ute i verkligheten, ute på gatan bland dem som blir drabbade, att köp av sexuella tjänster är extremt svårt att bevisa. Det är ytterst få som blir fällda, eftersom bevisningen är så svår. Och när de få blir fällda är straffen utmanande låga.

Alltså: Sexuell misshandel, psykisk misshandel, väldigt ofta också fysisk misshandel på det här området, ger böter eller fängelse i högst sex månader. Vilka signaler skickar lagstiftarna ut, Kia Andreasson? Detta är extremt svårt att bevisa för polis och åklagare. Och när man mot förmodan lyckas få fram bevis, ja, då är det inte värt mer än böter eller fängelse i högst sex månader.

Det är bara att beklaga. Viljan var säkert god, men det blev ett slag i luften i kampen mot prostitutionen.

Låt mig, fru talman, säga än en gång att Folkpartiet jobbar på alla fronter mot prostitution, men vi vill att det ska vara effektiva metoder.

Anf. 53 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker, som jag sade förut, att lagstiftarna har sänt mycket tydliga signaler om att vi inte vill ha den här handeln. Det står jag till fullo bakom. Det är jag stolt över att ha kunnat medverka till.

Men tyvärr, Siw Persson, finns det lagar i samhället som visar sig vara svåra att få effektiva. Det finns en hel uppsjö av sådana lagar som vi för den skull inte vill ta bort. Det pågår hela tiden ett utvecklingsarbete för att få större effektivitet. Det är ett fortgående arbete.

När det gäller sexköpslagen har den hjälp som Siw Persson pekar på fungerat på vissa ställen och på andra inte. Så är det ofta med projekt. Men strävan måste vara att de kvinnor som har dragits in och som vill få hjälp naturligtvis ska få den hjälpen. Det är väldigt viktigt. Men att upphäva lagen skulle vara en katastrof i detta läge.

Anf. 54 SIW PERSSON (fp) replik:

Fru talman! Om själva straffmätningen också är ett utvecklingsarbete är det kanske inte så noga i början. Då blir det bara böter och sex månaders fängelse. Är det ett ordentligt slag mot dem som blir drabbade, Kia Andreasson?

Anf. 55 KIA ANDREASSON (mp) replik:

Ska jag förstå detta som att Siw Persson skulle kunna acceptera lagen om det fanns väldigt stränga straff?

Anf. 56 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Detta är ett mycket stort betänkande, därför hinner vi förstås inte beröra alla de frågor det tar upp. En stor del av tiden har man hittills ägnat åt att diskutera sexualbrotten och sexköpslagen. Jag ska göra ett par kommentarer på det temat men också beröra några andra teman.

Först några allmänna reflexioner om straffrätten som sådan. Många har haft föreställningen, och det skymtar fram i en del reservationer, att brottsligheten i Sverige bekämpas bäst genom att man helt enkelt utdömer hårdare straff. De som driver den linjen säger ofta att de har ett brett folkligt stöd.

Går man ut på gatan och frågar folk om straffen måste skärpas får man säkert ett rungande ja som svar. Men om man i stället ställer frågan vilka åtgärder som man tror är mest effektiva för att få ned brottsligheten totalt sett och ger några alternativ, tror jag att de allra flesta säger att det bästa sättet att få ned brottsligheten är att ge alla barn och ungdomar en trygg uppväxt. Insikten om den generella välfärdens betydelse, om betydelsen av ett gemensamt ansvar för varandra, om betydelsen av en jämlik fördelning av resurser och livschanser sitter så djupt i svenska folket att den också påvekar vår syn på brott och straff.

När man diskuterar eventuella straffskärpningar måste man utgå från två frågor. Den första är: Är det troligt att en skärpning medför en avskräckande effekt och därmed minskar brottsligheten? I en del fall kan det säkert vara så. Jag tänker närmast på de skärpningar som gjorts när det gäller rattfylleri. Säkert har det när vi skärpt synen på rattfylleri – här har ju Sverige ur internationell synvinkel en mycket hård linje – gett resultat i form av att rattfylleriet har minskat.

Det paradoxala är kanske att det förmodligen gäller just sådana här brott, brott av tillfälleskaraktär som lite vem som helst kan begå om omständigheterna är fel. Det kanske är där den avskräckande effekten av en straffskärpning är som störst.

När vi kommer till de yrkeskriminella, den lilla, lilla grupp på ett par procent i varje årskull som står för en majoritet av de anmälda brotten, är den avskräckande effekten av straffskärpningen förmodligen inte särskilt stor. För den som har till yrke att bryta sig in i lägenheter kan det kvitta om han riskerar ett eller två års fängelse. Den brottsligheten måste hantearas med andra metoder än med hjälp av straffskärpning.

Den andra utgångspunkten man ska ha i dessa frågor gäller hur straffen förhåller sig till varandra. Det gäller om straffet för stöld står i rimlig proportion till straffet för misshandel och mord. Det gäller om straffet för grova brott står i rimlig proportion till straffet för brott av normalgrad. Här hamnar vi i en etisk diskussion om hur stor kränkningen och skadan är vid olika brott, vad som ska anses kriminellt och hur strängt staten ska se på olika brott. Jag är mot den bakgrunden inte främmande för att skärpa straffen.

I förra veckan lämnade Sexualbrottskommittén fram sitt betänkande till justitieministern. Där föreslås en total omarbetning av sju kapitel i brottsbalken med väsentliga skärpningar i synen på våldtäktsbrottet och sexuella övergrepp mot barn. Fler sexuella övergrepp kommer att betraktas som våldtäkt. Fler våldtäkter kommer att betraktas som grova. Vålds- och hotrekvisiten när det gäller våldtäkt på barn tas bort. Förslaget kommer – om det blir lag av det – att leda till väsentligt skärpta straff.

Därmed går utredningen till mötes en rad av de motioner vi behandlar i det här betänkandet. Det är bra. Det är särskilt bra att vi har fått en förhållandevis bred politisk enighet på åtminstone de bärande linjerna i förslaget. Det finns ett par punkter där vi skiljer oss åt.

En av punkterna är just köp av sexuella tjänster. Vi har haft en diskussion i dag där det har blivit tydligt att moderaterna vill avkriminalisera brottet. Jag lyssnade noga till Jeppe Johnssons anförande i förmiddags. Jag tyckte att det var tydligt att huvudsaken inte var att skydda själva kvinnan, utan huvudsaken var att det var ett problem att polisen ibland måste ta till okonventionella metoder, att man måste spana på andra sätt. Mellan raderna skymtar det fram att det är en snaskig verksamhet som man inte gärna vill hålla på med.

Jag känner igen attityden. Det var just den attityden som vi faktiskt ville komma till rätta med när vi lyfte fram frågorna om prostitution, kvinnofrid och sexköpslagen i hela rättsväsendet för att se till att de institutioner vi har – polis, åklagare och domstolar – tar frågorna på allvar.

Det finns belägg för att gatuprostitutionen har minskat. Det faktum att priserna har sjunkit är ett argument som redan har tagits upp i dag. Däremot finns det inga belägg för att den dolda prostitutionen har ökat. Det sägs då och då. Inte heller i utredningen från Malmö – som jag har här – finns några belägg. Däremot finns det tydliga belägg för att gatuprostitutionen har minskat.

En annan sak har också hänt, nämligen det faktum att frågorna har lyfts fram har inneburit en ökad spaning. En del bordellhistorier och kopplerihärvor har rullats upp till följd av detta. Det är en ganska viktig sak att komma ihåg.

Jag noterade Ragnwi Marcelinds och Jeppe Johnssons replikväxling. Jag delar inte Jeppe Johnssons åsikt att sexköp ska avkriminaliseras. Jag delar inte heller Ragnwi Marcelinds och kristdemokraternas åsikt att den prostituerade ska kriminaliseras. Så sade ni i en debatt förra året. Då var det visserligen inte Ragnwi Marcelind som deltog utan det var Ingemar Vänerlöv. Ni sitter bredvid varandra, så ni kan konferera om den debatten.

Det känns lite egendomligt att Ragnwi Marcelind står här och talar sig varm för sociala insatser för de prostituerade samtidigt som hon vill kriminalisera dem. Det som skymtar fram i det förslaget är kristdemokraternas religiösa moralism. Det viktiga är inte att hjälpa kvinnorna. Det viktiga är att fördöma sådant som anses vara en moralisk styggelse. Ni borde gå tillbaka och fundera över er syn på vilken part som ska kriminaliseras. Sedan kanske vi kan föra en diskussion om den saken, förmodligen i en replikväxling. Fundera lite över vad en kriminalisering av de prostituerade skulle leda till.

Jag vill ställa en något vänligare fråga till Siw Persson. Hon är i det här betänkandet med på en reservation om att avkriminalisera köp av sexuella tjänster. Jag förstår argumenten. Men jag är inte säker på hur Folkpartiet egentligen ställer sig i frågan. Folkpartiet är ju med på Sexualbrottskommitténs betänkande, bl.a. på att lyfta in sexköpslagen i brottsbalken och att på vissa punkter utvidga sexköpslagen. Vilken är Folkpartiets linje? Är det Siw Perssons linje eller Helena Bargholtz linje i utredningen?

Jag går över till ett annat tema – brott mot homosexuella och brott med rasistiska motiv. Det är oerhört viktigt att vi flyttar fram positionerna när det gäller de brotten, att vi tydligt markerar med vilken stränghet staten ser på brotten. Hatbrotten bärs ofta fram av en perverterad politisk syn, där människor inte alls har något värde om de har en homosexuell läggning eller en annan hudfärg. Liksom när det gäller sexualbrott tror jag att en tydligare markering från statens sida mot dessa brott kan ha en förebyggande effekt.

Här har en utredning också föreslagit en utvidgning av brottet hets mot folkgrupp och det nya brottsbegreppet hets mot homosexuella. Det har föreslagits en utvidgning när det gäller straffmätningen och vad som ska anses vara försvårande omständigheter. Det är en bra utredning, och vi får se vad som blir av den när remissvaren har processats färdigt i Regeringskansliet.

Men jag noterar att moderaterna har reserverat sig på den punkten. Ni vill inte utvidga till brott som gäller hets mot homosexuella. Det finns en reservation i betänkandet. Det skulle vara värdefullt om ni kunde kommentera varför ni tassar så mjukt även här. När ni ändå tar replik, kan ni kanske också reda ut varför ni inte vill införa åtgärder för att sätta stopp för sexklubbar. Det har ni också reserverat er mot i fråga om sexköpslagen. Ni tassar så försiktigt när det gäller brott mot homosexuella eller brott med rasistiska motiv, när det gäller sexköpslag och sexklubbar, medan ni på andra områden försöker ge intryck av att ta krafttag i kriminalpolitiken. Det hänger inte riktigt ihop, Jeppe Johnsson.

Jag ska säga några ord om livstidsstraffet. Här ser vi att partierna spreter åt olika håll. Vår linje är att livstidsstraffet måste vara kvar så länge vi inte har något bättre när det gäller att skydda allmänheten från

ett antal mycket farliga personer. Vi vill förändra systemet något – det är därför vi har tillsatt utredningen – så att vi kan se att även andra instanser kan göra bedömningar och prövningar om en person ska få släppas ut. En sådan prövning kan göras obligatorisk.

Vi har i dag drygt hundra livstidsdömda fångar. Samtliga sitter för mord. De ska naturligtvis sitta där så länge de kan anses utgöra en fara för allmänheten. Det är det problem vi har att göra med i diskussionen om att avveckla livstidsstraffet. Det finns faktiskt människor som är en fara för allmänheten och som vi på något sätt fortfarande måste ta hand om.

Med dessa korta ord och teman när det gäller sexköp, homosexuella, rasism och livstidsstraffet – sedan kan vi återkomma till andra frågor i replikskiftena – vill jag yrka bifall till förslaget till riksdagsbeslut i betänkandet och avslag på motionerna och reservationerna.

Anf. 57 JEPPE JOHANSSON (m):

Fru talman! Först vill jag instämma i Morgan Johanssons glädje att vi har varit någorlunda eniga i de viktiga frågorna i Sexualbrottsutredningen. När det gäller varför vi inte har ställt upp på reservation 2 hänvisar jag till majoritetstexten, där Morgan Johanssons parti och mitt parti har samma motivering. Jag förmodar att Morgan Johansson här läst den både på avigan och rätan.

Däremot tog jag upp en annan punkt i mitt anförande. Den passar alldeles utmärkt, eftersom dagens talare från socialdemokraterna är ordförande i BRÅ.

Undersökningen av de riktigt brottsaktiva visar att de tio mest brottsaktiva har lagförts 1 440 gånger och att det är ungefär 500 personer av den här kalibern i Sverige som ställer till väldigt mycket. Till saken hör – det vet BRÅ:s ordförande Morgan Johansson mycket väl – att de flesta brott som dessa människor har utsatt oss andra för inte är uppdagade och att ingen är dömd för dem.

Jag skulle vilja ställa frågan till Morgan Johansson: Vad tänker Morgan Johansson och hans parti göra för att stoppa den här brottsligheten? I detta fall nöjer jag mig inte med svaret att det är förebyggande åtgärder som gäller. För en väldigt stor del av dessa 500 är det för sent.

Anf. 58 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det viktiga när det gäller de yrkeskriminella och de kroniska brottslingarna är att se till att kriminalvården fungerar på ett sådant sätt att man kan ge människor andra chanser i livet. Jag tror inte att Jeppe Johansson kommer åt någonting genom att generellt skärpa straffen, vilket jag berörde inledningsvis. Det finns en inkapaciteringseffekt, så att de inte begår några brott så länge de sitter i fängelse. Men så fort de kommer ut är problemet där igen, om kriminalvården inte fungerar. Insatserna måste alltså riktas mot frågor som rör kriminalvården och vad som ska ske när folk släpps ut.

Jag vill naturligtvis ställa frågan som jag inte fick svar på: Varför vill inte Moderaterna sätta stopp för sexklubbarna? Varför vill inte Moderaterna utvidga brottet när det gäller hets mot homosexuella? När det gäller sexköp har vi redan fått utklarat varför Moderaterna vill avkriminalisera det.

Anf. 59 JEPPE JOHANSSON (m) replik:

Fru talman! I den fråga som Morgan Johansson ställer när det gäller utredningen om sexköpslagen har han tydligen nöjt sig med det besked han har fått. Nu ser jag att han har det tjocka betänkandet där framme, och där finns förklarat i en reservation varför vi inte vill kriminalisera sexköp. Jag tror att Morgan Johansson, såväl som alla andra här, kan läsa innantill. Jag ska inte ta upp kammarens tid med att upprepa det.

Jag noterar också att Morgan Johansson ger en hård känga åt kriminalvården. Det är bra. Driv nu den frågan! Sedan ni tog över 1994 har kriminalvården raserats. Antalet program i fängelserna har gått ned. Personalen har inte fått någon vidareutbildning. Antalet – för att tala ett språk som vi kan i justitiekottet – § 34-placeringar har gått ned väldigt mycket.

Morgan Johansson nämnde i sitt anförande vilka åtgärder som var mest effektiva mot dessa återfallsbrottslingar, och han sade att det var att barn och ungdomar växer upp under goda förutsättningar. Fru talman! Jag håller med till hundra procent! Men under den tid som Morgan Johanssons parti har regerat det här landet har dessa 500 tydligen inte gjort det, och flera med dem, därför att de har misslyckats. Vi ska inte ha flera sådana här i framtiden. Men det här har hänt under den regim som har styrt landet i många år, och det kanske beror på att ni har negligerat familjen, näst intill hånat den, och menat att alla barn skulle tas om hand av samhället.

Stärk familjen i stället, Morgan Johansson!

Nu tycker jag att vi ska ena oss om att de som nu är så brottsaktiva måste vi också göra något åt, för de står för en oerhört stor del av brottsligheten. Jag vill ha ett recept på vad vi ska göra med dem. Vi är nog överens om vad vi ska göra med de ungdomar som strular i dag, bortsett från en del åtgärder som Morgan Johanssons parti stöder sig på, bl.a. vård inom socialtjänsten, som hitintills inte har hjälpt. Några av dem kanske har råkat ut för det – till vilken nytta?

Anf. 60 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Vård inom socialtjänsten är en ny lagstiftning, och många av de 500 som Jeppe Johnsson talar om har en lång kriminell karriär bakom sig. Det hänger nog inte riktigt ihop.

Jag kan naturligtvis läsa innantill, men jag vill att Jeppe Johnsson förklarar för riksdagen och för protokollet varför Moderaterna motsätter sig åtgärder för att sätta stopp för sexklubbarna. Det var det jag ville. Jag vill också att Jeppe Johnsson förklarar varför Moderaterna tassar så försiktigt när det gäller att gå hårdare fram mot hets mot homosexuella och också mot rasistisk brottslighet. Men vi får inga svar här i dag. Jag antar att vi får läsa på andra ställen om Moderaternas åsikter.

Prot. 2000/01:83

21 mars

Straffrättsliga frågor

Kriminalvården är naturligtvis en pusselbit i det här som vi självfallet måste stärka. Jag ska naturligtvis göra vad jag kan – och jag gör vad jag kan – för att se till att det blir så. Samtidigt ska vi inte glömma att det också finns andra pusselbitar. Socialtjänsten i kommunen är en, och kommunens andra institutioner är en annan.

Då rimmar det väldigt illa med att det moderata partiet i andra sammanhang gör allt vad det kan för att skära ned på socialtjänsten, på fritidsverksamheten eller på kommunerna över huvud taget för att få pengar över till skattesänkningar. Då rimmar det väldigt illa att i det här sammanhanget komma och säga att det behövs mer sociala insatser på kommunal nivå. Det tror jag att vi behöver, bl.a. för att ta hand om dem som kommer ut från fängelserna efter kanske ett långt fängelsestraff, så att de inte återfaller i brottslighet. Sedan finns det ideella krafter som är viktiga för att fånga upp dem som har en lång brottskarriär bakom sig. KRIS är kanske den viktigaste, dvs. Kriminellas revansch i samhället.

Vi negligerar inte familjen. Vi säger att där familjen är svag måste samhället vara starkt. Det måste hela tiden finnas strukturer som fångar upp ungdomar som hamnar snett bl.a. på grund av att familjen kanske inte fungerar. Då krävs det fritidsverksamhet, social verksamhet, kultur, idrott och annat.

Anf. 61 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Morgan Johansson försitter aldrig chansen att på socialdemokratiskt manér försöka måla en falsk bild av sina motståndare. Jag betackar mig gärna för den. Religiös moralism är inte vad det handlar om. I dag debatterar vi om vi tycker att det är riktigt att ha en kriminalisering av sexköp. Där har Moderaterna i en reservation sagt att lagen ska upphävas. I mitt inlägg förordade jag att lagen ska finnas kvar. Vad därutöver var har vi inte debatterat i dag.

Jag skulle ändå vilja ställa en fråga till Morgan Johansson, som pratar om Prostitutionsutredningen, där man förespråkade att både sexköp och försäljning skulle kriminaliseras. Anser då Morgan Johansson att Prostitutionsutredningen bestod av en hop religiösa moralister? Eller är den benämningen endast förunnad Ragnwi Marcelind i justitieutskottet?

Jag skulle vilja upprepa min fråga som jag inte fick svar på, nämligen varför regeringen inte tycker att det är angeläget att täppa igen de frizoner som tolkningen av lagen har lett till när det gäller pedofili och barn som utsätts för kränkande, förnedrande handlingar. Det skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 62 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga till Ragnwi Marcelind, och det var vad Kristdemokraternas inställning egentligen är i det här. Anser ni att de prostituerade också ska kriminaliseras? Är det er hållning? Säg då det! Om ni skulle gå på den linjen är jag övertygad om att ni kommer att driva människor ned i underjorden och i armarna på hallickarna på allvar. Det skulle ställa till sociala problem som är mycket större än de som finns nu.

Svara bara ja eller nej på frågan! Svara ja, om Ragnwi Marcelind är för att kriminalisera de prostituerade, i enlighet med vad Ingemar Vänérlov sade förra året. Eller svara nej, om ni har ändrat er och har en annan inställning. Jag har full respekt för att man ändrar sig – det händer då och då att vi gör det också. Men då ska man vara ärlig och säga att man har gjort det. Red ut den frågan!

När det gäller frizoner för barnpornografi har vi utrangerat barnpornografibrottet totalt ur yttrandefrihets- och tryckfrihetslagstiftningen. Det innebär bl.a. att vi har kriminaliserat det. Gränsdragningen för vad som är barnpornografi är däremot extremt svår att göra. Jag är inte beredd, med det vi vet i dag, att säga att vi vill utvidga den gräns som i dag finns. Men jag är naturligtvis beredd att följa utvecklingen noga för att se vilka fall som kan komma upp där man tänjer på gränserna för pornografisk framställning av barn på bild.

Anf. 63 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! På tal om att svara på frågor fick jag inget svar på om Morgan Johansson anser att Prostitutionsutredningen består av religiösa moralister.

Jag återkommer till frågan om att vi ska kriminalisera också säljaren när vi behandlar den frågan. I dag behandlar vi inte den frågan. Vi behandlar frågan om vi tycker att det är viktigt att lagen finns kvar och att sexköp ska vara kriminaliserat. Det tycker vi kristdemokrater.

För övrigt tycker vi att lagen inte är tillräcklig på något sätt. Vi anser att det finns enormt mycket att göra för prostituerade kvinnor i Sverige i dag. Det behövs också väldigt många insatser för att hantera männen som på ett förnedrande sätt måste köpa tjänsterna. Också Morgan Johansson måste inse att någonting har gått snett. Det behövs nog behandling av bägge parter.

Jag fick inget svar på min fråga om yttrandefriheten. Man måste ställa sig frågan om man inte måste se till barnets bästa. Ska det ske på ett barns bekostnad att man skapar sig konstater? Är det socialdemokraternas uppfattning?

Anf. 64 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Självklart inte. Jag sade att jag inte är beredd att nu ta något initiativ mot bakgrund av vad jag nu vet och de fall som hittills finns redovisade för att utvidga det ytterligare.

Den här replikväxlingen kommer att gå till rullorna, men inte till historien. Ragnwi Marcelind skjuter bara ifrån sig frågan om kriminalisering av de prostituerade. Hon säger: Det ska jag återkomma till senare någon gång, för det pratar vi inte om nu.

Låt gå för det. Om Ragnwi Marcelind vill hålla den linjen i debatten får hon väl göra det. Vad jag påpekade var att det är lite magstrakt att argumentera för mer av sociala insatser för kvinnor som ni sedan tänker kriminalisera. Det hänger liksom inte ihop. Den fråga som vi talar om i dag hänger ihop med frågan om ni också vill kriminalisera kvinnorna.

Jag känner inte till alla som satt i Prostitutionsutredningen. Men jag kan säga så mycket att jag tycker att den hade fel. Jag tror att kristdemokraternas ideologiska arv har väglett er när ni har hamnat på den här linjen. Det var det som jag menade när jag talade om religiös moralism.

Anf. 65 SIW PERSSON (fp):

Fru talman! Morgan Johansson frågade när det gällde köp av sexuella tjänster om det var Siw Perssons eller Helena Bargholtz linje som gäller.

Vi skulle ju vara vänliga mot varandra, Morgan Johansson, vilket jag inte tror är så svårt i det här sammanhanget. Man brukar säga att man har läst men att man inte har fattat. I det här fallet måste Morgan Johansson lyssnat men inte velat förstå. Jag tror nog att Morgan kan förstå.

Jag har i Folkpartiets namn gång efter annan sagt att Folkpartiet vill ha bort all prostitution. Helena Bargholtz och jag står på precis samma linje. Det är hela Folkpartiets linje på det här området och när det gäller utredningen.

Vi är överens om att det är en grov kränkning av de utsatta. I den här speciella frågan hade vi mycket diskuterande i folkpartigruppen. Det var efter moget övervägande som vi kom fram till vår uppfattning, rätt eller fel. Även Folkpartiet gör bra saker och dåliga saker. Det tror jag även att Socialdemokraterna kan erkänna att det gör.

Vi kom fram till att just förbud mot köp av sexuella tjänster skulle bli en ineffektiv lag och att det skulle bli ett slag i luften. Jag kan gärna säga i den här församlingen att vi i Folkpartiet gärna hade sett att vi hade haft fel. Men vi fick rätt. Vi vill gärna ha lagar mot köp av sexuella tjänster. Men det ska vara effektiva sådana.

Jag lovar, Morgan Johansson, att vi noga ska överväga varje förslag från regeringen och också stå bakom dem om de är realistiska, genomförbara och effektiva. I Folkpartiet avslår vi aldrig ett förslag bara för att det kommer från ett regeringsparti eller från ett annat parti.

Anf. 66 MORGAN JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har full förståelse för att man kan komma fram till olika uppfattningar i samma parti. Det händer då och då också hos oss, och det är heller inte så väldigt ovanligt. Vad jag ville ha klargjort är vad som är Folkpartiets linje.

Jag har suttit och talat med Helena Bargholtz. Vi har inte bara flyttat in sexköpslagen i brottsbalken utan dessutom utvidgat den. Om någon annan betalar för att en person ska ha sex med en prostituerad ska det också täckas. Det gäller bl.a. svensexor och liknande som man kan tänka sig. Ska det också omfattas av sexköpslagen?

Likadant är det med stamkunder. Det har varit en diskussion om lagen bara ska gälla tillfällig sexuell förbindelse. I full enighet – och där är Folkpartiet med – täpper vi till ett par luckor som vi har upplevt finns i sexköpslagen.

Därför undrade jag vad som är Folkpartiets linje. Om Folkpartiet egentligen vill upphäva den linjen förstår jag inte varför man i utredningen gick in för att täppa till luckor i lagen och därmed skärpa den ytterligare.

Anf. 67 SIW PERSSON (fp) replik:

Fru talman! Morgan Johansson har naturligtvis full rätt att undra. Men det är inte utan att jag undrar lite över varför Morgan Johansson undrar när han faktiskt har haft möjlighet att tillgodogöra sig Folkpartiets linje i den här frågan.

Anf. 68 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Det gäller livstidsstraffet. Morgan Johansson säger att han är bestämd om att livtidsstraffet ska vara kvar så länge vi inte har något som är bättre.

Det fanns nu möjligheter för den utredning som ändå initierats att få ett längre mandat för att kunna utreda om det finns bättre möjligheter. De som finns i dag är inte bra. Det tycker man samlat inom kriminalvården.

Då är min fråga: Varför inte utreda andra alternativ?

Anf. 69 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det gör vi också. Vi ser nu bl.a. över påföljden rättspsykiatrisk vård. De hundra som nu sitter på våra anstalter på livstid borde kanske i de allra flesta fall i stället ha haft rättspsykiatrisk behandling och en annan påföljd, men de sitter där.

Några av dessa personer är faktiskt ganska farliga. Man kan inte bara avveckla livstidsstraffet rakt upp och ned utan att ha en lösning för de personerna. Någon sådan finns inte. Kia Andreasson har hittills i debatten inte heller angett någon sådan lösning, såvitt jag har förstått.

Anf. 70 KIA ANDREASSON (mp):

Fru talman! Jo, Morgan Johansson, jag har sagt att jag vill ha tidsbestämda straff. Det är detta som är huvudpunkten. Det vill ni inte lämna utrymme för att undersöka.

Sedan vet jag att den andra kommittén också utreder de psykiskt störda. Det skulle då vara bra med två utredningar, en som får direktiv om tidsbestämda straff och den andra som utreder vad man ska göra med psykiskt störda.

Det skulle kunna bli ett samlat förslag som kommer tillbaka till riksdagen. Det är därför jag efterlyser ett nytt direktiv och tycker att det är synd att frågan om tidsbestämning inte finns i direktivet.

Anf. 71 MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Problemet är att det finns de som är ansvariga för sina handlingar och alltså inte psykiskt sjuka som ändå begår väldigt allvarliga brott.

Det gäller även om vi dömer dem till ett långt fängelsestraff. Jag vet inte vad Kia Andreasson tänker sig. Kanske 20–25 år. Så är det väl i Norge. Det är i varje fall i storleksordningen 20–25 år.

Det finns faktiskt människor som är livsfarliga för samhället också efter det att de har suttit så pass länge. Frågan är hur vi ska ta hand om de människorna. Där finns ingen lösning än så länge, inte ens med tidsbestämda straff.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 16 §.)

13 § Särskild utlänningskontroll

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU15
Särskild utlänningskontroll (skr. 2000/01:51)

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

*Allmänna motioner om
inkomstskatt m.m.*

14 § Allmänna motioner om inkomstskatt m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2000/01:SkU14
Allmänna motioner om inkomstskatt m.m.

Anf. 72 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Hur ska inkomstskattepolitiken utformas? Intresset för svaret på den frågan är stort. Det kan man märka om man följer den allmänna debatten. Man kan också se det genom det stora antal motioner som väckts här i riksdagen under den allmänna motionstiden, och som vi i dag ska diskutera.

Jag har inte ambitionen att gå igenom och kommentera samtliga dessa motioner eller reservationer, men det finns anledning att använda detta tillfälle till att diskutera några allmänna principer och några av de enskildheter som finns med.

Skatten bör öka arbetsutbudet. Det tycker jag är en viktig första princip. Den ska stimulera människor att söka sig ut på arbetsmarknaden. Människor måste således uppleva att det lönar sig att arbeta. Vill man uppnå detta mål, måste man vara beredd att öka den andel som en person får kvar av sin arbetsinsats efter skatt.

När det gäller låg- och medelinkomsttagare har vi bl.a. föreslagit att de första 50 000 kr man tjänar ska vara skattebefriade. Därigenom blir det naturligtvis avsevärt lättare för många att kunna leva på sina inkomster utan att känna att man är beroende av politiker i sin ekonomiska vardag.

Personligen tycker jag att det borde vara okontroversiellt att ha en sådan uppfattning. Men så är det tyvärr inte. Svenska låg- och medelinkomsttagare betalar fortfarande världens högsta skatter. Ett uttryck för det är att det finns en särskild skattereduktion för dem med de lägsta inkomsterna. Det faktum att denna regel finns är samtidigt ett kvitto på att regeringen tycker att skatten är för hög.

En ännu tydligare inriktning på att öka arbetskraftsutbudet har det moderata förslaget att man ska kunna göra ett avdrag på sin lön inom ramen för den period vi nu talar om med 10 %, innan man börjar att betala skatt. Över 40 % av alla heltidsarbetande betalar statlig inkomstskatt. Det är den tredje punkten jag vill nämna som har att göra med arbetskraftsutbudet. Sänker vi den statliga skatten blir det mer intressant att skaffa sig en längre utbildning och sedan arbeta i Sverige. Tyvärr är det många ungdomar som i dag inte fullföljer sina akademiska studier och tar examen på exempelvis doktorandnivå. Sverige ligger långt efter

många andra länder i detta avseende. Dagens skattesystem stimulerar inte till utbildning.

Fru talman! Det finns också en moralisk dimension i detta. De allra flesta människor vill naturligtvis känna trygghet i vardagen. Man vill också känna att man är ekonomiskt oberoende. I dag är det faktiskt förbehållet de riktigt rika att kunna bära på denna känsla. Jag vill att alla som har förutsättningar ska kunna uppleva ett ekonomisk oberoende från det allmänna. Då kommer det offentliga att kunna koncentrera sig på att hjälpa dem som har ett verkligt behov av stöd och som inte kan klara sig av egen kraft.

Det är många i dagens Sverige som är fattiga och bidragsberoende. En PM som riksdagens utredningstjänst gjort visar att antalet fattiga enligt det fattigdomsbegrepp som fanns i denna PM år 2000 faktiskt var 1 435 000 individer. Denna siffra minskar till cirka hälften om man tar hänsyn till de bidrag som utbetalas. Jag ska erkänna att jag själv blev förvånad när jag såg hur stora dessa tal var. Det understryker min tes att alltför många av dem som bor i vårt land är beroende av faktorer utanför den egna ekonomiska kontrollen för sin försörjning. Det är inte rimligt. Ett reformerat inkomstskattesystem kan göra att färre blir bidragsberoende.

Det är vanskligt att jämföra skattesystemen i olika länder, eftersom den typen av jämförelser inte alltid fångar in helheten, men det är likväl helt klart att svenska löntagare tvingas lämna ifrån sig en väldigt stor del av sina inkomster till skatt jämfört med medborgare i andra länder. En annan iakttagelse är att flera stora socialdemokratiskt styrda europeiska länder väljer att sänka sina inkomstskatter under de närmaste åren. Man har lagt fram omfattande planer och program för detta. Den svenska socialdemokratiska regeringen avviker därmed från dessa länder. Det är svårt att motivera för svenska löntagare varför denna skillnad på sikt ska bestå.

Fru talman! I det betänkande som vi nu debatterar behandlas alla de motioner på inkomstskatteområdet som inte behandlades i samband med höstens budgetbehandling. Därför ger reservationerna här inte någon komplett bild av den moderata skattepolitiken. Vi kommer naturligtvis att återkomma i samband med vårpropositionen.

Jag vill ta upp några av de enskildheter som finns med i betänkandet. Det gäller bl.a. tjänstesektorn. Under den senaste tiden har jag förvånats över att många framträdande socialdemokrater å ena sidan uttrycker oro för den bristande konkurrensen inom banksektorn på grund av en stor fusion i den branschen. Å andra sidan slår man vakt om monopolen inom sektorerna skola, hälso- och sjukvård m.m.

Bär man på tanken att medborgarna gynnas av att det finns en mångfald i utbudet inom vissa sektorer så bör ju principen rimligen vara densamma i andra sektorer. Men när det gäller tjänstesektorn finns tyvärr en ideologisk spärr som hindrar nytänkande, nyföretagande och tillkomst av nya jobb. Det är beklagligt.

Genom det gemensamma borgerliga förslaget om skattereduktion för hemtjänster är jag övertygad om att en sådan reform skulle leda till att vi även i Sverige fick en växande tjänstesektor samtidigt som den svarta sektorn skulle trängas tillbaka. Vi kommer därför att fortsätta driva opinionen för att påverka regeringen i detta avseende.

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Allmänna motioner om
inkomstskatt m.m.*

Förmånsbeskattningen är ett krångligt kapitel. En rad motioner tar upp olika problem knutna till förmåner i samband med anställning. På en punkt är jag glad över att vi kunnat samla en majoritet för ett tillkännagivande med anledning av bl.a. en moderat motion. Regeringen får genom dagens riksdagsbeslut i uppdrag att lägga fram förslag som gör att de företagare som har installations- och distributionsbilar inte ska förmånsbeskattas om bilarna används privat i ringa omfattning. Med ett sådant klarläggande tror jag att vi kan komma till rätta med en liten detalj.

Det finns också en rad andra problem i samband med det här. Regeringen tillsatte 1997 en utredning. Den lade fram sitt betänkande i september 1999. Utredningen innehåller förslag som skulle leda till förenklingar och förtydligande i flera avseenden. Det gäller bl.a. förmån av motion, avdrag för ökade levnadsomkostnader, begreppet tjänsteställe m.m.

Ännu har regeringen inte lagt fram något förslag om detta. Det är förvånande eftersom små ändringar sannolikt skulle leda till att irritationen ute på arbetsplatserna minskar. Denna irritation i fråga om förmånsbeskattningen tror jag också allmänt sett kan leda till en negativ inställning till skattesystemet. Även av det skälet är det angeläget att åtgärda de här sakerna.

Mycket vore vunnet om regeringen återkom med förslag om förenkling inom förmånsbeskattningen. Det blir i längden svårt både för arbetsgivare och arbetstagare när varje liten enskildhet förmånsbeskattas. En något högre grad av schablon hade varit önskvärd. Nu när det finns ett utredningsförslag borde det kunna beredas så att det kommer till riksdagen senare i år i varje fall.

Den rörliga arbetsmarknaden gör att begreppet tjänsteställe och reglerna för resor till och från arbetet samt frågan om dubbel bosättning också behöver ses över. Skattesystemet ska inte hindra människor från att ta ett arbete på annan ort än bostadsorten. Många människor är i dag specialister på ett annat sätt än tidigare. Individens kompetens behövs på olika håll i landet och vid olika tider. Den behövs för den delen även i utlandet. Samtidigt är det inte alltid så attraktivt att definitivt avflytta från sin bostadsort. Inte minst för att människor ska kunna bo kvar i de glezare delarna av landet är det viktigt att kunna pendla.

Till denna kategori frågor hör även avdragsrätten för arbetsrum i bostad. Även i detta avseende behöver reglerna ändras så att de anpassas till dagens arbetsmarknad. Om detta finns det en rad förslag från bl.a. oss moderater i det här betänkandet

Fru talman! Dagens debatt i skattefrågorna får kanske karaktären av mellanheat inför den ekonomiska vårproposition som snart kommer på riksdagens bord. Men det stora antalet motioner visar att skattefrågorna engagerar många riksdagsledamöter, inte minst från Moderaterna. Detta har i sin tur sin grund i det uppdrag som de har fått från väljarna. Skattefrågorna är och kommer fortsatt att vara en mycket viktig politisk fråga. Jag har därför anledning att snart återkomma i denna kammare med fler förslag och debattinlägg. Det kan jag hota mina med- och motdebattörer med. Jag vill sluta med att yrka bifall till reservation 1 under punkt 1.

Fru talman! För många låginkomsttagare är det så att de ena dagen utsätts för en så hög inkomstskatt att de nästa dag måste stå med mössan i hand och söka bidrag av det offentliga. Denna rundgång främjar varken ekonomiskt oberoende eller personligt ansvarstagande och måste snarast brytas. I budgetarbetet under hösten framförde vi kristdemokrater ett flertal förslag som minskar inkomstskatten – inte minst för dem med de lägsta inkomster.

Vi ska nu behandla förslag på inte mindre än 28 olika områden som på ett eller annat sätt också berör inkomstbeskattningen. Sånär som på ett litet område som rör bilförmån avstyrker majoriteten samtliga förslag. Det är synd för här finns många angelägna förslag som bl.a. skulle ge familjer och enskilda en större möjlighet att få kontroll över sin ekonomiska situation och att påverka sin vardag.

Det gäller t.ex. det förslag som vi tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Centern driver om rätt till avdrag för olika typer av barnomsorg, privat såsom offentlig, upp till 50 000 kr per barn och år. Tillsammans med vårt förslag om ett barnomsorgskonto skulle det öka familjernas valfrihet väsentligt och ge utrymme för flexibla lösningar. Kombinationen av barnomsorgskonto och avdragsrätt gör t.ex. att man för en egen kostnad av omkring 15 000 kr per barn kan betala barnomsorg för 50 000 kr.

Det gäller också avdrag för resor till och från jobbet som enligt kristdemokraterna bör tillåtas redan från 5 000 kr, vilket skulle innebära att resekostnader på ytterligare 2 000 kr blir avdragsgilla jämfört med dagens system. Förslaget ska ses som ett stöd för personer i glesbygd och andra som av en eller annan anledning inte har möjlighet att utnyttja kollektiva alternativ till bilen. Vi vill också att man i avdraget ska kunna inkludera resor till och från barnomsorg, vilket är en åtgärd som åtminstone för några familjer skulle minska skillnaden i kostnad mellan olika barnomsorgsalternativ och på så vis öka valfriheten och möjligheten att påverka vardagens utseende.

Fru talman! Vårt förslag om sänkt skatt inom vissa delar av tjänstesektorn som vi också driver tillsammans med Moderaterna, Folkpartiet och Centern är ytterligare ett förslag som skulle ge en ökad valfrihet för hushållen – en valfrihet som i dag är förbehållen dem med en mycket tjock plånbok eller dem som kan tänka sig att köpa dessa tjänster svart.

Enligt vår mening måste vi nu börja göra oss av med de höga skattekilarna inom tjänstesektorn. Dagens skattesystem förhindrar tillväxt i sektorer där det finns både ett utbud och en efterfrågan, t.ex. tjänstesektorn för hushållstjänster. Det här vill vi göra genom att ge rätt till skattereduktion när man köper in tjänster till hushållen.

Vi föreslår att en skattereduktion på 50 % införs när det gäller privatpersoners betalning för hushållstjänster som utförs i det egna hemmet, upp till 25 000 kr per år.

Inte minst skulle lägre kostnader för hushållstjänster få betydelse för småbarnsföräldrar som i dag ofta har en orimlig arbetsbelastning. Också jämställdheten skulle gynnas. Fortfarande har kvinnorna huvudansvaret för hemmen och utför merparten av det oavlönade arbetet. Dagens skatteregler hindrar kvinnor från att såväl erbjuda sitt kunnande på en vit marknad som köpa sig servicetjänster vitt.

Genom de höga skattekilarna är den vita marknaden för hushållstjänster i dag i stort sett obefintlig medan svartjobben inom sektorn är mycket omfattande. En växande svart sektor innebär att fler och fler skolas in i att både sälja och köpa svart – en trend som kan vara svår att bryta och som undergräver det etiska medvetandet och respekten för vårt skattesystem, våra gemensamma lagar och rättssamhället i stort. Det innebär också att de som jobbar svart står utan en stor del av de sociala skyddsnät som vi anser är mer eller mindre självklara, vilket i sin tur naturligtvis innebär en otrygghet för dem som mer eller mindre känner sig tvingade att jobba svart, inte sällan lågutbildade kvinnor.

Det är synd att majoriteten visar en så liten förståelse för de problem som de höga skattekilarna inom tjänstesektorn leder till.

Låt mig avslutningsvis, fru talman, uppehålla mig vid villkoren för den ideella sektorn. Kristdemokraterna anser att det som brukar kallas den ideella sektorn är en viktig del av vårt samhälle och står för värdefulla insatser inom många områden: ungdomsverksamhet, hjälpinsatser, kultur. Ja, listan skulle kunna göras mycket lång.

I många länder finns en utvecklad tradition av skatteavdrag för donationer till ideella föreningar, vilket har möjliggjort satsningar på idrott, forskning och andra välgörande ändamål. Vi anser att regeringen bör få i uppdrag att utreda hur en sådan avdragsrätt skulle kunna införas också i Sverige.

Man kan anta att de organisationer som har en god kontakt med sina medlemmar och sympatisörer skulle premieras av ett sådant system och att det skulle öka föreningslivets och den ideella sektorns livskraft.

Vidare föreslår vi i en reservation att de regler som i dag möjliggör för idrottsrörelsen att utan kostnader för arbetsgivaravgift och löneskatt ersätta t.ex. ledare med mindre belopp för deras insatser och rätten att göra ett schablonavdrag på upp till 3 000 kr, som gäller för idrottssektorn, ska gälla hela den ideella sektorn.

Fru talman! Vi kristdemokrater står naturligtvis bakom samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 5 under punkt 3 och reservation 18 under punkt 16.

Jag vill för tydlighetens skull också meddela att kristdemokraterna kommer att avstå vid en eventuell votering om skattepolitikens inriktning under punkt 1. Våra förslag på det här området presenterades och avgjordes redan i höstas, vilket vi också redogör för i ett särskilt yttrande.

Anf. 74 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! I det här betänkandet behandlas motioner om inkomstbeskattning – enskilda och andra – som inte behandlades under höstens budgetbehandling. Därav följer att det i stor utsträckning är frågor mer eller mindre av detaljkaraktär som tas upp till behandling.

Jag tänker trots detta ägna mitt anförande åt några för oss i Centerpartiet väsentliga principiella frågeställningar på skatteområdet.

Efter en framgångsrik sanering av den svenska ekonomin under 90-talet – Centerpartiet tog aktiv del både i regeringsmedverkan i början av 90-talet och i regeringssamarbete under andra halvan av 90-talet – har förutsättningarna för att åstadkomma välbehövliga skattesänkningar ökat

väsentligt. Det saknas heller inte förslag eller krav på skattesänkningar av olika slag.

Det är ofta en blandning av stort och smått. Det finns t.ex. förslag om sänkta inkomstskatter, om än med olika inriktning. Det gäller sänkt moms på skidliftar, höjda reseavdrag, sänkta kapitalskatter, slopad skatt på veteranbilar m.m.

Moderaterna väljer att lägga fram förslag om skattesänkningar över i stort sett hela skalan; det gäller stort som smått. Vänsterpartiet och Miljöpartiet är i detta hänseende motpolen med en stark restriktivitet mot skattesänkningar.

Centerpartiets inriktning är att skattetrycket ska sänkas. Men vi kommer inte att medverka till skattesänkningar av en omfattning som innebär att vi riskerar att på nytt tappa balansen i våra gemensamma finanser. Vi ska inte behöva uppleva ett nytt 90-tal.

Vår inriktning är att man ska koncentrera skattesänkningarna till tre viktiga huvudområden: Sänk fastighetsskatten! Sänk arbetsgivaravgiften för framför allt småföretagen, och sänk inkomstskatten när det gäller låga och normala inkomstlägen!

Det ger nämligen enskilda individer och företag möjlighet att använda sin ökade köpkraft efter skatt till saker som de väljer själva och inte till saker som denna riksdag vill premiera. Det ökar individens självbestämmande. Det ger också de individer som bäst behöver en ökad köpkraft en förutsättning att åstadkomma det. Centerpartiet sänker skatten för dem som behöver det bäst, inte för dem som skriker högst. Det ökar också självbestämmandet för dem som bäst behöver det och inte i första hand för dem som skriker högst men som redan i dag har en hög grad av självbestämmande.

Här kan vi urskilja flera skiljelinjer mellan oss å ena sidan och andra partier å andra sidan. Det går en skiljelinje mellan t.ex. oss och Moderaterna. Moderaterna lägger tyngdpunkten i skattesänkningarna hos dem som har hög skattebetalningsförmåga medan vi prioriterar dem som i dag har minst resurser för sitt vardagliga behov. Men den största skiljelinjen går mellan Centerpartiet och de socialistiska partierna, av olika kulörer, som i första hand eftersträvar bidragslösningar som låser in människor i bidragsberoenden av olika slag som det kan vara svårt att komma ur. Vi eftersträvar i stället inkomstskattesänkningar som frigör människor från bidragsberoende och som ökar individens självbestämmande.

Fru talman! Under en lång följd av år har skattedebatten i mångt och mycket handlat om den marginalskatteeffekt som uppstår när höginkomsttagare får ökad skatt på en ytterligare intjänad hundralapp. Betydligt mindre uppmärksamhet har ägnats åt den marginaleffekt som uppstår i låga och normala inkomstlägen som en följd dels av högre skatt, dels av minskade bidrag vid en inkomstökning på t.ex. en hundralapp, detta trots att alla med insikt i frågan vet att marginalskatteeffekten i låga inkomstlägen är högre än marginalskatteeffekten i höga inkomstlägen. Ofta återstår 20 kr eller mindre av en hundralapps inkomstökning i dessa låga inkomstlägen. Det låser in människor i bidragsberoende. Det hämmar tillväxten i ekonomin och därmed i uppbyggnaden av samhällets resurser.

Därför är det nu hög tid att göra något åt de problem som de flesta känner till men av allt att döma inte vill eller förmår att göra något åt.

Vi har under höstens budgetbehandling lagt fram förslag till inkomstskattesänkningar med denna inriktning. Vi kommer att återkomma med ett än mer genomarbetat förslag med samma inriktning.

Vi måste gemensamt se till att arbete lönar sig utan att sänka ersättningsnivåerna i trygghetssystemen. Och vi måste hjälpas åt att öka självbestämmandet för alla men framför allt för dem som hamnat i olika former av bidragsberoende.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till reservationerna 3 och 7.

Anf. 75 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! I denna värld kan inget sägas vara säkert utom döden och skatterna. Så sade Benjamin Franklin, och jag tror att det är en reflexion som gäller även i vårt land i denna tid.

Dagligen möts vi av nya rapporter, nya prognoser och nya indikationer på att dessa ständigt goda och bara bättre och bättre tider möjligen inte var eviga utan att vi i dag precis som alltid tidigare lever i en värld där de ekonomiska konjunkturerna går lite upp och lite ned. Det är nu uppenbart att vi är på väg in i en tid där avmattningen är ett faktum. Då mer än någonsin blir det viktigt att ägna en hel del energi inom politiken åt det som Bertil Ohlin brukade kalla för att vårda de välbildande krafterna. Välbildande är nämligen någonting som måste skapas innan man kan fördela det.

Folkpartiet har tidigare varit och kommer framför allt i fortsättningen att vara mycket aktivt inom den ekonomiska politiken för att driva fram förslag som gör att vi vårdar de välbildande krafterna så att vi kan få ett växande välbildande.

För tio år sedan sattes med folkpartivarumärke århundradets skattereform. Vi vet ju alla att den inte höll ens det århundradet ut – och det var inte så mycket kvar av det. Men sedan dess har villkoren i vårt land precis som i omvärlden ändrats ganska mycket. Och för att lösa nya uppgifter, rätta till tidigare felgrepp och hantera förändringar i vår omvärld och vardag som vi tidigare inte hanterade anser vi att det behövs en ny övergripande översyn av skattepolitiken. Det behövs en skattereform för ett nytt århundrade. Det har nämligen hänt en hel del. Och jag tycker att vi står inför nya utmaningar som en del förefaller lite handfallna inför.

Internationaliseringen river gränserna alltmer. Det är i grunden gott. Det gör att världen växer för människor. Men det betyder också att vi måste hantera både skatternas storlek och hur vi utformar dem på ett sätt som gör Sverige attraktivt både som företagarnation och som nation att bo i. Skattebaser kan ju vara rörliga på flera sätt, dels att de helt enkelt fysiskt flyttar, dels att de förtvinar eller växer.

Den andra utmaningen är att vi ännu tydligare än tidigare går från ett industrisamhälle till ett kunskapssamhälle. Och när 70 % av våra skatter är beskattning av arbete, och arbete är det som alltmer blir kapital så måste man möjligen tänka på ett lite annorlunda sätt än man gjorde tidigare.

Den tredje utmaningen för oss är jämställdhet, att skapa likvärdiga villkor för kvinnor och män. På grund av de strukturer som har formats i vårt samhälle inte bara i århundraden utan kanske t.o.m. i årtusenden så finns män i stor utsträckning inom varuproducerande sektorer medan

kvinnor av tradition finns inom tjänsteproducerande sektorer. Kvinnor säljer mer av sin tid och sitt kunnande, och därför drabbar en väldigt hög beskattning av just tid och kunnande kvinnor mer än män.

Den fjärde utmaningen är segregationen och utanförskapet.

Den femte utmaningen är demografen. Det är möjligen något som särskilt människor i riksdagen som inte alltid tillhör de allra yngsta årgångarna borde ta *ad notam*. Andelen över 65 år stiger. Och vi vet alla att om fem-sex år så börjar skiftet. Andelen som är över förvärvsarbetande ålder stiger, och andelen som är under sjunker. Detta är också en utmaning, därför att det i grunden naturligtvis är gott att vi lever längre och längre. Men hur ska vi organisera vår ekonomi så att detta inte blir ett problem utan en möjlighet för oss alla?

För oss i Folkpartiet är slutsatsen att det krävs en skattereform för detta nya århundrade och att dagens svenska skattetryck måste sänkas. Det är inte förenligt med en växande och dynamisk ekonomi. Det är inte förenligt med en tilltagande internationalisering. Vi måste ha konkurrenskraftiga villkor för företagande, jobb och människor här i vårt land. Därför måste både skatte- och utgiftstrycket minska, och vi måste se till att människor kan få mer valuta för sina skattepengar.

Samtidigt är den demografiska utmaningen sådan att skattesänkningar av stora mått blir mycket svårare att genomföra om vi inte drastiskt ska försämra välfärden, vilket vi inte vill. Därför är det viktigt hur man utformar sina skattesänkningar – först och främst dem som är mest skadliga för jobb och tillväxt. Det betyder precis som Rolf Kenneryd påpekade här tidigare att det inte alltid är fråga om störst skattesänkningar till dem som skriker högst, utan det är fråga om skattesänkningar som vi tror har den allra största effekten på villkoren för jobb och företagande i vårt land.

Skattereformen för det nya århundradet borde bära temat: Det måste löna sig att arbeta, spara och ta risker. Därför har vi, fru talman, lagt fram förslag som innebär att man sänker marginaleffekterna i höga, låga och medelhöga inkomstlägen, men också att man kombinerar det med förändringar av bidrags- och avgiftssystem som skapar tröskeffekter och marginaleffekter totalt sett för människor.

Det första steget i en sådan skattereform handlar om att ta bort värnsskatten, höja brytpunkten för statlig skatt och hyvla av den s.k. LO-puckeln, som i själva verket är en särskild straffskatt för kvinnor som vill öka sitt arbetskraftsdeltagande, och att ha en skattereduktion i botten som gör att det lönar sig mer att arbeta även för människor med mycket låga inkomster.

Fru talman! Jag skulle vilja uppehålla mig ytterligare vid några få konkreta frågor i detta betänkande. I grunden är ju det viktiga den övergripande inriktningen. Det finns också ett antal konkreta frågor.

Vi har en regering som kallar sig för världens mest jämställda och samarbetspartier som ständigt tjarar om feminism och jämställdhet. Ändå tycker jag att det är väldigt tydligt just inom skattepolitiken att det handlar väldigt mycket om prat och väldigt lite om handling.

Vi har tillsammans med de andra borgerliga partierna förslag om att man ska kunna köpa hushållstjänster till överkomliga priser genom att minska de mycket stora skattekilrar som finns. Detta är naturligtvis någonting som är bra för både kvinnor och män när det gäller att kombi-

nera förvärvsarbete med familjeliv. Men eftersom vi vet att livet i dag för de allra flesta kvinnor ser ut på ett sådant sätt att det är de som tar huvuddelen av både ansvaret för hushållsarbetet och för att föda upp barnen är det självklart så att kvinnor skulle gynnas mest av att hushållstjänster vitt och hederligt blev överkomliga även för vanligt folk.

Vi har också förslag om att styrkta barnomsorgskostnader ska kunna vara avdragsgilla, vilket innebär att alla de som har ansvar för barn skulle få en möjlighet att kombinera det med sitt jobb även om det inte sker 9.00–17.00, på de vanliga tider som den ordinarie barnomsorgen fungerar. Man ska kunna göra även det vitt och hederligt.

Den tredje punkten är att man i sin resa till och från jobbet även ska få räkna in den extra tid det tar att hämta och lämna barn på barnomsorg, eftersom resan till jobbet är en del av den verklighet och vardag som småbarnsföräldrar lever i.

Det här är några konkreta punkter där de som pratar mycket om jämställdhet intar en rakt motsatt hållning. Det tycker jag är tragiskt. Men den grundläggande jämställdhetsfrågan i skattepolitiken är trots allt skatten på arbete och i hur hög grad detta drabbar kvinnor mer än män.

Den andra särskilda infallsvinkeln som jag skulle vilja lyfta fram gäller arbetslivet. Den demografiska utmaningen handlar om att få oss som är i förvärvsarbetande ålder att arbeta mer, inte mindre. Då kanske det inte handlar om att vi som redan jobbar heltid ska jobba ännu mer utan om att få de år då vi är i arbetslivet att bli fler, att fler ska orka jobba längre och att folk inte ska bli sjukskrivna. Dagens arbetsliv präglas tyvärr av en helt annan situation för väldigt många människor. Det är stress, press och växande sjukfrånvaro. En del menar att hela sysselsättningsökningen på senare tid egentligen äts upp av den ökade sjukfrånvaron.

Det finns ett antal förslag i det här betänkandet som faktiskt på sitt sätt skulle kunna bidra till ett mer mänskligt arbetsliv. Det handlar om sådana konkreta frågor som att man ska kunna göra avdrag för ett arbetsrum i bostaden, även om huset inte råkar vara byggt speciellt för det redan från början, att andel i vinst – där man verkligen behandlar det kapital som finns i huvudet på folk, arbetet som kapital – ska beskattas som kapital. Då måste även personaloptioner räknas in. Människor ska få möjlighet till individuella kompetenskonton, makt över sin egen kompetensutveckling, och att persondatorer ska kunna skatterabatteras på samma sätt för dem som inte har en fast anställning som för dem som har en fast anställning. Vi ger i dag en gigantisk skattesubvention till dem som kan få en dator via arbetsgivaren. Vi tycker att man ska kunna få det även om man inte har en fast anställning.

Det är några konkreta förslag där skattepolitiken kan bidra till ett mänskligare och mer dynamiskt arbetsliv.

Fru talman! I och med detta står jag givetvis bakom samtliga de reservationer som min partikamrat Johan Pehrson har lämnat men yrkar bifall till nr 2.

Anf. 76 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Miljöpartiet står bakom den statsbudget som klubbades här i kammaren före juluppehållet. I den budgeten, som var ett resultat av förhandlingar mellan Miljöpartiet, regeringen och Vänsterpartiet, fick vi

genomslag för viktiga delar av vår skattepolitik. T.ex. inleds den gröna skatteväxlingen, där vi höjer skatten på koldioxid och energi och sänker arbetsgivaravgiften och skatten för löntagare och pensionärer. Det är den reformen, den gröna skatteväxlingen, som är den viktigaste skattereformen, inte sänkt inkomstskatt.

Bland de förslag som de borgerliga partierna reserverar sig till förmån för finns det en del goda idéer, t.ex. ett särskilt glesbygdsavdrag och de individuella kompetenskontona. Frågan om glesbygdsavdrag är en fråga som också Miljöpartiet driver. Frågan behandlas i den regionalpolitiska utredningens slutbetänkande som nu efter remissen behandlas inom Regeringskansliet. Vi väljer att avvakta resultatet av den behandlingen och kommer att följa upp frågan igen i höstens budgetförhandlingar.

När det gäller individuella kompetenskonton slår de borgerliga partierna in en öppen dörr. Redan under hösten 1999 fattade vi beslut om att sätta av 3 miljarder för reducerad skatt vid kompetensutveckling under perioden 2000–2002. En utredare har i december förra året lämnat sitt huvudbetänkande i den här frågan, och avsikten är att det individuella kompetenssparandet ska starta nästa år.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande med ett undantag: Jag yrkar bifall till reservation 8 om införande av ett idrottskonto. Idrottsutövare kan under några aktiva år tjäna mycket pengar, men ofta sker det till priset av att man sätter utbildning och civil karriär på undantag. De regler för inkomstutjämning genom olika former av pensionsarrangemang som finns anser vi vara otillräckliga. Genom införandet av idrottskonto, som fungerar på ett liknande sätt som ett skogskonto för skogsägare eller upphovsmannakonto för författare, skulle man kunna ge uppskov med beskattning för medel som avsätts till senare år och beskatta dem först vid uttaget.

Anf. 77 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Den här våren behandlar skatteutskottet ungefär 360 motioner med tillsammans ungefär 800 yrkanden, eller det som i föreningslivet brukar kallas att-satser. De enskilda motionerna anknyter av naturliga skäl i långa stycken till respektive partiers partimotioner som vi diskuterade och fattade beslut om i höstas. Det finns de som tycker att det bara blir upprepningar av gamla välkända argument, att de enskilda motionerna nästan är ett problem i sig. Jag delar inte det synsättet. Tvärtom tycker jag att det är viktigt att ledamöter av Sveriges riksdag på sina väljares uppdrag har tillfälle att föra fram förslag under den allmänna motionstiden som de anser vara viktiga. Visst kan jag hålla med om att det här systemet inte är världens rationellaste. Men måste allting vara rationellt till sista kommatecknet? Det tycker inte jag.

Finns det inte något som närmast är ett egenvärde i det system som vi har med möjlighet att skriva allmänna motioner? Jag anser faktiskt att det finns det. Jag vill i kraft av min förmåga bidra till att alla dessa förslag, även om jag har andra uppfattningar i sak, av skatteutskottet behandlas med all den respekt och med en seriositet som ledamöterna av Sveriges riksdag har rätt att kräva.

Fru talman! Några exempel på de reservationer som hör till det här betänkandet: "Skattepolitikens inriktning", "Landsbygds- och glesbygdsavdrag", "Tjänstesektorn", Barnomsorgskostnader", "Kompetenskon-

ton", "Idrottskonto", "Persondatorer..." och "Personaloptioner". Det är rubriker på 8 av de 24 reservationer som finns i betänkandet. Nästan alla dessa har förslag som innebär att skatteintäkterna blir mindre, att skattesystemet blir krångligare och att vissa grupper gynnas på andra gruppers bekostnad. Detta är huvudskälet – sedan tillkommer det här med utredning och ärendet är under beredning – till att majoriteten i utskottet inte ställer sig bakom förslagen.

Fru talman! Minnet är kort, särskilt det politiska minnet. Jag vill bara påminna mig själv men också mina värderade kolleger om vad vi fattade beslut om bara för några månader sedan på skattepolitikens område. Grundavdraget höjs i år, liksom det särskilda grundavdraget för pensionärer. Låginkomsttagarnas skattereduktion, det Karin Pilsäter kallar LO-puckeln, bibehålls. Kompensationen för egenavgifterna fördubblas i år jämfört med förra året och är nu uppe i 50 % av egenavgifterna. Gränsen för statlig skatt höjs i syfte att komma ned mot de 15 % som betalar statskatt, vilket var riktmärket i skattereformen, århundradets skattereform som hade ett folkpartivarumärke. Det var något annat parti som var med om den skattereformen, som Karin Pilsäter, även om det nu är tio år sedan, kan påminna sig. Det var ett annat varumärke också.

Jag erkänner villigt och glatt att Folkpartiet gjorde en viktig insats i arbetet med den skattereformen, framför allt genom Folkpartiets dåvarande ekonomisk-politiska talesman och skattepolitiska talesman Anne Wibble. Det vore klädsamt om Karin Pilsäter i varje fall i marginalen kunde hålla med om att det fanns ytterligare ett varumärke på skattereformen.

Vi ska alltså försöka att komma ned till 15 % som vi då var överens om, dvs. att 15 % av inkomsttagarna ska betala statlig skatt. Gränsen höjs för det andra skalsteget i statsskatten, det som Karin Pilsäter kallade värnskatten. Vi har inte någon värnskatt kvar, Karin Pilsäter. Vi har ett andra skalsteg i statsskatteskalen.

Som Matz Hammarström pekade på fortsätter vi nu vägen mot den gröna skatteväxlingen. Som ni vet höjs koldioxidskatten samtidigt som energiskatterna sänks. Men vi ser också till att skattebelastningen på tillverkningsindustrin i allmänhet och energiindustrin i synnerhet behålls oförändrad.

Detta var bara en påminnelse om vad som vi faktiskt har fattat beslut om och vad som gäller från det årsskifte som vi har ungefär tre månader bakom oss.

Vi socialdemokrater menar att vi genom att lösa uppgifter i samhället tillsammans med en solidarisk finansiering genom skatter har undanröjt mycket av det ekonomiska och sociala förtryck som tidigare generationer upplevde. Över detta kan vi faktiskt vara stolta, och det är många som kan vara det, många som nu är verksamma och många som tidigare har varit verksamma. Samtidigt – och det ska vi inte blunda för – dyker det genom tidernas förändring upp nya problem som gårdagens eller dagens skattesystem inte fullt ut har förmått att lösa. Då måste vi med ett stort allvar titta på detta.

Av dessa skäl – och det finns säkert många andra – kan vi inte vara nöjda med sakernas tillstånd. Jag påstår inte att skatteintäkter löser alla de problem som vi kan se framför oss, t.ex. inte de som Joakim Palmes utredning presenterade i höstas. Men jag påstår att verktyget skatter be-

hövs. Men de måste hela tiden ses över och anpassas efter dagens förutsättningar och villkor.

Fru talman! Jag menar att skattepolitiken har varit *en* förutsättning för den makalösa utveckling som vi har haft i vårt land. Det finns en sådan utveckling i andra länder också, men vi har inte varit så väldigt dåliga i Sverige, och det tycker jag att vi alla kan vara stolta över. I det långa perspektivet beror den starka ekonomiska återhämtning som vårt land genomgått efter 90-talet i långa stycken på att vi har varit beredda att ta ut skatter och att vi också har fått förståelse för detta. Folk i allmänhet tycker att det ska vara ordning och reda både på landets ekonomi och på den egna ekonomin.

Det finns de som företräder nyliberala värderingar i den här kammaren, och det är i första hand moderaterna.

Fru talman! Inom parentes vill jag säga att jag tyckte att det var en fröjd att höra Rolf Kenneryd. Men min intellektuella förmåga räcker inte till för att förstå varför Rolf Kenneryd inte drar andra slutsatser. Jag tyckte att det till 80 % var ett fantastiskt anförande. Till alla dessa 80 % håller jag med Rolf Kenneryd när han talar om vikten av att vi ska satsa för att minska marginaleffekterna osv. Jag tyckte att det var oerhört skönt att höra dessa ord från Rolf Kenneryd. Men, som sagt, jag begriper inte de slutsatser som Centerpartiet i vissa stycken kommer fram till.

Jag ska återkomma till detta med nyliberala värderingar som i första hand Moderata samlingspartiet, men också – och det smärtar mig alldeles särskilt – kristdemokraterna alltmer står för, dvs. att skatterna kväver de enskildas initiativ och utveckling, skatterna hämmar den ekonomiska utvecklingen, skatterna förflyttar makt från den enskilde medborgaren till politikerpampar. Politikerpampar är då alltid sådana som jag, socialdemokrater. Ibland kan det också vara vänsterpartister och kanske – vad vet jag – miljöpartister. Det är aldrig moderater som är pampar.

Jag noterade att Karin Pilsäter, liksom Johan Pehrson i höstas, var inne på samma linje, att vissa skatter var särskilt skadliga. Det gäller reavinstskatt, dubbelbeskattning och det extra skalsteget i inkomstskatteskalan. Man bör lägga märke till att alla de skatter som nämns som exempel i detta avseende är skatter som i första hand betalas av dem som har det ganska bra ekonomiskt. Med denna argumentation har dessa företrädare numera en väldigt uppbackning från mäktiga och resursstarka organisationer på högerkanten.

Jag tror att det var någon av mina ärade meddebattörer som sade att i skattepolitiken märks de ideologiska skiljelinjerna mellan partierna som mest. Till en del beror det på att vi har olika uppfattningar om vad som är viktigt för att skapa tillväxt, men framför allt beror det på att vi har olika uppfattningar om hur resurserna ska fördelas.

Jag ska nämna några få exempel på vad vi har kunnat göra och vad vi har för avsikt att göra med skatterna.

Vi har en allmän skola i Sverige. Vi tar inte ut några avgifter, även om det finns tendenser till att en del vill göra det. Vi betalar utbildning för alla barn, inte bara för några eller för 95 %, solidariskt via skatten. Det gör att alla barn kan utvecklas och stå väl rustade för framtiden. Nu ser vi att en del barn i skolan har problem. Då tar vi med skattepolitikens hjälp fram nya resurser som vi ska sätta in under några år framåt i tiden

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Allmänna motioner om
inkomstskatt m.m.*

för att tillföra skolan ytterligare 5 miljarder så att det ska kunna bli fler vuxna i skolan.

Detta enda exempel visar hur jämlikhet och utveckling hör ihop. De krafter som lägger ned musikskolor, inför skyhöga avgifter eller vill dela upp barn på annat sätt borde inse att det inte bara är osolidariskt, utan det är dumt i den meningen att det är utvecklingsfientligt i ett mer långsiktigt perspektiv.

Ingen ska sorteras bort. Det vore ett svek mot den enskilde och det är dåligt för Sverige, och detta kan vi föra över på en lång rad områden. Så hänger det ihop. Det är detta förhållningssätt till människor och ekonomi som av socialdemokratin ses som en politisk kraft. Vi säger: Ingen utveckling utan jämlikhet, ingen jämlikhet utan utveckling.

Karin Pilsäter, naturligtvis kan man inte bortse – det vore dumt – från internationaliseringen av ekonomin. Vi varken vill eller kan göra det. Vi inser att den kommer att påverka skattepolitiken, men det finns ingen anledning att ge upp. I sina strävanden att montera ned den generella välfärden och få utrymme och argument för dramatiska skattesänkningar hävdar moderaterna att vi drastiskt måste sänka vårt skatteuttag. Så talar uppgivenhetens apostlar och så talar marknadens kolportörer. Så talar inte den som tror på politikens möjligheter att förändra till det bättre. Eller kanske snarare: Så talar inte de som tror på politiken som ett verktyg för att förändra.

Internationaliseringen av ekonomin kommer möjligen att innebära att vi måste ändra tyngdpunkten på och inriktningen av vårt skatteuttag. Men, förfäras ej, vi har gjort det tidigare. Karin Pilsäters parti och mitt parti, socialdemokraterna, gjorde det i den stora skattereformen som var förra århundradets största skattereform. Betecknande för den skattereformen var att vi sänkte skattesatsen och breddade skattebasen. Det kommer att finnas utrymme för att fortsätta på den vägen.

På 60-talet hade vi i arbetarrörelsen en studiekampanj som gick under namnet Arbete, trygghet, utveckling. De värderingar som rymdes i ordet trygghet omfattades på den tiden av de allra flesta i vårt land.

Sedan kom ordet i vanrykte. Till detta bidrog i första hand de som ville ha ökade klyftor. De talade om trygghetsnarkomani. Trygghet gjorde att människor i Sverige blev dästa. Trygghet gjorde att vi inte satsade. Trygghet var t.o.m. utvecklingsfientligt, sade man.

Det är dags för en renässans för ordet trygghet. Framför allt är det dags för en renässans för ordets innebörd. Trygghet och frihet hör ihop. Trygghet är vanliga människors frihet. De begreppen hör ihop som mina knäppta händer. Det finns de som formulerat det så här: Det är endast trygga människor som vågar pröva något nytt, vågar satsa eller – för att uttrycka det mer poetiskt – vågar pröva sina vingar.

För att skapa denna trygghet behövs bl.a. pengar. Det är därför vi behöver en skattepolitik av det slag som vi socialdemokrater står för. Vi behöver en stark ekonomi för att försvara den generella välfärden. Vi behöver det för att stå emot konjunkturnedgångar, oavsett om det blir platt fall eller mjuklandning. Vi har fått en stark ekonomi bl.a. genom skattepolitiken. Vi kommer aldrig att slarva bort detta. Här instämmer jag helt i Rolf Kenneryds sätt att uttrycka det. Svenska folket vet vad det innebär att slarva och inte ha ordning och reda.

Vi vill ha ett skattesystem som är rätlinjigt, likformigt och så rationellt som möjligt.

Fru talman! Mot den bakgrunden yrkar jag bifall till skatteutskottets förslag till riksdagsbeslut och avslag på reservationerna.

Anf. 78 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Jag fick inget beröm för mitt anförande, men det fick Rolf Kenneryd för sitt. Det må vara Kenneryd välförtjänt. Jag tänkte möjligen berömma ordföranden i skatteutskottet för något av det han sade på slutet om betydelsen av trygghet och frihet. Men de slutsatser Arne Kjörnsberg drar av sitt resonemang är helt fel. Det som utredningstjänsten påstår är säkert sant, att knappt 1,5 miljon individer här i landet kan definieras som fattiga och beroende av ett offentligt stöd. Då är det naturligtvis svårt att känna friheten.

Frihet för mig är att familjerna själva ska kunna skapa både trygghet och frihet och få möjligheter att utvecklas så som respektive familj och individ vill. Det får man om man får behålla en större andel av sin inkomst. Då är man inte beroende av politiska beslut. Det är där skiljelinjen mellan oss går.

Arne Kjörnsberg sade tidigare i sitt anförande att alla förslagen i motionerna som behandlas i betänkandet leder till krångligare skattesystem och snedvridningseffekter. Men om man generellt har lägre skatter leder det åtminstone principiellt till att snedvridning av konkurrens och andra oformligheter försvinner. Förutom den effekten ur skatteteknisk synpunkt får man möjlighet att ge medborgarna trygghet och frihet. Vore det inte aktuellt att överväga en sådan lösning? Varför är det annars så att vi har reduktion för låginkomsttagare? Är det för att skatten är för hög, eller finns det något annat skäl? Jag tar alla undantag och de krav på undantag från skattesystemet som framställs i olika sammanhang som ett uttryck för att det totala skattetrycket är för högt.

Anf. 79 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Skatter har inget egenvärde. Men om vi har ett utgiftstryck på en viss nivå ska vi se till att ta in skatter så att vi kan betala utgifterna.

Carl Fredrik Graf talar om generellt lägre skatter. I år är andra året i följd som vi generellt sänker skatterna. Vi har bl.a. genom skattepolitiken sett till att vi har de resurser som behövs för att kompensera för en del av egenavgifterna. Det gäller alla som betalar egenavgifter.

Vi har kvar det särskilda skatteavdraget för pensionärer. Vi planerar att i kommande budgetar stärka pensionärernas ställning och införa någon form av skattesänkning för dem, eftersom vi nu gör om pensionssystemet. Vi resonerar just nu om metoden.

Menar Carl Fredrik Graf att det är principiellt fel att ha barnbidrag? Carl Fredrik Graf säger att det vore bättre att sänka skatterna än att ha en massa bidrag – Carl Fredrik Graf uttrycker sig naturligtvis inte så slarvigt, men det är innebörden av vad han säger. Är det principiellt fel att med barnbidragets hjälp utjämna skillnader mellan familjer som har barn och familjer som inte har barn?

I mitt parti hade vi tidigare ofta problem med att det var många som undrade varför Gyllenhammar skulle ha barnbidrag. Han behöver inte

barnbidrag, sade man. Man använde alltid Gyllenhammar som exempel på den tiden. Vi hävdade då med emfas att barnbidrag är till för att utjämna skillnader mellan familjer med barn och utan barn. Är det principiellt fel? Är det inte ganska bra, bl.a. ur den demografiska synvinkeln, som Karin Pilsäter berörde?

Anf. 80 CARL FREDRIK GRAF (m) replik:

Fru talman! Arne Kjörnsberg berörde en viktig punkt som definitivt hänger samman med skattepolitiken. Det gäller utgiftstrycket. De båda hänger samman. Som det verkar enligt vissa bedömare går vi nu in i ett lugnare konjunkturläge, för att använda den terminologi som Finansdepartementet använder. Andra skulle säga att vi är på väg mot en mer dramatisk nedgång i ekonomin. I ett sådant läge skulle det vara bra om man hade haft ett lägre utgiftstryck och ett lägre skattetryck. Då blir konjunktürkänsligheten betydligt mindre.

Om vi kommer i ett läge där skattekraften minskar kommer utgifterna att bestå. Det kommer att leda till problem med att finansiera utgifterna.

Vi har talat om trygghet och frihet båda två, men från helt olika utgångspunkter. Slutsatsen från min utgångspunkt är att jag vill ge större makt åt familjerna och de enskilda. Jag vill att färre än 1,5 miljon individer här i landet ska betecknas som fattiga i utredningstjänstens PM. Det är alldeles för många. Skattesystemet skulle verksamt kunna bidra till att minska den andelen och till att fler människor kunde försörja sig på sin inkomst. Vi får fortsätta diskutera de lösningar som våra respektive partier föreslår i samband med vårpropositionen. De torde vara relativt kända vid det här laget.

Anf. 81 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! För nio år sedan hade vi ett utgiftstryck på omkring 68 % av bruttonationalprodukten. Vi hade ett skattetryck på ungefär 55 % av samma bruttonationalprodukt. Det var då vårt stora problem uppstod. Det var då vi hamnade i moraset.

Nu har vi tagit ned utgiftstrycket. Vi håller på att sänka skattetrycket. Det är konstigt att en socialdemokrat ska behöva stå här och säga att vi håller på att sänka skattetrycket. Vi gör det, bl.a. av de skäl som Carl Fredrik Graf berörde, nämligen konjunktürkänslighet. Skattetrycket måste överstiga utgiftstrycket med 0,5 procentenheter.

Jag förtänker inte på något sätt att ordet trygghet betyder mycket för Carl Fredrik Graf, precis som för mig. Jag tror att man bara kan få trygghet tillsammans med andra. Det är en historisk erfarenhet. Jag kan inte överblicka mer än min levnadstid. Men man kan läsa sig till det. Trygghet har i den västeuropeiska kulturen har beskrivits likadant ända sedan Bibelns tid. Där talar man om trygghet tillsammans med andra människor. Där tror jag att skärningspunkten ligger. Trygghet kan man bara få tillsammans med andra.

Anf. 82 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är alltid ett nöje att höra utskottets värderade ordförande tala. Särskilt fäste jag mig vid repliken om att allting inte måste vara rationellt. Det tycker jag känns skönt i en sådan här politisk debatt som ibland tenderar att bli lite tråkig. Sedan var det en hel del av det som

Arne Kjörnsberg sade som faktiskt inte var helt rationellt, så han lever ju verkligen som han lär.

Låt mig bara börja med att nämna ett exempel på det. Just därför att vi inte drastiskt kan sänka skatterna måste vi sänka de mest skadliga skatterna först. Det som vi då särskilt brukar lyfta fram är margineffekterna för låginkomsttagare. Just den delen hoppade Arne Kjörnsberg över i det sammanhanget. Däremot sade han att det är grundavdraget för låginkomsttagare som socialdemokraterna vill bevara. Ja, men vad vi vill göra är att ta bort minskningen av det grundavdrag som inträder i det inkomstläge som vanliga deltidsarbetande kvinnor ligger i och som gör att det blir en straffskatt på heltidsarbete för kvinnor. Det är där vi skiljer oss åt, inte i synen på om låginkomsttagare ska betala lite mindre skatt.

När det sedan gäller detta med värnskatten är det kanske jag som inte är rationell när jag kallar den för värnskatt i stället för, som Arne Kjörnsberg säger, ett andra skalsteg i statsskatteskalen. Men jag tror nog att det framgick av mitt inlägg varför jag väljer att använda ett annat uttryck.

Jag skulle vilja fråga Arne Kjörnsberg, apropå detta att alla våra förslag är krångliga och missgynnar, vad det är för grundsyn hos socialdemokraterna som gör att ni vill använda åtta tio miljarder i skatterabatt till dem som får en dator av sin arbetsgivare. Varför vill ni inte ge de människor som står utanför arbetsmarknaden i dagens internationaliserade och alltmer tekniskt krävande samhälle samma chans? Är inte det någonting som vore mer rättvist?

Anf. 83 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Karin Pilsäter har en poäng i resonemanget om datorer. Jag tycker faktiskt det. Jag är beredd att pröva det verkligt seriöst. Men ett skäl till att det är så svårt är att det, om jag får uttrycka det lite rått, finns risker – jag påstår inte att alla människor är sådana – för fiffel och båg. Men, precis som Karin Pilsäter säger, i den föränderliga tid som vi lever och om det är på det sättet som många säger – jag tillhör inte dem – att datorer är snarast livsviktiga för framtidens arbetsmarknad, tycker jag att det finns goda skäl att argumentera så som Karin Pilsäter gör. För mig finns det goda skäl att faktiskt fundera i dessa banor. Jag lovar att göra det.

LO-puckeln – ja, den ligger lite för lågt. Den borde i varje fall skjutas uppåt. Vi funderar på hur vi ska göra, för vi inser de margineffekter som Karin Pilsäter pekar på. Men hela vårt upplägg med kompensation för egenavgifterna är ju en följd av att vi ser problem med margineffekterna, och Rolf Kenneryd beskrev det på ett bra sätt. Det är därför som vi genom kompensation för egenavgifterna, genom maxtaxa och en del andra åtgärder vill minska margineffekterna.

För åtta tio år sedan talade alla om det stora problemet med marginalskatterna. Numera hör man knappast någon mer än möjligen Carl Fredrik Graf tala om marginalskatter och dess problem. Nu talar de allra flesta om problemen med margineffekter. Det tycker jag är en framgång, och vi vill gärna fortsätta på den vägen.

Anf. 84 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det kanske är mig förmätet att påminna om att Folkpartiet redan under 80-talet – det är så långt tillbaka som jag kan överblicka

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Allmänna motioner om
inkomstskatt m.m.*

– talade mycket om marginaleffekter, och då särskilt för småbarnsmam-
mor. Men vi är bara glada att ni har kommit med på det tåget, även om
det tog lite tid.

Detta leder mig tillbaka till århundradets skattereform. Jag kunde na-
turligtvis ha sagt att vi gjorde den tillsammans. Det trodde jag att alla
visste. Men poängen är att när Folkpartiet gick till val på att göra denna
skattereform sade de ledande socialdemokraterna att den var uttänkt av
felprogrammerade hjärnor, så jag vet inte riktigt om varumärket ska
tillskrivas er.

Ett varumärke som ska tillskrivas socialdemokraterna är däremot det
faktum att man inte kunde tänka sig att sänka skattetrycket, utan varje
skattesänkning måste kompenseras med en skattehöjning. Då hamnar vi
just i situationen med bl.a. LO-puckeln, som vi inte tycker är någon bra
idé. Men vi hamnar också i detta med internationaliseringen, som då
föranleder mig att ställa nästa fråga till Arne Kjörnsberg. Med tanke på
hur rörligt intellekt han visade alldeles nyss kanske vi kan få se exempel
på lite mer sådan rörlighet. När det gäller internationaliseringen är ni ju
egentligen inne på samma tankebana, att de skatter som blir för höga i
framtiden eller som redan är det i dag ska ersättas med högre skatter på
annat. Då är vi inne på de kända fyra f:en: fastigheter, föda och fattigt
folk.

Min fråga är: Tycker Arne Kjörnsberg att det verkar vara en bra lös-
ning för framtiden att sänka skatten inte bara för aktiemiljardärer utan
även för andra rika människor och företag och i stället höja exempelvis
matmomsen, fastighetsskatten och skatten för låginkomsttagare? Det är
ju det som blir er lösning om ni ska ha samma skatteuttag men på ett
internationellt mer gångbart sätt. Vi tycker inte att det är någon bra idé.
Därför vill vi i Folkpartiet kämpa för ett sänkt skattetryck, så att fastig-
heter, föda och fattigt folk inte behöver betala mer skatt när vi skaffar oss
ett internationellt konkurrenskraftigt system.

Anf. 85 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag påstår helt framt att vårt land är internationellt kon-
kurrenskraftigt även när det gäller skattesystemet.

Jag förstår naturligtvis varför Karin Pilsäter inte hade tillfälle – Karin
Pilsäter arbetar ju också i ett annat utskott – att lyssna på utfrågningen
om internationaliseringens betydelse för det svenska skatteuttaget i fram-
tiden. Om Karin Pilsäter hade haft tillfälle att lyssna på bl.a. tankegång-
arna hos tidigare chefsekonomen på LO, P-O Edin, numera med funktion
som särskild utredare i det som kallas Skattebasutredningen, hade Karin
Pilsäter säkert instämt i min tolkning, som jag fångade i orden: Förfäras
ej, du lilla hop.

För att anknyta till Karin Pilsäter och demokratin är det inte bara i
vårt land som demokratin förändras. Det är inte bara i vårt land som det
blir alltfler äldre. Precis som Karin Pilsäter sade har det nästan ett värde i
sig att vi lever länge, är friska osv. Det är likadant på kontinenten. Det är
bara det att man där ligger 15–20 år efter oss. Jag är övertygad om att
tyska vuxna barn är precis likadana som svenska vuxna barn. De tycker
att mamma och pappa ska ha det bra på ålderns höst. Därför kommer
t.ex. Tyskland – och det gäller alla länder i Europa – att på det ena eller
det andra sättet behöva finansiera detta att de vill ta hand om sina föräld-

rar. De skiljer sig inte från oss. I det avseendet tror jag att vi är lika goda, i ordets bästa bemärkelse.

Som sagt var: Förfäras inte, Karin Pilsäter! Och notera att socialdemokraterna sänker skatten. Ni talar om att göra det.

Anf. 86 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka för den intellektuellt berättigade recensionen av mitt anförande. Jag är glad över den.

Men jag hade varit ännu gladare om Arne Kjörnsberg hade tagit intryck av det och kommenterat lite grann av innehållet i mitt anförande. Jag skulle därför vilja ställa ett par frågor till Arne Kjörnsberg.

Är Arne Kjörnsberg beredd att överge sin bidragsfixering när det gäller låginkomsttagare till förmån för riktade skattesänkningar till dessa inkomstgrupper för att komma till rätta med marginaleffekterna?

Den andra frågan är: Är Arne Kjörnsberg beredd att medverka till att förvärvsarbete, antingen det sker i form av en anställning eller i enskild näringsverksamhet, premieras på ett rimligt sätt i skattesystemet i förhållande till bidragsinkomst för att på det sättet göra det lönsammare att arbeta? Det är där nyckeln till individens självbestämmande ligger.

Anf. 87 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Det var inte bara intellektuellt betingat, Rolf Kenneryd. Det var också känslomässigt. Jag tycker att det var en fröjd att lyssna till Rolf Kenneryd i väldigt långa stycken. Jag drog till med 80 %.

Som den skattebitare Rolf Kenneryd är, vet han naturligtvis att det socialdemokratiska partiet och regeringen i gott samarbete med Vänsterpartiet och Miljöpartiet just nu sänker skatter genom kompensation för egenavgifter. Att vi samtidigt höjer barnbidraget för landets barnfamiljer gör väl inte det hela sämre? Vi har nu skaffat oss den starka ekonomi som behövs – eller för att vara riktigt ärlig har svenska folket sett till att vi har den starka ekonomi som behövs – för att vi ska kunna börja kompensera för egenavgifterna. Det har hittills skett i två steg. Samtidigt har vi kunnat höja barnbidragen, återföra pensionerna till 100 % av basbeloppet, förstärka bostadsbidraget för pensionärer och vidta en lång rad andra åtgärder. Vi är inte bidragsfixerade, men det ena behöver inte utesluta det andra. Vi tycker faktiskt att barnbidraget är en bra sak. Vi har haft det i 52 år, och vi tycker att det är lika bra nu som när det infördes. Då tror jag att det var 37:50 kr i kvartalet per barn.

Sedan förstår jag faktiskt inte frågan när det gäller detta med förvärvsarbete och bidragsinkomster. Man kan diskutera om det lönar sig tillräckligt, men det är ju så att det alltid blir mer pengar om man arbetar än om man har sjukersättning eller a-kassa. Man kan diskutera skillnaden, men vi tycker att det är en ganska rimlig skillnad nu. Det skiljer lite grann, men det lönar sig faktiskt alltid att förvärvsarbeta. Genom minskade marginaleffekter vill vi göra det än mer lönsamt.

Anf. 88 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Nej, Arne Kjörnsberg, i dag är det faktiskt så att det inte alltid lönar sig netto att arbeta i förhållande till att uppbära bidragsinkomster, dvs. efter skatt och efter de utgifter som alltid är förknippade med att ha ett arbete, t.ex. resor till och från arbetet, ökade matkostnader

och levnadsomkostnader i övrigt. Det är det som gör att det faktiskt finns åtskilliga exempel på att man avstår, om man kan, ifrån att ta ett arbete eftersom det lönar sig för dåligt. Jag tycker att barnbidragen är ett väldigt dåligt exempel i den här diskussionen. De medverkar ju inte till att det uppstår sådana här marginaleffekter. Det är de inkomstberoende bidragen som gör det. Det är ett väldigt dåligt exempel.

Låt mig avslutningsvis i det här replikskiftet påpeka att det beslut om maxtaxa som Arne Kjörnsberg åberopade verkligen inte hjälper dem som har lägst köpkraft. Det gynnar ju i stället framför allt höginkomsttagare som redan har god köpkraft. Det är ett exempel på det som ni börjar anamma alltmer, nämligen en omvänd fördelningspolitik som innebär att man indirekt tar från de fattiga och ger till de rika i stället för tvärtom, som jag tycker att man ska tillämpa.

Anf. 89 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Den före finansministern representerade i sin funktion som riksdagsledamot Gävleborgs partidistrikt. Därför tog vi fram exempel därifrån när vi arbetade med de skatteförändringar vi ville göra. Det var det som ledde till att vi valde vägen med kompensation för egenavgifterna. Vi hade ett exempel med en verklig person, en undersköterska i Gävle, som gick från att jobba 75 % till att jobba 100 %, och det blev mindre pengar i portmonnän. Det var naturligtvis alldeles fel. Så kunde vi inte ha det. Så resonerade vi. Det var därför vi sade att vi skulle sänka marginaleffekterna. Vi valde den tekniska lösningen med kompensation för delar av egenavgifterna. Till detta lägger vi maxtaxan. Jag tycker nog att det är att hårdra att säga att vi tar från de fattiga och ger till de rika, som är Rolf Kenneryds definition på den reformen. Sakligt sett beror det ju faktiskt på vilka barnomsorgsavgifter man har i kommunerna.

Detta är egentligen ett första steg på väg mot en allmän förskola. Vi tycker att skolan ska vara avgiftsfri. Detta är inget löfte, men jag kan tänka mig att vi i framtiden har en allmän förskola som är avgiftsfri för alla. Jag tycker att detta är ett första steg, men jag understryker att det är jag som tycker det. Vårt parti har inte tagit ställning i den frågan, men så resonerar jag i dessa sammanhang.

Anf. 90 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! Naturligtvis är det så att skatteintäkter behövs för att skapa trygghet eller tillit till de gemensamma åtaganden som vi har gjort. Det handlar om fri utbildning, en värdig vård och omsorg och en fungerande rättsstat. Det är områden som också behöver ekonomiska förstärkningar. Men det som är lite underligt i Arne Kjörnsbergs sätt att resonera är att han inte drar slutsatsen att också familjer behöver pengar i plånboken för att känna trygghet och ha en tro på framtiden.

Många är i dag mycket beroende av politiska beslut. Det finns nog politiker, eller politikerpampar som utskottets ordförande uttryckte det, av olika kulörer som fattar beslut om vilken fritidsverksamhet som ska subventioneras, vilken barnomsorg som ska byggas ut osv. Det är beslut som mycket väl skulle kunna fattas av enskilda och familjer. Det vore intressant att höra utskottets ordförandes och Socialdemokraternas syn på situationen för många låginkomsttagare. Vore det inte värdefullt med beslut som ger också de här familjerna en valfrihet på de områden där

Anf. 91 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Jag har undvikit att ställa frågor till mina meddebattörer i dessa replikskiften, men jag måste faktiskt ställa en fråga till Helena Höij. Nu har Helena Höij använt nästan samma formulering i två debatter i följd, nämligen att skatterna är så höga att folk måste stå med mössan i hand och söka bidrag från staten. Kan Helena Höij ge mig ett exempel på när människor som bor i Sverige måste stå med mössan i hand? Jag kräver inte så mycket – bara ett exempel.

Sedan ska jag försöka svara på Helena Höijs frågor. Helena Höij säger att många områden behöver förstärkningar, men hon exemplifierar inte. Däremot exemplifierar hon i sina reservationer. Det finns en massa områden där Helena Höij vill göra undantag, sänka och tillåta avdrag. Men Helena Höij talar inte om hur det ska betalas. Spåren förskräcker. Vi socialdemokrater kommer aldrig att sätta oss i den situationen att vi än en gång hamnar i ett moras. Låt mig citera en tidigare mångårig ledamot av denna församling, av Sveriges riksdag, nämligen Gunnar Sträng. Han sade, lite slarvigt uttryckt med mitt sätt att formulera det: Först ska pengarna in, sedan kan de betalas ut.

Vi socialdemokrater är alldeles bestämda i den delen. Först ska pengarna in, sedan kan de betalas ut. Då ska vi göra det så att människor känner tillit, för att använda Helena Höijs uttryck. Det var ett bra uttryck, tycker jag förresten. De ska känna trygghet. Vi ska försöka göra det så rättvist som vi någonsin kan. Det kommer aldrig att bli helt rättvist, men vi ska göra det rättvisare.

Anf. 92 HELENA HÖIJ (kd) replik:

Fru talman! Två kommentarer till detta replikinlägg. Det är klart att pengarna ska komma in innan de kan betalas ut. Det gäller både för det offentliga och, inte minst, i familjeekonomin.

Vad gäller de reformer som vi vill införa för att öka valfriheten för barnfamiljer har socialdemokraterna lagt en ganska stor summa pengar på maxtaxan. En riksdagsledamot i Stockholm som har två barn på dagis får sina avgifter sänkta med 16 000 kr per år. Oavsett varifrån pengarna tas går dessa 16 000 till en person som har en ganska bra lön. Det är pengar som skulle kunna användas för att finansiera vårt förslag om barnomsorgskonto och rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader.

Jag är säker på att Arne Kjörnsberg läste vår budgetmotion i höstas ganska noga. Där kan han se att alla våra förslag är finansierade.

Min andra kommentar gäller vem som får stå med mössan i handen. Det är trots allt så att familjerna i dag ekonomiskt och i andra avseenden är mycket beroende av politiska beslut. Hur är bostadsbidragssystemet utformat? Hur ser socialförsäkringssystemet ut? Hurdan är tillgången till barnomsorg? För att få den barnomsorg som man är i behov av är man hänvisad till de kommunala politiska besluten om utbyggnad. Man har ganska så liten möjlighet att själv påverka den situationen.

*Allmänna motioner om
inkomstskatt m.m.*

Anf. 93 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Helena Höij kan vara alldeles övertygad om att jag läste kristdemokraternas budgetmotion noga. Jag undrar om det är någon mer än jag som har läst alla motioner, både partimotioner och enskilda motioner från allmänna motionstiden, på skatteområdet. Jag har läst varenda en. Jag erkänner att jag har läst en del något översiktligt, men jag har gått igenom varenda en.

Jag vet vad ni föreslår, och jag tycker dessutom att ni har fel. Jag tycker inte att era förslag innebär att ni tar det ansvar för ekonomin som är nödvändigt. Dessutom tycker jag att ni har fel ur fördelningspolitisk aspekt, men det kan vi alltid diskutera.

Fru talman! Jag tror att Helena Höij och jag missförstår varandra. När Helena Höij säger att den enskilde får stå med mössan i handen uppfattar jag det mycket bokstavligt. Jag ser bilden framför mig, och det beror troligen på att jag har en annan erfarenhet. Jag ser framför mig lantarbetaren eller torparen bokstavligt talat stå med mössan i handen framför patron. Jag ska dock försöka förstå att det är något annat som Helena Höij talar om, och då ska vi nästa gång kanske inte missförstå varandra.

Det skulle glädja mig, om jag nu försöker tänka så, om Helena Höij inte använde det uttrycket. Med förlov sagt tycker jag att det är ett lite felaktigt sätt att beskriva den svenska samhällsmodellen. I den har vi vart fjärde år en jättelik revision på valdagen, då vi kan välja dem som ska företräda oss i politiska sammanhang.

Anf. 94 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill först säga att försvaret av den generella välfärden är kärnan i Vänsterpartiets politik. Det var också ungefär på det sättet som Arne Kjörnsberg uttryckte sig i sitt anförande. Men Arne Kjörnsberg var även djupt imponerad av Rolf Kenneryds anförande. Det var mycket av puss och kram från den här talarstolen till Rolf Kenneryd. Jag satt och funderade en stund på vilka det egentligen är som samarbetar i majoritet i dag. Men vi får väl se vad som händer med detta flirtande, Arne Kjörnsberg.

Det är många som här har sagt att vi lever i en föränderlig värld. Vi tycker från Vänsterns sida att det är viktigt att trots detta värna den trygghet och den generella välfärd som vi har i vårt land. Det finns i dag ett enormt tryck, inte minst från övriga politiska partier, på att skatter ska sänkas.

Jag tycker att det kan vara viktigt att påpeka att man har olika system i olika länder. Inte minst har OECD nu pekat på hur svårt det är att göra jämförelser mellan länder. Det som vi i Sverige betalar över skattsedeln kan i andra länder betalas via obligatoriska försäkringar. Ett bidrag i Sverige kan motsvaras av ett rent skatteavdrag i ett annat land. Vi har nyss fått en promemoria där detta beskrivs ganska ingående.

Vi som varit nere och besökt OECD fick då information om att man där jobbar med frågor om större jämförbarhet. Det talar för att man inte hela tiden i första hand ska skrika efter sänkta skatter.

Men naturligtvis ska vi ha respekt för att vi lever i en värld där stora förändringar är på gång. Jag välkomnar därför P-O Edins utredning. Syftet med den är en utformning av den svenska skattestrukturen på ett så sätt att vi kan bevara de ambitioner som vi har inom välfärdens om-

råde. Jag tycker att detta låter bra och väntar på det resultat som så småningom kommer av detta.

Jag vill också ta upp något ur moderaternas reservation 1. Det är ganska stora ord moderaterna tar till när de säger att människor hindras att ta ansvar för sina egna liv och att de höga skatterna motverkar de svenska företagen och den svenska ekonomins tillväxt.

Vi har väl på senare tid haft en exempellös tillväxt, Carl Fredrik Graf. Jag kan inte med bästa vilja i världen säga att det höga skattetryck som Carl Fredrik Graf tycker att vi har har dämpat all tillväxt. Den internationella konjunkturen slog igenom även här.

Moderaterna menar i sin reservation också att alla måste kunna spara ihop en årslön på banken. Jag måste utifrån de skattesänkingsförslag som moderaterna för fram, bl.a. om sänkning av statsskatten, fråga vilka som kommer att kunna spara ihop en årslön på banken. Jag ser att Carl Fredrik Graf begär replik, så jag antar att jag kommer att få svar på den frågan.

Jag antar också att Carl Fredrik Graf då kommer att säga att man vill skattebefria de första 50 000 kronorna i inkomst, men jag tror inte att det ger en årslön på banken för en normalinkomsttagare.

Carl Fredrik Graf pratade också om det PM som riksdagens utredningstjänst har tagit fram och som har rubriken *Fattigdom och bidragsberoende i Sverige*. Carl Fredrik Graf menade att om vi sänker skatterna blir allt färre fattiga och bidragsberoende. När man läser detta PM finner man dock att genom de transfereringar som vi trots allt har minskar antalet sådana som definieras som fattiga. När man läser moderaternas reservationer i finansutskottet ser man också att de stora besparingar som de gör tas ut i transfereringssystemen: sjukförsäkring, föräldraförsäkring och a-kassa. Jag tycker alltså inte att Carl Fredrik Grafs resonemang håller riktigt i detta avseende.

Carl Fredrik Graf säger vidare att vi har ideologiska spärrar mot hemnära tjänster. Det finns även hemnära hushållstjänster, och det området berörs i en reservation. Där radar man upp vilka förbättringar vi skulle få om vi genomförde förslagen i denna reservation 5. Vi skulle göra svarta jobb vita, öka valfriheten för hushållen, öka effektiviteten i ekonomin osv. Men framför allt skriver man att det skulle öka jämställdheten, eftersom dagens skatteregler ”hindrar kvinnor såväl från att bjuda ut sitt kunnande på en vit marknad som att köpa sig servicetjänster”.

Detta reser en del frågetecken hos mig. Är det alltså kvinnors arbetsmarknad som ni pekar ut? Hemtjänsten är alltså kvinnornas arbetsmarknad. Då måste jag ställa frågan: Vem ska gå hem till t.ex. en ensamstående mamma och städa när hon städar hos någon annan? Varifrån ska hon få pengar om hon samtidigt ska spara ihop en årslön på banken? Varifrån ska hon få pengar till att få städat hemma hos sig? Vad är det här för jämställdhet?

Är det inte så att den ensamstående mamman kanske är mycket mer beroende av att det finns ett generellt välfärdssystem som tar hand om både hennes barn och hennes åldrade föräldrar?

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag till riksdagsbeslut.

Anf. 95 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Jag vill väldigt tydligt och klart deklarera att jag som företrädare för den socialdemokratiska gruppen i skatteutskottet väldigt mycket uppskattar det fina samarbete vi har med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Ibland går det på skruvar, men jag tycker att vi kan vara raka och öppna mot varandra och det uppskattar jag väldigt mycket. Detta säger jag med anledning av Marie Engströms definition av mitt sätt att komplimentera Rolf Kenneryd. Hon talade om att det var mycket puss och kram. Jag hoppas att det var bildligt. Jag är inte mycket för den tidigare sovjetiska, numera ryska modellen där karlar både kramas och pussas varandra på kinderna. Rättare sagt är jag helt emot det. Men det är en annan fråga.

Det jag uppskattade i Rolf Kenneryds anförande, och det är jag säker på att Marie Engström också gör, var att han talade om ordning och reda. Jag uppskattar när han tar avstånd från moderaternas iver att sänka skatter för dem som har det ekonomiskt bra, och då tillåter jag mig att säga det. Jag uppskattar det! Det kan jag säga till dem där jag tycker att det är befogat i sak. Jag är bara rädd – jag tänkte på det efteråt – att det kanske kan uppfattas som en judaskyss. Det var verkligen inte avsett som en sådan. Det var snarare ett sätt att komplimentera en person, i det här fallet Rolf Kenneryd, på samma sätt som jag komplimenterar Marie Engström, Per Rosengren och numera Matz Hammarström för det goda samarbete vi kan ha i sakfrågorna.

Anf. 96 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag finner ingen anledning till att jag och Arne Kjörnsberg ska ha en debatt om ett anförande från en ledamot för Centerpartiet. Det finns ingen anledning till det. Jag får väl godta denna förklaring till den judaskyss som jag fick av Arne Kjörnsberg.

Anf. 97 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Med anledning av det nyligen avslutade replikskiftet, som i sin tur baserades på Arne Kjörnsbergs intellektuellt berättigade och känslomässigt betingade beröm av mitt tidigare anförande, vill jag inledningsvis bara erinra om att puss och kram kan utdelas även utanför äktenskap när så är berättigat.

Sedan framställde sig Marie Engström som försvarare av den generella välfärden. Jag tycker nog att det är en ganska egendomlig tillämpning av denna nuförtiden, och det har Marie Engström medverkat till. Det mest flagranta exemplet på detta har tidigare åberopats i den här debatten, nämligen maxtaxan i barnomsorgen som ju har omvänd fördelningsprofil i förhållande till det som jag har trott vara ett av Vänsterpartiets riktmärken. Hur förhåller det sig egentligen med kompassriktningen numera när det gäller fördelningspolitiken, Marie Engström?

Anf. 98 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag tror att vi har en ganska god kompassriktning. Förslaget till maxtaxa vet Rolf Kenneryd likaväl som jag vems baby det är, så att säga. Vi vet var förslaget kom ifrån. Vi ser maxtaxan som en del i den generella välfärden. Den ska alltså omfatta alla. Efter förhandlingar, efter lite stötande och blötande, har förslaget också gjorts om till att bli

mer fördelningspolitiskt godtagbart. Det är det svar jag har till Rolf Kenneryd.

Prot. 2000/01:83
21 mars

Anf. 99 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Innebär detta att vi kan förvänta oss att Marie Engström och Vänsterpartiet kommer att ansluta sig till de förslag som nu kommit fram i utredningsarbete och i den allmänna debatten om att generalisera t.ex. bostadsbidragen på ett sätt som gör att de som verkligen behöver bostadsbidrag ska få behålla nivån som den är i dag och att det, till en kostnad av ungefär 5 miljarder, också ska tillkomma höginkomsttagare som ju faktiskt inte behöver något bostadsbidrag? Är det den nya generella välfärdspolitiken i socialistisk tappning som nu växer fram?

Anf. 100 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag förstår att Rolf Kenneryd refererar till den utredning som nyss har kommit angående ett mer generellt bidrag. Jag tycker absolut att bostadsbidraget ska behålla den karaktär det har i dag. Det ska vara inkomstprövat och i första hand träffa dem som absolut behöver detta bidrag.

Det är väl lite grann detta som är vitsen med våra sociala system: att vi har en kombination av generella bidrag, inkomstprövade bidrag, bidrag som ska kunna ges ut en kortare tid i livet, bidrag som behövs vid sjukdom osv. Jag tror att det är väldigt viktigt att upprätthålla den goda kombination och det heltäckande system vi har i dag och i första hand inrikta oss på att laga de revor som eventuellt kan finnas i detta system.

Anf. 101 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag ska inte delta i den puss och kram-debatt som Kjörnsberg, Kenneryd och Engström har ägnat sig åt. I stället ska jag försöka kommentera och ställa motfrågor.

Marie Engström är mycket kritisk till förslaget om skattereduktion för hushållstjänster. Jag måste fråga Marie Engström: Vore det inte bättre att öka mångfalden i utbudet inom tjänstesektorn? Vad är det farliga eller konstiga i detta? I stället väljer Marie Engström att fokusera på att en viss typ av tjänster enbart ska levereras av en monopolist. Vårt förslag syftar endast till att bredda möjligheterna. Vi minskar risken för svartjobb. Det förhindrar ju inte att de människor som behöver en viss typ av stöd, som Marie Engström var inne på, fortfarande kan ha möjlighet att få stöd från det allmänna.

Tanken med vår politik är att öka möjligheterna för enskilda människor och familjer att i största möjliga mån kunna leva på sin lön. Då blir det också möjligt för det allmänna att fokusera på dem som verkligen behöver stöd. Det kan inte vara rimligt att så många människor som framgår av den PM vi nu har talat om behöver det allmännas stöd, vare sig man nu räknar inklusive eller exklusive transfereringar. Även med den lägre siffran är det 720 000 svenskar som kan betecknas som fattiga, och det måste vi naturligtvis ändra på.

Min fråga är alltså: Vad är det för fel på mångfald inom tjänstesektorn?

*Allmänna motioner om
inkomstskatt m.m.*

Anf. 102 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Det möter absolut inte några hinder att med dagens regelsystem ha mångfald inom tjänstesektorn. Jag får fortfarande lappar i min brevlåda från företag som vill utföra städning och andra tjänster i hemmet. Det finns absolut inget som sätter hinder i vägen för det.

Det vi pratar om här är att ni vill skattesubventionera en viss typ av verksamhet. Ska man skattesubventionera någonting menar jag att det med automatik betyder mindre skatteinkomster för staten. Staten bör spara in på någonting annat i stället. Med knappa resurser tycker jag att det är bättre att använda resurserna inom det offentliga system vi har med vård och omsorg av barn, äldre och sjuka. Det tror jag är skiljelinjen mellan oss två.

Dessutom noterar jag att Carl Fredrik Graf inte alls svarar på de frågor jag ställde om vilka det är som med Carl Fredrik Grafs skatteförslag ska kunna sätta undan en årslön på banken.

Anf. 103 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Frågan om skattesubvention är ju intressant att diskutera. Vi kan som exempel ta de människor som väljer att använda sig av kommunal barnomsorg. Den får väl i mycket hög utsträckning anses vara skattesubventionerad. Det är en väldigt liten andel relativt den totala kostnaden som nyttjaren betalar själv.

Jag tror inte att Marie Engström kan blunda för det faktum att Riksförsäkringsverkets undersökning när det gäller exempelvis hemtjänster och andra tjänster talar om att 1,2 eller 1,3 miljoner svenskar, jag kommer inte ihåg exakt, är beredda att köpa dessa tjänster svart. Mellan 700 000 och 800 000 svenskar arbetar svart, helt eller i de flesta fall delvis. Jag skulle tro, i vart fall är det min bedömning, att skattesystemet spelar en roll i detta.

Med vårt förslag blir det möjligt för flera att köpa vita tjänster. Både den som säljer den tjänsten och den som köper den tjänsten mår av många olika väl kända skäl väldigt bra av att kunna handla med varandra på ett lagligt korrekt och vitt sätt.

När det gäller årslönen vill jag säga att vår skattepolitik är ett uttryck för att det ska löna sig att arbeta. Det ska löna sig att utbilda sig. Man ska kunna spara, och det ska vara möjligt att ta risker i egna och andras idéer. Då tycker jag att det är en rimlig målsättning att man ska kunna spara till ett kapital som motsvarar den egna årslönen. Det gäller naturligtvis alla. Ju bättre skattemässiga villkor vi får för privat sparande i Sverige, desto större är naturligtvis möjligheterna att det här kan förverkligas.

Anf. 104 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Svartarbete är naturligtvis inte bra, Carl Fredrik Graf. Men vi vet ju också att vi internationellt sett inte har större svart marknad än något annat land som enligt Carl Fredrik Graf har mycket lägre skattetryck. Jag köper inte så lätt den förklaring som Carl Fredrik Graf ger, att det är skattetrycket det beror på. Det kanske finns många andra orsaker, t.ex. att vissa partier alltid upprepar att skatter är av ondo. Det kan också vara av betydelse, t.ex. för den uppväxande generationen.

Sedan säger Carl Fredrik Graf att det kan vara en målsättning att man ska kunna ha en årslön på banken och att det borde gälla alla. Javisst,

men hur, Carl Fredrik Graf? Det är det jag frågar. Om ni vill sänka stats-skatten innebär det en skattesänkning med 200 kr för en vanlig inkomsttagare som inte betalar statsskatt. Det innebär en skattesänkning på ca 50 000 kr per år för den som har en halv miljon i årslön. Det är det som är kärnan. Det var därför jag ställde frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Prot. 2000/01:83
21 mars

15 § Allmänna motioner om mervärdesskatt

*Allmänna motioner om
mervärdesskatt*

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2000/01:SkU15
Allmänna motioner om mervärdesskatt.

Anf. 105 CATHARINA HAGEN (m):

Fru talman! Föreliggande betänkande handlar om en av våra största skattekällor, nämligen mervärdesskatten. Totalt står momsen för omkring 200 miljarder kronor av de drygt 1 100 miljarder som den offentliga sektorn drar in i skatter och avgifter.

Sverige har tillsammans med Danmark Europas högsta moms, 25 %. I Tyskland och England är momsen 16 %, i Frankrike 20 % och i Luxemburg 15 %.

Momsen var tidigare en relativt säker skatteälla ur statens synvinkel. Den var relativt fredad från internationell konkurrens. Men i dag är verkligheten annorlunda.

Vi kan som konsument undgå den höga svenska momsen genom att handla varor och tjänster över Internet. Vi kan privatimportera bilar, kylskåp och andra kapitalvaror. Ju mer vi reser, desto lättare blir det att handla där skatten är lägre.

Riksskatteverket beräknar t.ex. att man för närvarande med säkerhet kan säga att vi förlorar minst en halv miljard kronor varje år bara på e-handeln.

Även rent kriminella verksamheter som sysslar med momsbedrägerier i stor skala finner stora vinstmöjligheter hos oss på grund av att avvikelserna i momssatser är så stor mellan Sverige och många andra länder.

Regeringens globaliseringsutredare Edin och Järliden uttryckte häromdagen sin oro också över konsumtionsskatterna. Ökad handel över gränserna och över Internet kan bli ett reellt hot mot skatteintäkterna, befarar de.

Ändå är det inte ett eventuellt bortfall av skatteintäkter som utgör det främsta skälet till att lindra skattetrycket. I direktiven till nämnda utredning påpekas nämligen att ett högt skattetryck inte bara har fiskala risker. Det kan också vara ett hot mot själva tillväxtbetingelserna. Regeringen skriver alltså själv i direktiven att om högre utbildad arbetskraft i ökad utsträckning flyttar av skatteskal kan det ”vara ett förhållandevis större problem för de allmänna tillväxtbetingelserna än för de offentliga finanserna”.

Mot bakgrund av detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Jag vill också beröra ett annat område. Det gäller kultursektorn. Där råder för närvarande mycket olika momssatser. Det finns 6 % moms, 12 % moms och 25 % moms inom kultursektorn. Grundfrågan är om det är riktigt att staten ska styra medborgarnas kulturkonsumtion genom att det finns olika momssatser på olika typer av kultur.

Det tycker inte Moderata samlingspartiet. Vi vill ge likartade konkurrensvillkor för olika kulturverksamheter. Därför föreslår vi en utredning som tillsätts i syfte att införa en enhetlig och gemensam momssats inom hela kultursektorn.

Jag ska här redogöra för några exempel som visar problemen inom denna sektor.

Böcker t.ex. belastas med 25 % moms. Samtidigt konkurrerar böcker med dagstidningar, bio och andra nöjesyttringar som har lägre moms. Bokutgivare utsätts också för internationell konkurrens via handel på Internet och digitala leveranser.

Norge, England och Irland har noll procents moms på böcker. Italien, Spanien, Frankrike, Belgien och Holland har alla mellan 4 och 6 % moms på böcker. Vi har 25 % moms.

Förhållandena är ungefär likartade beträffande tidskrifter.

Förståelsen för det skrivna ordet måste uppmuntras mer. Det är av stor betydelse för studier, social integration och för möjligheten att utvecklas såväl professionellt som kulturellt.

I andra länder har man insett detta. Därför har man lägre moms på böcker och tidskrifter. Det ger då större utrymme för att hålla lägre priser.

Böcker är en del av kultursektorn. En annan del är dansbandens situation. De beskattas med 25 % moms. Dansbanden konkurrerar bl.a. med konserter, där 6 % moms tas ut. När ett rockband ger en konsert beskattas bandet med 6 %, men om man dansar till rockbandet ska bandet beskattas med 25 %. Det blir en ganska dyr dansbiljett. Frågan är om det är rimligt.

En annan svårighet som de privata dansbanden utsätts för är konkurrens från kommunala arrangörer, som ofta har en särskilt gynnsam skattesituation bl.a. på grund av kommunkontosystemet. Det finns många andra områden där konkurrensen snedvrids på grund av olika momsregler. Museer beskattas med 6 % moms. Men de utvecklas numera ofta till att bli mer av upplevelseattraktioner, och på så sätt liknar de mer nöjesparker. Nöjesparker har i dag 25 % moms. Konserter, shower och teater beskattas olika beroende på om de uppförs utanför eller innanför en nöjesparks grindar.

Dessa exempel visar att gränsdragningsproblemen är många, och det blir alltmer absurt att ha olika momssatser på olika sorters kultur. Vi får ofta höra att lägre moms på fler områden skulle innebära nya gränsdragningsproblem. Det är inte sant. Tvärtom minskar gränsdragningsproblemen om kulturmomsen blir lika över hela området.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Sedan vill jag snabbt beröra den skattefria verksamheten som bedrivs inom kommunerna och landstingen. Nuvarande regler blir alltmer stötande vad avser den bristande konkurrensneutraliteten inom områdena vård, omsorg och utbildning. Detta är växande marknader som det finns ett starkt efterfrågebehov hos och som lämpar sig utmärkt för egenföre-

tagande. Småföretagare måste få en bättre konkurrenssituation i förhållande till kommunal- och landstingsdrivna verksamheter. Det måste bli lättare att erbjuda alternativ och konkurrera inom de områden som i dag totalt domineras av kommuner och landsting. Kommunkontosystemet – som ofta åberopas – är inte konkurrensneutralt, eftersom en stor del av skulden efterskänktes till kommunerna i förra budgeten. Kommunerna betalar mindre till kommunkontosystemet än vad de får tillbaka.

Fru talman! Avslutningsvis kan jag konstatera att momsen hade varit ett mindre bekymmer om den generellt legat på en avsevärt lägre nivå. Då hade inte eventuella skillnader mellan olika nivåer haft så stor betydelse. Därför är min slutsats att det måste vara ett övergripande mål att arbeta för att sänka den allmänna momssatsen från 25 % till en nivå som är konkurrenskraftig med åtminstone de flesta av Europas andra länder.

Anf. 106 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Som tidigare har sagts behandlas här ett antal motioner inom mervärdesskatteområdet som väcktes under den allmänna motions tiden. Mervärdesskatten är en utpräglad konsumtionsskatt. Därför blir jag lite förvånad när jag hör Catharina Hagen säga att den ekonomiska brottsligheten gynnas på grund av de olika momssatserna i de olika länderna. Det stämmer inte alls.

De som oärligt tjänar pengar på systemet är sådana som sysslar med karusellhandel och liknande saker. Karusellhandeln har ingenting med de olika momssatserna i de olika länderna att göra. Det handlar bara om att inte betala moms i Sverige när de säljer och sedan ha avdragsrätt för den ingående momsen. Där råder en missuppfattning från Catharina Hagens och moderaternas sida.

Vi står till stora delar bakom betänkandet. Vi har en reservation. Det är en inriktningsreservation vad gäller bokmomsen. Peter Pedersen kommer senare att ytterligare redogöra för att det behöver utredas vad som ligger till grund för ett ökat läsande. Där är momssatsen kanske en del. Det bör utredas. Då bör också utredas vilka effekter en momssänkning skulle få. Skulle det påverka priset och därmed läsandet? Eller skulle pengarna hamna någon annanstans? Man måste kanske diskutera t.ex. ett bokprisindex, för att se att det verkligen innebär sänkta priser i slutledet. Det bör utredas.

I en reservation föreslås en utredning. Den berör bara kultur momsen. Det är lite märkligt. Det finns gränsdragningsproblem som är väl så svåra när det gäller andra delar i momssystemet. Titta t.ex. på byggmomsen. Vi är inte beredda att just nu starta en sådan utredning, men jag tror att det kanske längre fram kommer att bli läge för en utredning att se över alla nedsättningsreglerna och stämma av undantagen enligt sjätte mervärdesskattedirektivet. Där får det finnas två lägre momssatser.

Jag kan upplysa Catharina Hagen – och det borde Catharina Hagen vara medveten om – att dans finns inte uppräknat i artikel H i sjätte mervärdesskattedirektivet.

Den debatt som har förts om dansband och dansbandsmusik är intressant. Här finns naturligtvis ett konkurrensproblem. Det största konkurrensproblemet är kanske de kommersiella anordnarna jämfört med de ideella föreningarna, som använder detta som en hävdvunnen finansie-

ringskälla. Därmed är de skatte- och momsbefriade. Där finns det anledning att se över frågan.

Men jag tycker att det är att gå långt att säga att allt nöje är kultur. Om det är det som moderaterna – och även Rolf Kenneryd – menar i sin reservation blir det lite tveksamt. Om allt nöje också plötsligt är kultur, t.ex. dans, då stämmer det inte med de regler vi har att rätta oss efter när det gäller EU.

Det finns också en mängd andra sådana reservationer. Kristdemokraterna har reserverat sig till förmån för körkortsutbildningen, trots att de vet att det inte är möjligt med nuvarande EU-lagstiftning. Kristdemokraterna hänvisar till att Belgien har sänkt moms.

Den frågan är utredd och klar, och regeringen har ingen anledning att utreda en gång till. Det är bara att ta del av den utredning som finns. Där framgår att de medlemsländer som 1991 hade nedsatt moms på körkortsutbildning får också i fortsättningen ha det. Sverige var, vad jag vet, inte medlem i EU 1991. Det blev vi senare. Då hade vi haft möjlighet att förhandla fram att vi också skulle omfattas. Men vad jag vet förhandlade inte den borgerliga regeringen om detta. Det vet naturligtvis Helena Höij. Kan Helena Höij förklara för församlingen varför inte ett sådant resultat förhandlades fram?

Man skulle då kunna hävda att Sverige visserligen inte var medlem, men att Sverige nu är medlem. Problemet är att vi inte hade nedsatt moms på körkortsutbildning 1991, utan vi hade faktiskt momsbefrielse. Vi omfattas i det avseendet inte heller av de regler som vi skulle kunna använda oss av.

Det är likadant när det gäller reservation 7 och serveringsmomsen. Det är helt uppenbart att moderaternas krav på sänkning av moms på serveringstjänster inte heller är förenligt med den EU-lagstiftning som finns. Det är återigen bara att beklaga att den diskussionen inte togs upp vid förhandlingarna.

Sedan har det insmugit sig en intressant debatt. Den gäller persontransporter och skidliftar. Det finns en intressant reservation i betänkandet. Jag är väldigt tveksam om en sådan reservation över huvud taget ska få läggas fram i riksdagen.

Reservationen går nämligen ut på att man har samma uppfattning som utskottets majoritet. Detta är ett mervärdesskattebetänkande, och man framför i reservationen att dieselskatten bör sänkas. Det är ett krav som inte kan ställas i denna typ av ärende. Det är ingen reservation i förhållande till det som utskottet föreslår. Vi kan ju fundera hur Moderaterna motiverar den reservationen. Det hänvisas till att det är en motivreservation, men jag menar att det inte ens är en skillnad i motiv i detta sammanhang.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 5, och i övrigt står vi bakom betänkandet.

Anf. 107 CATHARINA HAGEN (m) replik:

Fru talman! Först och främst är det så att karusellhandel naturligtvis lönar sig mer i ett land med hög moms än i ett land med låg moms. Det var vad jag syftade på.

En annan sak som Per Rosengren berör är gränsdragningen, hur man ska dra gränsen mellan vad som är kultur och inte kultur. Ja, det är det

som den utredning vi föreslår ska titta på. Vi vill alltså att utredningen ska försöka klargöra rimliga gränser för vad som är kultur och inte kultur.

Per Rosengren tar också upp frågan om det över huvud taget skulle vara möjligt att få sänkt moms på dans enligt EU-direktivet. EU-direktivet förbjuder inte tydligt detta, men det är inte klart att man får sänka momsen. En utredning kan också utröna om detta är möjligt. Utskottet skriver ju självt i majoritetstexten att det är svårbedömt, men det är i alla fall inte helt omöjligt.

En fjärde sak är att Per Rosengren drar upp konkurrensen mellan ideella föreningar och privata dansband. Jag vill hävda att konkurrensen är väl så tuff mellan de privata och de kommunala och landstingsdrivna verksamheterna på det här området.

Till sist är det övergripande problemet ju att vi har för höga skatter i Sverige, och därför skriver vi i vår reservation att vi vill arbeta för en lägre momsnivå rent generellt. Då slipper man säkerligen många av de problem som finns i dag.

Anf. 108 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Catharina Hagen hävdade att det var skillnader i moms-satserna mellan länderna som kunde generera mer ekonomisk brottslighet. Det är intressant att höra att Catharina Hagen tar tillbaka det. Det är klart att ju högre momsen är, desto mer tjänar man. Men det intressanta i sammanhanget är att man får tillbaka den ingående momsen, och sedan lägger man inte på någon utgående moms. Det är egentligen i det land där man köper som man tjänar. Sedan försvinner ju hela beskattningen av alla affärer. Det är det som är det intressanta.

När det gäller avgränsningen mellan kultur och icke-kultur, varför ska man stanna bara vid kultursektorn? Det finns andra gränsdragningsproblem som är väl så intressanta. Ni har ju en annan reservation om serveringstjänster och mat, och det är också intressant att borra på djupet i den frågan och kanske ta upp en dialog med EU. Det hade varit väl så intressant, som den här lilla delen som handlar om kultur.

Sedan säger Catharina Hagen att EU inte förbjuder momssänkningar. Nej, det är inte förbjudet i EU-direktivet. EU räknar upp de områden där man får sänka, och det gäller bara de som är uppräknade. Där finns inte dans med – det kan vi bara konstatera. Om man sedan möjligen skulle omformulera detta med dans och kalla det någonting annat är det en annan sak. De gränsdragningsproblem som nu finns får vi nog leva med.

Sedan kommer Catharina Hagen in på dansbanden och kommunala och landstingsdrivna danstillställningar. Det handlar om ytterst få. Det som har framförts i debatten är att det är just när dansband spelar på dans som det skulle vara lägre moms, men de som går på diskotek ska fortfarande ha 25 %. Allting haltar ju. Nu finns det inte majoritet för detta, och det är nog inte många som på allvar för fram tanken på att det skulle vara en speciell dansbandsmoms.

Anf. 109 CATHARINA HAGEN (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara beröra området med momsen rent generellt. Om man arbetar för en lägre moms rent generellt försvinner ju många av de problem som både Per Rosengren och jag berör. Jag är fullt medveten

om att det är problem att avgränsa olika verksamheter för att ha en lägre moms. Men i rådande läge, där majoriteten förordar ett så högt skatetryck, tycker vi att det kunde vara intressant för en utredning att titta på hur man ska avgränsa kulturutbudet och då ha en momssats som är lika över hela kultursektorn. Det är vad vi kan föreslå i dagens läge.

Det viktigaste är naturligtvis att sänka momsen generellt. Det är också Edin och Järliden inne på i globaliseringsutredningen. De har uttalat sig och sagt att momsen är utsatt för internationell konkurrens på många plan och att den är en skattesats som troligtvis måste sänkas på sikt.

Anf. 110 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Momsen tillhör trots allt inte de skatter som det är absolut viktigast att sänka. Men för Moderaterna gäller det självfallet att sänka alla skatter i alla lägen – det vet vi. De är ensamma här i kammaren om att föra den politiken. Det finns ingen sans och måtta i alla de skatter som Moderaterna är beredda att sänka, och momsen är en del i det.

I den globalisering som nu sker är inte momsen den skatt som man i första hand bör titta på, utan det är kanske andra saker som är väl så viktiga i det läget.

Att tro att folk skulle släpa kylskåp m.m. över gränsen på grund av att momssatsen är 4–5 % lägre i ett annat land är lite naivt. Jag skulle vilja se resenärer i Helsingör frakta kylskåp på sina små vagnar. Jag tror inte att det är något större problem.

Internethandeln kan vara ett problem, och man håller på att se över om det ska bli ett gemensamt regelsystem inom EU. Vi kan bara hoppas att det kommer, men jag kan hålla med om att det kommer att bli väldigt krångligt. Det gäller allt som laddas ned på en dator. Det blir svårt att göra någonting. Däremot när det gäller varuhandel osv. ser jag inte några större problem just vad gäller momsen. Det finns, som sagt var, andra saker som man eventuellt bör titta på när det gäller den globalisering som pågår.

Anf. 111 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Frågorna om mervärdesskatt berör ett brett fält, och jag vill ta upp några delar av det, främst kultur Momsen.

För den genomsnittlige kulturkonsumenten i vårt land måste både regler och skattenivåer på detta område framstå som fullständigt absurda. Om man handlar en Mankelldeckare i bokhandeln får man betala en högre moms än om man köper den i några delar, inbladad i Expressens söndagsbilaga. Att lyssna till dansbandet Vikingarna stillasittande betingar, som vi tidigare har talat om, ett lägre momspåslag än att röra sig till deras musik. Om man ska raljera kring detta förhållande, borde det ju vara ett folkhälsointresse att stimulera rörelse framför stillasittande.

Just förhållandet mellan sällskapsdans och passivt musiklyssnande belyser det obegripliga och orättvisa i nuvarande skatteregler. Ska man lyssna till en konsert i nöjesparken får man kanske t.o.m. finna sig i att slussas in genom en särskild grind, för i huvudentrén gäller nämligen 25 % moms men för konserten bara 6 %.

Tilltron till system och skatteregler stärks knappast genom orimligheter och obegripligheter av det här slaget. Gränsdragningarna blir både godtyckliga och orättvisa och stundom lite löjeväckande, som vi har konstaterat här. Lite generellt verkar det som att den högtstående kulturen beskattas förmånligare än mera folkliga och underhållande yttringar. Det finns naturligtvis starka skäl att se över momsbeskattningen på hela kultursektorn. Vi inser att den översynen kräver både eftertanke och noggranna överväganden så att resultatet inte bara blir att vi flyttar gränsdragningsproblem och skapar nya orättvisor. Vi kristdemokrater har därmed inget att invända i sak mot den reservation där det i dag föreslås en utredning vars syfte ska vara att komma fram till en enhetlig moms-sats inom hela kulturområdet.

Fru talman! Det finns ett specifikt område där vi kan gå från ord till handling redan i dag. Det gäller momsen på böcker. Här vill vi kristdemokrater redan nu sänka skatten från 25 % till 6 %. I Europa är det Sverige, tillsammans med Danmark, som i dag har den högsta beskattningen av böcker. Det rimmar illa med de kulturpolitiska målsättningar som vi ofta uttrycker bl.a. i den här kammaren.

Regeringen har i andra sammanhang uttalat ambitionen att uppmuntra sunda läsvanor och tillgången till kvalitetslitteratur. I den senaste rege-ringsförklaringen fanns bl.a. med utfästelser om att bibliotekens tillgäng-lighet ska öka och att barnens läslust ska stimuleras. Regeringen har också gjort en del för att just främja barns och ungdomars sunda läs-svanor. Det gäller t.ex. särskilt stöd för läsframjande insatser för ett par år sedan. Men dessvärre stannar det vid deklarationer och lite halvhjärtade insatser. Det är bara beklagligt att skattepolitiken går stick i stäv med uttalade kulturpolitiska ambitioner.

Fru talman! Det finns starka skäl att vara konsekvent på detta område, dvs. att låta lovvärda kultursatsningar stödjas av en medveten skattepoli-tik. Ett skäl är just barnfamiljernas situation. Mitt barnbarn Amanda älskar Pippi Långstrump. Det händer att morfar har en pippibok eller någon annan barnbok med sig efter ett besök i bokhandeln, kanske av andra skäl. Den sortens impulsköp, och för all del också medvetenhet om bokens betydelse för barn, är inget problem för morfar, som är högavlö-nad riksdagsman. Men hur är det för barnfamiljer överlag i dag?

Vilket utrymme finns det i familjebudgeten för medveten satsning på kvalitetsböcker? En skillnad på två tre tior på en barnbok kan vara det som avgör i valet mellan en billig serietidning eller en bok av mer bestå-ende värde. Erfarenheten bl.a. från Finland visar att en sänkning av momsen stimulerar bokenköpet. En sänkning i Finland år 1994 med tio procentenheter ledde till en lika stor försäljningsökning vid det tillfället.

Studenternas inköp av kurslitteratur belastas också av dagens höga bokmoms. Kurslitteraturen är en tung post för studerande över 20 år oberoende av om de läser på universitetsnivå eller på komvux. Det är ytterligare ett starkt skäl att sänka bokmomsen.

I det kristdemokratiska budgetalternativet hade vi räknat med och fi-nansierat ett skattebortfall på 620 miljoner från år 2002 om skattesatsen sänks på böcker från 25 % till 6 %. Det bygger på en rimlig beräkning. Det finns anledning att tro på ett betydligt lägre nettobortfall. All erfä-renhet talar för en ökad försäljning. Det finns anledning att utgå från att den nu nollbeskattade internetimporten av böcker också kommer att gå

ned. Med en momssats på 6 % kommer Sverige i en rimlig paritet med nivån i Europa som varierar mellan 0 % och 14 %.

Fru talman! Redan när utbildningsmomsen infördes var vi kristdemokrater skeptiska till att momsbelägga körkortsutbildningen hos privata bilskolor. Bakgrunden var bl.a. att den utbildningen var momsfri när den förekom i gymnasieskolan. Invändningen mot det synsättet har grundats på att ett generellt undantag från moms på körkortsutbildningar inte skulle vara möjligt enligt EG-rätten.

Nu visar exempel från Belgien att det ändå kan finnas utrymme för en annan tolkning. Vi anser att regeringen bör undersöka möjligheten att sänka eller t.o.m. slopa moms på körkortsutbildning. Verkligheten är den att utbildningen har blivit så dyr på senare år att många ungdomar måste avstå från körkort av ekonomiska skäl. Det är naturligtvis negativt och oroande ur många aspekter. Inte minst försvårar det för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden om de inte har körkort.

Nu har Per Rosengren tidigare försökt att reda ut begreppen på det här området. Han har visat en oerhörd tilltro till ett cementerat system inom EU. Vad vi menar här är att det ändå finns anledning för Sverige att hävda principen och ta upp diskussioner inom EU och se vad det finns för framkomliga vägar. Det är ett mycket rimligt krav som vi ställer.

Fru talman! I ett särskilt yttrande har de fyra borgerliga partierna utvecklat sin gemensamma syn på moms på hushållsnära tjänster. Det finns nu ett EU-direktiv som medger att medlemsländerna under tre år får ta ut lägre moms på det vi kallar hushållsnära tjänster. Nio länder har beslutat att genomföra ett sådant försök med syfte att öka sysselsättningen.

Den svenska regeringen har tyvärr varit passiv på området. Vi förespråkar en politik som gör det lättare att klara vardagens många uppgifter, minskar svartjobben och ökar jämställdheten och valfriheten för hushållen. Regeringen bör arbeta aktivt för att mervärdesskattesystemet revideras i den riktningen. Jag har i dag inget yrkande på den punkten, men vi fortsätter att bevaka frågan.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom båda de reservationer vi har gjort i skatteutskottet men yrkar här endast bifall till reservation 4.

Anf. 112 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag återkommer till frågan om körkortet. Det är utrett och klart. Regeringen har gjort det. Det är precis det ni skriver i reservationen att regeringen ska göra. Vi var inte medlemmar år 1991, och vi hade inte sänkt moms.

Ni skriver dessutom att moms ska slopas. Det är i direkt strid med EG-rätten. Det är fullkomligt klart. De länder som då hade det kan använda sig av en något sänkt moms. Men det går inte att gå så långt som att den ska slopas.

Nu säger Sven Brus att Sverige ska arbeta inom EU för detta. Men det är inte vad er reservation går ut på. Här säger ni faktiskt att man ska undersöka möjligheten att sänka. Man har utrett de möjligheterna. Det gick inte att sänka. Det är fullkomligt klart vad som gäller.

Av någon form av populism fortsätter ni att köra den linjen. Jag tycker inte att det är särskilt intellektuellt hederligt att föra politik på det

sättet. Framför allt kan man diskutera det etiskt riktiga att göra på det sättet.

Sven Brus tycker att det är obegripligt och orimligt med dansbanden. Man kan tycka att EG-rätten är orimlig och obegriplig. Men varför gjorde ni inte någonting åt det när ni satt och förhandlade så att det blev något undantag, eftersom det är så fruktansvärt orimligt och obegripligt?

Varför tycker ni att ungdomar som går på diskotek ska ha 25 % i moms medan medelålders som går och dansar till dansband ska betala 6 %? Ert resonemang haltar i allra högsta grad.

Anf. 113 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Det vi säger i vår reservation om körkortsutbildningen är att vi anser att regeringen bör undersöka möjligheten att sänka eller t.o.m. slopa momsen på körkortsutbildning. Båda de möjligheterna finns, dvs. sänka eller t.o.m. slopa momsen på den.

Skälen för det har jag redogjort för här. Momsen får olyckliga konsekvenser för ungdomars möjligheter att skaffa körkort. Det är ofta en väldigt viktig förutsättning för att t.ex. komma in på arbetsmarknaden.

Vi tycker inte alls att det är någon okynnesreservation. Där tar vi upp ett oerhört väsentligt område för unga människor i dag. Vi ser en olycklig utveckling där många ungdomar inte har råd att skaffa sig körkort. Det är en elementär kunskap att ha med sig ut i livet.

Nu kan man naturligtvis, som Per Rosengren, säga att det är utrett, och i och med det gäller det för evärdeliga tider. Men vi har ändå en tilltro till att den svenska regeringen kan driva frågor inom EU och kan åstadkomma förändringar.

Det här är inte någonting som måste gälla för 100 år framåt. Om regeringen arbetar målmedvetet för detta får man se hur långt man kommer. Det är syftet med vår reservation.

Jag har försökt belysa orimligheterna på kulturmomssidan i övrigt. Det verkar som att vi är många som är överens om det. T.o.m. Per Rosengren har här uttryckt att det kanske finns saker som man bör ta tag i.

Vi tycker att det finns anledning att göra utredningen. Vi har ingenting att invända mot det som moderater och centerpartister här har yrkat på. Men vi hävdar att när det gäller bokmomsen kan vi direkt gå från ord till handling.

Anf. 114 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Regeringen har utrett i botten vad som gäller i dag. I er reservation om körkortet står ingenting om att man ska gå till EU och kräva nya regler.

Ni har hittills aldrig erkänt att EG-rätten lägger hinder i vägen för det ni föreslår. Ni säger att regeringen ska utreda det. Jag menar att det är ganska oärligt att fortsätta att föra en debatt mot bättre vetande.

Ni säger att det är olyckligt att det är så dyrt med körkortet. Visst är det så. Det kan vi vara eniga om. Men vi är bundna av ett regelsystem i detta sammanhang. Då kan man säga: Vi accepterar inte det. Men ni accepterade det i samband med förhandlingarna, när ni faktiskt satt med i den regering som förhandlade.

Återigen vill jag säga att vi tycker att det är obegripligt och orimligt med EU:s kulturlagstiftning, alltså moms­lagstiftningen på kulturområdet,

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Allmänna motioner om
mervärdesskatt*

där dansen inte är uppräknad som en sådan punkt där man kan sänka. Det går inte.

Dessutom pläderar ni alltså för att de som går och dansar till ett dansband bara ska betala 6 % moms medan ungdomar som går på diskotek och andra tillställningar, exempelvis rejv, ska betala 25 %. Tycker ni inte att det är lite haltande? Det är faktiskt det ni har sagt i olika sammanhang: momsen på diskotek ska vi inte bry oss om. Det är tydligen inte kultur. Men att gå ut och dansa till dansbandsmusik är kultur.

Jag hävdar att går man ut och dansar är det ett nöje oavsett om det är på diskotek eller till dansband. Men ni kanske vill gynna den medelålders generationen ekonomiskt på bekostnad av ungdomarna. Det är en väldigt intressant signal.

Anf. 115 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Vi har nämnt Vikingarna. Det är möjligt att de har en medelålders publik, men vi gör ingen skillnad på dans och dans. Min kunskap är inte av det slaget att jag kan ge något exempel på ett band som riktar sig mer till ungdomar. Men vårt resonemang om dansen är generellt oavsett vilka åldrar det handlar om.

Sedan tycker inte Per Rosengren speciellt bra om EU, men han har tydligen en oerhörd tilltro till de regler och system som finns i EU. De kan omöjligen ruckas, vare sig nu eller någon gång i framtiden, och de är för alltid gällande. Det vi säger i vår reservation är att Sverige ska verka för en lösning i den här riktningen, och det står vi fast vid.

Anf. 116 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Mervärdesskatten beräknas tillföra den svenska statskassan närmare 200 miljarder kronor innevarande budgetår. Det är mer än en fjärdedel av statens totala skatteinkomster. Det är alltså en mycket betydande intäktskälla för att bestrida statens utgifter för olika nyttigheter. Att, som Catharina Hagen pläderar för, väsentligt sänka normalskattesatsen innebär därmed med automatik också ett väsentligt bortfall av intäkter. Det kan i det korta perspektivet – men det var ju inte i första hand det som Catharina Hagen pläderade för – knappast anses vara förenligt med den budgetbalans som är ett absolut måste inför framtiden.

Att mervärdesskatten blir så stor beror ju delvis på att skattebasen är stor. Praktiskt taget allt som produceras i form av varor och tjänster är mervärdesskattepliktigt. Det beror också på att skattesatsen i Sverige är hög även om differentieringen, dvs. systemet med olika skattesatser för olika delskattebaser, sänker medelskattesatsen betydligt i förhållande till normalskattesatsen på 25 %.

Den här differentieringen, de olika skattesatserna, skapar problem. Det gäller framför allt gränsdragningen mellan olika tjänster och varugrupper som omfattas av olika momssatser. Olika gränsdragningar skapar förhållanden som av många kan upplevas, och också upplevs, som ologiska och djupt orättvisa. Det är därför angeläget att de här gränsdragningarna ses över och åtgärdas.

Behovet av en sådan översyn ter sig särskilt angeläget inom kultursektorn. Där leder olika momssatser till olika behandling – t.ex. mellan olika former av kultur, mellan olika grupper av kulturutövare och också mellan olika arrangörer och ansvariga för samma form av kulturutöv-

ning. Det här kan inte åtgärdas genom att man lappar och lagar i det nuvarande systemet. Det fordras en systematisk och genomgripande utredning och genomlysning av alla dessa gränsdragningar för att komma till rätta med problemet på ett bra och riktigt sätt.

Vid utskottsbehandlingen av det här betänkandet visade det sig vara en samstämmig uppfattning i utskottet att det föreligger ett behov av en samlad översyn av allt det som jag nu har beskrivit. Det visade sig emellertid också att Socialdemokraterna ännu inte är mogna för ett ställningstagande. Precis som Per Rosengren tidigare sade i sitt anförande tycker inte heller Vänsterpartiet att det just nu finns anledning till en sådan genomlysning.

Dessutom visade det sig efter Birger Schlaugs synnerligen anmärkningsvärda beteende och hans arbetsmetoder såväl inom som utanför utskottet inte vara möjligt att uppnå majoritet i utskottet för en välbehövlig översyn. Jag beklagar att det inte gick att få majoritet just nu. Men jag tolkar ändå utskottsbehandlingen som ett steg i rätt riktning, dvs. framåt. Jag känner mig ganska övertygad om att den här utskottsbehandlingen har bidragit till att påskynda socialisternas mognadsprocess på detta område. Det gick inte att få majoritet den här gången. Jag bedömer dock att en erforderlig majoritet ligger inom tidsmässigt räckhåll.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag särskilt påpeka för Per Rosengren att jag inte har uppfattningen att nöje automatiskt är att beteckna som kultur och därmed skulle vara momsbefriat, eller lågmomsskattat. I så fall skulle ju den genomlysning som jag här pläderat för inte erfordras.

Dessutom vill jag upprepa vad jag sade i ett av kammaren synnerligen uppskattat anförande tidigare under dagen, nämligen att Centerpartiets huvudinriktning är att rejält sänka inkomstskatten för låg- och normalinkomsttagare. Det möjliggör i sig att vi överlåter till individen att välja konsumtionsmönster.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 117 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! När det gäller utredning av gränsdragningsproblemen i fråga om mervärdesskatten tror jag att det finns en ganska stor samstämmighet om att det behöver göras generellt vad gäller både den tolvprocentiga och den sexprocentiga mervärdesskatten. Det handlar inte bara om kultursektorn. Ska man sätta sig ned och göra en utredning här tror jag att den ska omfatta hela momssystemet.

Det handlar väldigt mycket om byggmomsen. Vi har t.ex. problem med att bedöma vad EG-rätten egentligen menar med sociala bostäder. Där kan man alltså ha en separat byggmoms. Är det allmännyttan, eller går gränsen längre ut osv.? Här behöver vi kanske stämma av med unionen i ganska stor utsträckning. Vi såg inte någon möjlighet att göra detta just nu, men vi får väl diskutera längre fram i utskottet vilken utredning som behövs och hur mycket resurser som behövs för att genomföra den.

När det sedan gäller att bedöma och göra åtskillnad mellan nöje och kultur behövs det knappast en utredning – i synnerhet som dansen inte finns uppräknad i EU:s H-artikel, för då är den automatiskt borta. Jag vet inte om Rolf Kenneryd och jag har samma uppfattning, att dans är nöje och inte kultur. Jag vet inte om Rolf Kenneryd anser att rejvdans och

diskotek är kultur. Han kanske sätter en gräns som säger att när man dansar till dansband är det kultur. Då tror jag att man hamnar fel, och då om någon gång hamnar man i gränsdragningsproblem.

Anf. 118 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag har ingenting emot en vidgad genomlysning och utredning på hela mervärdesskatteområdet. Det är möjligt att vi landar där när vi får majoritet för det.

När det gäller den här inbjudan till dans vill jag säga att jag inte tänker delta i den. Det är ju detta som en sådan här genomlysning ska klargöra. Efter den tänker jag delta i den diskussionen.

Anf. 119 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Det finns en annan fråga som har lyfts fram här och som också påverkar detta. Rolf Kenneryd var inne på det lite grann. Olika arrangörer som anordnar samma arrangemang behandlas olika, men det har inte något med momsen som sådan att göra. Det har snarare att göra med att vissa ideella föreningar har det som hävdvunnen finansieringskälla och då inte bara är momsbefriade utan faktiskt också skattebefriade.

Är Rolf Kenneryd beredd att gå in och göra förändringar här för att ta bort den konkurrenssnedvridning som finns? Kommersiella arrangörer får både betala skatt, om de nu går med vinst, och ta ut en moms på 25 % medan idrottsföreningar och andra ideella föreningar, som använder detta som hävdvunnen finansieringskälla när det gäller olika parker, varken betalar skatt eller behöver ta ut någon moms. Är Rolf Kenneryd beredd att se över det systemet också?

Anf. 120 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Återigen säger jag att jag inte deltar i den här dansen med nuvarande ståndpunkt. Allt det som Per Rosengren har tagit upp i replikskiftena med mig nu och med Sven Brus tidigare är ju exempel på sådant som den här utredningen ska klarlägga. Därefter finns det anledning att diskutera det här i detalj. Men det finns ingen anledning att i dag ha mer eller mindre förutfattade meningar om det hypotetiska resultat som utredningen skulle kunna komma fram till.

Anf. 121 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det här är en väldigt inspirerande debatt. Man brukar säga att allt som är kultur kanske inte är något nöje. Tydligt är det så att allt som är nöje inte heller är kultur. Själv är jag en sådan där enkel människa som föredrar nöjen.

Man brukar också säga att det som skiljer människan från djuren är just kulturen, men en annan sak som skiljer människan från djuren är att människan kan le och betala skatt, dock ej samtidigt. Det är väl mycket det som just den här debatten visar på.

För övrigt, fru talman, har jag förstått att alla uppfattar inte ens dansen som ett nöje, utan en del uppfattar den som något som man av artighet måste genomföra. Det var mycket diskussioner här om dansband och gränsdragningen mellan dans och att kanske röra sig lite i takt till musiken osv. Jag kan berätta att jag själv föredrar Arvingarna framför Vi-

kingarna om Per Rosengren vill ha tips på något som även de som är lite yngre än vi brukar lyssna på och dansa till. När man ser melodifestivalen, där dansband står på scen och sjunger till färdiginspelad musik, förstår man ju att det helt klart är definitions- och gränsdragningsproblem.

Det här beror i grunden på att Sverige har världens högsta skattetryck. Därmed har vi också världens högsta skatt på i stort sett allting, inklusive mervärdesskatten – tillsammans med Danmark toppar vi med 25 %. Det här gör i sin tur att var och en som håller på med någon verksamhet enkelt kan visa att skatten, jämfört med hur den är i andra länder och jämfört med vad som vore rimligt, är alldeles för hög. Det här kan då leda till att man i smala sektorer lyckas driva igenom någon typ av undantag från de här reglerna om de högre skatterna, med goda och slagkraftiga argument för varje frågeställning. Men det leder hela tiden till ytterligare nya gränsdragningsproblem. Allt som är i anknytning till varje vara eller tjänst som flyttas från den högre skattesatsen till den lägre vill naturligtvis också flytta in i den varma famnen av en lägre skattesats.

Det är inte bara gränsdragningsproblem. Det här medför naturligtvis också olika typer av snedvridningar när det gäller konsumtion. Det medför att man försöker ägna sig åt olika sorters skattearbitrage, t.ex. att transportera hem produkter i samband med utlandsresor. Det blir kontrollproblem med Internethandeln osv. Jag behöver kanske inte förlänga diskussionen med att peka på de problem som det för med sig att ha världens högsta skattetryck, eftersom människor till skillnad från djuren kan le men inte samtidigt som de betalar skatt.

Vi i Folkpartiet tycker i grunden att det är bättre att man har lägre och generella skattesatser, inklusive en lägre inkomstskatt, och att människor sedan kan bestämma själva vad de vill använda sina pengar till. De kanske över huvud taget inte vill välja mellan kultur och nöjen, utan de vill kanske använda pengarna till något helt annat.

Av den anledningen, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 2. Vi från Folkpartiets sida anser att det är viktigt att regeringen utreder den långsiktiga inriktningen på och hanteringen av mervärdesskatten. Det ska ske i ett internationellt perspektiv och för att i möjligaste mån undvika alla de här typerna av absurda gränsdragningsdiskussioner.

Jag blev mycket stärkt i den förra debatten när vår värderade ordförande sade att alla politiska debatter inte helt och hållet måste präglas av rationalitet. Likt Mark Spitz hade kvar sin mustasch har ju vi i Folkpartiet tagit ställning för att momsens på böcker ska sänkas. Men den frågan kommer min kollega Lennart Kollmats att utveckla lite mer i sitt anförande.

Jag tänkte i stället gå in ytterligare på en annan frågeställning som egentligen inte riktigt i sak hör hemma i det här betänkandet men som ändå lite grann på marginalen har hamnat där. Den gäller konkurrensneutraliteten och kommunkontosystemet. Den har vi annars hanterat i finansutskottet, eftersom kommunkontokommunernas ekonomiska villkor hanteras av finansutskottet. Jag vill därför bara erinra kammaren om att vi i Folkpartiet i de sammanhangen driver just att vi måste se över det här kommunkontosystemet av den enkla anledningen att det inte blir konkurrensneutralitet mellan privata och offentliga arrangörer. Det handlar om dem som bedriver verksamhet med offentliga medel men i privat regi i

förhållande till dem som driver verksamhet med offentliga medel i offentlig regi.

Jag kan vara mycket konkret. En förskola som drivs av ett föräldra-kooperativ och en förskola som drivs av kommunen får olika kostnadsnivåer. Föräldrakooperativet får betala 25 % högre pris för det som är mervärdesskattebelagt, t.ex. mat, material och olika saker som man behöver, eftersom man inte kan dra av momsen, vilket den kommunala verksamheten kan göra. Det betyder att om kommunen ska ge den privata och kommunala förskolan samma ekonomiska villkor måste kommunen ge mer pengar till den privata verksamheten. Det är naturligtvis ingen som tycker att det är bra att man ger mer pengar till den privata verksamheten än till den kommunala. Därför blir det tvärtom så att de som driver verksamheten i privat regi får en hårdare kostnadspress än vad de offentligt drivna verksamheterna får, och det här snedvrider konkurrensen mellan privata och offentliga arrangörer.

Det finns ett konkret exempel som brukar nämnas när det gäller tandvården. Man säger då att detta ska lösas på frivillig väg, men jag tycker att det är ett betydligt större problem att man inom så stora sektorer som utbildnings-, omsorgs- och sjukvårdssektorn har de här skilda villkoren. Att man ska förändra det här är någonting som vi i Folkpartiet står bakom, även om det inte framgår helt glasklart av det här betänkandet, där det av någon anledning också finns med några sådana frågor.

Fru talman! Jag står givetvis bakom allt vad Johan Pehrson har sagt i detta betänkande men nöjer mig som sagt var med att yrka bifall till reservation 2 om inriktningen på mervärdesskatten.

Anf. 122 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men Karin Pilsäter avslutade med att säga att hon står bakom allt som Johan Pehrson har sagt i sina reservationer.

Det finns en mening som jag tog upp förut. Det står så här: ”Den höga svenska nivån på mervärdesskatten gör Sverige extra känsligt för brotten på momsområdet.”

Finns det egentligen något belägg för att säga så? Karusellhandel och allt annat har ju inte med den svenska momssatsen att göra. Det är ungefär samma sak som att säga att cigarettsmugglingen skulle vara störst i Sverige bara för att vi har väldigt hög skatt. Så är det ju inte. Cigarettsmugglingen är ju mer frekvent i t.ex. Spanien och Portugal där man har lägre skatt. Menar Folkpartiet verkligen det som står här om att den svenska nivån på mervärdesskatten gör Sverige extra känsligt för brott? Jag skulle bara vilja höra en utveckling av det resonemanget.

Anf. 123 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! När jag säger att jag står bakom det som Johan Pehrson säger kan jag naturligtvis inte väga hans ord på guldväg och veta exakt vad han har menat när han har valt vissa formuleringar. Extra känsligt betyder ju inte, som Per Rosengren vill låta påskina här, att det är mer omfattande. Vad Per Rosengren säger är ju att vi påstår att det är mer omfattande. Så står det inte. Däremot är det så att om skatten är extra hög så blir det naturligtvis ett extra stort skattebortfall för en sådan transaktion. Det skulle möjligtvis kunna vara en förklaring till att man väljer just

ordet känslig, dvs. att om man fuskar med momsen i Sverige så blir det ett större bortfall än om man fuskar på samma sätt i ett land där det blir lägre skatt.

Jag vet inte om Per Rosengren nöjer sig med den förklaringen till att Johan Pehrson har använt just orden ”extra känsligt”. Om Per Rosengren inte nöjer sig med det så ska jag se om jag kan fundera ut några andra förklaringar till vad man skulle kunna lägga för valör i ordet känslig.

Anf. 124 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Då ska jag läsa meningen före. Där står det: ”Den ökade rörligheten, inte minst inom EU, innebär också att den mervärdesskatteanknutna brottsligheten över gränserna ökar.”

Det står också: ”Den höga svenska nivån på mervärdesskatten gör Sverige extra känsligt – – –.” Jag har faktiskt läst detta som att det är en fortsättning på den mening som slutar med ordet ”ökar”.

Jag tror att det är väldigt olyckligt om man generellt sett kastar ur sig sådana saker i en reservation. Det kan ju till slut bli någon form av sanning. Jag tror att man ska vara lite mer försiktig när man värderar olika skattesystems påverkan på ekonomisk brottslighet osv. Jag tror att man får vara lite mer analytisk. Av Karin Pilsäters första replik förstår jag också att detta kanske var lite förhastat.

Anf. 125 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Nej, det var inte förhastat. Men när man själv inte har hållit i pennan kan det vara väldigt svårt att så här offentligt kunna redogöra exakt för de innersta tankarna hos den person som har hållit i pennan i just det ögonblicket. Det är därför som jag inte exakt kan gå i god för precis det som Johan Pehrson menade när han använde ordet ”känsligt”.

Beträffande meningen före som Per Rosengren citerade så är det väl ganska uppenbart att om rörligheten ökar så ökar det också både möjligheten och genomförbarheten i denna typ av fusk jämfört med en situation där rörligheten är mindre. Ingenstans står det att fusk skulle vara större i vårt land än i ett annat land med lägre momssats. Men det är klart att när rörligheten ökar så ökar möjligheterna. Antalet ölkärror som drogs även innan det var fullt tillåtet att göra det var naturligtvis större på de ställen där det gick båtar än på de ställen där det inte gick båtar, osv.

Men jag tycker ändå att huvudargumentet för att se över hela mervärdesskatteproblematiken naturligtvis inte bara är den här, som vi kallar den, karusellhandeln. Vi kan kalla det för det fenomen att det är lätt att beställa saker på Internet och att det är svårt att kontrollera att momsen verkligen betalas. Det har givetvis alltid varit möjligt att handla på postorder. Men med Internet som teknik är det mycket lättare att göra det för var och en. Det har alltid gått att smuggla ut pengar och sätta in dem på konton i Schweiz. Men det var väldigt mycket svårare när vi hade en valutareglering, och det är väldigt mycket lättare nu när man bara kan gå ned till bankkontoret runt hörnan och själv genomföra en utlandsplacering.

Anf. 126 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Det måste löna sig att göra rätt. Grön skatteväxling, dvs. höjda skatter på energi, koldioxidutsläpp och annan negativ miljöpåverkan, och sänkt skatt på arbete är en metod att göra det som är ekologiskt hållbart billigare och det som är ekologiskt ohållbart dyrare. En annan metod är att miljörelatera mervärdesskatten. Vi anser att en utredning bör tillsättas med syfte att lägga fram förslag till sänkt moms på miljömärkta produkter och på kravodlade livsmedel. Därmed yrkar jag bifall till reservation 8.

Vi vill alltså komplettera den gröna skatteväxlingen med en miljörelaterad skatt i slutförbrukarledet genom en miljörelatering av momsen. Detta är någonting som också har föreslagits rätt så nyligen av Konsumentverket. En miljörelaterad moms måste självfallet bygga på klara regelverk om vad som ska betraktas som miljöbra konsumtion. System finns i dag – Bra miljöval, Krav, etc. De och liknande kriterier skulle kunna införlivas i lag eller förordning och skapa grunden för en miljörelaterad moms. Vi vill alltså att den här frågan utreds snabbt med målet att en miljörelaterad moms ska kunna införas senast den 1 januari 2002.

Sänkt bokmoms har från början varit en viktig fråga för Miljöpartiet. Danmark och Sverige är de enda länderna i världen som har 25 % bokmoms. I övriga EU-länder är bokmomsen 0–8 %. I Norge har man ingen moms alls på böcker. Förutom att den höga bokmomsen leder till onödigt höga litteraturkostnader för studenter och med all säkerhet hindrar ett ökat bokläsande vill vi också påminna om att den höga bokmomsen leder till konkurrensproblem, eftersom man i dag kan beställa böcker genom Internet utan någon moms alls. Vi tror att det är viktigt att ge stöd till bokhandeln. Men ett ännu bättre sätt att stimulera bokhandeln är att sänka bokmomsen. Billigare böcker ger rimligen ökad omsättning, något som inte minst gynnar de små boklådorna, som i dag får det allt svårare att gå runt.

Ewa Larsson kommer senare i ett anförande att säga mer om sänkt bokmoms. Men jag vill yrka bifall till reservation 4 som också innebär ett bifall till vår motion Kr701 yrkande 18, där vi yrkar att riksdagen tillkännager för regeringen sin mening att dagens bokmoms inte är konkurrensneutral och att en sänkning bör övervägas.

Jag vill också yrka bifall till reservation 10 om alternativa sjukdomsbehandlingar. Av principiella skäl och för att tillgodose människors berättigade krav på valfrihet när det gäller sjukvård bör alternativmedicin och alternativ sjukvård jämföras med skolmedicin och traditionell sjukvård i momshänseende. Regeringen har hittills avstått från att lägga fram något förslag om lättnader i beskattningen av alternativmedicinska tjänster och preparat trots riksdagens tidigare uttalade önskemål och förslag i en utredning. Miljöpartiet anser att regeringen bör ta upp frågan igen och göra en ny översyn i syfte att ta fram ett förslag som tillgodoser kravet på jämlika behandlingsvillkor och valfrihet på detta område.

Anf. 127 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! I dag den 21 mars är FN:s internationella dag mot rasism och etnisk diskriminering till minne av Sharpevillemassakern i Sydafrika 1960. Det är viktigt att vi uppmärksammar dessa frågor även i sådana här

sammanhang. Och jag tycker inte att det är fel att ta upp en fråga som är så vital för demokratin även i en skattedebatt.

Fru talman! Det finns inget minne som är så kort som det politiska minnet, sade skatteutskottets ordförande Arne Kjörnsberg tidigare här i dag. Detta bekräftas när man läser dagens betänkande om allmänna motioner om mervärdesskatt. Nu finns det tydligen hur mycket pengar som helst. När man läser motioner och reservationer i det betänkande som vi nu behandlar finns det, speciellt hos moderaterna, i det närmaste ingen gräns för uppfinningsrikedomen när det gäller att rycka undan inkomster från staten genom sänkt eller slopad mervärdesskatt, eller moms, som man vanligen säger. När man dessutom lägger till de övriga borgerliga partiernas motioner och reservationer är det en omfångsrik bukett av budgetförsvagningar som kan beskådas.

De borgerliga partierna går från de stora dragen, där det krävs att momsen på hushållsnära tjänster och digitala tjänster ska sänkas och att konkurrensläget för privat sjukvård ska förbättras genom kompensation för ingående moms, över till krav på en sänkning av momssatsen på böcker från 25 till 6 % till en kostnad av 700 miljoner kronor, sänkt moms på hyrbilar, slopad moms på körkortsutbildning och sänkt moms på konst.

Fru talman! Vi får inte heller glömma de borgerligas krav på slopad moms på radiotrafiken till och från Gotland, sänkt moms på skidliftar och, inte minst, kravet på sänkt mervärdesskatt på prydnadsväxter.

Hur allt detta sammantaget ska betalas ges det inga besked om, eller väldigt få. Lägre a-kassa, sämre sjukförsäkring med fler karensdagar, nej till maxtaxa i barnomsorgen, nej till Socialdemokraternas storsatsning på fler vuxna i skolan, en sämre föräldraförsäkring, mindre resurser till vårt internationella solidaritetsarbete och mindre statsbidrag till vården, skolan och omsorgen är några av Moderaternas tidigare förslag till försämringar för att betala skattesänkningar. Jag förmodar att denna finansiering även gäller den sänkta momsen på prydnadsväxter, hushållsnära tjänster och mycket annat. Skulle jag ha fel hoppas jag att det rättas till i replikrundan. Frågan är bara om dessa försämringar räcker till när man summerar alla andra skattesänkningar som Moderaterna vill göra. På tio års sikt vill de främsta företrädarna för den svenska högern rycka undan var tredje krona från vår gemensamt finansierade sektor.

Fru talman! Det är i detta perspektiv vi socialdemokrater vill se momsfrågorna – som en del av den totala skattepolitiken och därmed också som en del av synen på välfärden och dess finansiering. Vi socialdemokrater är fast beslutna att inte åter försätta oss i den situation där Sverige befann sig 1994, när den borgerliga regeringen tvingades låna 40 öre på varje krona som betalades ut. Vi vill ha ett Sverige där inkomster och utgifter går ihop och där inkomsterna räcker till för att finansiera våra gemensamma åtaganden.

Mervärdesskatten utgör ca 16 % av statens totala skatteinkomster. Det motsvarar ungefär 190 miljarder kronor innevarande år. Catharina Hagen nämnde 200 miljarder, men någonstans där ligger det. Med andra ord är inkomsterna från momsen oerhört viktiga för att betala verksamheten i vår gemensamma sektor. Den tillväxt i ekonomin som vi nu ser, och som är resultatet av en framgångsrik ekonomisk politik med låga räntor, låg inflation och en ökande sysselsättning, beräknas enligt rege-

ringens prognos från i höstas öka statens inkomster från mervärdesskatten med 48 miljarder kronor mellan åren 1998 och 2003.

Fru talman! Det finns dock anledning att höja ett varningens finger. Utvecklingen av inkomsterna från mervärdesskatten är starkt beroende av hushållens konsumtionsutgifter. Nästan 65 % av mervärdesskatten består av hushållens konsumtion.

I ett läge där konjunkturen viker och hushållen konsumerar mindre minskar intäkterna från mervärdesbeskattningen. Det finns därför all anledning att iaktta försiktighet med att ställa ut löften om kraftigt sänkta momssatser på allting, och lite till, som vissa ägnar sig åt i den här kam-maren.

Fru talman! Det är också viktigt att ha klart för sig att fördelningen av konsumtionen på olika varugrupper har betydelse för hur stora intäkterna från mervärdesbeskattningen blir. Konsumtionen av dagligvaror, som mervärdesbeskattas med 12 %, är relativt konstant genom konjunktur-svängningarna medan efterfrågan på bilar och s.k. sällanköpsvaror, som mervärdesbeskattas med 25 %, varierar med konjunkturen. Intäkterna från mervärdesbeskattningen varierar därför kraftigare med förändringar i konjunkturen än vad de underliggande konsumtionsutgifterna gör. Även detta, fru talman, bör vi ha i beaktande när vi nu debatterar mervärdesbe-skattningen och dess nivåer.

Fru talman! Vi socialdemokrater är redo att förändra och förbättra mervärdesbeskattningen. För oss som vill ha en rättvis fördelning och en god välfärd för alla medborgare – inte bara för några – är det viktigt att se till att vi har en finansiering som håller i en alltmer internationaliserad ekonomi. Det är också viktigt att vi försöker komma till rätta med de gränsdragningsproblem mellan olika verksamheter och varor som det innebär att ha en differentierad skatteskala på mervärdesskattens område. Förhoppningsvis kommer den utredare som regeringen sommaren 2000 gav i uppdrag att belysa en del av de här frågorna att i mars nästa år kunna presentera en del alternativ till hur mervärdesbeskattningen i fram-tiden ska kunna utformas så att den klarar att möta kraven i och med de nya förutsättningarna.

Det är klart uttalat i direktiven för utredningen att förslagen från utre-darna ska möjliggöra att vi även i framtiden ska kunna ha höga ambition-er på välfärdens område.

Fru talman! Det är här som den stora politiska skiljelinjen går och förmodligen också kommer att gå – hur stort uttaget av pengar till den gemensamma sektorn ska vara. I dag gäller det mervärdesbeskattningen, i morgon en annan skatt, alla med främsta syfte att betala vår gemen-samma välfärd och trygghet.

Fru talman! Vi socialdemokrater känner ett ansvar för landet. Vi kän-ner ett helhetsansvar – och vi vill ta det ansvaret. Vi vill ta det genom att se till att vi finansierar våra gemensamma åtaganden med egna pengar – inte med lånade. Med egna pengar, till en viktig del finansierad med intäkter från mervärdesskatten, vill vi prioritera när det gäller att

- anställa fler vuxna i skolan
- satsa mer resurser på sjukvården och tandvården
- utbilda fler poliser

- införa maxtaxa i både barnomsorgen och äldreomsorgen
- förbättra a-kassan och arbetsskadeförsäkringen och föräldraförsäkringen
- höja studiebidragen
- betala av på statsskulden
- bekämpa klassklyftorna genom ökad rättvisa och trygghet
- sänka skatten främst inriktat på låg- och medelinkomsttagare genom en fortsatt kompensation för egenavgifterna.

Fru talman! Med det anförda yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 128 CATHARINA HAGEN (m) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag kommentera Lennart Axelssons synpunkter på alla de motioner som behandlas i det här betänkandet. Jag svarar för Moderaternas ståndpunkter. Jag kan inte belastas med alla de motioner som väckts av andra partier och enskilda motioner som vi inte stöder i våra reservationer. Dem som vi reserverar oss till förmån för är till fullo finansierade, Lennart Axelsson. Det är det ena.

Det andra är att Socialdemokraterna alltid talar om att höga ambitioner i välfärdspolitiken förutsätter ett högt skattetryck. Hur kan det komma sig, Lennart Axelsson, att många andra länder har mycket högre välfärd men samtidigt ett lägre skattetryck? Hur är det möjligt i så fall?

Anf. 129 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Catharina Hagen skriver i sin reservation 1 tillsammans med sina moderata kolleger i skatteutskottet att det bör utformas ett program för sänkta ambitioner när det gäller den generella välfärden. I den sänkta ambitionen bör ingå en sänkning av den normala nivån på mervärdesskatten ned till, som de säger, en vanlig europeisk nivå.

I förra årets debatt i samma ämne nämnde Catharina Hagen 15 % som en möjlig nivå. Det skulle innebära en minskning av intäkterna med ungefär 75 miljarder innevarande år. Vilken nivå på mervärdesskatten har Catharina Hagen tänkt sig? Inom vilka områden ska besparingarna göras? Är det de arbetslösa och sjuka som får klara sig på lägre ersättningar, eller är det de anställda inom sjukvård och skola som får betala det med dålig arbetsmiljö? Frågan borde vara enkel att besvara om ni tänker finansiera era förslag.

Sedan får jag be om ursäkt om jag lade ansvaret för de motioner som ni inte har reserverat er för på Catharina Hagens axlar. Jag nämnde bara att det var moderata motioner som var väckta.

Anf. 130 CATHARINA HAGEN (m) replik:

Fru talman! Vi vill arbeta för ett långsiktigt sänkt skattetryck, och däri inbegriper vi även momsen. De höga ambitionerna inom välfärden hänger inte automatiskt ihop med ett högt skattetryck. Det är oerhört viktigt att inte bara ha höga ambitioner och tankar kring detta, utan man måste också se till resultatet.

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Allmänna motioner om
mervärdesskatt*

När man ser sig omkring i världen är Sverige inte det land som på något sätt har den bästa och högsta välfärden. Vi har det högsta skatetrycket, men vi har långt ifrån den bästa välfärden.

En väldigt viktig siffra att ta fram är att av statens och kommunernas, den offentliga sektorns, alla intäkter går bara ca 30 % till vård, skola och omsorg. Om man behöver spara för att sänka skatterna kan man mycket väl göra det på andra områden än just i de verksamheter som behöver förbättras, även med Lennart Axelssons syn på hur man kan förbättra verksamheterna. 30 % går till skola, vård och omsorg. Spara på någonting annat, Lennart Axelsson, för att sänka skatterna!

Anf. 131 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag hoppas att vi kan återkomma till jämförande exempel när det gäller välfärden sett över hela världen. Det är kanske lite oschyst att ställa frågor när replikerna är slut.

Men jag vill ändå ta upp en sak där ni inte har reserverat er men där det finns ett särskilt yttrande. Det gäller en motion om att man inte ska få veta totalpriset på en vara i affären förrän man kommer till kassan. Jag tycker inte att det är ett konsumentvänligt förslag. Ni anser att andelen skatt av totalpriset ska tydliggöras.

Det vore trevligt att från moderat håll någon gång få höra att vi får något bra för de skatter som vi betalar, att ni inte alltid framställer det som om de vore en onödig belastning.

Skulle ni kunna tänka er att också tydliggöra i andra ändan, alltså visa de verkliga kostnaderna när vi får hjälp genom t.ex. den gemensamt finansierade sjukvården? En hjärtoperation kostar ca 100 000 kr. Eller skulle det svida alltför mycket i ett moderat skattesänkarhjärta?

Anf. 132 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till Lennart Axelsson apropå behovet av en sammanhållen politik.

När statsministern avgav regeringsförklaringen i september månad talades det om att regeringen ville uppmuntra sunda läsvanor. Man ville stimulera tillgången till kvalitetslitteratur, öka barnens läslust osv. Det är mycket vällovliga ambitioner från regeringen och statsministern.

Jag vill fråga om Lennart Axelsson inte ser några samband mellan ambitioner och materiella beslut, mellan mål och medel. Det talas i regeringsförklaringen om att biblioteken är viktiga, och det är lätt att instämma i. Men den egna bokhyllan är ju också oerhört viktig för läsupplevelser och för att stimulera sunda läsvanor. Boken konkurrerar ju i familjeekonomin med väldigt många andra saker.

Ser Lennart Axelsson något samband mellan de höga ambitionerna och de förslag som man sedan lägger fram på skatteområdet, t.ex. när det gäller bokmomsen? Är detta två olika världar, eller finns det några samband?

Anf. 133 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag känner nog helt klart ett samband. Förmågan att läsa och förstå det skrivna ordet är av avgörande betydelse för alla människor, men det är framför allt viktigt för våra barns och ungdomars möjligheter att hävda sig i livet. Det tror jag att alla ställer upp på.

Men vad jag frågar mig är: Är en sänkning av momsen på böcker verkligen något som i jämförelse med andra insatser bäst skulle bidra till att stimulera ett ökat läsande? Innebär en sänkning av priset på en bok från 250 till 210 kr att vi når nya grupper av bokläsare? Vilka garantier har vi för att en sänkning av momsen får ett direkt genomslag på bokpriserna?

Om vi hade haft obegränsade resurser till vårt förfogande kunde det vara rimligt att sänka momsen till 6 %. Det har framförts många bra argument för detta, och det kommer säkert att tillföras en hel del efter det att jag har varit uppe i talarstolen. Men jag tror ändå att ytterligare satsningar på biblioteken och deras samverkan med skolorna är det som bäst ger effekt om vi vill nå barn och ungdomar.

Sedan funderar jag lite på den undersökning från Finland som Sven Brus hänvisade till i sitt anförande. Finns det någon uppföljning på längre sikt om effekterna kvarstår? Nådde man nya grupper av människor, eller var det samma människor som tidigare läste böcker som köpte flera?

Anf. 134 SVEN BRUS (kd) replik:

Fru talman! Jag har inget faktaunderlag för att kunna svara på den senare frågan. Men det man konstaterade var att en sänkning av momsen med 10 procentenheter gav motsvarande utslag i försäljningsökning. Förhoppningsvis ledde det till att fler upptäckte boken och fick del av dess värde.

Jag vill också fråga Lennart Axelsson om han har samma ödmjuka förhållningssätt till EU:s regelverk som Per Rosengren tidigare här i dag gav uttryck för. Ser Lennart Axelsson några situationer där det finns skäl för den svenska regeringen att gå in och aktivt agera för att rätta till förhållanden som vi upplever som felaktiga, t.ex. när det gäller momsen på körkortsutbildning?

Körkort är en oerhört väsentlig del i ungdomars personliga utrustning när de ska komma in på arbetsmarknaden. Det är förödande om stora grupper inte anser sig att ha råd att ta körkort och på det sättet hamnar i en sämre situation, inte minst i arbetslivet. Finns det några exempel på en situation där man inte behöver vara så ödmjuk inför EU:s regelverk utan där man aktivt kan arbeta för att förändra det?

Anf. 135 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag håller i de flesta hänseenden med Per Rosengren i de här frågorna. Samtidigt kan jag hålla med om att kostnaderna för körkort ligger på en väldigt hög nivå. Jag har själv två döttrar som befinner sig i tidiga 20-årsåldern och som nyligen har tagit körkort. Visst märktes det i plånboken. Jag tror att kostnaden låg på drygt 10 000 kr för ett normal-körkort, om man kan uttrycka det så.

Men med de regler som vi har i dag kan jag inte se någon möjlighet att förändra momsdelen, utan då får man fundera på om det är möjligt att ordna körkortsutbildning inom skolväsendet. Det är inget som vi i varje fall i skatteutskottet har diskuterat.

Körskolorna är gynnade på ett annat sätt, vilket också nämns i betänkandet. Körskolorna hör till de få företag som i dag har möjlighet att dra av kostnaden både för inköp och för leasing av sina körskolebilar. Det är

naturligtvis ett medvetet val som vi har gjort för att man ska kunna hålla nere kostnaden.

Anf. 136 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag finner det tämligen patetiskt och helt malplacerat när Lennart Axelsson målar upp förslagen i det här betänkandets reservationer som ett hot mot budgetbalansen och den svenska välfärden. T.o.m. moderaternas reservationer har till sin substans en utomordentligt begränsad påverkan på den samlade budgetbalansen. Det blir särskilt orättfärdigt när Lennart Axelsson klumpar ihop de borgerliga partierna, inkluderande också Centerpartiet.

Kan Lennart Axelsson se någon reservation med centerpartistisk medverkan som kan anses äventyra statens budgetbalans, och i så fall vilken?

Anf. 137 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har uppfattat att den borgerliga sidans ambitioner när det gäller att skapa gemensamma förslag till budget även inbegriper Centerpartiet. I så måtto är det riktigt att man kan göra dessa svepande formuleringar.

Sedan kan jag inte i dagens debatt peka på ett betänkande som skulle kunna stjälpas Sveriges ekonomi utifrån en reservation som Rolf Kenneryd har avgett.

Anf. 138 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Ännu en gång ägnar sig Lennart Axelsson åt att använda socialdemokratiska förstamajtalsmallar för debatter i den här kammaren som gäller specifika ämnesområden. Jag tycker att det vore hederligt om Lennart Axelsson ägnade sig åt att debattera det som faktiskt ska debatteras här, nämligen det betänkande som föreligger.

Eftersom det här också bekräftar att det inte finns någon substans i beskyllningarna om att Centerpartiet medverkar till att skapa oreda i statens affärer, skulle jag uppskatta om en ursäkt kommer i den återstående repliken.

Anf. 139 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan mycket väl ge en ursäkt om det uppfattades som ett påhopp. Jag får väl läsa vad jag tidigare sagt för att förstå om det var så.

Jag tycker samtidigt att det är en poäng i att se till helheten på skatteområdet och inte enbart titta på en liten del som vi diskuterar i betänkandet i dag. Vi måste i varje fall från vår sida kunna se till intäkterna från alla olika håll och till vilka följder som försämringar får för helheten. Jag tycker att vi måste ha rätt att göra det.

Anf. 140 CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m):

Fru talman! Svenska barn rör sig alldeles för lite, alltför av svenskar-
na blir fetare och ohälsotalen ökar. Effekterna av det här känner vi alla till. Kostnaderna för samhället ökar, och enskilda människor blir lidande.

Det är nog inte för inte som vår socialminister Engqvist nu rekommenderar alla att promenera minst 30 minuter per dag. Folkhälsoinstitutet har för detta år valt temat "Sätt Sverige i rörelse!"

Fru talman! Sveriges idrottsrörelse är en av de viktiga grunderna för att alltför många ska komma i rörelse och på sikt må väl. Idrottsrörelsen står även för en social fostran och bidrar till att barn och ungdomar får ökad social kompetens. Det är något som ger direkt positiva effekter i och för samhället. Idrotten har en förmåga att ur bredden skapa även elit, så att vi alla kan få känna oss som goda svenskar när vi hejar i landskampssammanhang.

En förutsättning för att idrottsrörelsen med alltmer behov av ideellt engagemang och ideella insatser ska kunna förverkliga det här är att intäkter och kostnader går ihop. Kreativiteten när det gäller att få in pengar är rätt stor, men desto större problem har man med att få kostnaderna att minska.

I dag drivs eller ägs 47 % av alla idrottsanläggningar av en ideell idrottsförening. Trenden ute i kommunen är snarare att fler ska driva anläggningarna ideellt än färre. Då kan det vara ett bra initiativ att låta det egna engagemanget och den egna glöden komma fram på rätt plats, och därför är det säkert bra att föreningslivet i allt större utsträckning tar över anläggningarna.

Dock uppstår då ett läge där kostnaderna för föreningen ökar på ett sätt som de inte skulle ha gjort om kommunen hade ägt eller drivit anläggningen. Detta beror på momsen.

Fru talman! I min motion Sk726 tar jag upp det problemet att anläggningar drivna av ideella idrottsföreningar inte kan förvaltas på villkor jämlika med dem som gäller för kommunalt drivna. Kommunen får vid inköp och olika arbetsinsatser, t.ex. när man bygger eller reparerar, en kompensation för de momskostnader som uppstår. Det får inte en idrottsförening.

För en förening med en mindre anläggning med kanske några fotbollsplaner, några löparspår och omklädningsrum att ta hand om kan det röra sig om kostnader på upp till 100 000 kr enbart för momsen. Det är pengar som skulle ha kunnat användas för att få fler aktiva inom idrotten och som kunde ha investerats i bättre anläggningar till gagn för samhällsnyttan.

Nu hänvisar majoriteten till en översyn av reglerna och skattskyldigheten i mervärdesskattelagen som enligt planerna ska vara klar den 1 juni i år. Det kan väl i och för sig vara bra. Men, fru talman, jag anser att om riksdag och regering menar allvar med att ohälsa och människor som icke är i rörelse utgör problem, måste något aktivt ändå göras. Om riksdag och regering menar allvar med att idrotten har betydelse, borde viljan att underlätta vara mer betydlig. Jag beklagar därför att majoriteten valt att hänvisa min motion till en översyn utan att i betänkandetexten ens andas något positivt om att det vore rimligt med jämlika villkor.

Ska jag tolka detta så att det parti som anser sig vara det stora folkrörelsepartiet inte tar denna fråga på fullt allvar? Varför skatta bort det mervärde som idrottsrörelsen skapar?

Avslutningsvis, fru talman, vill jag säga att jag för tids vinnande senare i kammaren inte tänker yrka bifall till den moderata reservationen 13 i just detta ärende.

Anf. 141 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Det är ingen tillfällighet att många kulturpolitiker har anmält sig till dagens debatt. Bokmomsen är framför allt en kulturpolitisk fråga.

Sverige är ett bokälskande folk. Det läses mycket böcker i Sverige, men många undersökningar visar tyvärr entydigt att läsandet minskar i samtliga åldrar – bland barn, bland ungdomar och bland vuxna. Antalet böcker som läses minskar, lästiden minskar osv., vilket är mycket olyckligt.

Frågan är då om priset har någon betydelse för efterfrågan på en vara. Vi i Vänsterpartiet tror att så är fallet. Något som skapar problem och som gör att skatteutskottet inte kan komma överens om ett förslag till skattesänkning är att det socialdemokratiska partiet inte är positivt till en sänkning av bokmomsen, något som jag uppfattar att alla andra partier är. Det finns olika infallsvinklar på detta, och vi har gjort ett försök att problematisera detta lite grann.

Vi konstaterar, som det heter i vår reservation nr 5, som jag yrkar bifall till, att vitsen med att sänka bokmomsen rimligtvis måste vara att det kommer bokläsarna till godo i form av sänkta bokpriser.

Det har i ett tidigare meningsutbyte hänvisats till Finland. Det har där gjorts en uppföljning av vilken det framgår att man har sänkt bokmomsen i två steg. Efter den första sänkningen med 10 procentenheter skedde en kraftig prissänkning på böcker. Efter den andra sänkningen, som jag tror skedde 1998, hände i princip ingenting med bokpriset.

Det finns en viss tendens att bokpriset kommer i kapp med konsumentprisindex i övrigt, och vi vill inte att en sådan utveckling ska inträffa. Om bokmomsen ska sänkas vill vi först och främst veta hur stor effekten blir räknat i skattepengar. Det kom under förra året en rad utredningar och rapporter om detta dels från Förläggareföreningen, dels från Statens kulturråd och dels från Kulturdepartementet.

Det minsta som man kunde begära av dessa experter är att de kommer fram till någorlunda likartade siffror över hur mycket det handlar om i förlorade skatteintäkter. Här varierar uppgifterna från 350 miljoner och upp till drygt 1 miljard. Vi tycker att det är en alltför stor differens mellan dessa extremer. Vi vill därför att en utredning verkligen ska komma fram till hur stort skattebortfallet blir, så att man vid avvägningen mot andra skattesänkningar som också diskuteras här i kammaren kan veta vilket beslut man faktiskt tar.

Därför tycker vi att det är lite oansvarigt att, som några reservanter från Folkpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet gör, föreslå en ganska snabb sänkning av momsens på böcker. Den ska genomföras den 1 januari 2002. Jag tror inte att de vet mer än vi om hur många miljoner det handlar om i skattebortfall.

TEMO har gjort en undersökning – jag tror att det var på Svenska Förläggareföreningens initiativ – där det finns en hel del intressanta siffror. Det brukar ju sägas att om man sänker bokmomsen är det bara de som redan läser böcker som kommer att läsa mer. Jag ser det inte som ett stort problem att de som läser många böcker läser fler böcker, men vi har ju också ett intresse av att se till att andra människor får tillgång till böcker. Om man sänker bokmomsen från 25 % till 6 % innebär det en prissänkning på 15 %. En bok som kostar 300 kr kommer då i stället att

kosta någonstans runt 255 kr, och det är ju mycket pengar det också. Men se på pocketförsäljningen! Nere på Centralen köar folk för att köpa pocketböcker. Det här skulle innebära att en pocketbok som i dag kostar 60 kr kommer att kosta 51 kr. Jag tror att detta åtminstone inte kommer att försvåra för ytterligare intressenter att köpa böcker.

Men vi delar den uppfattning som Författarförbundet fört fram: Det här måste kombineras med andra åtgärder som säkerställer att sänkta bokpriser och förbättrande av den bokläsande allmänhetens tillgång till ett brett utbud av böcker inom skön-, fack- och barn- och ungdomslitteratur i svenskt original eller i översättning inte bara blir ett slag i luften. Det måste till andra åtgärder! Vi tror inte på att med sänkt bokmoms kommer alla att köpa jättemycket böcker och ha välfyllda bokhyllor. Detta är *en* del. Vår utredning ska värdera hur stor del i att få ett ökat läsande i alla åldersgrupper ett sänkt bokpris kan ha. Då måste vi först ha någon typ av garanti för att bokpriserna faktiskt faller. Det finns en avsiktsförklaring från Svenska Förläggareföreningen och Svenska Bokhandlareföreningen, och vi hoppas att den kan formaliseras och bli mer bindande.

Vi ser det också som glädjande att de liksom vi gör i vår reservation, och som John Erik Forslund gör i Kulturdepartementets utredning, tar upp detta med ett bokprisindex, så att man kan följa med och se vad som händer.

Vi är alltså inte intresserade av att öka marginalerna för förläggare och bokhandlare. Vi vill se att detta faktiskt leder till sänkta bokpriser.

Tror då Förläggareföreningen på sin egen rapport? Man har en teknisk diskussion om priselasticiteten på böcker, som är -1 . Sänker man bokpriset med 15 % innebär det att försäljningen ökar med 15 %.

Då är min enkla fråga: Om det är på det sättet, varför sänker då inte bokhandlarna priset? Man gör det vid vissa tillfällen, t.ex. vid bokrean, och då ser vi också att omsättningen ökar ganska markant. Man kör också drivar där man låtsas ta bort bokmomsen och sänker priset i motsvarande mån. Det har man gjort på försök med ungdomslitteratur här i Stockholmstrakten och fått kraftigt ökad försäljning. Jag skulle vilja se vad detta har inneburit för de vinstmarginaler som bokhandlarna har.

Det är alltid lätt för dem som inte tar några risker att kräva att staten ska sänka bokmomsen, och så kommer det att gynna några andra. Men förläggare och bokhandlare tar ju ingen som helst risk. Om nu den här priselasticiteten ökar ännu mer ökar förläggarnas vinstmarginal; det håller de med om. Då utgår jag ifrån att de kommer att sänka sina förlagspriser, dvs. att de inte utnyttjar möjligheten att öka sina egna marginaler, utan att vi faktiskt kan se till att få ett billigare läsande för många människor.

I den TEMO-undersökning jag nämnde visar sig det intressanta att hela 80 % av dem som svarar säger sig vara för sänkt bokmoms. Det är också så att de som har de lägsta inkomsterna är mer positiva än de som har de högsta. Jag reagerade lite grann på det, men jag misstänker att det beror på att många av de svarande är studenter, som ju inte tillhör de välavlönades skara. Det finns också ett nätverk bland studenter som kräver sänkt bokmoms.

På frågan om man skulle köpa mer böcker om bokmomsen var lägre, underförstått om priserna var lägre, svarar 61 % av samtliga att man skulle göra det. Det tycker jag också är en bra siffra.

Jag kunde också säga att de flesta tycker att Socialdemokraterna har fel politik i den här frågan, men det behöver jag kanske inte göra.

Det finns alltså många missuppfattningar och myter i detta, och även ett visst förakt för läsandet när man säger att de som läser mycket bara kommer att läsa mer och de som inte läser inte kommer att läsa någonting. Så är det kanske. Men kombinera då sänkt bokmoms med andra vettiga åtgärder!

Jag tycker att skatteutskottet behandlar den här frågan lite lättvindigt. Till att börja med förstår jag inte alls resonemanget att om man sänker skatten just på kulturområdet ska kulturområdet i övrigt finansiera det. När diskuterar vi så i övrigt? Om vi bedömer att det finns ett utrymme för sänkta skatter påverkar det inte några utgiftstak. Då kan vi faktiskt, med det ekonomiska läge vi har, värdera vilken typ av skatt vi ska sänka, och då tycker vi att det är rimligt att bokmomsen finns med på den rangordningslistan, så att säga, och vägs mot andra åtgärder.

Sedan gör det inte saken bättre att skatteutskottet säger att det här är svåra avvägningsfrågor. Då kan man tycka att skatteutskottet åtminstone lite mer skulle försöka värdera och sätta kvalitetsstämplar på olika saker. Jag vill gärna att ni socialdemokrater svarar på varför ni tycker att just boken ska beskattas med den högsta momsen, 25 %. I andra sammanhang säger ni, och skriver regeringen i sina förklaringar, att ni vill öka läsandet osv. Vi står bakom det, men vi tror faktiskt inte att höga bokpriser underlättar för vanliga människor att köpa och läsa mer böcker.

Vår reservation skulle faktiskt kunna vara den reservation som vi kan samla kring, som är mest genomtänkt och mest ansvarstagande. Vi vill veta hur mycket pengar det handlar om. Vi vill se andra åtgärder. Vi vill ha klara besked från bokhandlarbranschen och andra om att detta verkligen leder till sänkta priser. Då tror jag att vi skulle kunna få en majoritet för det här förslaget i den här kammaren.

Jag vill återigen yrka bifall till reservation 5.

Anf. 142 BIRGITTA SELLÉN (c):

Fru talman! I dag blir det många upprepningar vad gäller detta med bokmomsen. Det kanske är väldigt bra. Det är ju droppen som ska urholka stenen. Vi tror nog att detta kommer att ge resultat på sikt.

Som vi hört tidigare under debatten i dag har Sverige tillsammans med Danmark den högsta bokmomsen i Europa, t.o.m. i världen. Momsen har bidragit till att priserna på böcker har blivit så höga att många människor upplever bokinköp som en lyx som man inte har råd att unna sig särskilt ofta. En grupp som drabbas särskilt hårt av de höga bokpriserna är studenterna. För dem är studielitteraturen en väldigt stor utgiftspost. En sänkning av bokmomsen skulle betyda mycket för studenterna och deras dåliga ekonomi.

Finland har många pratat om, och jag tänkte också nämna några ord om det landet. I Finland hade man 1994 nästan lika hög moms som vi, nämligen 22 %. Sedan har man sänkt den i två olika etapper, och nu ligger den på 8 %. Anledningen till att man sänkte momsen var en kulturpolitisk debatt där argumenten var så starka att den finska regeringen

gav efter för en momssänkning. De viktiga argumenten var vikten av att öka bokkonsumtionen och läsningen, vikten av billigare läromedel samt det lilla språkområdets speciella svårigheter. Alla dessa argument tycker jag är gångbara även här i Sverige.

Centerpartiet anser att det krävs olika åtgärder för att öka läsandet. Bl.a. anser vi att en kampanj i samarbete med landets kommuner, skolor och bibliotek bör göras. Genom det skrivna ordet kan tankar, känslor, erfarenheter och idéer spridas. Ordet ger oss kunskap och sätter i gång fantasin. Språket bevaras och utvecklas, vilket är väldigt viktigt med tanke på att svenskan är ett så litet språk. För att vi ska klara detta är det viktigt att medborgarna anser sig ha råd att köpa böcker. De ska också ha råd att göra det hela året och inte bara när det är bokrea.

En sänkt bokmoms gynnar läsandet i alla åldrar genom att böckerna blir billigare. Centerpartiet har i sin budget för 2002 planerat in en sänkning av bokmomsen till 6 %. Vi har då räknat på ett bortfall på mellan 600 och 700 miljoner. Det ligger någonstans mellan alla de siffror som Peter Pedersen tog upp.

I dag kan man också köpa böcker via Internet. Man kan köpa samma böcker som i bokhandeln, och det utan att behöva betala moms. Det ser vi som en konkurrens mot alla bokhandlare som inte är rättvis. En sänkt bokmoms innebär med all säkerhet att konsumenten gärna går till bokhandeln för att köpa sina böcker, eftersom man där kan bläddra och titta i dem.

Studenterna blir nog ändå de största vinnarna den dag vi sänker bokmomsen. Nu blir litteraturen så dyr för dem att många väljer att kopiera böckerna. Det är knappast stimulerande för dem att ha böcker i form av lösblad.

Vi hoppas och tror att det inom en snar framtid kommer att verkställas en bokmomssänkning i Sverige.

För övrigt anser vi i Centerpartiet att vi också bör se över hur mervärdesskatten tillämpas på olika kulturverksamheter.

En stor del av kulturarrangemangen är belagd med en kulturmoms på 6 %. Men det finns områden som är belagda med en betydligt högre moms. Det har också debatterats här tidigare i eftermiddag. Som exempel kan nämnas sällskapsdans, som har en momssats på 25 %.

Sällskapsdans är ett folknöje i hela landet och har varit så under många generationer. Det borde väl kunna ses som kultur om något, anser jag. Det kanske märkligaste med det exemplet är att om man inte dansar till musiken utan står och lyssnar räknas det som en konsert, och då är momsen 6 %.

Det är orimliga momssatser inom kulturområdet, och därför har vi sagt att vi vill se över kulturmomsen för att få den rättvisare.

Jag yrkar precis som Rolf Kenneryd bifall till reservation 3.

Just med tanke på sällskapsdansen och den diskussion som tidigare förts i kammaren kan jag notera att vi naturligtvis har olika tolkningar av vad som är nöje och vad som är kultur. Får vi en vidgad genomlysning av kulturmomsen tror jag att vi också kan finna en lösning på den frågan.

Anf. 143 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Det är intressant att få delta i en skattedebatt. Det blir ju en kombination av skatte- och kulturdebatt, och det unnar vi från kulturutskottet gärna skatteutskottets ledamöter att vara med om.

Denna fråga intresserar uppenbarligen de flesta. Av det jag läser i reservationerna ser jag att det finns en tydlig majoritet i kammaren som anser att den utformning av momsen på böcker som finns nu är fel. Men man är inte lika tydligt på det klara med sina ställningstaganden utan begär på vissa håll utredning. Därmed verkar det tyvärr som om vi kommer att gå härifrån i dag utan ett beslut att sänka bokmomsen.

Bildning är ett ord som börjar få renässans igen. Det är angeläget att verksamhet som ökar bildningsnivån i Sverige stimuleras. Jag har tagit fram statsministerns ord från regeringsförklaringen 1998: "Särskilda satsningar kommer att göras för litteraturen, läsandet och det svenska språket." Det väckte givetvis förhoppningen om att det snart skulle att hända något stort, åtminstone inom mandatperioden. Nu har mer än halva perioden gått, och något konkret på bokmomsområdet har inte skett.

Vi har fått ett antal tveksamma uttalanden från kulturministern och statsministern, i dag också från Lennart Axelsson, som går ut på att de inte är säkra på att det skulle innebära att fler läser och att författarna får det bättre. Man tror uppenbarligen inte heller på branschens klara uttalanden om att bokmomssänkningen skulle få genomslag hos konsumenterna. De här uttalandena från ministrarna och Lennart Axelsson verkar på mig bara vara klena motiveringar till att man faktiskt inte vill sänka momsen, men väl dölja vad man inte vill.

När i all sin dar är man fullständigt säker på en åtgärd och vilka konsekvenser den får? Jag tycker att man måste våga ibland om man har en vision. Och visionen för Folkpartiet är att vi vill sätta konkreta förslag bakom våra intentioner att öka läsandet, inte bara bland dem som redan läser, utan framför allt för att få nya läsargrupper, som Pedersen tog upp. Vi vill stimulera barnens läsande ytterligare och dessutom förbilliga för vuxenstuderande genom att deras kurslitteratur blir billigare. Det är inget oväsentligt resultat av en bokmomssänkning.

En sänkning av bokmomsen får inte gå ut över andra åtgärder som vi naturligtvis också ska vidta för att öka intresset för läsandet och det svenska språket.

Ord och även siffror är mycket betydelsefulla i kommunikationen mellan människor. Siffror har också den fördelen att de faktiskt är långt mer internationella än ord. Vi kan lätt läsa en tabell när vi är i andra länder, men har svårare med ord. Det finns tabeller vi är stolta över, men också tabeller som vi definitivt inte är nationellt stolta över. Ditt hör den tabell som har nämnts när det gäller momssatserna på det tryckta ordet inom EU, där Sverige ligger i botten, eller toppen, som kanske andra säger, beroende på hur man ser det. Det är två länder som har 25 %, Danmark och Sverige. Sedan kommer ingenting, sedan kommer ingenting och sedan kommer ett land med 10 %. Resten av länderna har bara entalsiffror framför sina procenttecken. England och Irland samt icke-EU-landet Norge har dessutom 0 %.

Vi kan också se att det tryckta ordet har olika momssatser i Sverige genom att dagstidningarna har 6 %. Det tycker vi är en bra momssats. Folkpartiet har därför tagit ställning för en bokmoms på 6 % redan nu. Vi

har i vår ekonomiska motion från i höstas också finansierat den moms-sänkningen med ca 700 miljoner kronor. Det är en siffra som vi har fått via riksdagens utredningstjänst, så jag tror att den är rätt rimlig i sammanhanget.

För en månad sedan började bokrea i hela Sverige. Det är bokrea-starten som får människor att stiga upp i ottan, ja, rentav vid midnatt och köa sig igenom överfulla boklådor. Viljan att köpa böcker är stor, men böcker är vanligtvis dyra. Och när det är rea är det bäst att passa på och fynda. Vi vill alltså att böcker blir billigare året runt. Vi vill slåss för en god bildning och för billigare böcker.

Därmed, fru talman, yrkar jag också bifall till reservation 4.

Anf. 144 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Barn mellan tre och åtta år umgås med medier 2 timmar och 42 minuter per dag. Barn mellan tre och åtta år minskar kontinuerligt sitt läsande. År 1984 läste de 48 minuter per dag, och 1999 var det 23 minuter. Läsfrämjande insatser till trots är den negativa trenden inte bruten. Det är dags att göra något!

Barn gör som deras föräldrar gör, inte som de säger. Om de ser sina föräldrar läsa böcker kommer de också att göra det i framtiden.

Genom sina skattesatser visar samhället vad man anser sig vilja prioritera. Högsta momssatsen på böcker ger ett intryck av att samhället tycker att boken är en exklusiv vara som måste hårdbeskattas.

Snedvriden konkurrens talas det om. Ja, fru talman, böcker kan i dag köpas enkelt via Internet, som flera har sagt i talarstolen. Där går det utmärkt att köpa helt momsbefriade böcker. Dessutom ökar försäljningen av böcker via Internet från länder både inom och utom EU. Även om EU kommer överens om regler finns det länder utanför. Kontrollen av moms-reglerna är i princip obefintliga.

Det här medför självklart en snedvriden och en osund konkurrens. Bokhandeln har inte någon möjlighet att konkurrera med Internethandeln, men kan åtminstone ges bättre spelregler.

Den stora prisskillnaden mellan pocketböcker och inbundna böcker medför också en begränsning av mångfalden i läsandet. Det säljs mycket pocketböcker, men det är en mycket liten andel av de böcker som ges ut inbundna som sedan ges ut i pocket. Vill man läsa en bok av Selma Lagerlöf går det att göra det i pocketupplaga numera. Men vill man läsa om Mary Wollstonecraft, feminismens moder, får man snällt betala över tre hundralappar.

Samtidigt är pocketupplagorna av sämre kvalitet, inte tillgängliga när den enskilda boken är som mest aktuell och ger författaren lägre royalty. Av dessa skäl är inte pocketböckernas relativt låga pris ett argument mot att sänka bokmomsen.

Det finns också starka skäl för att landets studerandeorganisationer kräver sänkt bokmoms. Bokinköpen tar i dag en stor del av studiemedlen i anspråk.

Det finns utrymme för skattesänkningar i höst. Vi hävdar att volym-måttet på tillväxt i sig inte säger något om kvaliteten och innehållet i detsamma. Genom att införa en grön skatteväxling vill vi styra ekonomin så att den blir ekologiskt hållbar.

Det finns många angelägna åtgärder inom kulturområdet som kräver resurser och som ger kulturell tillväxt. Men när det gäller vilka skattesänkningar som ger bäst effekt på lång sikt för kultur, ekonomi och en bra samhällsutveckling är en sänkning av momsen på boken den effektivaste.

Matz Hammarström har tidigare yrkat bifall till reservation 4. Det yrkandet lyder som så, att riksdagen ger regeringen till känna att dagens bokmoms inte är konkurrensneutral och att regeringen ska överväga om den behöver sänkas.

I vår gemensamma reservation med Folkpartiet och Kristdemokraterna, reservationen 4, finns en tidsbestämning när momsen ska sänkas. Det får ses som en viljeyttring. Frågan har hög dignitet för oss i höstens budgetförhandlingar.

En tidsbestämning förutsätter att den lilla detaljen ekonomisk finansiering dock är löst. För att klara det krävs en politisk majoritet. Den majoriteten har helt uppenbart inte gått att nå inom befintligt budgetsamarbete – än. Någon enhetlig linje går inte att finna mellan de borgerliga partierna. Moderaterna vill utreda hela kultursektorn vad avser momsen. Bra! Vi kan väl börja med att träffas över utskottsgränserna, skatteutskott och kulturutskott, för att ”kunskapa” lite tillsammans, men vi kan inte lägga in bokmomsen i en gigantisk momssänkarutredning. Det skulle bara innebära en fördröjning av ett införande. Därför kan vi inte stödja den reservationen.

Även Vänstern vill ha en utredning, men bara vad avser bokmomsen. Vi menar att frågan är färdigutredd, både av kulturet och av branschen. Inga mer utredningar! Men Vänstern säger att det finns starka skäl att sänka momsen på böcker till 6 %. Både Centern och Moderaterna säger att man borde pröva tanken att bestämma mervärdesskatt på böcker till samma nivå som gäller för övriga lågbeskattade kulturvaror och kulturarrangemang.

Vänstern vill ha en egen utredning. Moderaterna och Centern vill ha en annan egen utredning. Där står vi i dag. Låt mig då påminna om 1995 års kulturutredning. Då sade samtliga sju partier att om vi var tvungna, tack vare EU – det var där vi stod då – att införa en kultur moms skulle den vara den lägsta, 6 %, och inkludera boken. Det var 1995.

Inget mer utredande! Låt oss i stället gå till genomförande.

Anf. 145 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Det är många som i dag har anfört snedvridning av konkurrensen. Jag kan hålla med i den bemärkelsen att ska det vara 25 % i påslag för att köpa en bok men bara 6 % för att gå på bio eller se idrott är det fråga om snedvridning av konkurrensen.

Jag får intrycket att ni hävdar att om jag skulle starta ett Internetföretag, och jag skulle sälja böcker för 100 miljoner, sker ingen momsbehandling. Så är det inte. I så fall försöker man att lura systemet på ett brottsligt sätt. Däremot kan det stämma att om jag köper böcker av en Internetbokhandel som är placerad i ett annat land med en lägre moms sats får man den lägre moms satsen.

Vi måste klara ut detta: Det är inte så att det går att köpa böcker i Internetbokhandlar i Sverige och därmed slippa betala moms. Jag skulle gärna vilja få klarhet i den frågan.

Anf. 146 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! I repliken kan jag väl upprepa precis det jag sade eftersom Peter Pedersen inte hörde.

Jag sade att böcker i dag kan köpas enkelt via Internet. Det var väl inget komplicerat med det? Där går det utmärkt att köpa helt momsbefriade böcker. Det är vi helt överens om, eller hur? Dessutom ökar försäljningen av böcker via Internet från länder både inom och utom EU. Det är vi också helt överens om.

Tidigare i debatten tog Per Rosengren upp att man inom EU håller på att försöka komma åt Internetförsäljning inte bara när det gäller böcker utan även sådant som går att ladda ned.

Men det finns länder utanför EU också. Kontrollen av momsregler är här i princip obefintlig. Det kan vi väl också vara helt överens om.

Anf. 147 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Då finner jag att vi är överens om att om vi startar ett bokhandelsföretag på Internet i Sverige är vi faktiskt skyldiga att hantera momsfrågan. Då är vi överens om att vi kan lägga den saken åt sidan när det gäller konkurrenssynpunkten inom landet.

Sedan kvarstår det problem som Ewa Larsson och andra har tagit upp, nämligen köp utifrån. Det är helt riktigt. Det är många som kräver att momsen bör sänkas.

Vi har inte satt någon stor ära i att ha en egen reservation. Vi tycker att det är viktigt att veta att vi använder skattepengarna till någonting. Det är intressant att veta om bortfallet på grund av sänkt bokmoms, från 25 % till 6 %, blir 500 miljoner eller 1,1 miljarder. Då går det inte att säga att man tror mest på Statens kulturråd eller riksdagens utredningstjänst. De olika intressenterna borde kunna sätta sig ned tillsammans och ta fram ett underlag som visar hur stort bortfallet faktiskt blir. Det är det minsta man kan begära.

Jag har väskan full av rapporter och utredningar. Alla kommer de fram till olika resultat. Detta är en av de orsaker som gör att det är svårt att komma fram till något. Som ansvarsfulla politiker behöver vi veta vidden och konsekvenserna av de beslut vi fattar – även när det gäller skattepolitik. Har vi väntat så här länge, kan vi gärna vänta lite till för att få detta helt klarlagt, så att vi i fortsättningen slipper höra argumentet att vi inte vet vad detta kommer att innebära i skattebortfall.

Anf. 148 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag delar inte Peter Pedersens analys av varför det är svårt att komma fram. Jag tror inte att det beror på att det finns olika utredningar som visar på olika siffror. Jag tror att det är svårt att få fram exakta siffror innan det har genomförts en sänkning av bokmomsen.

Jag tror helt enkelt att det är svårt att komma fram på grund av att betydande kulturansvariga inom socialdemokratien, bl.a. kulturministern, inte vill sänka bokmomsen. Nu var det sju partier, inklusive Socialdemokraterna, som var helt överens 1995 om att om EU skulle tvinga oss att införa en kultur moms skulle den vara 6 %, den lägsta i Sverige, och inkludera boken.

Vänstern har ett alldeles eget utredningsförslag med alldeles egna utredningsdirektiv. Här finns det inte så stor vilja att göra någonting till-

sammans. Det går att ha förstahandsalternativ och andrahandsalternativ. Vi tycker inte som Vänstern att bara för att vi har fått vänta länge ska vi vänta lite till. Vi säger att tiden är mogen nu. Det finns alldeles tillräckligt med utredande. Det är bara viljan som saknas.

Anf. 149 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag kommer i detta anförande att beröra det som framhålls i den moderata kulturkommittémotionen Sk603, som handlar om utredning av just kultur moms.

Med hjälp av olika momssatser inom kulturen kan man med fog hävda att staten styr vilka kulturaktiviteter medborgarna ska ägna sig åt. Detta ankommer inte på staten. Val av kulturdeltagande måste vara vars och ens beslut utan att staten på något sätt påverkar valet. I motionen konstateras att momspåslaget inom kultursektorn för närvarande är högst varierande, och det finns vidare ingen beräkning på hur mycket staten får in på beskattning av kulturen.

Fru talman! Det finns numera en faktor som måste beaktas, nämligen utbudet via Internet. Det gäller både köp och direktutnyttjande. Här kommer vi in på konkurrensneutralitet mellan olika distributionsformer. Här råder för närvarande stor osäkerhet vad gäller omfattning och regler.

Våra studenter betalar full moms för läroböcker. Publiken som besöker en danstillställning och dansar till musiken betalar full moms. Men om samma publik lyssnar till samma musik blir momsen lägre. Det finns naturligtvis många fler liknande gränsdragningsproblem. Det är bl.a. därför som vi i motionen kräver en utredning.

En noggrann utredning kan naturligtvis överväga olika frågeställningar och lämna förslag där nuvarande gränsdragningsfrågor så långt möjligt elimineras. I övrigt instämmer jag i Catharina Hagens anförande och yrkande.

Fru talman! I reservation 3 krävs en utredning för att belysa och komma med förslag som ändrar nuvarande olyckliga utformning av momsbeskattningen inom kultursektorn.

I reservation 4 av kd, fp och mp och i reservation 5 av Vänstern vill man också förändra momsen inom kultursektorn, men då utan det underlag som en noggrann utredning kan redovisa. Men syftet är i stort detsamma som det som framförs i reservation 3.

Fru talman! När vi kommer till avgörande av detta betänkande kommer det under punkt 2 att vara så att reservationerna 4 och 5 behandlas först. Sedan blir det fråga om att ta ställning till utskottsmajoritetens förslag och reservation 3. Om reservation 3 får majoritet kan en utredning om sänkt moms inom kultursektorn komma till stånd. Detta är möjligt om kd, fp och mp stöder reservation 3 om en utredning för sänkt moms på kulturen.

Jag hoppas att mina utskottskamrater från kulturutskottet som har hållit anföranden kommer att agera för en utredning om sänkt kultur moms. Jag utgår från att Ewa Larsson, som talade så varmt nyss, kommer att satsa på att stödja reservation 3 för att få till stånd en utredning som möjliggör en sänkning av kultur momsen.

Fru talman! Om reservation 3 inte vinner majoritet och det därmed inte kommer till stånd en utredning om sänkt kultur moms är det inte regeringens eller Socialdemokraternas fel, utan felet är de partiers som

inte stöder reservation 3. Det är inte Socialdemokraternas fel att denna fråga begravs i Regeringskansliet och att våra studenter även fortsättningsvis måste betala full moms på läromedel. Det är inte utskottsmajoritetens fel om de som dansar får betala full moms för detta. Felet är i så fall att reservation 3 inte får bifall.

Prot. 2000/01:83

21 mars

*Allmänna motioner om
mervärdesskatt*

Anf. 150 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag tycker att det är lite väl magstarkt av Moderaterna, som föreslår en gigantisk mastodontutredning av hela kultursektorn, att anklaga de partier som vill ha sänkt bokmoms nu för att vara de som förhindrar det. Är inte det att vända kappan efter vinden, därför att ni moderater inte vill ta ställning till bokmomsen just nu, att baka in den i en stor jätteutredning?

Redan 1995 sade Moderaterna att man ville ha en sänkt bokmoms och att den skulle vara 6 %. Men sedan 1995 har det inte hänt så mycket mer. Jag tycker att det är bra att Moderaterna nu säger att man vill utreda hela momssektorn. Låt oss samarbeta inom skatteutskottet och kulturutskottet i den frågan! Men att avföra bokmomsfrågan från den aktuella dagordningen och stoppa in den i ett stort paket i en utredning där den ska verka under många år tycker jag är ohederligt.

Anf. 151 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Kultur är mer än böcker. Jag nämnde i mitt anförande dans och sång, och det finns mer. Därför finns det anledning att göra den här breda utredningen, just för att inte skapa fler gränsdragningsproblem.

Var det inte så 1995, Ewa Larsson, att det skulle vara lägre moms på hela kulturen, där boken skulle ingå? Jag hörde det i ett anförande här för några minuter sedan. Det var väl så att det skulle vara den breda sänkningen av kultur moms. Det är just det som våra motioner och reservation 3 handlar om.

Anf. 152 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Det finns en fråga som har varit uppe till behandling i kulturutskottet och skatteutskottet under alla år, ända sedan regeringen tillsatte en bokutredning efter kulturutredningen och beslut här i riksdagen. Gav inte den bokutredningen ett direktiv att utreda bokmomsen, vilket alla trodde att regeringen skulle göra då? Sedan dess har samtliga partier, men inte via sina partiprogram som Miljöpartiet utan genom enskilda ledamöter, agerat i den här frågan.

Då tycker jag att det är fräckt att Moderaterna nu vill avföra bokmomsfrågan från den aktuella dagordningen och stoppa in den i ett stort mastodontpaket. Låt oss göra en sak i taget. Det går att göra små vinster också – man behöver inte vinna allt på en gång.

Anf. 153 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag har lite svårt att förstå Ewa Larssons inledande inlägg, så jag lämnar det därhän.

Naturligtvis har vi moderater agerat för det här. Vi har skrivit en kommittémotion om just sänkning av kultur moms – en motion som vunnit gehör. Därför hoppas vi få gehör för detta, och därför är detta

utformat i reservation 3. Var det inte så 1995, Ewa Larsson, att det skulle gälla all kultur, där boken skulle ingå?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då dagens votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

16 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU12 Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU16 Kommuner och landsting i internationell samverkan

Punkt 1 (Fråga om avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (fp)

Votering:

295 för utskottet

16 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 71 m, 36 v, 40 kd, 15 c, 14 mp

För res. 1: 1 m, 15 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 7 v, 2 kd, 3 c, 2 fp, 2 mp

Carl-Erik Skårman (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Regeringens tillstånd vid s.k. direktexport av kommunala tjänster och vid kommunalt bistånd)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

239 för utskottet

72 för res. 2

2 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 119 s, 37 v, 40 kd, 16 c, 13 fp, 14 mp
För res. 2: 72 m
Avstod: 2 fp
Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Prot. 2000/01:83
21 mars

FiU16 Regeringens redovisning av resurser inom olika politikområden

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU14 Straffrättsliga frågor

Punkt 2 (Skadestånd vid tortyr, m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

274 för utskottet

38 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 71 m, 40 kd, 16 c, 15 fp, 14 mp

För res. 1: 1 m, 37 v

Frånvarande: 13 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Jeppe Johnsson (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Diskriminering på grund av kön)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

298 för utskottet

14 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 72 m, 37 v, 40 kd, 16 c, 15 fp

För res. 2: 14 mp

Frånvarande: 13 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 7 (Försäljning av sexuella tjänster)

1. utskottet

2. res. 3 (m, fp)

Votering:

225 för utskottet

86 för res. 3

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 37 v, 40 kd, 16 c, 13 mp

Prot. 2000/01:83
21 mars

För res. 3: 72 m, 14 fp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Elver Jonsson (fp) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Punkt 8 (Barnpornografi)

1. utskottet

2. res. 4 (kd)

Votering:

269 för utskottet

44 för res. 4

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 72 m, 37 v, 16 c, 15 fp, 10 mp

För res. 4: 40 kd, 4 mp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 10 (Elektroniska anslagstavlor)

1. utskottet

2. res. 5 (c)

Votering:

297 för utskottet

16 för res. 5

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 72 m, 37 v, 40 kd, 15 fp, 14 mp

För res. 5: 16 c

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 12 (Psykisk misshandel)

1. utskottet

2. res. 7 (fp)

Votering:

298 för utskottet

15 för res. 7

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 72 m, 37 v, 40 kd, 16 c, 14 mp

För res. 7: 15 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 21 (Livstidsstraffet)

1. utskottet

2. res. 10 (v, mp, fp)

Votering:

244 för utskottet

66 för res. 10

3 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 116 s, 72 m, 40 kd, 16 c
För res. 10: 37 v, 15 fp, 14 mp
Avstod: 3 s
Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU15 Särskild utlänningskontroll

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU14 Allmänna motioner om inkomstskatt m.m.

Punkt 1 (Skattepolitikens inriktning)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (fp)
Förberedande votering:
75 för res. 1
15 för res. 2
223 avstod
36 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

184 för utskottet

72 för res. 1

57 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 37 v, 14 c, 14 mp

För res. 1: 72 m

Avstod: 40 kd, 2 c, 15 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 2 (Landsbygds- och glesbygdsavdrag)

1. utskottet

2. res. 3 (c)

Votering:

168 för utskottet

18 för res. 3

127 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 36 v, 13 mp

För res. 3: 1 kd, 16 c, 1 mp

Avstod: 72 m, 1 v, 39 kd, 15 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 3 (Tjänstesektorn)

1. utskottet
2. res. 5 (m, kd, c, fp)

Votering:

170 för utskottet

143 för res. 5

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 37 v, 14 mp

För res. 5: 72 m, 40 kd, 16 c, 15 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 5 (Kompetenskonton)

1. utskottet
2. res. 7 (m, kd, c, fp)

Votering:

170 för utskottet

143 för res. 7

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 37 v, 14 mp

För res. 7: 72 m, 40 kd, 16 c, 15 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 6 (Idrottskonto)

1. utskottet
2. res. 8 (mp, c)

Votering:

276 för utskottet

35 för res. 8

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 71 m, 37 v, 37 kd, 13 fp

För res. 8: 1 m, 2 kd, 16 c, 2 fp, 14 mp

Frånvarande: 13 s, 10 m, 6 v, 3 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 16 (Gåvor till ideell verksamhet, m.m.)

1. utskottet
2. res. 18 (m, kd)

Votering:

202 för utskottet

111 för res. 18

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 5 m, 37 v, 15 c, 12 fp, 14 mp

För res. 18: 67 m, 40 kd, 1 c, 3 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

SkU15 Allmänna motioner om mervärdesskatt

Punkt 1 (Skattesats, digitala tjänster, import av bilar m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

73 för res. 1

15 för res. 2

223 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

225 för utskottet

72 för res. 1

16 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 37 v, 39 kd, 16 c, 14 mp

För res. 1: 72 m

Avstod: 1 kd, 15 fp

Frånvarande: 12 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 2 (Böcker, nöjesparker, dans m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (m, c)

3. res. 4 (kd, fp, mp)

4. res. 5 (v)

Förberedande votering 1:

69 för res. 4

36 för res. 5

204 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

86 för res. 3

69 för res. 4

157 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

154 för utskottet

88 för res. 3

70 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 36 v

För res. 3: 72 m, 16 c

Avstod: 1 v, 40 kd, 15 fp, 14 mp

Frånvarande: 13 s, 10 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Prot. 2000/01:83

21 mars

Punkt 7 (Miljömärkta produkter)

1. utskottet

2. res. 8 (mp)

Votering:

298 för utskottet

14 för res. 8

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 71 m, 37 v, 40 kd, 16 c, 15 fp

För res. 8: 14 mp

Frånvarande: 12 s, 11 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Punkt 9 (Alternativa sjukdomsbehandlingar)

1. utskottet

2. res. 10 (mp)

Votering:

296 för utskottet

15 för res. 10

1 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 71 m, 37 v, 40 kd, 14 c, 15 fp

För res. 10: 1 c, 14 mp

Avstod: 1 c

Frånvarande: 12 s, 11 m, 6 v, 2 kd, 2 c, 2 fp, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § Utvärdering av skuldsaneringslagen

*Utvärdering av
skuldsaneringslagen*

Föredrogs

lagutskottets betänkande 2000/01:LU12

Utvärdering av skuldsaneringslagen (förs. 2000/01:RR4).

Anf. 154 TANJA LINDERBORG (v):

Herr talman! Låt mig inledningsvis uttrycka min glädje över att det är ett enigt utskott som står bakom detta betänkande som rör utvärdering av skuldsaneringslagen. Den lagen har nu funnits i drygt sex och ett halvt år, och den kom till på initiativ av lagutskottet. Jag tror att de flesta numera är överens om att skuldsaneringslagen har betytt oerhört mycket för per-

soner som är så skuldsatta att de kanske inte ens under resterande tid av livet har någon möjlighet att betala sina skulder.

Sedan lagens tillkomst har det förekommit flera utvärderingar, och det har skett från olika håll, om hur lagen har tillämpats. Senast har Riksdagens revisorer i en rapport bl.a. visat att det finns brister i skuldsaneringsförfarandet och även i hanteringen. Det råder också oklarhet om rollfördelningen mellan kommunerna och kronofogdemyndigheterna, och ofta sker det dubbelarbete i de två första stegen. Dessutom konstaterar Revisorerna att handläggningstiderna i vissa fall är orimligt långa. Och under denna väntetid så ökar ju skulden dag för dag, vilket naturligtvis är oerhört besvärande för dem som är överskuldsatta.

Det finns alltså ett stort erfarenhetsmaterial att tillgå, men det är väldigt svårt, tycker jag och utskottet, att få en överblick över hur lagen hittills har tillämpats för att kunna dra några säkra slutsatser. Därför tycker utskottet att tiden nu är inne för en förutsättningslös och övergripande uppföljning och utvärdering av skuldsaneringslagen.

Herr talman! När en skuldsatt man eller kvinna väl har fått beslut om skuldsanering innebär det att han eller hon måste leva på existensminimum eller förbehållsbelopp, som Kronofogdemyndigheten kallar det, i fem år. Och förbehållsbeloppet är i dag 3 477 kr i månaden, eller ungefär lika mycket som vi riksdagsledamöter har i kostnadsersättning per månad. Den här summan ska inkludera alla nödvändiga utgifter som man kan tänkas ha. Kostnaderna för boendet däremot ligger vid sidan om. Men den som är underkastad skuldsanering ska dock ha en så billig bostad som möjligt.

Tänk er själva att månad ut och månad in under fem år leva på 3 477 kr. Men det värsta tycker jag nog trots allt är att när man väl är skuldfri så finns man kvar i kreditupplysningsregistret i ytterligare tre år. Och det tycker jag är fullständigt absurt. Det här registret fungerar som en typ av fotboja på dem som har avslutat sin skuldsanering. Man kan inte få ett telefonabonnemang. Och om t.ex. ungens cykel skulle bli stulen kan man inte heller köpa någon ny på avbetalning, om man inte råkar ha några kontanter.

Jag tycker att om man en gång har gjort rätt för sig ska det vara bra med det. Man ska inte behöva hänga kvar i några register.

Jag vill också lite kortfattat nämna att jag såg en annons i söndagens Aftonbladet. Den lyder:

”Vill du låna smidigt per telefon, ska du söka lånet hos Nordbanken Finans.

Gör så här:

1. Ring 020-22 22 23 kl 9–20, lördagar och söndagar kl 10–17
2. Du får besked i telefon
3. Hämta pengarna på Posten”

Det sista är väl i och för sig en överdrift tycker jag, eftersom det inte finns så många postkontor kvar. Men detta visar ändå att bankerna är på hugget och genom annonser vill förmå oss att ta telefonlån på lördagar och söndagar.

Det är klart att den här sortens annonser är väldigt frestande för dem som har hamnat i ekonomiska trångmål, där man uppmanas att ringa ett

020-nummer för att få låna pengar. Det här är en typisk skuldfälla, vill jag påstå, därför att den effektiva räntan på ett lån är 21,15 %. Jag tycker alltså att bankerna borde hålla sig för goda för att satsa på vad jag tycker är en mycket tvivelaktig marknadsföring.

Jag yrkar bifall till förslaget i lagutskottets betänkande.

Anf. 155 RUNE BERGLUND (s):

Herr talman! När en person ansöker om skuldsanering är det ett frivilligt åtagande. Saneringsperioden varar som regel i fem år efter beviljad skuldsanering. Och det är först nu som vi kan se hur lagstiftningen i dess helhet har fungerat när omkring 3 000 personer har genomgått en hel saneringsperiod.

Lagutskottets beslut att föreslå riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om en utvärdering av lagen kan kanske verka lite drastiskt, men jag tycker att vi har goda skäl för vårt ställningstagande efter att ha följt arbetet med skuldsanering på nära håll i flera år, genom många besök hos kommuner och kronofogdemyndigheter, genom löpande kontakter med personer som varit föremål för skuldsanering, genom olika utvärderingar, genom utskottsutfrågning och inte minst genom Riksdagens revisorers granskningar.

Det allmänna omdömet är att lagen är viktig och har kommit för att stanna, men den anses krånglig att tillämpa. Det tar för lång tid från inledning till beslut. Det bör ske en genomlysning av orsakerna till den långsamma handläggningen. Det har hävdats att kommunerna och kronofogden skulle kunna ha en annan arbetsfördelning som förkortar handläggningstiderna.

Det finns också andra skäl till en översyn. Vi lever nu i ett delvis anorlunda samhälle än när lagen stiftades. Vi har blivit medlemmar i EU med en ökad rörlighet på arbetsmarknaden. En fråga som man kan ställa i det sammanhanget är hur beviljad skuldsanering fungerar när personer som befinner sig i en skuldsaneringsprocess flyttar till ett annat land inom EU eller EES-området.

Vi har också fått en mer avreglerad marknad. Det kan exempelvis gälla hyresmarknaden, telemarknaden och banksektorn där kreditvärdering och kreditvärdighet blivit en förutsättning för att individer ska kunna ta del av alla nya tjänster som erbjuds. Problemen omkring detta kan bäst illustreras genom ett brev som jag har fått av en person som beviljades skuldsanering för några år sedan och som har gett mig tillstånd att citera hans brev.

Han skriver:

”Skuldsaneringen innebär för min del att jag måste leva under mycket svåra förhållanden. Jag får inte någon telefon, inte hyra bostad, får inte något bankkonto att sätta in min lön på. Är det rimligt att jag som i lagens mening inte begått något brott ska hållas utanför samhället i flera år? Detta är ju inte något som direkt uppmuntrar mig till att sköta mitt åtagande, men jag har ändå lyckats hittills.”

Brevskrivaren oroar sig också över att han finns kvar i ytterligare tre år i kronofogdens register över betalningsanmärkningar när saneringsperioden är avslutad, precis det som ordföranden i utskottet nyss påpekade. Han säger att om så blir fallet så kommer det att ta tolv år från den tid-

Prot. 2000/01:83
21 mars

*Utvärdering av
skuldsaneringslagen*

punkt då insolvensen inträffade tills han anses vara en kreditvärdig person.

Det här är frågor som inte direkt hanteras inom skuldsaneringslagen, men det är konsekvenser som kan uppstå i samband med att man blir beviljad skuldsanering enligt lagens regler och som också bör belysas.

En annan fråga är hur skuldsaneringslagen har fungerat i förhållande till de skulder som inte ingår i en skuldsanering.

Skuldsaneringslagen är en viktig lagstiftning för de personer som av skilda skäl har hamnat i en ekonomisk situation som de inte längre behärskar. Lagen ger en möjlighet till ekonomisk rehabilitering och ett bättre liv i framtiden. Vi ser fram emot en genomgång av lagstiftningen som syftar till att den ska bli ännu bättre och framför allt innebära en effektivare handläggning av skuldsaneringsärenden. Låt oss vända på alla stenar för att åstadkomma en modern skuldsaneringslag för 2000-talet.

Den hemställan om en översyn av lagen som vi nu föreslår sammanfaller med en delvis ny insolvenslagstiftning även inom företagsverksamheten. Vi ser fram emot att vi i Sverige om några år har Europas modernaste insolvenslagstiftning både för företag och för privatpersoner, väl anpassad till vår omvärld och nya förutsättningar, helt enkelt en mer effektiv och modern skuldsaneringsprocess för både företag och privatpersoner.

Ett enigt utskott föreslår härmed att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anfört om en utvärdering av skuldsaneringslagen. Därmed innebär det delvis bifall till Riksdagens revisorers förslag samt bifall till de i betänkandet angivna motionerna.

Anf. 156 ROLF ÅBJÖRSSON (kd):

Herr talman! Jag vill också uttrycka min glädje över att vi i utskottet är eniga om den totala utvärderingen av skuldsaneringslagen. Revisorerna har konstaterat att trots att skuldsaneringsärendena har blivit färre har handläggningstiderna hos flera kronofogdemyndigheter ökat. Även kommunernas handläggningstid är ibland mycket lång, konstaterar revisorerna. Vidare slår revisorerna fast att skuldsatta som behöver gå igenom samtliga steg i processen upplever den vara mycket tung och lång. Revisorerna är kritiska till lagens tillämpning och konstaterar att intentionerna vid lagens tillkomst ej har förverkligats.

Jag var med i Insolvensutredningen, som lade fram sitt förslag 1991 om en skuldsanering i Sverige. Det har inte blivit bra, men det är en mycket viktig lagstiftning, och jag tror att vi nu alla är överens om att det är en lagstiftning som fyller sin plats inom ett civiliserat rättssamhälles ramar.

Då ska man inte vara sämre än att man, när man konstaterar att det går knackigt och knöligt ute på fältet, tar itu med det och rättar till de felaktigheter som har blivit. Jag vill bara understryka att den form som den här lagstiftningen har fått i Sverige är helt unik i världen. Det finns all anledning i världen att återföra detta till ordningen.

Jag konstaterar att vi är överens om en total översyn. Med den parlamentariska tryggheten i ryggen borde väl regeringen kunna göra någonting ganska så snabbt, till skillnad från vad myndigheterna har gjort när det gäller att utföra skuldsanering.

Med det, herr talman, hemställer jag med Kristdemokraterna att utskottets förslag i betänkandet bifalls.

Prot. 2000/01:83
21 mars

Anf. 157 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Herr talman! Det är bra att lagutskottet så kraftigt markerar att man vill tillgodose Riksdagens revisorers granskning av den nyss nämnda lagen. Men jag är väldigt förvånad över att lagutskottet skriver att man vill att regeringen ska göra ”en förutsättningslös, samlad och övergripande” granskning av lagen. Borde den inte i stället vara ”samlad och mycket preciserad”? Riksdagsrevisorerna pekar på ett antal svåra handläggningsbekymmer som drabbar de enskilda gäldenärerna. Det är det som är utgångspunkten för en samlad översyn, inte att det ska göras övergripande och förutsättningslöst.

Jag ska för kammarens ledamöter berätta om en personlig bekant, som bedrev näringsverksamhet i slutet av 80-talet och i början av 90-talet, ganska framgångsrikt, tillsammans med sin hustru i handelsbolagsform. Han drabbades av den stora bankkrisen 1991–1992 då alla banker i princip granskade sina utestående fordringar. Han var en av de tiotusentals näringsidkare och enskilda personer som fick sina lån uppsagda i den stora bankkrisens, den stora finanskrisens baksida.

Det är tio år sedan nu. Han har ännu inte fått sin skuldsanering prövad. Han har tillsammans med sin hustru levererat in mellan 8 000 och 10 000 kr i månaden varje år sedan 1992 till dessa fordringsägare. Han har blivit prövad för skuldsanering ett antal gånger, men kronofogden har inte ansett sig mäka med att övertyga bankerna och fordringsägarna.

Jag var med honom före jul till lagmannen i Hudiksvalls tingsrätt för att ändå försöka föra någon sorts talan. Han är en av tio–tjugotusentals som ännu inte har fått sin sak prövad, eller inte har orkat pröva sin sak därför han inte har fått någon kommunal hjälp eller orkat med att traska sig igenom den enorma svårighetsgrad som ligger i lagens tillämpning.

Om han har tur kommer han att få en dom i april/maj i år. Får han den domen över sig får han leva på existensminimum ytterligare fem år och leverera in det han kan. Därefter ligger han kvar i registret i tre år till. Således kommer han att finnas under skuldsaneringens skugga i 18–19 år innan han är borta, i hela sitt produktiva liv! Jag är upprörd över hur fordringsägare, banker och andra kan hindra en adekvat tillämpning av lagen. Jag är upprörd över att inte den här riksdagen tidigare har sett till att lagen blir tillämpad på ett annat sätt.

Jag tycker inte, ärade ledamöter, att det ska vara en förutsättningslös utredning. Den ska vara mycket preciserad, och den ska stå på de svagas sida.

Anf. 158 TANJA LINDERBORG (v):

Herr talman! Det är fascinerande att se Kenth Högström så upprörd trots att han har fått sin motion delvis tillstyrkt.

Jag hade varit ganska nöjd om Kenth Högström hade fortsatt att läsa vad som det de facto står i betänkandet. Vi säger att utvärderingen ska vara förutsättningslös, övergripande, men vi säger också att till grund för utvärderingen ska ligga Riksdagens revisorers granskning, de överväganden som finns i motionerna plus uttalanden som denna riksdag tidigare har gjort.

*Utvärdering av
skuldsaneringslagen*

Jag hörde också Kenth Högström säga att han var väldigt upprörd över att riksdagen inte har gjort någonting tidigare. Såvitt jag kan minnas är detta första gången som Kenth Högström har väckt en motion i detta ärende.

Anf. 159 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ska börja i den bakersta änden. På den korta tid jag har varit i riksdagen har jag försökt sätta mig in i den lagstiftning som gäller. Jag motionerade under den allmänna motionstiden. Jag har gått igenom Riksdagens revisorers rapport, och jag har försökt sätta mig in i några av de enskilda ärendena. Ett av dem redogjorde jag för nyss.

På den korta tid jag har varit i denna kammare har jag försökt göra vad jag kunnat. Det har ni också gjort i lagutskottet. Jag berömmar er för att ni verkligen har tagit detta på allvar, för det är ni som i stort sett har beställt de renoveringar av lagen som ändå har gjorts. Men vad jag är så upprörd över är att denna signal från Riksdagens revisorer inte har kommit till oss tidigare.

Det är ju ändå så – det är inte obekant för någon av er, inte för utredaren heller – att tiotusentals medborgare ännu inte har fått sin rättsliga sak prövad, därför att de inte har orkat ta sig igenom systemet. De har helt enkelt dukat under.

Men jag är givetvis glad över att ni kräver en utredning. Men jag tycker inte att den ska vara förutsättningslös, det var det jag sade.

Anf. 160 TANJA LINDERBORG (v):

Herr talman! Jag konstaterar att Kenth Högström trots allt är ganska nöjd med beslutet. Det är klart att denna utredning ska ha som utgångspunkt att gynna de svaga. Det är ju för dem som lagen är till. Det är viktigt att man tillämpar lagen så som det ursprungligen var tänkt.

Men jag tror att också Kenth Högström vet att det förekom initialsvårigheter i början. Det var väldigt få som fick skuldsanering, och det var problem med tolkningen. Nu finns det trots allt ett antal domstolsutslag.

Jag delar Kenth Högströms ilska över bankerna. Jag tycker att de agerar helt otillständigt. De erbjuder oss lån, men de vill inte att vi ska komma till deras fantastiskt tjusiga lokaler som kostar massor av pengar, utan vi ska stå på gatan och frysa i bankomatköer när vi ska hämta våra pengar. Vi får ett kort som vi får betala för, och nu vill de inte heller stå till tjänst med det, utan vi ska göra allt via Internet, samtidigt som avgifterna ökar hela tiden.

Kenth Högström och jag är helt överens om att är det någon som vi ska ge bannor i dag är det inte lagutskottet och riksdagen, utan det är bankerna.

Anf. 161 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Herr talman! Vi är helt överens på den punkten. Bankerna har en stor skuld i detta. Under den stora skälvens tidevarv 1991–1993, i bakvattnet av finansbolagets Nyckelns kollaps, sade man upp krediterna för tiotusentals småföretagare, förutom att de hade lånat ut för mycket pengar till stora byggen här i Stockholm. Sedan fick staten gå in med stora skattemedel och sanera. Men kvar ligger kraven från bankerna. De kräver de

enskilda näringsidkarna och de enskilda låntagarna på pengar i det längsta.

De enskilda personerna har tyvärr inget att sätta emot. De har ingen möjlighet att hejda denna enorma fordran, därför att det enda som står på deras sida är den här lagen och den eventuella rättsliga hjälp som de skulle kunna få om kommunen hade en konsumentvägledare, vilket inte alla kommuner har. Alltså är det väldigt många som inte orkar att ta sig igenom.

Återigen: Den här debatten ska ses som ett varningens tecken till kreditgivarna. De måste vara försiktiga när de lämnar krediter. Och när de väl har gjort det måste de också ta ansvar för att de som har fått krediter får en riktig chans att sköta sina lån, skulder, räntor och amorteringar. Erfarenheterna från bankkrisen visar på motsatsen.

Tanja Linderborg, vi är överens om att rättspatoset ska gälla de enskilda och att vi ska hjälpa de svaga, och det skulle ha kommit långt tidigare. Men vilket medel har de till sitt förfogande? Konsumentvägledning finns inte överallt. De får ingen rättslig hjälp. Problemet är att alla inte kan föra sin talan inför vare sig kronofogde eller fordringsägare, tyvärr.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 17.53 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

18 § Föräldraförsäkring och föräldraledighet

*Föräldraförsäkring
och föräldraledighet*

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2000/01:SfU10
Föräldraförsäkring och föräldraledighet (prop. 2000/01:44).

Anf. 162 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag hoppas att kvällens debatt ska bli lika spännande som den avslutningsfest för Gun Hellsvik som justitieutskottet i kväll håller och som jag som suppleant fick lämna. Men det här är ju mycket spännande, så jag ser fram emot det.

Det vi nu ska debattera är samhällets stöd till föräldrar. Framför allt gäller frågorna i dag stödet till småbarnsföräldrar. Tyvärr är de framlagda förslagen bara förändringar inom det rådande systemet, ett system som blir alltmer ogenomträngligt, svåradministrerat och dyrt för dem som ska

Prot. 2000/01:83
21 mars

*Utvärdering av
skuldsaneringslagen*

betala – och väldigt otryggt för dem som är beroende av det. Till råga på allt är den rådande uppfattningen att vi ska vara väldigt stolta över detta och absolut inte kritisera det. Att kritisera systemet i dess helhet är inte bra, och det är väldigt synd, tycker jag.

Vi är alla medvetna om att det behöver födas många barn i det här landet, men vi har olika förslag till hur man bäst stöttar dem som står i begrepp att försöka få barn eller funderar på att skaffa fler barn. Vi moderater vill i så stor utsträckning som möjligt ge föräldrarna självbestämmande kring frågorna om deras föräldraskap och omvårdnaden om deras barn. Vi vill ge förutsättningar för ett tryggt föräldraskap.

Vi vet att väldigt många föräldrar i dag känner en stor otrygghet i sitt väldigt viktiga föräldraskap. Det beror på att de inte känner att de har beslutanderätten över sina barns väl och ve. De har inte heller ekonomiska förutsättningar att forma sina liv efter barnens behov. En stor bov i det här dramat är skatterna.

I dag betalar en ensamstående mamma med barn, eller pappa för den delen, lika mycket skatt som en ensamstående vuxen utan barn. Sedan kompenseras visserligen detta till en del med bidragssystemet. Men politikerna avgör hur föräldraskapet ska utövas, inte de som har satt barnen till världen och har ansvaret för dem. Detta är det stora felet. Det är nästintill inhumant.

Låt mig ge ett exempel. En undersköterska med ett barn bor ensam, en s.k. ensamstående, och tjänar 12 500 kr per månad. Det är ingen särskilt hög lön. Då får hon en årsinkomst på 150 000 kr. På det betalar hon skatt – 46 000 kr. Kvar att leva på är 104 000 kr. Det är lika mycket som en ensamstående vuxen utan barn har att leva på. Sedan får hon barnbidrag – 11 400 kr. Hon får bostadsbidrag för sin inkomstnivå på 22 700 kr och underhållsstöd – för det tillämpar de flesta föräldrar – på 14 100 kr. Tillsammans ger dessa bidrag 48 200 kr.

Som ni kommer ihåg betalade hon en skatt på 46 000 kr. Hon får bidrag på 48 200 kr. Skillnaden är 2 200 kr. Vilken satsning på barnfamiljerna är det, när samhället ger henne 2 200 kr på årsbasis?

Regeringen säger att den nuvarande familjepolitiken syftar till att ge ekonomisk trygghet under den period familjen har stor försörjningsbörda. Med det givna exemplet vill jag visa att barnfamiljerna själva får betala sina bidrag. De får stå för lejonparten av de bidrag som det sägs att de får.

Om vi satte det här exemplet i ett moderat skattesammanhang skulle den ensamstående mamman dels få ett grundavdrag på 50 000 kr, dels ett barnavdrag på 12 000 kr per år och barn. Nu hade hon ju bara ett barn. Även om vi tog bort alla bidragsformer – socialdemokraterna brukar ju vara väldigt snabba med att tala om hur hemskt det kommer att bli när moderaterna får möjlighet att genomföra sin politik, fast nu föreslår vi ju inte detta – skulle den här mamman ändå ha 14 000 kr mer att leva på per år än med socialdemokratisk politik.

Socialdemokraterna tilltror inte föräldrarna det ansvar föräldraskapet innebär. De sätter upp regler för hur föräldraskapet ska utövas. De föräldrar som inte vill utöva sitt föräldraskap på det sätt som är bestämt förlorar alla möjligheter, ekonomiska och andra, att utöva sitt föräldraskap. Det är här skiljelinjen går i familjepolitiken.

Fru talman! Jag ska också ta upp propositionen och dess förslag. Innan jag glömmet det vill jag även yrka bifall till reservation 1 under punkt 1. Självfallet står jag i övrigt bakom alla moderata reservationer, men jag väljer att yrka bifall bara till reservation 1.

Trots att vi moderater har en helt annan helhetssyn i de här frågorna har vi bifallit de goda förslagen i regeringens proposition. Jag ska börja med att tacka socialförsäkringsministern för det utomordentliga förslaget när det gäller de ensamstående föräldrarnas möjlighet att utnyttja pappadagarna. Det är en moderat hjärtefråga som socialdemokrater i flera år inte bara har förkastat utan aktivt motarbetat, men som nu presenteras som regeringens politik. Jag är väldigt tacksam för det, tacksam för de ensamstående mammors och fäders skull som verkligen behöver det här. Det är bra att vi nu genomför detta förslag och underlättar för föräldrar att vara en bra anknytning till varandra den första viktiga tiden efter en förlossning.

Vi ställer oss också bakom förslaget om att överlåta tillfällig föräldrapenning till någon annan när man själv är för sjuk för att ta hand om sitt barn. Att förbättra skyddet för de föräldrar som upplevt sitt späda barns död är också ett mycket angeläget förslag.

Tyvärr finns det ett antal mycket dåliga förslag också. Jag börjar med förslaget om införande av en extra pappamånad, som kostar ca 1 250 000 000 kr att genomföra. De borgerliga partierna har gemensamt valt att föreslå att de pengarna används till något annat och bättre som alla föräldrar har användning för. Dessutom vill jag gärna ställa detta i jämförelse med ett förslag som regeringen inte har lagt fram men som samtliga borgerliga partier står bakom, och det är höjningen av garantibeloppet. Att tro att man kan leva på 60 kr per dag när man är hemma och tar hand om ett barn är att inte leva i verkligheten som den är i dag.

Men regeringen och dess stödpartier står inte bakom en höjning av garantibeloppet. Det gör däremot de borgerliga partierna.

Man lägger fram ett antal förslag som fördyrar, försämrar och försvårar genomskinligheten i det system som finns. Jag tycker att det är väldigt synd att man inte heller i detta förslag har gett en helhetssyn på familjepolitiken.

Ett tidigare mycket debatterat förslag här i riksdagen var ju maxtaxan. I den borgerliga politiken har vi föreslagit alternativ till maxtaxan. Det ligger i förslaget att inte införa den extra pappamånaden. Vi har en vision om en helhet i föräldra- och familjepolitiken.

Anf. 163 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Familjen är troligtvis den viktigaste institutionen i våra liv. Vår syn på familjen och dess ställning i samhället påverkar vår syn på stödet till familjerna. Vi kristdemokrater vill arbeta för att skapa de bästa förutsättningarna för föräldrar att fungera i sin föräldraroll och kunna förena familje- och yrkesliv. För detta krävs att föräldrarnas valfrihet ökar och att utrymme skapas för en mångfald barnomsorgsformer.

Vi kristdemokrater tror att föräldrar och barn behöver mer tid tillsammans. Den uppfattningen stöds av många gjorda undersökningar. Vi tror också att en fördelning mellan förvärvsarbete och omsorg om barnen som just passar familjens önskemål skulle ge ökad familjestabilitet och bättre kontakt mellan barn och föräldrar.

Det är viktigt att ha en bra föräldraförsäkring, förskola och skola med god kvalitet, men regelsystemen för föräldraförsäkring, barnomsorg och tjänstledighet måste samverka så att de skapar förutsättningar för föräldrarna att tillbringa mer tid med sina barn. Tid ger kvalitet, det kanske rentav är så att tid är kvalitet.

Vi avstyrker regeringens förslag om förlängd föräldrapenning med 30 dagar. Vi föreslår i stället tillsammans med Moderaterna, Centern och Folkpartiet att ett barnomsorgskonto införs. Det ger familjerna likvärdiga möjligheter och större möjligheter att välja skräddarsytt. Så här ser paketet ut:

Barnomsorgskontot ska omfatta alla barn i förskoleåldern och bör införas fr.o.m. 2002. Det införs med 40 000 kr för ettåringar och 20 000 kr för tvååringar. Maximalt 20 000 kr får tas ut varje år.

Vidare ska styrkta barnomsorgskostnader vara avdragsgilla i den kommunala beskattningen, vilket innebär en stor ekonomisk förbättring för barnfamiljerna. Skatteavdragen kan göras under hela förskoletiden och gäller samtliga barnomsorgskostnader oavsett tillsynsform. Avdrag får göras med maximalt 50 000 kr per barn och år.

Vi anser dessutom att privat och kooperativ barnomsorg bör få samma villkor som den kommunala förskolan. Vi vill ha etableringsfrihet inom barnomsorgen. Kontot ger föräldrar möjlighet att välja barnomsorg, gå ned i arbetstid eller stanna hemma under en del av barnens uppväxt.

Vi vill till barnomsorgskontot också koppla rätt till föräldraledighet i tre år med bibehållen rätt att återvända till arbetet. Föräldrarna kan dela upp ledigheten mellan sig om båda föräldrarna arbetar eller studerar. Jag tycker att det ger papporna en ny chans.

Fru talman! Tidigare fanns s.k. kontaktdagar. De togs bort vid budgetsaneringen. Vi har under de senaste åren motionerat om återinförande av kontaktdagarna, två dagar per barn och år som föräldrarna skulle kunna använda till att besöka barnets skola eller förskola. De gällde barn mellan fyra och tolv år. Regeringen lovade i den senaste höstbudgetpropositionen att de skulle återinföras. Tyvärr visar det sig nu att regeringen bröt löftet. Det är bara en dag som återinförs, och den gäller från det kalenderår barnet fyller sex år t.o.m. det kalenderår barnet fyller elva. I reservationen upprepar vi vårt krav.

Vi beskriver i vår motion de svårigheter som finns att kombinera studier och föräldraskap. Det tilläggså som skulle ges till dem vilkas "studier medför en ansträngd ekonomi" nekas dem som till följd av barnafödande har en ansträngd ekonomi om man inte har arbetat tidigare och skaffat sig en SGI. Systemet ger till dem som redan har en skaplig ekonomi, men nekar dem som har det sämre ställt.

Det är faktiskt fler än vi kristdemokrater som har sett behovet. I TCO-tidningen skriver Marianne Jönsson och Anita Jönsson:

"Politiken kan skapa förutsättningar så att även studenter har råd att skaffa barn." Det är klart att viss politik kan, men tydligen i nuläget inte den socialdemokratiska.

Vi har i flera motioner pekat på den genant låga nivån på garantibeloppet i föräldraförsäkringen, 60 kr. I år är vi fyra partier som har motionerat om detta. Det är ju synd att artikelförfattarna inte har kunnat påverka den socialdemokratiska regeringen eller utskottskollegerna. Men icke!

Marianne Jönsson och Anita Jönsson skriver att en höjning av grundbeloppet i föräldraförsäkringen kunde vara ett steg i rätt riktning. Visst kunde det. Jag tycker att garantibeloppet åtminstone borde vara i paritet med det grundbelopp som finns i arbetslöshetsförsäkringen. Det skulle ge en bättre ekonomisk situation för arbetslösa, för studerande och för dem som har studerat färdigt men inte fått in en fot på arbetsmarknaden.

Sedan skriver man också i nämnda artikel: "Borgerligheten har genom sin avdragspolitik reducerat barnen till en restpost i den förenklade självdeklarationen." Jag tycker att det är en väldigt låg argumentation, och jag ska inte kommentera detta, men det kunde vara intressant att få en förklaring av vad man menar med det.

På några punkter stöder vi regeringens förslag. Vi tycker att det är bra att någon annan än föräldern i vissa situationer kan få tillfällig föräldrapenning under högst tio dagar för att närvara vid förlossning, sköta hemmet eller sköta barn. Om en förälder på grund av sjukdom eller smitta inte kan sköta sitt barn ska någon annan försäkrad som avstår från förvärvsarbete kunna ges rätt till tillfällig föräldrapenning.

Vi tillstyrker regeringens förslag på dessa punkter, liksom att arbetstiden reduceras med en åttondel. Det kan underlätta för familjer att få förvärvsarbete och familjesituation att kommunicera.

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall bara till reservation nr 10 under punkt 10.

Anf. 164 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! När vi nu debatterar föräldraförsäkringen och föräldraledighet vill jag börja med mina yrkanden. Jag står givetvis bakom alla våra reservationer till detta betänkande men yrkar bifall endast till reservationerna 1, 10 och 14.

Grunden för Centerpartiets politik är att skapa förutsättningar för människor att växa. Genom att främja valfrihet, självbestämmande och livskraft i hela landet skapas möjligheter för människor att göra val efter sina egna värderingar och ta ansvar för sin egen situation.

Detta gäller i allra högsta grad inom familjeområdet. En bra familjepolitik ger stöd i föräldraskapet men övertar inte ansvaret för uppfostran och utveckling. Den utgår från familjens olika förhållanden och styr inte in alla i samma mall. Den bygger också på valfrihet, flexibilitet och rättvisa.

Att ha möjlighet att kombinera föräldraskap med förvärvsarbete är en viktig utgångspunkt för den svenska familje-, arbetsmarknads- och jämställdhetspolitiken. Men detta leder ibland till att det uppstår målkonflikter, i första hand inom de områden som berör fördelnings- och jämställdhetspolitiken. I grunden kan konflikten bestå i det sätt på vilket systemet kring föräldraförsäkring och föräldraledighet är utformat, i kombination med de attityder och strukturer som finns i vårt samhälle.

Alltsedan 1960-talet har det funnits en stark koppling mellan kvinnors deltagande på arbetsmarknaden och svensk familjepolitik. Målsättningen för familjepolitiken har varit att göra det möjligt att förena kvinnors och mäns förvärvsarbete och familjeliv samtidigt som barn får en trygg uppväxt.

Merparten av föräldraledigheten tas ut av kvinnor. En starkt bidragande orsak är säkert skillnaderna i kvinnors och mäns löner men säkert

också skillnader i förvärvsfrekvensen mellan kvinnor och män. Det är dessutom inte ovanligt att män aktivt motarbetas av arbetsledning och arbetskamrater på sin arbetsplats när de försöker ta del av sin lagstadgade rätt till pappaledighet. Att detta förekommer efter dessa år med papamånad är inte bra för jämställdhetsarbetet.

Det är inte lika illa överallt. Det finns exempel på företag som går in och betalar den mellanskillnad som uppstår när man tar ut sin föräldraledighet. Möjligheterna till och uttag av föräldraledighet borde vara meriterande för såväl företag som arbetsgivare. Centerpartiet anser att det faktiska uttaget av föräldraledighet för personalen bör återges i företags och förvaltningars verksamhetsberättelser.

Fru talman! Kopplingen till tidigare inkomst och ersättningsnivå leder till att många familjer väntar med att skaffa barn till dess de har avslutat sina studier och fått ett stabilt fäste på arbetsmarknaden. En förklaring till detta är den låga garantinivån i föräldraförsäkringen – som båda föregående talare har tagit upp. Systemet i sig ger således inte alla föräldrar likvärdiga möjligheter, utan bär med sig en inbyggd ojämlikhet som enligt Centerpartiet inte kan accepteras.

Barn ska födas av kärlek, inte på grund av ekonomiska ersättningar. Men det går inte att komma ifrån att de ekonomiska förutsättningarna har en stor betydelse när det gäller familjeplaneringen.

Centerpartiet har föreslagit att garantinivån ska höjas från nuvarande nivå på 60 kr om dagen till 200 kr om dagen. En höjning av garantinivån inom föräldraförsäkringen skulle på ett avsevärt sätt förbättra situationen för de sämst ställda barnfamiljerna.

Fru talman! Centerpartiet värnar om barnfamiljernas valfrihet vad gäller möjligheterna till val av barnomsorg och föräldraledighet. För Centerpartiet handlar det om att ge möjligheter för många olika typer av familjer och familjebildningar att själva forma sin vardag efter sina egna förutsättningar. Det leder till en ökad trygghet och livskvalitet.

Den beräknade kostnaden för förlängningen av föräldraledigheten, 1 miljard kronor, kan på ett mer sympatiskt och för föräldrarnas självbestämmande bättre sätt användas genom att införa det av Centerpartiet föreslagna barnomsorgskontot. Barnomsorgskontot finansieras genom att dels avstå från att förlänga föräldraledigheten med 30 dagar, dels riva upp det beslut om en maxtaxa inom barnomsorgen som riksdagen tidigare har fattat beslut om.

Fru talman! Den nya förmånsnivån som regeringen föreslår i propositionen ska möjliggöra för föräldrar att ta ut en åttondels förmån från föräldraförsäkringen. Det är lovvärt att regeringen försöker att öka möjligheterna för föräldrar att vara mer tillsammans med sina barn, men tyvärr innebär den föreslagna förändringen en väldigt liten förbättring för dem som behöver det mest.

Förändringen medför en ökad administrativ belastning för både företag och försäkringskassans handläggare. I stället bör man söka åstadkomma ett ökat konsumtionsutrymme för föräldrarna, vilket medför att föräldrarna även kan välja hur detta utrymme ska disponeras. Det ökade konsumtionsutrymmet bör i första hand riktas mot låg- och medelinkomsttagarna.

Fru talman! Det är av stor vikt att det finns möjlighet för föräldrar att aktivt delta i och bidra till skolans verksamhet. Detta visar inte minst den

senaste tidens debatt om skolan som en trygg arbetsplats för eleverna. Med fler vuxna som aktivt deltar i skolans verksamhet förbättras förutsättningarna för skolan att lyckas med sitt uppdrag, dvs. att ge barn och ungdomar lust att lära.

Kontaktdagarna har en stor roll i detta arbete, men de är även förknippade med vissa problem. Erfarenheterna av när och på vilket sätt uttag av kontakt dagar sker är inte enbart positiva. Därför vill vi i Centerpartiet att det ska utredas om det är just genom kontakt dagar som föräldrars delaktighet och närvaro i skolan förbättras.

Fru talman! Den föreslagna förändringen i frågan om förläggning av lelledighet slår olika mot olika typer av företag beroende på företagets verksamhet och storlek. Detta kan i förlängningen leda till stora gränsdragningsproblem vad gäller bedömningen av vad som kan sägas utgöra en allvarlig störning. Det föreligger en uppenbar risk att den föreslagna förändringen kommer att drabba små och medelstora företag i större utsträckning än större företag.

Centerpartiet anser att möjligheterna till samvaro mellan föräldrar och barn är viktiga både för barn och föräldrar. Däremot är det inte önskvärt att dessa möjligheter kan komma att inskränkas av en lagstiftning som i förlängningen kan komma att missgynna arbetslösa småbarnsföräldrars möjligheter att delta på arbetsmarknaden. Risken finns att företagare undviker att anställa småbarnsföräldrar på grund av denna förändring i lagstiftningen.

Det är tveksamt om den av regeringen föreslagna förändringens positiva effekter avseende valfrihet för arbetstagaren står i relation till de inskränkningar som detta medför för i första hand små och mindre företag. Det är därför önskvärt att denna förändring inte genomförs nu utan att den kopplas till den utredning som tillsatts med anledning av översynen av arbetstidslagen, semesterlagen och övrig ledighetslagstiftning.

Anf. 165 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Vi talar om vikten av att förenkla för företagare och att det ska vara enkelt att vara förälder. De regler som vi har nu är snåriga, och nu föreslås fler snåriga regler som försvårar för företagen, fördyrar och gör det hela mer komplicerat.

Samtidigt talar Birgitta Carlsson om kontakt dagarnas betydelse. Vi vet ju att kontakt dagarna inte bara är positiva. Jag skulle gärna vilja att Birgitta Carlsson förtydligade sig när det gäller varför kontakt dagarna är så viktiga som institut. Det finns väl andra sätt att öka deltagandet i skolan för föräldrarna? Ingår det inte i föräldraskapet att delta aktivt i sina barns utbildning?

Anf. 166 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag förstod inte riktigt Cecilia Magnussons fråga. Vi vet om att dagarna inte alltid används till det de ska. Det är därför som vi föreslår att man ska utreda om det är det bästa sättet att använda sig av kontakt dagar för att öka kontakterna mellan familjen och skolan. Det råder inget som helst tvivel om att det samarbetet är oerhört viktigt, dvs. att föräldrarna tar ett aktivt ansvar även för sina barns skolgång. Det är lättare om det finns en god och regelbunden kontakt med personalen i

skolan, för att ha ett bra samspel tillsammans med dem som finns kring det egna barnet.

Anf. 167 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om att det är viktigt att man som förälder ska ha en god och regelbunden kontakt med sitt barns skola. Men får man det enbart med hjälp av kontaktdagar? Birgitta Carlsson och Centerpartiet påtalar ju de brister och negativa effekter som kontaktdagar har, och ändå tycker Centerpartiet att frågan ska utredas. Jag tycker inte att det är ett bra sätt. Det finns andra möjligheter att vara ledig för att engagera sig i sitt barns skolgång. Jag undrar varför Centerpartiet kräver att kontaktdagarna ska utredas, när man vet att de är negativa ur så många aspekter. Vad är det som är så positivt med just kontaktdagarna att de ska utredas?

Anf. 168 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har haft kontakt både med föräldrar och med lärare. Det råder inget som helst tvivel om att när kontaktdagarna drogs in – ett förslag som vi stod bakom – minskade föräldrarnas deltagande i skolarbetet enormt. Man måste verkligen kontrollera och se vad som går att göra för att stödja och uppmuntra föräldrar att ta större del i skolarbetet.

Det är oerhört viktigt att barn och ungdomar får en bra start i livet. En bra start i livet tror jag att de kan få om man på olika sätt hjälper och stöder dem och ser till att de, som jag nämnde tidigare, får en lust att lära och lära för livet. Det är väldigt viktigt att de får nytta av skolgången. Det är lite för många elever i dag som inte använder tiden i grundskolan på rätt sätt, utan de får nästan gå direkt från grundskola till ytterligare utbildning som de borde ha kunnat inhämta under sin tid i grundskolan.

Anf. 169 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Två grundläggande saker att hantera i en bra familjepolitik är för det första hur kvinnor och män ska ha så goda förutsättningar som möjligt att ta ansvar för familjen och barnen och för det andra hur det ska kunna ske på ett sådant sätt att det går att förena yrkesliv och familjeliv.

I vår familjepolitik utgör följande principer grunderna:

- att föräldrarna har ett gemensamt ansvar för vården av barn och hem och familjens försörjning,
- att hänsyn ska tas till familjernas försörjningsansvar för barn vid utformningen av skatte- och bidragssystem,
- att det ekonomiska stödet när barnen är små utformas så att även de som är etablerade på arbetsmarknaden, både kvinnor och män, har råd att stanna hemma en tid,
- att deltidsförskola ska erbjudas fr.o.m. fem års ålder för alla barn som inte deltar i heltidsförskolan.

Vi utgår från att verklig valfrihet förutsätter mångfald. Det är viktigt att det finns olika former av barnomsorg. Den moderna barnomsorgen

ska ge utrymme för en ny pedagogisk utveckling och olika former av tjänster anpassade efter den enskilda familjens behov.

Avgifterna i barnomsorgen bör vara enhetliga och ligga på en nivå som inte av ekonomiska skäl hindrar föräldrarna från att utnyttja dem.

Fru talman! I den proposition som ligger bakom betänkandet finns en hel del bra förslag. Vi är positiva till de förslag som handlar om en ökad flexibilitet. Att andra än fadern eller modern ska kunna få rätt till tillfällig föräldrapenning i samband med barns födelse är välkommet, likaså att föräldrapengen vid barns sjukdom ska kunna uppbäras av en närstående i stället för av föräldrarna.

Ett återinförande av kontaktdagarna, som avskaffades på förslag av den socialdemokratiska regeringen 1995, är även det ett välkommet steg mot ökad flexibilitet.

Ett förbättrat försäkringsskydd vid spädbarnsdöd är något som vi har eftersträvat från vår sida och som framför allt Karin Pilsäter har motionerat om flera gånger förut. Vi är förstås glada över att det finns med i förslaget.

En ny förmånsnivå med en åttondels ersättning i föräldraförsäkringen och ledighet samt ändrade regler för förkortad arbetstid ger också sammantaget en ökad valfrihet för föräldrarna och ger dem därmed mer möjlighet att vara tillsammans med sina barn.

Men det finns också förslag som inte är lika bra. Vi har tidigare, tillsammans med de andra borgerliga partierna, kritiserat det paket som den socialdemokratiska familjepolitiken får anses innebära, med bl.a. betoningen på maxtaxan.

Vi vill se en familjepolitisk reform i vårt land som innehåller ett antal viktiga delar.

En sådan del är en skattesänkning för barnfamiljer, där man tar hänsyn till att det förstås är en större ekonomisk börda – inte annars, hoppas jag – att ta hand om fler personer än färre personer. Att man får en avdragsrätt för styrkta omsorgskostnader ingår också i den skattepolitik vi vill se för barnfamiljer.

Ytterligare ett element som ingår i det gemensamma borgerliga alternativet till de socialdemokratiska reformerna är ett införande av barnkonto med flexibel användning under förskoleåren.

Vi vill utveckla föräldraförsäkringen så att den gynnar både valfrihet och jämställdhet. Vi tycker att det är alldeles för få pappor som utnyttjar pappamånaden. Vi har under ett antal år förespråkat att under pappa- och mammamånaden ha en högre ersättningsnivå än den som gäller för de övriga månaderna, i förhoppningen att detta ska verka lockande för papporna att vara med och ta sitt ansvar för barnen genom att åtminstone ta ut pappamånaden.

Vi föreslår i årets motion och i reservationer till betänkandet, eftersom vi inte har fått gehör för detta, att man också skulle pröva under några år att höja taket i föräldraförsäkringen. Det är ett problem som finns och som behöver diskuteras i de olika socialförsäkringarna. Men föräldraförsäkringen skiljer sig ju från de övriga försäkringarna på det viset att den, till skillnad från detta att bli sjuk och arbetslös, innehåller ett betydande mått av valfrihet och därför kanske lättare spelar en roll för att stimulera olika typer av beteenden att ha ekonomiska incitament för detta. Vi har föreslagit men inte fått gehör för att man skulle pröva ett tak

på 10 basbelopp i stället för de 7½ som har gällt i de svenska socialförsäkringarna sedan mitten på 1950-talet.

Vi vill minska marginaleffekterna i skattesystemet genom att göra färre beroende av bostadsbidrag. Det innebär att för dem som inte längre blir beroende av det minskar marginaleffekterna med så mycket som 20 procentenheter.

Vi vill, som jag nämnde för en stund sedan, ta hänsyn till försörjningsbördan.

Vi önskar och arbetar för kommunala beslut om en mer enhetlig dagstaxa på en hygglig nivå.

Vi vill säkra valfriheten inom barnomsorgen genom att ha etableringsfrihet och göra det möjligt att vända sig till dem som ger barnomsorg utan att man från kommunernas sida ska kunna hålla tillbaka detta.

Vi vill, till sist, ha tillgång till hushållstjänster till rimligare priser. Vi har i olika sammanhang föreslagit just skatteändringar för att uppnå detta.

Fru talman! Jag och Folkpartiet står förstas bakom alla de reservationer vi har fogat – det är flera stycken – till dagens betänkande. Jag yrkar bifall till reservation nr 1, som är den gemensamma fyrtiotes reservationen, och jag yrkar bifall till vår reservation nr 4, som handlar om villkoren i föräldraförsäkringen och som bl.a. innehåller förslagen om 90 % ersättning och prov med högre tak i föräldraförsäkringen.

Anf. 170 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Bo Könberg har tidigare i kammaren gjort sig känd som en stor flexibilitetskännare. I det här fallet vill jag också ställa frågan till Folkpartiet gällande kontaktdagarna. Det är en kontaktdag som nu föreslås. Vari ligger flexibiliteten i detta? Om man nu inför den är det ju så många andra negativa faktorer som kommer i stället. Varför skulle det vara större flexibilitet att införa en kontaktdag än att göra andra insatser, t.ex. skattesänkningar?

Då kommer jag in på min andra fråga, som gäller just försörjningsbördan. Bo Könberg och jag är ju eniga i väldigt mycket när det gäller skattepolitiken, men jag skulle ändå vilja fråga honom vad det är för fördel med skattereduktion jämfört med barnavdrag, som vi föreslår. Det skulle kännas väldigt skönt om Bo Könberg och Folkpartiet kunde ställa upp på vårt barnavdrag på 12 000 kr per barn och år, framför allt för barnfamiljerna. Varför ska det just vara skattereduktion?

Anf. 171 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jo, flexibilitet är bra, och det är någonting som vi liberaler är för. Men det finns ju andra saker i livet än flexibilitet. I det här sammanhanget har vi länge tyckt att det är väldigt bra om så många föräldrar som möjligt deltar i kontakter med skola och förskola. Vi tyckte därför att det var synd då kontaktdagarna togs bort. Vi tror att ett återinförande av dem, som nu föreslås i propositionen och som kanske blir kammarens beslut, skulle underlätta för föräldrarna att ha denna kontakt.

Jag tycker närmast, fru talman, att det är snudd på självklart att om man inrättar kontaktdagar kommer vi att få se fler föräldrar som deltar än om man inte gör det. Sedan kan man ställa upp något annat värde mot detta. Vi har tyckt att det är ganska lätt att vara för det.

Det har också spelat in att vi har haft svårt att se de oerhörda nackdelar i detta som jag har förstått av Cecilia Magnussons tidigare inlägg i dag att hon ser. Vi kanske får höra mer om det i nästa omgång.

Den andra frågan gällde försörjningsbördan och hur man tar hänsyn till den. Det är rätt, som Cecilia Magnusson säger, att vi från både Folkpartiets och Moderaternas sida har pekat på att försörjningsbördan borde vägas in när vi fastställer skatten – skatt efter bärkraft. Vi borde ha med det faktum om man har fyra barn eller noll barn.

Den teknik vi har valt har vi tyckt vara den enklast möjliga. I stället för att ha barnbidrag som skickas ut på postgirot med x kronor i månaden, får man dra av x kronor i månaden från den skattebörda man har. Om vi försöker se det framför oss, är det kanske allra lättast att se att det finns en skattetabell för dem med noll barn, en för dem med ett barn, två barn och tre barn, eller vad det nu kan vara.

Om jag ska tillägga något argument för denna mycket enkla regel i stället för avdragstanken, som Moderaterna har, är det förstås att det blir lika över hela landet. Det blir det inte om man har ett avdrag på kommunalskatten.

Anf. 172 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra detta, framför allt om skattereduktionen kontra avdraget. Jag vill ändå gärna påpeka att det skulle vara väldigt skönt om vi på den borgerliga kanten kunde enas. Jag vet att vi är flera partier i detta. Men jag tror att vi skulle ha en mycket större möjlighet om vi kunde resonera vidare om de teknikaliteterna.

Jag tycker till skillnad mot Bo Könberg att föräldraansvaret är väldigt viktigt. Det är inte samhällets uppgift att efterleva eller se till att föräldraansvaret sköts, som man faktiskt talar om när det gäller kontaktdagar. Om man gav föräldrarna möjligheter att själva bestämma om de kan ta en dag ledig, och de har råd till det via en skattesänkning, skulle de ändå ta ledigt och engagera sig i sina barns skola.

Jag tror inte att effekten blir tillräckligt stor med att införa en kontaktdag. Det blir svåradministrerat och svårare för företagen. Jag skulle föredra att man väljer en annan väg.

Anf. 173 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Vi för gärna samtal med alla och envar som vill diskutera våra idéer. Vi är fullt beredda att ta intryck av andras tankar om de är kloka och förståndiga.

Om man ser till den fråga som just nu har väckts, dvs. om hänsyn till försörjningsbördan ska tas genom skattereduktion lika för alla eller genom en avdragsrätt mot kommunalbeskattningen, har jag haft svårt att se argumenten för den moderata ståndpunkten.

Den har funnits ett antal år, och jag har haft tillfälle att fundera någon gång på den och även diskutera den med moderater. Jag har inte blivit så där väldigt övertygad om den stora poängen med detta, annat än möjligen att ordet avdrag kanske låter enklare än reduktion. Jag kan medge att ordet avdrag på ett och annat torgmöte gör sig bättre än ordet reduktion.

Till sist frågan om kontaktdagarna. Jag har inte så mer att tillägga annat än att jag är beredd att sätta en slant på, om Cecilia vill sätta emot, att

om man inför kontaktdagar kommer vi att få fler som utnyttjar dem än om vi inte har dem. Svårare än så tror jag inte att det är.

Anf. 174 MARIANN YTTERBERG (s):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till förslaget till riksdagsbeslut i betänkandet och motionerna Sf13 och Sf14 samt avslag på övriga motioner.

För oss socialdemokrater är det familjepolitiska stödet en av grundpelarna i vår generella välfärdspolitik. Vi har som mål att minska de ekonomiska skillnaderna mellan familjer med barn och familjer utan barn. Vi vill även att familjepolitiken ska stödja föräldrarnas möjligheter att kombinera arbete med föräldraskap, motivera papporna att ta aktiv del och på så vis öka jämställdheten.

Betänkandet behandlar propositionen om föräldraförsäkring och föräldraledighet. Vi har hört några av punkterna, men jag kommer att repetera dem ändå. Vi förlänger perioden med föräldrapenning till 13 månader, och då med sjukpenninggrundande inkomst den trettonde månaden. Två månader kommer nu att reserveras för papporna respektive mammorna.

Föräldrapenningen kan tas ut i enstaka timmar. Man kan alltså arbeta sju timmar en dag och kan få en större flexibilitet. De tio pappdagarna kan tas ut av någon annan. Om föräldern själv blir sjuk när barnen är sjuka ska någon annan kunna ta ut den tillfälliga föräldrapenningen.

Vi har här också hört om kontaktdagarna. Sex kontaktdagar införs. Det är en dag per år, och det gäller barn i åldern 6–11 år. Vi förbättrar skyddet vid spädbarnsdöd, och vi ökar inflytandet för den enskilde arbetstagaren över förläggningen av deltidsarbete. Föräldrarna ska alltså få bestämma mer om hur de vill förlägga sin arbetstid.

Dessa förslag tillsammans med redan tidigare beslutade ändringar – höjning av barnbidrag, adoptionsbidrag och införandet av maxtaxa – ger rejäla förbättringar för barnfamiljerna framöver. Med tanke på rapporterna, bl.a. Välfärdsbokslutet, som visar att barnfamiljerna har varit förlorarna på 90-talet känns det bra att kunna presentera dessa förbättringar. Det gör det möjligt för båda föräldrarna att i ännu större utsträckning kunna förena arbete med familj. Det kommer förhoppningsvis också att underlätta för kvinnorna och männen att dela på ansvaret för barnen medan de är små.

Slutligen ska det, som jag tidigare sagt, bli lättare för småbarnsföräldrar att ha inflytande över hur arbetstiden förläggs när de arbetar deltid på grund av små barn. Förslaget innebär att om arbetstagaren och arbetsgivaren inte kommer överens om hur arbetstiden ska förläggas vid förkortad arbetstid ska arbetsgivaren förlägga ledigheten på det sätt som arbetstagaren önskar. Det gäller med förbehållet att det ska ske under förutsättning att verksamheten hos arbetsgivaren kan ske utan påtaglig störning. Detta ökar också flexibilitet och valfrihet.

Vi har här hört de olika partierna redovisa sina familjepolitiska förslag. Jag tror att det är den fjärde familjepolitiska debatten det senaste halvåret, så vi har haft stora möjligheter att diskutera de familjepolitiska frågorna. I de förslag som vi lägger fram i dag är vi eniga på många punkter. Det är viktigt att framhålla.

Vi socialdemokrater avvisar förslagen om barnkontot och barnomsorgsavgifterna. Visst får man kritisera vårt förslag. Det ligger i politikens

arbete att vi kritiserar varandras förslag. Vi socialdemokrater avvisar förslagen därför att vi föredrar maxtaxan. Vi anser att den stärker den generella välfärden och motverkar marginaleffekter.

Vi ska inte ta debatten om den generella välfärden och maxtaxan en gång till. Jag vill dock säga något om den rent principiellt. Vi får mycket kritik för att den gynnar högavlönade. De som har hög lön betalar hög skatt. Ska de dessutom betala höga avgifter tror jag att många upplever att de får betala två gånger.

Här tror jag att flera av oss rent principiellt är eniga. De som tjänar väldigt mycket betalar mer än de får tillbaka, och de som har lägre inkomster får tillbaka mer än vad de betalar. Det här kritiserar ibland som rundgång i systemet. Vi ser det som en fördelningspolitik.

Det har kommit fram en del intressanta saker. Jag vill när det gäller just maxtaxan rikta mig till Bo Könberg. Den ligger nära 1 200 kr. Ni föreslår en enhetstaxa som ligger ungefär lika. Ni för ett resonemang i motionen om att lokala beslut ska fattas lokalt. Vi har diskuterat det kommunala självstyret tidigare i olika frågor. Jag blir lite nyfiken på vari skillnaden ligger. Jag tycker att det är intressant.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Cecilia Magnusson. Ni är oerhört positiva till flexibilitet och valfrihet. Varför säger ni då nej till att föräldrarna ska få bestämma hur de vill förlägga sin arbetstid? Jag stannar där.

Anf. 175 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller med fru Mariann Ytterberg om att vi inte ska ha ytterligare en debatt om maxtaxan på dagis – även om det är ett förslag som man skulle önska att vi slapp se infört. Jag vet att det kommer att innebära ökade kostnader för väldigt många kommuner, i alla fall hemma i mitt gamla län Skaraborg. Där vet jag flera kommuner som drabbas.

Jag glömde att nämna i mitt huvudanförande att det är många av dessa förslag i det här betänkandet som vi också är positiva till. Det är rätt, som också Mariann Ytterberg sade. Men det är ett förslag som vi har svårt att riktigt acceptera. Det är det här förslaget om att pappan ska få två månader.

Det är inte fel att pappan får två månader. Jag har själv tre döttrar. Innan min äldsta dotter, som nu är 35 år, hade fyllt ett år hade min man haft henne i mer än en månad trots att det inte fanns pappamånad på den tiden. Det intresset kan man ha i familjen ändå. Jag tycker inte att vi här uppifrån ska bestämma hur föräldrar väljer att ta ut sin ledighet.

Jag vet att det är viktigt för många pappor att det finns en lag om det. De har kanske inte möjlighet att få den här ledigheten annars. Men vi har också många pappor som är egenföretagare som inte har möjlighet att ta ut den här tiden. Då känns det väldigt orättvist mot dessa barn att de inte får möjlighet att ha någon förälder hos sig under lika lång tid för att vi ska ha ett så stelbent system.

Anf. 176 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag kan förstå de här synpunkterna, och jag har hört dem tidigare. Vi har ändå valt att göra det här eftersom vi tror att det ger så många andra positiva påverkansmöjligheter. Precis som Birgitta Carlsson tog upp i sitt anförande är många män utsatta för en press. Man kanske

Prot. 2000/01:83
21 mars

*Föräldraförsäkring
och föräldraledighet*

också förlöjligar detta att gå hemma och vara pappaledig. När vi har den här lagstiftningen kan vi stärka detta.

Anf. 177 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det borde ändå ges en möjlighet, tycker jag, i de familjer där pappan inte kan ta ut ledighet. Den som har ett eget företag och som har satsat stora pengar i det har inte alltid möjlighet att anställa någon annan under denna tid. Vissa företag kan inte stå stilla bara för att pappan kanske skulle vilja ta ut den här ledigheten.

Det finns också en annan del i detta där jag är förvånad över att det inte har kommit förslag. Det gäller den här garantiersättningen. Den gäller alla de som skaffar barn utan att ha haft möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. De får 60 kr om dagen att leva på. Det är en reform som har gällt väldigt länge, och jag är mycket förvånad över att det inte har kommit ett förslag om förändringar på detta område, ett förslag om en höjning av den här nivån, något som vi nu är överens om att genomföra mellan de fyra borgerliga partierna.

Vi har ju motionerat om det flera gånger från vårt parti. Vi föreslår 200 kr om dagen i stället så att man ska ha en rimlig chans att leva på den inkomst som man ändå får. Det finns personer som egentligen har samma förutsättningar men där den ena kvinnan har haft oturen att inte komma in på arbetsmarknaden och genom detta enbart får 60 kr om dagen. En som kanske har samma utbildning får en helt annan ersättning. Vi ser en orättvisa i det systemet.

Anf. 178 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Fru talman! Den frågan ska jag be att få lämna över till vår minister som kommer lite senare om det går bra.

Anf. 179 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Min fråga gällde också garantidagarna, men det kanske är lika bra att jag också väntar och vänder mig till statsrådet.

Anf. 180 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vill säga något om det här med kritik mot den rådande ordningen och att man inte får ha någon sådan. Jag ska läsa upp ett exempel från tidigare nämnda TCO-tidning: Borgerligheten har så genom sin avdragspolitik reducerat barnen till en restpost i den förenklade självdeklarationen.

Det tycker jag inte är en diskussionsnivå som är särskilt konstruktiv. Därför står jag fast vid den kritik som jag förut framställt. Jag tycker att debattnivån är något låg.

Jag skulle vilja fråga Mariann Ytterberg angående jämställdheten och hur den påverkas om man tittar på förändringarna i föräldraledighetslagen. Det finns ju många som är rädda och oroliga för att kvinnors ställning på arbetsmarknaden – och småbarnsföräldrars – ska urholkas alltmer på grund av de regler som ni nu föreslår. Det är därför jag och Moderata samlingspartiet inte står bakom förslaget om arbetstagens rätt att bestämma över ledigheten och förläggningen av arbetstiden. Det är inte politiker som ska bestämma. Det är upp till arbetsmarknadens parter.

Anf. 181 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Fru talman! Då måste jag ställa en följdfråga. Jag kan förstå det här resonemanget. Centern har också framfört det. Men hur kan ni då ställa er bakom att småbarnsföräldrarna ska vara tjänstlediga i tre år och få komma tillbaka till samma jobb? Det måste bli samma problem en gång till.

Anf. 182 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Till skillnad från Mariann Ytterberg svarar jag på de frågor jag får. När det gäller ledigheten i tre år vill jag säga att det är så att man i undersökningar och annat har sett att barn behöver en större anknytning till hemmet under de tre första åren och att man ska uppmuntra detta. Runtom i Europa, i de andra europeiska länderna, har man sådana regler av olika slag. Man har skattereduktion, som Bo Könberg föreslår. Man har skatteavdragsregler. Man tar hänsyn till försörjningsbördan – framför allt under de första tre åren så att det ska gå att vara hemma och i större utsträckning ta hand om barnen.

Jag vill gärna ha svar min på fråga om jämställdhetsaspekten. Dessutom vill jag poängtera det lite lustiga i att Mariann Ytterberg talar om att det är så roligt att vi är eniga. Den enda gång vi kan vara eniga i kammaren är när ett förslag är socialdemokratiskt. De tio pappadagarna har vi haft uppe och debatterat i tre år. Det har funnits förslag. Socialdemokrater, vänsterpartister och andra har kunnat rösta på förslaget. Men då har det varit fy. Man har motarbetat det. Nu är det ett socialdemokratiskt förslag, och till skillnad från er gör vi faktiskt så att när det kommer ett bra förslag röstar vi för det.

Anf. 183 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Fru talman! Jag kommer ihåg att i den förra debatten sade Bo Könberg att det krävs två för att dansa tango. Då skulle jag vilja säga att det krävs två för att vara eniga. Vem som är enig med vem kan vara intressant att diskutera. Men vi har ju faktiskt flera punkter där vi tycker likadant.

Anf. 184 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! Jag fick frågan om det här med maxtaxa och enhetstaxa. Det var en antydning om att Folkpartiet är för det här med enhetstaxa, och det är alldeles rätt. Vi har i många år drivit uppfattningen att vi inte ska använda avgifterna för att åstadkomma fördelningspolitik i landet utan i huvudsak använda skattesystemet. Vi har pratat lite grann om skatt efter bärkraft tidigare i dag.

Därför var det förstås med viss förvåning, och också visst intresse, vi noterade den snabba omsvängning som socialdemokraterna gjorde mitt under brinnande valrörelse 1998. Från att i årtal ha varit negativa till mer enhetliga dagistaxor var man nu för maxtaxor som dessutom skulle bestämmas på riksnivå och se likadana ut över hela landet.

Vi har ju från vår sida tyckt att man inte skulle bestämma det på riksnivå och att de inte behövde se exakt likadana ut över hela Sverige. Där emot fortsätter förstås våra kommunpolitiker att arbeta för enhetligare taxor ute i landet. Om de hade fått hjälp av socialdemokrater hade det förstås kunnat genomföras på många håll i landet.

Det som ändå var bra med socialdemokraternas ställningstagande var ju att frågan om marginaleffekter uppenbarligen hade fått en annan behandling inom socialdemokratien än under många decennier tidigare. Det var förstås något att berömma.

Det som har förvånat mig någon gång är att detta inte har slagit igenom i fråga om bostadsbidragen. Vi har väckt förslag flera år här i kammaren om att man ska försöka växla – det går inte att göra blixtsnabbt men man kan göra det successivt – från de selektiva bostadsbidragen till de mer generella barnbidragen. Där har vi hittills inte fått stöd från socialdemokratiskt håll. Skulle man minska den grupp som får bostadsbidrag kommer också deras marginaleffekter att minska med 20 % för varje familj.

Anf. 185 MARIANN YTTERBERG (s) replik:

Fru talman! Tack för svaret! Självklart blir man nyfiken när det är två förslag som ligger så nära varandra.

Marginaleffekter är också någonting som vi har diskuterat tidigare här i kammaren, även vi. Gabriel Romanus har nyligen lämnat den här stora familjepolitiska utredningen. Han har haft som uppdrag att se över marginaleffekter. Vi får jobba vidare med den för den har inte kommit än.

Anf. 186 ULLA HOFFMANN (v):

Fru talman! Den proposition som ligger till grund för det betänkande om föräldraförsäkringen och föräldraledigheten som vi diskuterar innehåller flera bra förslag. Jag skulle vilja gå så långt som att säga att det inte innehåller något dåligt förslag utan är en bit på väg för att underlätta för kvinnor och män att kombinera förvärvsarbete med skötsel av små barn. Det blir ju inte sämre av att förslagen i propositionen har utarbetats i samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Kontaktdagarna, som varit borta ett slag, kommer på allmän begäran tillbaka. Det är inte så många som kanske skulle önskas men så många som ekonomin tål i dag. Precis som namnet säger handlar det om kontakt, dvs. kontakt mellan föräldrar och de ställen där barnen befinner sig på dagtid. Eftersom föräldrarna lämnar och hämtar sina barn på förskolan finns där redan en naturlig och etablerad kontakt. Förslaget om återinförande av kontaktdagarna ska därför underlätta för föräldrar med barn i den lägre skolåldern att upprätta och hålla en kontakt med skolan.

Ett annat viktigt förslag är det om de s.k. pappadagarna och möjligheten för någon annan att vara med som stöd under förlossningen och de första dagarna hemma. Det är också viktigt att förslaget blir så flexibelt att det inte krävs att pappan ska avstå från dessa dagar om han t.ex. är belagd med besöksförbud eller något liknande.

En viktig del i målet om jämställdhet mellan kvinnor och män handlar om delat ansvar för hem och barn. Föräldraförsäkringen är en viktig del i detta mål.

I dag tar papporna endast ut 12 % av den ledigheten. Den förklaring som många ger till detta är att mannens inkomstbortfall blir högre och att familjeekonomin inte kan bära detta. Genom att höja taket i föräldraförsäkringen från sju och ett halvt basbelopp till tio basbelopp skulle detta skäl bli mindre giltigt. Omkring en miljon människor har en inkomst

över sju och ett halvt basbelopp, vilket innebär att de inte kompenseras fullt ut i föräldraförsäkringen. Inför budgetförhandlingarna har vi därför lyft fram höjda tak som något som vi vill diskutera med Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det känns därför extra glädjande att i dagens Göteborgs-Posten kunna läsa att statsrådet Thalén vill samma sak.

Förslagen i propositionen har, som jag sade tidigare, utarbetats i samråd mellan s, v och mp, och den majoriteten föreslår att föräldraförsäkringen utökas med ytterligare en kvoterad månad. Av de 360 dagar som föräldraförsäkringen utgör är 8 % öronmärkta för mamman eller pappan. I verkligheten innebär det att pappornas frivilliga uttag av föräldraledigheten endast är 4 % utöver den öronmärkta månaden. Utökningen av föräldraförsäkringen med en kvoterad månad innebär att vi utökar öronmärkningen till ca 15 %.

Fru talman! I debattartikeln i Göteborgs-Posten i dag berättar statsrådet Thalén att hon även vill diskutera garantinivån i föräldraförsäkringen med Vänsterpartiet redan i vårens budget. Även på denna punkt har vi gemensamma intressen. I det förhandlingsunderlag som vi har lämnat in finns höjd garantinivå – från 60 kr till 120 kr – med. Garantinivån inom föräldraförsäkringen har legat på samma nivå, 60 kr per dag, sedan 1986. I reala termer har de 60 kronorna sjunkit med ca 38 % till 37 kr. Detta är en nivå som är omöjlig att leva på, vilket ökar både socialbidragsberoendet och i många fall kvinnors ekonomiska beroende av män. Vi menar att en höjning av garantibeloppet till 120 kr är en första nödvändig åtgärd riktad till föräldrar som inte haft någon möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden eller till dem som vill studera och bilda familj. På sikt måste förstås nivån höjas ytterligare. Men låt oss börja med att diskutera höjningen till 120 kr per dag och se till att det går igenom.

Det är bra att Ingela Thalén och Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är överens om att vi ska höja taket i föräldraförsäkringen till tio basbelopp och stärka golvet genom att höja garantinivån till 120 kr. När vi, eller åtminstone jag, ändå står här och diskuterar vad vi skulle vilja göra i vårens förhandlingar, vill jag resa ytterligare ett förslag på föräldraförsäkringens område som vi också reser i förhandlingarna.

För att få sin föräldrapenning baserad på sjukpenninggrundande inkomst krävs att föräldern har arbetat i minst 240 dagar, som är åtta månader, innan barnet föds. Denna regel finns dock bara för de första sex månaderna med föräldrapenning. Därefter, alltså för de sex senare månaderna, finns inte den här 240-dagarsregeln om arbete. Det innebär att regeln slår extra hårt mot kvinnor, eftersom det oftast är kvinnor som är hemma den första tiden med barnet. Syftet med 240-dagarsregeln var att föräldraförsäkringen inte skulle utnyttjas. Kvinnan skulle inte kunna skaffa arbete under en kort period för att därefter erhålla föräldrapenning.

I dag är den regeln omodern och missgynnar kvinnor, med hänsyn till den flexibla arbetsmarknaden med korta vikariat där kvinnor i högre grad än män befinner sig. Den är också förlegad i förhållande till att socialförsäkringen numera är uppdelad i en bostadsbaserad och en inkomstbaserad del och att kvalifikationsnivåerna därmed sänktes för de övriga delarna i socialförsäkringen. Den är ännu mer förlegad med tanke på att vi i dag skulle behöva både kvinnor och män som utnyttjar försäkringen, eftersom vi har en situation där det föds få barn. Det är den lägsta nivån som uppmätts i Sverige.

Prot. 2000/01:83
21 mars

*Föräldraförsäkring
och föräldraledighet*

Riksförsäkringsverkets rapport *Båda blir bäst* visar att det bl.a. är faktorer som ålder och studier som avgör om man skaffar barn. Att höja garantinivån, höja taket i föräldraförsäkringen och slopa 240-dagarsregeln kan vara några incitament till att unga ska torpas sätta barn till världen. Undersökningar visar att en av de grupper som skjuter upp barnafödandet mest är de som har studerat, fått arbete men inte hunnit arbeta i åtta månader. Att slopa 240-dagarsregeln skulle hjälpa dessa människor att våga bli föräldrar just då. Det skulle anpassa föräldraförsäkringen till resten av socialförsäkringen och göra den mer jämställd. Jag hoppas att statsrådet Thalén och jag kan göra gemensam sak även i denna fråga och se till att den blir föremål för de pågående förhandlingarna.

Fru talman! Vänsterpartiet står bakom förslaget i betänkandet SfU10.

Anf. 187 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Jag blev lite förvånad över det här med kontaktdagarna. Inte kan väl Ulla Hoffmann mena att mötet i dörren kan ersätta en kontaktdag på dagis. Jag tycker just att det här med att man befinner sig på dagis, ser barnens lek och deras möjligheter till kontakt med andra barn och hur de fungerar tillsammans är väldigt viktigt för föräldrarna. Det är också viktigt att lära känna personalen på ett bättre sätt än man gör när man träffar den vid hämtning och lämning på dagis. Jag tycker att de år som vi lägger till är en väldigt viktig del av kontaktdagarna.

Anf. 188 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja säga att det är lite väl överdrivet att tala om ett möte vid dörren på dagis. Jag har tre barn och har aldrig lämnat dem vid dörren och gått därifrån. Nog har jag haft kontakt med personalen, hjälpt barnen att klä av sig, sett till att det har blivit en bra start osv.

Vi tycker att vi i dagsläget med den ekonomi som vi har kan bygga ut kontaktdagarna på det sätt som vi gör nu. Var man inte ens en gång möter någon vid dörren är faktiskt i skolan. Barnen går ju oftast själva eller åker skolskjuts till skolan. Vi tycker därför att det är bra att vi kan införa de här dagarna från det att barnen är sex år till det år som de fyller elva. Förhoppningsvis kan man så småningom utöka de här dagarna, men i dagsläget ser det ut så här, och det är bättre än ingenting.

Anf. 189 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Ja, det är bättre än ingenting. Det tycker jag också. Naturligtvis är det det. Men jag tycker att det är så viktigt med de här första åren och tiden på förskolan. Det är viktigt för föräldrarna att veta vad som händer med deras barn. Jag tycker att det hade varit bättre att flytta det här nedåt i åldrarna om man nu bara hade kunnat åstadkomma pengar till detta, men det fanns ju pengar till en hel del annat. Jag undrar om det inte hade varit att föredra ändå att de små barnen hade fått det här. Jag förstår mycket väl att man inte lämnar barnen vid dörren. Jag har lämnat barn på dagis själv, och jag lämnade dem inte vid dörren. Men vårt önskemål är ändå just att man ska få en lite djupare kontakt med dagisverksamheten, barnens förskola.

Anf. 190 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Det är bra att Fanny Rizell i alla fall säger att det är en bit på väg, att det är bättre med dessa kontaktdagar än inga kontaktdagar alls. Jag hoppas också att vi ska kunna utöka det, eftersom jag tillhörde dem som tyckte att det var synd att vi tog bort dem.

Men om man ska prioritera så menar jag utifrån min egen erfarenhet att jag hade mer kontakt med personalen på dagis än vad jag hade med skolan när barnen väl började där. Därför tycker jag att det är bra att vi börjar här och hoppas att vi kan bygga ut detta.

Anf. 191 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Att gå in och toppstyra och visa att vi vet bäst, tycker jag känns väldigt tråkigt. Jag ser ingen rättvisa i detta för de familjer där pappan eller mamman inte har möjlighet att ta ut sin föräldraledighet därför att man styr att det ska vara pappan eller mamman som tar ut dessa två månader. Jag ser ingen valfrihet och inget självbestämmande i detta. Jag tror att familjen själv kan bestämma vem som ska ta ut föräldraledigheten. Jag tycker att det känns som ett stort misslyckande att vi ska gå in och toppstyra detta här uppifrån på det sättet. Jag tycker att vi har visat på möjligheten genom att införa en pappamånad, och jag tycker att vi skulle ha begränsat oss till det. Jag menar givetvis att pappan ska ta ut ledighet, och han kan ta ut mer ledighet än så. Men vi ska inte alltid bestämma allting här uppifrån.

Anf. 192 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Jag delar Birgitta Carlssons uppfattning att möjligheten finns för pappan att dela föräldraledigheten fullt ut med mamman. Och det är ju på grund av att vi vill någonting mer än att papporna ska överlämna hela föräldraledigheten till mammorna, vilket de i stor utsträckning har gjort, som vi sade att vi skulle börja med att kvotera en månad. Nu kvoterar vi inte ytterligare en månad inom rådande föräldraförsäkring, alltså inom de 360 dagarna, utan vi lägger till ytterligare en månad och kvoterar den till mamman eller pappan och säger att vi med detta vill tala om att det finns ett värde i att pappor är hemma tillsammans med sina barn och vårdar dem.

Som jag sade i mitt anförande så är 8 % av de 360 dagar som finns i dag öronmärkta till mamman eller pappan. Det innebär att det frivilliga uttaget utöver det inte blir mer än 4 %. Och nog behöver man vara hemma med sitt lilla barn mer än 4 % av föräldraledigheten för att kunna skapa denna kontakt och för att kunna vara med och ge en annan förebild än den som skapas när pappan inte finns närvarande hemma.

Anf. 193 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill ändå än en gång understryka att jag tycker att det är oerhört viktigt att man ger valfrihet och låter föräldrarna själva bestämma hur de tar ut föräldraledigheten. Vi stöder inte förslaget om ytterligare en pappamånad, eftersom vi tycker att det hade varit viktigare att införa ett barnomsorgskonto där vi ger en mycket större frihet till familjen och till föräldrarna att själva bestämma hur de vill vara hemma och hur de vill förlägga sin arbetstid och utnyttja samhällets stöd genom att själva bestämma under barnets första år.

Anf. 194 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Valfrihet är ett bra begrepp. Den valfrihet som har funnits när det gäller föräldraledigheten har ju inte utnyttjats fullt ut, och det konstaterade Birgitta Carlsson också. Jag tycker också att det är viktigt att föräldrarna får bestämma vad de ska göra. Men när det visar sig att papporna tar ut endast 4 % utöver den öronmärkta månaden så menar jag att det kanske inte finns någon riktig valfrihet i fråga om detta.

Däremot tror jag att det finns en stor anledning till att papporna inte tar ut föräldraledigheten i större utsträckning, nämligen att det är attityder och beteende hos omgivningen som gör att det kan bli besvärligt för pappan. Och då är det viktigt att man t.ex. får information från försäkringskassan, barnmorskor och andra för att man ska kunna bedriva ett aktivt förändringsarbete just när det gäller att få papporna att ta ut en större del av föräldraledigheten.

Anf. 195 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att anknyta till det senaste replikskiftet om pappamånaden. Innan man bestämde att pappan måste ta ut en månad så var det faktiskt ganska många pappor som tog ut föräldraledighet. Skillnaden mellan hur det är nu och när det var helt frivilligt är inte så stor. Med andra metoder, genom uppmuntran och genom att underlätta för företagen och arbetsgivarna att göra det lättare att ta ut föräldraledighet, så tror jag på föräldrarnas egna vilja, och jag hoppas att Ulla Hoffmann också gör det, att ta ut föräldraledighet. Om det fanns förutsättningar skulle papporna ta ut mer ledighet. Jag tror att det finns många andra vägar att gå än att specialmärka månader för den ena eller den andra föräldern.

Mariann Ytterberg talade om dans och tango och anknöt till en tidigare debatt. Och nu märker jag att Ulla Hoffmann bjuder upp till en tango, och jag är inte den som tackar nej. Jag säger: Ja, Ulla Hoffmann, i reservation 10 finns ett förslag om att höja garantinivån och garantibeloppet. Ulla Hoffmann och hela Vänsterpartiet är välkomna att förena sig med oss andra och sätta press på regeringen att nu höja garantibeloppet i föräldraförsäkringen. Då kan vi ju med kraft se till att det här blir genomfört. Vi har ju redan förslag till detta, och vi hade det redan i den förra budgetdebatten. Så Ulla Hoffmann är välkommen att dansa tango och ställa upp på reservation 10.

Anf. 196 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! Tyvärr måste jag göra Cecilia Magnusson väldigt besviken och tacka nej till dansen. Jag dansar inte tango över huvud taget. Däremot föredrar jag grekiska folkdanser, eftersom man där håller varandra på axlarna och dansar gemensamt alla i takt, kvinnor och män, flera stycken, t.ex. tre partier som tillsammans kan bilda majoritet. Cecilia Magnusson är också välkommen i den dansen.

Vad jag förstår när jag läser reservation 10 med anledning av punkt 10 om garantinivån så har de borgerliga partierna inte bestämt sig för hur mycket de vill höja garantinivån. Och såvitt jag förstår så finns det också olika bud. Jag har från Birgitta Carlsson hört 200 kr. Kanske Cecilia Magnusson kan berätta hur mycket moderaterna skulle vilja höja garantinivån och samtidigt tala om på vilket sätt de tänker finansiera det.

Anf. 197 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Vad härligt att Ulla Hoffmann vill dansa grekisk ringdans. Vi är ju faktiskt sju partier i kammaren som tycker samma sak. Låt oss då ställa upp på den reservationen och fatta beslut om det så att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Det är jättebra. Ulla Hoffmann känner väldigt väl till vilka nivåer som de borgerliga partierna har föreslagit tidigare. Men precis som andra partier tittar man på om man kan öka detta ytterligare. Någon av de tidigare debattörerna har faktiskt påtalat att när det gäller socialbidragsnivån så är inte ens 120 kr särskilt mycket att leva på, utan där ligger summan på 204 kr som lägsta nivå. Det är mycket att jobba för en sådan höjning. Men är vi sju partier som ställer upp på detta, så varför inte?

Sedan skulle jag gärna vilja ha Ulla Hoffmanns kommentar om andra åtgärder för att öka pappornas uttag av pappamånaden. Det är ju ett faktum att trots att ministern har gått ut och lagt påbud till försäkringskassorna att entusiasmera och motivera papporna att ta ut fler pappadagar så har de inte gjort det. Man måste ta till andra metoder. Tycker inte Ulla Hoffmann det?

Anf. 198 ULLA HOFFMANN (v) replik:

Fru talman! För en liten stund sedan stod Cecilia Magnusson här och talade om att hon åtminstone svarade på frågor. Jag ställde en fråga: Hur mycket vill Moderata samlingspartiet höja garantinivån? Jag fick till svar att det finns olika bud. 204 kr var ett bud. Birgitta Carlsson föreslog 200 kr. Jag har fortfarande inte fått något svar på det. Det var väl därför inte riktigt sant. Jag kanske kan få det utanför kammaren.

Jag ska gärna berätta för Cecilia Magnusson nästa gång som jag ska gå och dansa grekiska danser och introducera Cecilia Magnusson i dessa turer.

När det gäller just attityder och beteende och hur vi ska kunna påverka papporna att ta ut en större del av föräldraledigheten så tycker inte jag att det är riktigt schyst att kalla den information som försäkringskassorna ger till de blivande föräldrarna för ett påbud från riksdagen eller från regeringen. Jag tror att de gör ett väldigt viktigt arbete genom att informera föräldrarna om hur de kan använda sig av föräldraledigheten och om vikten av att pappan tar ut mer av ledigheten för att vara tillsammans med barnen. Där kan Cecilia Magnusson och de företagare som Cecilia Magnusson har också se till att företagen för ut de här informationskampanjerna och underlättar för papporna att ta ut den extra månad som de får och allra helst dela på hela föräldraledigheten tillsammans med mamman. Det tycker jag skulle vara bra. Jag ser fram emot att Cecilia Magnusson kommer att föra den här kampanjen.

Anf. 199 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Kammarkamrater och åhörare! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet så att jag inte glömmer bort det.

Den här propositionen står socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet bakom, precis som Ulla Hoffmann sade, men det syns ingenstans, vare sig i propositionen eller i betänkandet. Jag är tacksam att

vi i statsrådet Thaléns insändare i Göteborgs-Posten fick stå med så att det syns. Det är bra.

Samarbetet har inte skett alldeles utan hårt arbete. Vi har haft långa samtal t.ex. om de tio pappdagarna, där kruxet var bl.a. hur man ska göra med pappor som har besöksförbud. Vi gnuggade verkligen frågan om kontaktdagarna. I förhandlingarna kom vi till slut fram till något rätt bra men, som Cecilia Magnusson sade, tyvärr bara inom det rådande systemet. Nu har vi inte samma system, vi har ett annat system som vi hellre skulle vilja utveckla. Den här gången handlar det om det rådande systemet.

Jag börjar med frågan om förlängning av föräldrapenningen, dvs. ytterligare en pappamånad som vi har talat så mycket om. Det har Miljöpartiet motionerat om. Det har sagts att det är alldeles för få pappor som använder sig av det här, så det är meningslöst. Ändå har det alldeles nyligen kommit en undersökning som visar att pappor är mera positiva till extra pappamånaden än vad mammorna är. Jag antar att jag får replik så ska jag säga mer om toppstyrning, för jag tycker inte att det handlar om det.

Så har vi de tio s.k. pappdagarna vid barns födelse eller adoption. Vi ska äntligen få det här den 1 juli 2001. Det har dröjt för länge, tycker jag. Det blev en bra produkt till slut. Sedan slank det igenom en petitess som jag inte observerat. Jag var med och anmärkte på det i skrivningen. Så upptäckte jag till min förskräckelse att det på s. 14 står att papporna ska kunna vara hemma "för att närvara vid förlösningen, biträda i hemmet eller vårda barn". Att "biträda i hemmet" låter lite gammaldags och knepigt, så det vara lite synd att vi inte upptäckte att det slank igenom trots våra protester. Vi kanske kan göra om det senare.

Sedan är det utvidgning av rätten till tillfällig föräldrapenning om föräldern skulle bli sjuk. Det är mycket bra att någon annan försäkrad kan träda in.

Så har vi kontaktdagarna, som egentligen är ett återupprättande av något som vi hade före 1995, men tyvärr inte till samma nivå som det var då. Där har Miljöpartiet motionerat också. Vi vill arbeta vidare på att återställa kontaktdagarna till vad de var tidigare.

Förbättrat skydd vid spädbarnsdöd är mycket bra.

Vidare till frågan om möjligheten till delledighet vid förkortning av arbetstid och förslaget om en åttondelsförmån. Det kan vara bra att underlätta för föräldrar. Jag är farmor till ett barn vars föräldrar använder sig av delledigheten och flexibiliteten. Men lite måste jag ändå beklaga med tanke på försäkringskassorna. Birgitta Carlsson har rätt där, att det blir lite snårigt. Det är en bra flexibilitet för föräldrarna, men någonting som vi verkligen måste kolla upp är hur försäkringskassorna klarar av det här, likaså företagen.

Det är mycket som återstår. Vi har alltså världens bästa föräldraförsäkring, det måste jag faktiskt säga. Jag har skickat efter och läst på hur man har det på andra ställen i världen. Ändå kan vi säga att det är mycket som återstår. Vi måste höja barnafödandet eller öka barnadoptioner. På något vis måste vi bli flera. Vi måste fortsätta att jobba med garantidagarna. Jag tror att vi kan komma överens, om vi ska kalla det för dans eller annat, men jag tror att vi kommer att komma överens. Vi ska fortsätta att arbeta med det.

Miljöpartiet vill också fortsätta att arbeta med utsatta grupper, ensamstående föräldrar med låga inkomster. Det är någonting som vi kommer att satsa på. Vi har välfärdsbokslutet, så där har vi mycket kunskap, och den nya utredning som heter *Ur fattigdomsfällan*, som vi noga ska studera.

Trots att det är så pass bra vill Miljöpartiet fortsätta att kämpa för grundtrygghet på alla områden inom socialförsäkringen. Det vet ni alla, för det talar jag ofta om.

En vacker dag kanske vi kan sätta oss ned och prata om grundtrygghet. Det kanske är det enda sättet till slut när alla kostnader stiger så i höjden. Men tills vi kommer till den vackra dagen vill Miljöpartiet försöka förbättra det försäkringssystem som vi har, med sin snårighet och dyra och svåra administration. En viktig sak är att kolla upp hur det går med försäkringskassorna och hur de klarar av det här. Tack!

Anf. 200 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Ärade ledamöter! Jag är tacksam för att vi i dag ännu en gång får möjlighet att debattera den svenska familjepolitiken. Jag ser fram emot att riksdagen med största sannolikhet kommer att fatta beslut om t.ex. en förlängning av föräldraförsäkringen.

Jag har sagt det tidigare och gör det gärna igen: Jag är stolt över svensk familjepolitik. Jag har sett den växa fram och varit med och argumenterat för många av dess huvuddelar – barnomsorg, föräldraförsäkring och allmänna barnbidrag.

Det har blivit allt tydligare, genom de numera intensiva kontakterna främst inom ramen för Europaunionen, och framstått ännu klarare att den modell vi har valt i många stycken är unik, inte bara var och en av delarna kanske utan den helhet som familjepolitiken representerar. Den är också synnerligen eftertraktad som idé och form i andra länder.

Kerstin-Maria Stalin sade alldeles nyss att hon hade sökt och informerat sig om olika system i andra delar av världen eller Europa. Jag hade förmånen att vara i London på ett familjepolitiskt seminarium häromveckan där våra olika system jämfördes och beskrevs. Man kan säga att det i Storbritannien finns en rad åtgärder för familjer med låga inkomster eller ensamstående. Man har skatteavdrag, barnbidrag, bidrag för barnomsorg och en kortare föräldraledighet som delvis är betald genom föräldraförsäkringen.

Skillnaderna mellan båda våra system är främst tre. Det är vår syn att män och kvinnor ses som individer också ur ett inkomstperspektiv, att vi utgår från barnets bästa när vi diskuterar och att vi har så stora generella inslag i våra system, inte behovsprövade. Därmed får vår familjepolitik en väldigt tydlighet och en helhet. Den är enklare att förstå och billigare att administrera, den omfattar alla och underlättar arbete och studier. Nu talar man om ett antal steg också i Storbritannien för att förbättra och utveckla sin familjepolitik bl.a. genom att införa två veckors pappaledighet.

Den proposition som vi nu diskuterar om föräldraförsäkring och föräldraledighet som regeringen har lagt fram innehåller en rad bra förslag. Jag tackar för de uppskattande orden som har sagts från samtliga som hitintills har yttrat sig i debatten.

Prot. 2000/01:83
21 mars

*Föräldraförsäkring
och föräldraledighet*

Det är klart att syftet är att förbättra för alla barnfamiljer. Utgångspunkten för förslaget är att skapa bättre ekonomiska förutsättningar för barnfamiljerna och att stärka situationen för familjer med små barn och ensamstående föräldrar genom att ge mera tid och stöd för att man ska kunna se till barnets bästa. Vi vill också stärka jämställdheten och ge möjlighet att ha en bra flexibilitet som gör att föräldrarna kan styra över sina liv. På det här sättet fullföljer regeringen sina tidigare avsikter, och vi kommer att gå vidare i arbetet med att förbättra barnfamiljernas situation.

Jag vill bara påminna om att vi tidigare i år har höjt barnbidrag och flerbostadstillägg på ett sätt som har skapat ett bra utrymme. Tidigare i diskussionen nämnde flera av er maxtaxan som ska införas under nästa år. Jag vill också tillägga att vi kommer att införa en allmän förskola från 4 år 2003 och en rätt för alla barn – även barn till arbetslösa föräldrar – att få en plats i förskolan.

Vi tillför också väldigt mycket mer pengar för att förstärka kvaliteten i skola och i förskola, och det är naturligtvis en av de bärande delarna för att föräldrar ska kunna bygga upp en trygghet för sina barn. Det är det som är utgångspunkten.

Tillsammans med stödet i studiemedelsreformen tillförs dessa områden åtskilliga miljarder, 9 miljarder till barnfamiljerna och 6 miljarder för studiemedelsreformen. Därmed ser vi verkligen till att ge unga människor som vill skaffa barn, unga människor som vill kombinera barn, familj, studier och arbete möjlighet att verkligen göra detta på ett bra sätt. Det ger också en tydlig familjepolitik.

Jag vill tillägga att under den period som insatserna har börjat ge effekt och under den tid som vi har fattat dessa beslut har vi också drivit en konsekvent politik för att stärka barns rättigheter. Det var inte så länge sedan som riksdagen diskuterade barn här och nu, dvs. de ytterligare stegen och strategin för att föra in barnkonventionen i samhället på dess olika nivåer. Tillsammans med familjepolitiken syftar allt detta till att man ska arbeta utifrån utgångspunkten hänsyn till barns bästa.

Med anledning av den debatt som nu har förts och en del av de förslag som finns i motionerna vill jag säga att när vi diskuterar förändringar i föräldraförsäkringen måste vi komma ihåg vad syftet med försäkringen är. Det är att ge föräldrarna möjlighet att vara tillsammans med barnen, att kunna kombinera föräldraskap med arbete eller studier och på ett flexibelt sätt som passar den egna familjen kunna utnyttja försäkringen.

Det finns en del förslag som handlar om att man ska använda föräldraförsäkringen till en del annat som jag inte tycker är riktigt genomtänkta. Vi ökar möjligheten att överlåta t.ex. den tillfälliga föräldraförsäkringen till andra än föräldrarna. I någon mening tummar vi redan där på föräldrarnas tid med barnen. Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg syftet.

När vi genomför förändringar, ökar flexibiliteten och användbarheten i både föräldraförsäkringen och den tillfälliga föräldrapenningen är det viktigt att vi har den här utgångspunkten. Jag tycker att dessa förändringar är mycket bra, därför att de är till för barnens och föräldrarnas skull.

Jämställdhet är ett viktigt mål i familjepolitiken och att båda föräldrarna tar aktiv del i vård av barnen. Det är klart att det är viktigt att pap-

porna får tid och möjlighet till en nära kontakt. Det fördes en diskussion alldeles nyss om pappamånaden och den förlängda månaden i föräldraförsäkringen som vi vill ska reserveras för antingen mamma eller pappa. Den är också ett stöd för papporna i deras förhållande till omgivningen, bland arbetskamrater och på arbetsplatser. Det är kanske också ett stöd i relationen mellan föräldrarna. Var och en får sin tid med barnen. Därför är den här delen av föräldraförsäkringen så viktig.

Fru talman! Jag vill säga någonting om de inlägg som har gjorts tidigare, och jag utgår ifrån att jag får möjlighet att återkomma i replikskiftet.

Det finns en sak som jag är lite konfunderad över. Det är inte så att jag hyser någon brist på respekt för förslaget som sådant. Cecilia Magnusson förespråkar skatteavdrag eller barnkonto. Sedan beskriver hon på vilket sätt det skulle vara bra för den enskilde föräldern eller ensamstående mamman i förhållande till detta med att betala skatt och tvingas ta emot bidrag.

Det finns en länk i Cecilia Magnussons resonemang som jag inte riktigt förstår, eller också saknas den länken helt enkelt. Om man nu gör som moderaterna föreslår, vad händer med kommunens möjligheter att försörja med skola och förskola, försörja med andra nyttigheter som vi vet att familjepolitiken är beroende av för att det ska fungera i vardagen med föräldraskap och med barns uppväxt? Men, som sagt, vi har olika syn på hur man ska nå barnens bästa. Men någonstans här, Cecilia Magnusson, fattas det en liten del i argumentationen och den tycker jag bör komma fram för tydlighetens skull.

Den socialdemokratiska politiken och regeringens förslag och den majoritet som står bakom har beskrivit en helhet som hänger ihop från den första till den sista delen. Det är viktigt att man har denna tydlighet i familjepolitiken.

När det har förts resonemang om vad som kommer framöver har frågan ställts till mig om hur vi från regeringen kommer att ställa oss när det gäller kommande förändringar. Det är alldeles riktigt att vi har för avsikt att lyfta frågan om att höja taket i försäkringarna. Vi har också för avsikt att höja garantinivån. Det är viktigt att dessa förslag förs in i ett sammanhang och att de finansieras. Vi har inte för avsikt att finansiera dessa förändringar t.ex. genom att avstå från att införa maxtaxan som i sig är viktig för föräldrarna och för familjer att få tid för barnen och att klara en försörjning både på kort och lång sikt.

Jag ska inte veckla in mig mera i maxtaxans övriga fördelar, nämligen att marginaleffekter och tröskeeffekter minskar, vilket är nyttigt. Det finns en långsiktig syn som åtminstone jag personligen har, även om det inte finns något beslut i det socialdemokratiska partiet eller i regeringen bakom den ståndpunkten. Enligt min uppfattning är maxtaxan ett första steg att på lång sikt åstadkomma en avgiftsfri förskola.

Fru talman! Återigen: Jag är väldigt glad över det beslut som jag ser fram emot att riksdagen kommer att fatta. Jag vill också understryka att jag välkomnar och noterar de förändringar som utskottet har gjort i det förslag som regeringen har lagt fram för riksdagen.

Anf. 201 FANNY RIZELL (mp):

Fru talman! Min fråga gäller garantibeloppet. Vi är fyra partier som har olika förslag. I reservationen har vi inte nämnt någon summa. Det betyder att det finns fyra partier som är väldigt förhandlingsvilliga. Jag har sett och hört att det inom socialdemokraterna finns en del ledamöter som också säger ja till ett höjt garantibelopp, och statsrådet har själv talat om det. Då är min enkla fråga: Varför är inte detta redan genomfört?

Sedan har jag en fråga till och den gäller den nya förmånsnivån på en åttondel. Det fanns vissa betänkligheter, det har regeringen själv skrivit om i propositionen. Då undrar jag: Skulle inte detta ha gått att fixa redan innan propositionen kom på utskottets bord? Det går ändå att åstadkomma en samordning så att regelverken stämmer överens med varandra.

Anf. 202 Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik:

Fru talman! Jag kan ge ett mycket klart svar: Även en garantinivå ska finansieras. Socialdemokraterna och majoriteten i riksdagen har ett antal andra viktiga förslag som syftar till att stärka familjernas situation och som är finansierade. När vi nu kommer tillbaka till riksdagen, förhoppningsvis med ett gemensamt förslag, kommer detta förslag naturligtvis också att vara finansierat och ett tillägg till de övriga viktiga insatserna.

När det gäller åttondelen, Fanny Rizell, är det så att ibland kan en fråga om harmonisering mellan olika system inte alltid vara överordnad, därför att de båda försäkringarna har lite olika syften. Vi har ju redan i dag möjlighet att arbeta sextimmarsdag, men vi har inte den möjligheten i sjukförsäkringen på samma sätt. Det är inte alltid den här harmoniseringen behöver vara så exakt. Däremot kommer vi att se på och följa upp huruvida det kan riskera att åstadkomma väldigt stora problem. Men det är viktigt att se syftet med de båda försäkringarna.

Anf. 203 FANNY RIZELL (kd) replik:

Fru talman! Det svaret, att det ska finansieras, var nästan väntat. Det har jag också stor förståelse för. Men det innebär också att detta inte var någon prioriterad grupp. Det fanns pengar till att förlänga föräldraförsäkringen med 30 dagar, och det gäller ändå en situation som inte är riktigt lika laddad. Jag tycker att den grupp som har 60 kr om dagen är i ett väldigt dåligt läge. Om jag hade fått välja skulle jag nog ha prioriterat dem framför att förlänga föräldraförsäkringen med 30 styrda dagar till papporna. Det känns väldigt angeläget att den här gruppen så snabbt som möjligt får det stöd den behöver.

Anf. 204 Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik:

Fru talman! Jag vänder mig, Fanny Rizell, mot uttrycket 30 styrda dagar. Jag tror att vi alla träffar väldigt många unga människor, så det handlar inte om vem som har vilket nätverk. Men väldigt många människor har behov av att utnyttja denna månad, eller någon månad av sin föräldraförsäkring, för att förlänga tiden, korta arbetstiden eller kombinera med att förlänga efter kanske elva tolv månader hemma med barn. Det gäller alltså inte enbart att förlänga pappamånaden i sig. Det handlar också om att skapa ett utrymme för familjerna att utnyttja t.ex. åttondelsmöjligheten i försäkringen med hjälp av detta.

Sedan tycker jag inte om, men jag förstår att Fanny Rizell vill göra det, att ställa grupperna mot varandra. Jag ser det inte på det sättet. Jag tycker inte att vi därmed har valt bort någon. Däremot tar vi steg för steg och fångar in så många grupper vi kan, och naturligtvis så snabbt vi kan. Jag kommer tillbaka till riksdagen med ett sådant förslag.

Prot. 2000/01:83
21 mars

*Föräldraförsäkring
och föräldraledighet*

Anf. 205 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa två frågor till statsrådet Thalén.

Den ena gäller detta med att vi båda är angelägna om att så många pappor som möjligt tar ut sin möjlighet att umgås med sina barn, då det är en bra start på det gemensamma livet. Det jag funderat på lite grann inför förslagen är varför man tyckt att det är så angeläget att tillägga en andra pappamånad när det ändå är så få som utnyttjar den första. Självklart finns det ett antal pappor som har glädje av detta därför att de vill ha två månader och det kanske blir lättare för dem på arbetsplatser osv. att ta ut det. Jag förstår alltså argumenten för. Min fråga gäller närmast varför detta är så mycket bättre än det vi har föreslagit, nämligen att man skulle få 90 % för pappa- och mammamånaderna och att vi prövade ett höjt tak – förslagsvis, som vi har sagt, från 7 ½ till 10 basbelopp. Jag är nyfiken på avvägningen mellan dessa två metoder att försöka förbättra möjligheterna för pappor att ta ut tid med sina barn.

Den andra frågan gäller detta med bostadsbidragen, en fråga som Mariann Ytterberg och jag snuddade vid för en stund sedan. Om det nu är något slags omsvängning på gång inom socialdemokratin vad det gäller marginaleffekterna, vilket man möjligen kan tro utifrån förslaget om maxtaxa, kommer man då, med tanke på färsk utredningar och annat, att göra någonting åt att vi trots allt har så många personer som är beroende av selektiva bidrag och därmed riskerar att hamna i och ibland hamnar i fattigdomsfällor?

Anf. 206 Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik:

Fru talman! När det gäller pappamånaden tycker jag återigen inte att man ska se den motsatsställning som Bo Könberg här lägger upp. Jag tror att det är lika viktigt att man förlänger föräldraförsäkringen och gör den förlängningen till en pappamånad som att man också långsiktigt ser till att höja taket. Jag nämnde i min inledning att vi återkommer till den frågan.

När det gäller 90-procentsersättningen vill jag påpeka att de avtal som kompletterar föräldraförsäkringen gäller i stort sett hela arbetsmarknaden. Det är en väldigt liten del undantagen. Jag tror att det var Birgitta Carlsson som tidigare nämnde att en hel del företag försöker stimulera sina anställda män att vara fäder och ta ut sin pappaledighet. Jag delar Birgitta Carlssons argumentation att det borde vara en merit att ha varit hemma och pappaledig. Det borde vara ett plus när arbetsgivare tittar på sin arbetskraft.

Jag har alltså inte sett denna motsatsställning. För mig har det handlat om att ta viktiga steg i förlängningen. 90-procentsdelen har inte för mig varit ett medel att nå fler pappor, med tanke på det jag sade om avtalsfrågan.

När det gäller bostadsbidragen och marginaleffekterna vill jag bara säga detta: Nu är Familjestödsutredningens rapport ute på remiss. Jag

utgår från att alla läser den. När remissen är klar kommer vi naturligtvis att pröva de frågor som finns där. Men vi ska inte kasta ut barnet med badvattnet. Bostadsbidraget syftar till att hjälpa enskilda familjer i mycket speciella situationer, och det kan vi inte bara droppa utan att göra någonting annat i stället åt just dessa familjer. Sedan är jag för en allt högre andel generella stöd, men det får inte vara på bekostnad av att vi skickar in fler människor i en *riktig* fattigdomsfälla.

Anf. 207 BO KÖNBERG (fp) replik:

Fru talman! I vanliga fall brukar vi med begreppet fattigdomsfälla mena att man inte av egen kraft kan förbättra sin ekonomiska situation därför att man har mycket höga marginaleffekter, t.o.m. så höga som 100 %. Det spelar ingen roll hur man jobbar, så att säga. Det ska vi förstås försöka undvika så mycket som möjligt. Det finns naturligtvis i de socialbidrag vi har som yttersta skyddsnät just hundraprocentiga marginaleffekter. Det finns alltså en avvägning där. Jag hälsar ändå med tillfredsställelse det som jag uppfattade som ett uttalande för framtiden, nämligen att statsrådet siktade mot att försöka minska de marginaleffekter som bostadsbidragen i sin nuvarande konstruktion leder till.

Däremot är jag inte riktigt säker på att jag förstod alla argumenten i samband med min första fråga, om det inte vore bättre att försöka hitta på något som gör att långt fler pappor än i dag utnyttjar pappamånaden – det är fortfarande bara en minoritet som gör det – än att satsa resurser och pengar på en andra pappamånad. Det är ju en av de saker som nu är uppe. Det är sant att det finns ett antal avtal som ger mer än de 80 procenten, men om det offentliga skulle ge mer skulle väl i normalfallet inte alla med alla de avtalen dra in de pengarna. Vi har alltså trots att en förbättring i det offentliga från 80 % till 90 % skulle vara en förbättring. Har vi tänkt fel där ska vi förstås gärna lyssna på argumenten, men så har vi trots.

Anf. 208 Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik:

Fru talman! Av Bo Könbergs argument om pappamånaden får man intrycket att det handlar om att ta ut månaden, vara hemma på heltid och därefter gå tillbaka till sitt arbete. Jag vill poängtera att fler och fler av de föräldrar jag möter vill kombinera en god förskoleplats för sitt barn med möjligheter att utnyttja den förlängda föräldraförsäkringen till att korta sin arbetstid. Där har ju pappor en unik möjlighet att använda pappamånaden genom att vara kvar på arbetet men ändå ta sin pappamånad till att korta arbetsdagen. Det kanske är *en* väg att göra så att fler pappor tar sin del av tiden med barnen.

Anf. 209 CECILIA MAGNUSSON (m):

Fru talman! Jag måste säga att jag blir lite tagen när statsrådet säger att då kan man hamna i en *riktig* fattigdomsfälla. Jag hoppas verkligen inte att statsrådet med det menar att de människor som i dag lever under en väldigt hård ekonomisk press, och som många forskare och kunniga faktiskt säger lever i en fattigdomsfälla, inte lever i en *riktig* fattigdomsfälla. Det skulle vara intressant att höra reaktionen på det.

Både statsrådet och Mariann Ytterberg nämnde att vi debatterar familjepolitik så ofta. Vi har haft fyra debatter osv. Det låter nästan som

om man tycker att vi debatterar detta lite för ofta. Jag skulle gärna vilja ha familjepolitiska debatter oftare, för familjepolitik är en av de viktigaste frågor som vi just nu har att tackla.

Statsrådet ställde en fråga till mig om att det saknades en länk. Det är helt enkelt att vi väljer att kompensera kommunerna för detta, beroende på att vi har valt inte reduktionen utan avdraget. Avdraget ska vara lika för alla inkomsttagare, alla föräldrar som tar del av detta.

Helhetssynen pratade statsrådet också om. Man kan väl ifrågasätta den, och jag är lite förvånad över att statsrådet tar upp detta, för den senaste tiden har inte helhetssynen visat sig från sin bästa sida. Jag tänker framför allt på barnbidragshöjningen som inte gick till de föräldrar som levde på socialbidrag eller på det senaste exemplet vad gäller bostads- och utbildningsbidragen som minskar bostadsbidragen för dem som bäst behöver.

Jag skulle vilja ha en kommentar till helhetssynen på den socialdemokratiska familjepolitiken.

Anf. 210 Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik:

Fru talman! Jag borde kanske ha talat om vad jag menade med riktig fattigdomsfälla. Bo Könberg antydde, han sade det inte, men han antydde möjligheten att ta bort bostadsbidraget. Då var jag noga med att säga att ska man göra en sådan manöver måste det ersättas med något annat, annars hamnar man nämligen i en fattigdomsfälla som innebär att man kanske får socialbidrag, vilket Bo Könberg helt riktigt sade innebär hundraprocentiga tröskeffekter. Det är det jag menar, en inlåsning snarare än en fälla.

Annars tycker jag att frågan om marginaleffekter i sig är tillräckligt viktig att diskutera, men kanske i ett annat sammanhang.

Jag vet inte vad Cecilia Magnusson menar med att tolka Mariann Ytterbergs och mina kommentarer som att det är familjepolitisk debatt för ofta. Det kan lika gärna vara att det inte är tillräckligt ofta. Det beror lite på hur man vrider och vänder på det.

Det var intressant det Cecilia Magnusson sade om att kompensera kommunerna. Jag har försökt att leta i alla finansieringskällor, men jag hittar inte den lilla överföringspost som skulle innebära att kommunerna fick möjligheten att förstärka sina förskolor, upprätthålla förskolan eller upprätthålla skolan. Det är ganska stora summor det handlar om för kommunerna. Men tittar man över ett antal år för den enskilda individen är det kanske 600 kr eller 700 kr i månaden om man slår ut de 40 000 kronorna över de fem år som man har diskuterat.

När det gäller helhetssynen vill vi att familjepolitiken ska vara synlig genom de direkta beslut man fattar på det området, när det gäller föräldraförsäkring etc. Den ska inte gömmas undan i skattepolitiken. Socialpolitik och familjepolitik ska synas tydligt, inte stickas under hatten på skattepolitiken. Det är det som gör helhetssynen över familjepolitiken så tydlig.

Sedan ska jag be att få återkomma när det gäller utbildnings- och bostadsbidragen.

Prot. 2000/01:83
21 mars

*Föräldraförsäkring
och föräldraledighet*

Anf. 211 CECILIA MAGNUSSON (m) replik:

Fru talman! Var det står någonstans, ja, när det gäller den gemensamma borgerliga ståndpunkten står det i vår reservation att kommunerna ska kompenseras.

Men jag skulle ta upp en annan vändning, diskussionen om pappamånaderna. Det finns ett antal företag som är föredömliga när det gäller att uppmuntra fäderna att ta ut föräldradagar. Är statsrådet beredd att på något sätt kompensera dessa företag som går före och tar på sig stora kostnader? Man skulle t.ex. kunna få avdrag på arbetsgivaravgiften eller något annat som skulle hjälpa företagen att faktiskt ta sitt ansvar i den här frågan. Man kan även ge en morot och inte bara slänga på piskor, som den nuvarande politiken sysslar med.

Jag skulle också med anledning av skattepolitiken vilja säga att jag inte tycker att det är humant att först ta 46 000 kr i skatt av en ensamstående mamma och sedan ge henne 48 000 kr i bidrag och säga: Vi satsar på barnfamiljerna. Hon får 2 200 kr av staten eller också överbryggar man från dem som inte har barn till dem som har. Man stöttar familjer under den tid de har tung försörjningsbörda. Det var ju syftet med föräldraförsäkringen. Jag skulle gärna vilja ha statsrådets kommentar till varför man inte först har höjt garantinivån innan man lade in fler pappamånader. Det är ju en tredjedel av kostnaden och det är många som är mer betjänta av en höjning av garantinivån.

Anf. 212 Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik:

Fru talman! Om jag vore undersköterska och hade ett barn och ett arbete med undersköterskelön skulle jag betala en viss skatt till kommunen. Då gör jag som alla andra skattemedborgare i kommunen. Jag betalar för fritidsverksamhet. Jag betalar för förskolan. Jag betalar förmodligen lite grann för att det ska finnas ett fullmäktige. Jag betalar lite grann för att det ska finnas gator och vägar och en del annat, precis som alla andra i den kommunen.

Men så har jag ett barn och då behöver jag för att kunna klara mitt hushåll lite stöd från någon annan i en annan kommun, eller från någon som bor i andra änden av landet, dvs. det nationella. Det är någonting helt annat än att göra ett skatteavdrag som innebär att inte jag som kommunmedborgare är med och betalar det som alla andra kommunmedborgare i min kommun betalar. Då gömmer man undan familjepolitiken under skattepolitiken. Det tycker Cecilia Magnusson är bra, men det tycker inte jag är bra. Det är naturligtvis därför vi står här och debatterar den frågan.

Kompensera företag för att de ska uppmuntra männen att vara pappalediga genom att ge dem ett skatteavdrag, nej, det tycker inte jag. Det är så förmånligt för företaget att ha unga, aktiva, duktiga fäder som förstår social kompetens och som inser att det är viktigt med tillhörighet till barn. Det borde arbetsgivarna ta emot med glädje. Sedan ska samhället göra sitt för att underlätta både för barn och företag, men i andra sammanhang, inte på det sättet.

Fru talman! Först kanske jag ska uttrycka min uppskattning av att statsrådet Ingela Thalén är med i den här debatten, även om det är sent på kvällen. Det känns alltid bra, tycker jag, när statsrådet deltar och lyssnar av vad vi tycker.

Sedan tycker jag kanske inte att vi har fått klart för oss riktigt hur mycket som man tänker höja garantinivån. Jag skickar med vårt förslag från Centerpartiet. Vi tycker att den bör ligga på 200 kr för att det ska märkas att det är en rejäl höjning. Om man ska jämföra vilken nivå det behöver ligga på i dag för att det ska ligga rätt bör det, precis som Ulla Hoffmann nämnde tidigare, ligga på den nivån.

Man kanske kan tro att jag inte är för att pappor ska ta sitt ansvar när det gäller barnen, men det är jag verkligen. Precis som jag nämnde tidigare har jag i min egen familj upplevt hur vi har delat på ansvaret för våra barn, och jag har märkt hur viktigt det är. Men jag nämnde också i mitt anförande hur en del företag sköter det här. Vi skickar från Centerpartiet också med ett förslag om att man i redovisningen av verksamhetsberättelsen skulle kunna lyfta in och visa hur generös man är mot sin personal eller hur man stöder de pappor som tar ut sin föräldraledighet. Jag håller med statsrådet om att det verkligen är en social kompetens som de fäder visar som tar det ansvaret och utnyttjar den möjligheten.

Jag tycker att det är en viss orättvisa gentemot barn i de familjer där pappan inte kan ta ut den här månaden, beroende på den arbetssituation han har. Han kanske driver eget företag och inte kan. Det barnet får alltså en månad mindre tillsammans med sina föräldrar därför att man låser upp detta till en förälder som på grund av sin arbetssituation helt enkelt inte kan ta ut den. Jag har funderat på varför systemet ska vara så stelbent att inte familjen själv kan få ta ställning i den frågan.

Fru talman! När det gäller garantinivån, Birgitta Carlsson, återkommer jag senare i vår när vi diskuterar vårbudgeten. Jag är inte beredd att diskutera frågan på det sättet i den här debatten.

Jag tycker att det är en alldeles utmärkt idé att man i sin personalredovisning visar hur många män som tar ut föräldraledighet, likaväl som jag tycker att de vore bra om man redovisade hur många kvinnor i företaget som är föräldralediga, dvs. på vilket sätt är det här företaget ett företag med anställda som har barn och på det sättet också bidrar till – nu ska vi inte gå in i någon pensionsdebatt – helheten sett över ett generationsperspektiv. Jag är övertygad om att vi alltmer på arbetsmarknaden kommer att ha det så. Jag vill också stryka under att det inte enbart är ett ansvar för företag, utan det gäller i lika stor utsträckning organisationers och myndigheters redovisning av personal. Jag tror att det finns där men kanske inte uttryckt lika tydligt som det Birgitta Carlsson säger.

Jag förstår det problem som Birgitta Carlsson beskriver om den enskilde företagaren, särskilt då företagaren inte har någon anställd utan är ensamföretagare. Men som jag sade tidigare borde man utnyttja pappamånaden, eller mammamånaden, till att förkorta sin arbetstid och därmed över en längre period ta sig tid med sitt barn, även om man inte är hemma alla åtta timmarna varje dag. Man utnyttjar möjligheten till mer tid utspridd över en längre period.

Anf. 215 BIRGITTA CARLSSON (c) replik:

Fru talman! Det var en fråga jag inte hann med i den förra omgången.

Jag tycker att man kan känna en oro för den extra arbetsbelastning det kan bli på både företagen och försäkringskassorna. Vi vet redan i dag att försäkringskassorna klagat på att de har för mycket att göra. Det här innebär ytterligare en belastning eftersom de får ännu mer att göra genom att det blir ett steg till i detta.

Vi tycker inte att det är rätt väg att gå. Vi vill i stället att möjligheterna ska finnas för föräldrarna att ha en större valfrihet i att använda pengarna som utgår som stöd till familjerna genom barnomsorgskontot. Nu ska vi inte repetera detta mer. Det känns som att vi belastar både företag och försäkringskassor med extra arbetsuppgifter.

Anf. 216 Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik:

Fru talman! Vi kanske inte ska gå in i detalj eftersom detta är en sista replikomgång.

Jag kan förstå oron för hanteringen. Men i avvägningen mellan oron över hanteringen och de fördelar som det här innebär i ett längre perspektiv – inte bara för familjen enskilt just nu de närmaste månaderna eller åren, utan också både för företagen och för samhället i form av försäkringskassorna – handlar det om att det blir lite bättre balans i livet för den enskilda familjen med barn. De får möjlighet att utnyttja föräldraförsäkringen över en lite längre period.

Även jag kan tycka att det är ett litet steg som har tagits. Jag ser gärna att fler steg tas på den vägen, dvs. ge utrymme i tid för unga familjer. Det tror jag i det långa loppet är till nytta inte minst för de mindre företagen och de mindre arbetsplatserna, där man är beroende av att ha sin arbetskraft nära inpå sig – även den arbetskraft som har barn.

Anf. 217 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Statsrådet pratade lite om England. Det var inte så tokigt där, men där fanns tre skillnader. Det finns ännu en skillnad, nämligen utslagningen.

Jag är ganska ofta i London för jag har goda vänner där. Det sitter mödrar på trottoarerna med spädbarn i famnen och tigger. Än så länge har vi inte sett något sådant hos oss. Gud hjälpe att vi aldrig får se det! Man ser människor med sparbössor som samlar in pengar till motsvarigheten till BVC och MVC. På institutioner som t.ex. ungdomsmottagningar – jag har besökt flera – måste det på många ställen avdelas en speciell person som sitter och jagar pengar eller sponsorer.

Jag ville bidra med den bilden. Så får det inte gå med oss.

Jag måste säga något om maxtaxan. Det har varit alldeles tyst om den. Miljöpartiet kallar den för mixtaxa. Vi tyckte att vi fick till en lite bättre fördelning.

Jag vill påpeka att det behövs ett massivt arbete för att höja kvaliteten. Jag tvivlar lite på att den summa som är avsatt kommer att räcka.

Anf. 218 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Jag börjar med det sista.

De budgetresurser som vi har avsatt i det här steget, 500 miljoner kronor, för att höja kvaliteten i förskolan, kommer naturligtvis att vara

väldigt viktiga för att se till att det blir bra insatser. Jag håller med Kerstin-Maria Stalin att förstärkningen av kvaliteten i förskolan är ett långsiktigt arbete. Jag tror att vi också framöver kommer, av olika skäl, att titta på förstärkningar. Det är inte alldeles säkert att det ska handla om ökade statsbidrag. Det kan också handla om andra insatser, dvs. att arbeta på ett annat sätt i förskolorna med stöd från omgivningen. Jag vet att Kerstin-Maria Stalin och jag är väldigt angelägna om att få en bra föräldrautbildning, ett bra stöd till föräldrarna och att ge dem möjligheter att samverka kring förskolan.

Jag ska nämna en sak när det gäller jämförelserna mellan Sverige och Storbritannien. I Storbritannien är det en hög andel tonårsgraviditeter. Det har vi inte i Sverige. Det har vi troligtvis inte därför att vi har både upplysning, information och stöd till unga kvinnor och unga pojkar.

Jag vill också avsluta med att säga att man i Storbritannien har dragit i gång ett utomordentligt stort och ambitiöst program för att bekämpa fattigdom, bl.a. fattigdom bland barn. Detta är ett led i det gemensamma EU-arbete som bedrivs för att bekämpa fattigdom och utslagning inom Europaunionen.

Anf. 219 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Än så länge har vi inte så många tonårsgraviditeter, men vi har fler och fler tonårsaborter – tyvärr.

Jag är glad att vi ska fästa stor uppmärksamhet på kvaliteten på dagis. Barnverket – inte Banverket – ett nybildat nätverk, menar att det på många dagis är fråga om förvaring. Det är alldeles för stora grupper, och personalen hinner inte göra annat än att förhindra olyckor. Det är en otroligt viktig sak att hålla ögonen på.

Anf. 220 Statsrådet INGELA THALÉN (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att det är precis som Kerstin-Maria Stalin säger, nämligen att det finns förskolegrupper och förskolor som har ett mycket stort behov av resurser. Men jag vill ändå poängtera, för att det inte ska bli en för ensidig bild av hur det kan se ut, att de möjligheter jag möter de flesta dagar i veckan när det gäller förskoleverksamhet, visar på att det är en hygglig tillvaro med bra omvårdnad och bra pedagogisk verksamhet för våra barn. Det kan ändå kännas som en tröst. Det handlar om att oavsett vad vi har för lösningar i våra diskussioner och politiska förslag, syftar detta ändå till att skapa en bra tillvaro för barnen. Vi vill ändå att både familjepolitiken och det vi gör runtomkring ska ge ett utrymme för föräldrarna och ett gott stöd för barnen i deras uppväxt. Då är förskolan ett utomordentligt bra medel för att stärka barnen i deras uppväxt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2000/01:68 Ersättning för ideell skada

2000/01:69 En begränsad översyn av socialförsäkringsregisterlagen (1997:934)

2000/01:77 Integrering av verksamheter inom politikområdet Skydd mot olyckor

2000/01:81 Omskärkelse av pojkar

2000/01:83 Sveriges tillträde till 1996 års EU-konvention om utlämning

2000/01:86 Sveriges tillträde till Förenta nationernas konvention om bekämpande av bombattentat av terrorister

2000/01:91 Övergångsbestämmelserna till polisdatalagen

2000/01:97 Vissa ändringar i alkohollagen

2000/01:99 Statens folkhälsoinstitut – roll och uppgifter

2000/01:105 Förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall

2000/01:106 Diskonteringsränta vid beräkning av livförsäkringsavsättningar

Skrivelse

2000/01:73 Redogörelse för steriliseringsfrågan i Sverige åren 1935–1975 och regeringens åtgärder

Motioner

med anledning av prop. 2000/01:70 Automatisk balansering av ålderspensionssystemet

2000/01:Sf26 av Bo Könberg m.fl. (fp)

2000/01:Sf27 av Claes Stockhaus m.fl. (v)

2000/01:Sf28 av Gunnar Axén (m)

2000/01:Sf29 av Kerstin-Maria Stalin (mp)

med anledning av prop. 2000/01:72 Vuxnas lärande och utvecklingen av vuxenutbildningen

2000/01:Ub25 av Ulf Nilsson m.fl. (fp)

2000/01:Ub26 av Jeppe Johnsson (m)

2000/01:Ub27 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

2000/01:Ub28 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)

2000/01:Ub29 av Roy Hansson (m)

2000/01:Ub30 av Roy Hansson (m)

2000/01:Ub31 av Ana Maria Narti (fp)

2000/01:Ub32 av Beatrice Ask m.fl. (m)

2000/01:Ub33 av Sofia Jonsson m.fl. (c)

2000/01:Ub34 av Laila Bäck och Mariann Ytterberg (s)

2000/01:Ub35 av Christina Pettersson och Sylvia Lindgren (s)

med anledning av prop. 2000/01:76 Från anstalt till frihet

2000/01:Ju8 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)

2000/01:Ju9 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

2000/01:Ju10 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 21 mars

2000/01:331 av *Harald Nordlund* (fp) till jordbruksminister Margareta Winberg

Mobila slakterier

2000/01:332 av *Kerstin-Maria Stalin* (mp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall

Humanitärt visum

2000/01:333 av *Anne-Katrine Dunker* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Bemanningsföretag för kulturskapare

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 mars.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 mars

2000/01:936 av *Annelie Enochson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Låsta arvspengar och socialbidrag

2000/01:937 av *Margareta Viklund* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Barnen och lördagsöppet på Systemet

2000/01:938 av *Ronny Olander* (s) till socialminister Lars Engqvist

Varningstext på alkoholförpackningar

2000/01:939 av *Annelie Enochson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Kombinerad sjukpenning och studiestöd

2000/01:940 av *Inger Lundberg* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Redovisningsregler för bostadsföretag

2000/01:941 av *Henrik S Järrel* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Avreglering för näringsidkande företag

2000/01:942 av *Magnus Jacobsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Infrastrukturen i Dalsland

2000/01:943 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren

Ung Företagsamhet

2000/01:944 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Britta Lejon

Riksdagens roll i arbetet för mänskliga rättigheter

2000/01:945 av *Gunilla Wahlén* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg

Genetiskt modifierade livsmedel

2000/01:946 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Ingela Thalén

Beräkningsgrunder för bidrag

den 21 mars

2000/01:947 av *Helena Bargholtz* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Antisemitism i Lettland

2000/01:948 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Förföljelse av kristna i Kina

2000/01:949 av *Rolf Gunnarsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog
Bidrag till uppsnygning inför EU:s ministerbesök

den 20 mars

2000/01:950 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Flytt av Swedint

2000/01:951 av *Maud Ekendahl* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Effektivare rättsväsende

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 27 mars.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 21 mars

2000/01:844 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Tidningsdistribution i glesbygd

2000/01:864 av *Anna Åkerhielm* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Farledsavgifterna

2000/01:868 av *Ewa Larsson* (mp) till kulturminister Marita Ulvskog
Kvinnliga filmskapares villkor

2000/01:869 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Arméförbanden

2000/01:870 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Björn von Sydow
Värnpliktigas avhopp

2000/01:871 av *Karin Falkmer* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Industrirelaterad forskning

2000/01:873 av *Susanne Eberstein* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Studiemedel för dansutbildning

2000/01:874 av *Lilian Virgin* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Stödet till Gotlands teater

2000/01:882 av *Agne Hansson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Långtidsutredningen

2000/01:883 av *Kenneth Johansson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Funktionstänkande inom miljöpolitiken

2000/01:884 av *Sofia Jonsson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
IT och miljö

2000/01:887 av *Margareta Andersson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Klimat och företagens engagemang

2000/01:888 av *Marianne Andersson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Kvicksilverexport

2000/01:889 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Sellafieldutsläpp

2000/01:890 av *Kjell-Erik Karlsson* (v) till miljöminister Kjell Larsson
MOX-bränsle

2000/01:892 av *Göran Norlander* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Skydd av områden med höga naturvärden

2000/01:894 av *Johan Pehrson* (fp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Avvisning av Kosovoflyktingar

2000/01:897 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Transportörsansvaret

2000/01:898 av *Eskil Erlandsson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Effekter av det förändrade klimatet

2000/01:904 av *Owe Hellberg* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Boverkets föreskrifter angående tillgänglighet

2000/01:905 av *Per Westerberg* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Miljöstylningsrådet

2000/01:906 av *Erling Wälivaara* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Östros
Religionsundervisningen i Luleå

2000/01:907 av *Per Bill* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Tilldelningen av medel till högskolorna

2000/01:908 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Utgivningen av dagstidningar på lördagar

2000/01:909 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
EU:s bidrag till UNHCR:s finansiering

2000/01:910 av *Eva Arvidsson* (s) till kulturminister Marita Ulvskog
Kriterierna för Svenska Filminstitutets bidragsverksamhet

2000/01:911 av *Dan Kihlström* (kd) till kulturminister Marita Ulvskog
Saknade konstverk hos statliga myndigheter

2000/01:912 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Biståndet till Palestina

2000/01:920 av *Ola Sundell* (m) till jordbruksminister Margareta Winberg
Leader-projektet

2000/01:922 av *Amanda Agestav* (kd) till statsrådet Ingela Thalén
Adoptionsbidraget

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 27 mars.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 9 § anf. 15 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 12 § anf. 37 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 14 § anf. 86 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 15 § anf. 106 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.54,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 17.53 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ledighet, m.m.....	1
3 § Meddelande om aktuell debatt	1
4 § Anmälan om inkomna faktagpromemorior om förslag från Europeiska kommissionen, m.m.	2
5 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU- nämndssammanträde	2
6 § Fråga om hänvisning av motion	3
Anf. 1 TALMANNEN.....	3
Anf. 2 PER-RICHARD MOLÉN (m)	3
Anf. 3 ELVER JONSSON (fp).....	7
Anf. 4 LARS BJÖRKMAN (m).....	9
Anf. 5 CARL-ERIK SKÅRMAN (m).....	12
Anf. 6 JOHNNY GYLLING (kd).....	14
Anf. 7 SVEN BERGSTRÖM (c).....	15
Anf. 8 STIG ERIKSSON (v).....	16
Anf. 9 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	16
Anf. 10 STIG ERIKSSON (v) replik.....	17
Anf. 11 PER-RICHARD MOLÉN (m) replik	17
Anf. 12 STIG ERIKSSON (v) replik.....	17
Anf. 13 MONICA ÖHMAN (s)	17
Anf. 14 INGA BERGGREN (m).....	18
7 § Hänvisning av ärenden till utskott	19
8 § Förnyad bordläggning	19
9 § Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo	19
utrikesutskottets betänkande 2000/01:UU12	19
Anf. 15 VIOLA FURUBJELKE (s)	19
Anf. 16 KARIN WEGESTÅL (s).....	20
(Beslut fattades under 16 §.).....	22
10 § Kommuner och landsting i internationell samverkan	22
konstitutionsutskottets betänkande 2000/01:KU16	22
Anf. 17 PER-SAMUEL NISSER (m)	22
Anf. 18 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	23
Anf. 19 MATS BERGLIND (s)	25
Anf. 20 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	26
Anf. 21 MATS BERGLIND (s)	27
Anf. 22 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	27
Anf. 23 MATS BERGLIND (s)	28
(Beslut fattades under 16 §.).....	28
11 § Regeringens redovisning av resurser inom olika politikområden	29
finansutskottets betänkande 2000/01:FiU16.....	29
(Beslut fattades under 16 §.).....	29
12 § Straffrättsliga frågor	29
justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU14	29

Anf. 24	JEPPE JOHNSSON (m).....	29
Anf. 25	ALICE ÅSTRÖM (v).....	32
Anf. 26	JEPPE JOHNSSON (m) replik	34
Anf. 27	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	35
Anf. 28	JEPPE JOHNSSON (m) replik	35
Anf. 29	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	36
Anf. 30	RAGNWI MARCELIND (kd).....	36
Anf. 31	JEPPE JOHNSSON (m) replik	39
Anf. 32	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	39
Anf. 33	JEPPE JOHNSSON (m) replik	39
Anf. 34	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	39
Anf. 35	GUNNEL WALLIN (c).....	40
Anf. 36	JEPPE JOHNSSON (m) replik	42
Anf. 37	GUNNEL WALLIN (c) replik.....	42
Anf. 38	SIW PERSSON (fp).....	42
Anf. 39	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	44
Anf. 40	SIW PERSSON (fp) replik.....	44
Anf. 41	ALICE ÅSTRÖM (v) replik	44
Anf. 42	SIW PERSSON (fp) replik.....	45
Anf. 43	KIA ANDREASSON (mp).....	45
Anf. 44	GUNNEL WALLIN (c) replik.....	47
Anf. 45	KIA ANDREASSON (mp) replik.....	48
Anf. 46	GUNNEL WALLIN (c) replik.....	48
Anf. 47	KIA ANDREASSON (mp) replik.....	48
Anf. 48	JEPPE JOHNSSON (m) replik	48
Anf. 49	KIA ANDREASSON (mp) replik.....	49
Anf. 50	JEPPE JOHNSSON (m) replik	49
Anf. 51	KIA ANDREASSON (mp) replik.....	50
Anf. 52	SIW PERSSON (fp) replik.....	50
Anf. 53	KIA ANDREASSON (mp) replik.....	51
Anf. 54	SIW PERSSON (fp) replik.....	51
Anf. 55	KIA ANDREASSON (mp) replik.....	51
Anf. 56	MORGAN JOHANSSON (s)	51
Anf. 57	JEPPE JOHNSSON (m).....	54
Anf. 58	MORGAN JOHANSSON (s) replik	54
Anf. 59	JEPPE JOHNSSON (m) replik	55
Anf. 60	MORGAN JOHANSSON (s) replik	55
Anf. 61	RAGNWI MARCELIND (kd).....	56
Anf. 62	MORGAN JOHANSSON (s) replik	56
Anf. 63	RAGNWI MARCELIND (kd) replik.....	57
Anf. 64	MORGAN JOHANSSON (s) replik	57
Anf. 65	SIW PERSSON (fp).....	58
Anf. 66	MORGAN JOHANSSON (s) replik	58
Anf. 67	SIW PERSSON (fp) replik.....	58
Anf. 68	KIA ANDREASSON (mp).....	59
Anf. 69	MORGAN JOHANSSON (s)	59
Anf. 70	KIA ANDREASSON (mp).....	59
Anf. 71	MORGAN JOHANSSON (s)	59
	(Beslut fattades under 16 §.)	59

13 § Särskild utlänningskontroll	60	Prot. 2000/01:83
justitieutskottets betänkande 2000/01:JuU15	60	21 mars
(Beslut fattades under 16 §.)	60	
14 § Allmänna motioner om inkomstskatt m.m.	60	
skatteutskottets betänkande 2000/01:SkU14	60	
Anf. 72 CARL FREDRIK GRAF (m)	60	
Anf. 73 HELENA HÖIJ (kd)	63	
Anf. 74 ROLF KENNERYD (c)	64	
Anf. 75 KARIN PILSÄTER (fp)	66	
Anf. 76 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	68	
Anf. 77 ARNE KJÖRNSBERG (s)	69	
Anf. 78 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	73	
Anf. 79 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	73	
Anf. 80 CARL FREDRIK GRAF (m) replik	74	
Anf. 81 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	74	
Anf. 82 KARIN PILSÄTER (fp) replik	74	
Anf. 83 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	75	
Anf. 84 KARIN PILSÄTER (fp) replik	75	
Anf. 85 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	76	
Anf. 86 ROLF KENNERYD (c) replik	77	
Anf. 87 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	77	
Anf. 88 ROLF KENNERYD (c) replik	77	
Anf. 89 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	78	
Anf. 90 HELENA HÖIJ (kd) replik	78	
Anf. 91 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	79	
Anf. 92 HELENA HÖIJ (kd) replik	79	
Anf. 93 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	80	
Anf. 94 MARIE ENGSTRÖM (v)	80	
Anf. 95 ARNE KJÖRNSBERG (s)	82	
Anf. 96 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	82	
Anf. 97 ROLF KENNERYD (c)	82	
Anf. 98 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	82	
Anf. 99 ROLF KENNERYD (c) replik	83	
Anf. 100 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	83	
Anf. 101 CARL FREDRIK GRAF (m)	83	
Anf. 102 MARIE ENGSTRÖM (v)	84	
Anf. 103 CARL FREDRIK GRAF (m)	84	
Anf. 104 MARIE ENGSTRÖM (v)	84	
(Beslut fattades under 16 §.)	85	
15 § Allmänna motioner om mervärdesskatt	85	
skatteutskottets betänkande 2000/01:SkU15	85	
Anf. 105 CATHARINA HAGEN (m)	85	
Anf. 106 PER ROSENGREN (v)	87	
Anf. 107 CATHARINA HAGEN (m) replik	88	
Anf. 108 PER ROSENGREN (v) replik	89	
Anf. 109 CATHARINA HAGEN (m) replik	89	
Anf. 110 PER ROSENGREN (v) replik	90	
Anf. 111 SVEN BRUS (kd)	90	

Anf. 112	PER ROSENGREN (v) replik.....	92
Anf. 113	SVEN BRUS (kd) replik.....	93
Anf. 114	PER ROSENGREN (v) replik.....	93
Anf. 115	SVEN BRUS (kd) replik.....	94
Anf. 116	ROLF KENNERYD (c).....	94
Anf. 117	PER ROSENGREN (v) replik.....	95
Anf. 118	ROLF KENNERYD (c) replik.....	96
Anf. 119	PER ROSENGREN (v) replik.....	96
Anf. 120	ROLF KENNERYD (c) replik.....	96
Anf. 121	KARIN PILSÄTER (fp)	96
Anf. 122	PER ROSENGREN (v) replik.....	98
Anf. 123	KARIN PILSÄTER (fp) replik	98
Anf. 124	PER ROSENGREN (v) replik.....	99
Anf. 125	KARIN PILSÄTER (fp) replik	99
Anf. 126	MATZ HAMMARSTRÖM (mp).....	99
Anf. 127	LENNART AXELSSON (s).....	100
Anf. 128	CATHARINA HAGEN (m) replik	103
Anf. 129	LENNART AXELSSON (s) replik.....	103
Anf. 130	CATHARINA HAGEN (m) replik	103
Anf. 131	LENNART AXELSSON (s) replik.....	104
Anf. 132	SVEN BRUS (kd) replik.....	104
Anf. 133	LENNART AXELSSON (s) replik.....	104
Anf. 134	SVEN BRUS (kd) replik.....	105
Anf. 135	LENNART AXELSSON (s) replik.....	105
Anf. 136	ROLF KENNERYD (c) replik.....	105
Anf. 137	LENNART AXELSSON (s) replik.....	106
Anf. 138	ROLF KENNERYD (c) replik.....	106
Anf. 139	LENNART AXELSSON (s) replik.....	106
Anf. 140	CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (m).....	106
Anf. 141	PETER PEDERSEN (v).....	107
Anf. 142	BIRGITTA SELLÉN (c).....	110
Anf. 143	LENNART KOLLMATS (fp)	111
Anf. 144	EWA LARSSON (mp).....	113
Anf. 145	PETER PEDERSEN (v) replik	114
Anf. 146	EWA LARSSON (mp) replik	114
Anf. 147	PETER PEDERSEN (v) replik	115
Anf. 148	EWA LARSSON (mp) replik	115
Anf. 149	ROY HANSSON (m).....	116
Anf. 150	EWA LARSSON (mp).....	117
Anf. 151	ROY HANSSON (m).....	117
Anf. 152	EWA LARSSON (mp).....	117
Anf. 153	ROY HANSSON (m).....	117
	(Beslut fattades under 16 §.)	117
	Ajournering.....	118
	Återupptagna förhandlingar	118
	16 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid	
	 dagens sammanträde	118
	UU12 Svenskt deltagande i fredsstyrka i Kosovo	118
	KU16 Kommuner och landsting i internationell samverkan	118

FiU16 Regeringens redovisning av resurser inom olika politikområden.....	119
JuU14 Straffrättsliga frågor	119
JuU15 Särskild utlänningskontroll	121
SkU14 Allmänna motioner om inkomstskatt m.m.	121
SkU15 Allmänna motioner om mervärdesskatt	123
17 § Utvärdering av skuldsaneringslagen	124
lagutskottets betänkande 2000/01:LU12	124
Anf. 154 TANJA LINDERBORG (v)	124
Anf. 155 RUNE BERGLUND (s)	126
Anf. 156 ROLF ÅBJÖRSSON (kd)	127
Anf. 157 KENTH HÖGSTRÖM (s)	128
Anf. 158 TANJA LINDERBORG (v)	128
Anf. 159 KENTH HÖGSTRÖM (s)	129
Anf. 160 TANJA LINDERBORG (v)	129
Anf. 161 KENTH HÖGSTRÖM (s)	129
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)	130
Ajournering	130
Återupptagna förhandlingar	130
18 § Föräldraförsäkring och föräldraledighet.....	130
socialförsäkringsutskottets betänkande 2000/01:SfU10	130
Anf. 162 CECILIA MAGNUSSON (m)	130
Anf. 163 FANNY RIZELL (kd)	132
Anf. 164 BIRGITTA CARLSSON (c)	134
Anf. 165 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	136
Anf. 166 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	136
Anf. 167 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	137
Anf. 168 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	137
Anf. 169 BO KÖNBERG (fp)	137
Anf. 170 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	139
Anf. 171 BO KÖNBERG (fp) replik	139
Anf. 172 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	140
Anf. 173 BO KÖNBERG (fp) replik	140
Anf. 174 MARIANN YTTERBERG (s)	141
Anf. 175 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	142
Anf. 176 MARIANN YTTERBERG (s) replik	142
Anf. 177 BIRGITTA CARLSSON (c) replik	143
Anf. 178 MARIANN YTTERBERG (s) replik	143
Anf. 179 FANNY RIZELL (kd) replik	143
Anf. 180 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	143
Anf. 181 MARIANN YTTERBERG (s) replik	144
Anf. 182 CECILIA MAGNUSSON (m) replik	144
Anf. 183 MARIANN YTTERBERG (s) replik	144
Anf. 184 BO KÖNBERG (fp) replik	144
Anf. 185 MARIANN YTTERBERG (s) replik	145
Anf. 186 ULLA HOFFMANN (v)	145
Anf. 187 FANNY RIZELL (kd) replik	147
Anf. 188 ULLA HOFFMANN (v) replik	147
Anf. 189 FANNY RIZELL (kd) replik	147

Anf. 190	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	148
Anf. 191	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	148
Anf. 192	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	148
Anf. 193	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	148
Anf. 194	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	149
Anf. 195	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	149
Anf. 196	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	149
Anf. 197	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	150
Anf. 198	ULLA HOFFMANN (v) replik.....	150
Anf. 199	KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	150
Anf. 200	Statsrådet INGELA THALÉN (s)	152
Anf. 201	FANNY RIZELL (mp)	155
Anf. 202	Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik.....	155
Anf. 203	FANNY RIZELL (kd) replik	155
Anf. 204	Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik.....	155
Anf. 205	BO KÖNBERG (fp).....	156
Anf. 206	Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik.....	156
Anf. 207	BO KÖNBERG (fp) replik.....	157
Anf. 208	Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik.....	157
Anf. 209	CECILIA MAGNUSSON (m).....	157
Anf. 210	Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik.....	158
Anf. 211	CECILIA MAGNUSSON (m) replik.....	159
Anf. 212	Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik.....	159
Anf. 213	BIRGITTA CARLSSON (c).....	160
Anf. 214	Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik.....	160
Anf. 215	BIRGITTA CARLSSON (c) replik.....	161
Anf. 216	Statsrådet INGELA THALÉN (s) replik.....	161
Anf. 217	KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	161
Anf. 218	Statsrådet INGELA THALÉN (s).....	161
Anf. 219	KERSTIN-MARIA STALIN (mp)	162
Anf. 220	Statsrådet INGELA THALÉN (s).....	162
	(Beslut skulle fattas den 22 mars.)	162
19 §	Bordläggning.....	163
20 §	Anmälan om interpellationer	164
21 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	164
22 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	165
23 §	Kammaren åtskildes kl. 21.08.	167

Elanders Gotab, Stockholm 2001